

ปัญหาความไม่เป็นธรรมทางกฎหมายเกี่ยวกับการติดดอกเบี้ย :
ศึกษากรณีเงินให้สินเชื่อส่วนบุคคล

นายถวัลย์ชัย ลิ้มปวิทยากุล

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต
วิชาเอกกฎหมายมหาชน สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

พ.ศ. 2554

Non-Fair Legal Problems in the Calculation on Loan's interest :

A Case Study of Personal Loans

Mr. Natthachai Limpawitthayakul

An Independent Study Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Laws in Public Law

School of Law

Sukhothai Thammathirat Open University

2011

หัวข้อการศึกษาค้นคว้าอิสระ ปัญหาความไม่เป็นธรรมทางกฎหมายเกี่ยวกับการคิดดอกเบี้ย :
ศึกษากรณีเงินให้สินเชื่อบุคคล
ชื่อและนามสกุล นายณัฐชัย ลิมปวิทยากุล
วิชาเอก กฎหมายมหาชน
สาขาวิชา นิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์วิกรณ์ รักษ์ปวงชน

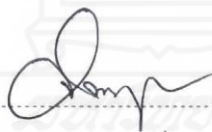
การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้ ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 11 ธันวาคม 2554

คณะกรรมการสอบการศึกษาค้นคว้าอิสระ

ประธานกรรมการ

(รองศาสตราจารย์วิกรณ์ รักษ์ปวงชน)

กรรมการ

(รองศาสตราจารย์จิตรา เพียรล้ำเลิศ)

(รองศาสตราจารย์ภานิณี กิจพ้อคำ)

ประธานกรรมการประจำสาขาวิชานิติศาสตร์

ชื่อการศึกษาค้นคว้าอิสระ ปัญหาความไม่เป็นธรรมทางกฎหมายเกี่ยวกับการคดดอกเบี้ยย :
ศึกษารณินเงินให้สินเชือส่วนบุคคล

ผู้ศึกษา นายณัฐรัชชย ลิมปวิทยากุล **รหัสนักศึกษ** 2524004658 **ปริญญา** นิติศาสตรมหาบัณฑิต
อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์วิกรณ์ รักษ์ปวงชน **ปีการศึกษา** 2554

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อศึกษาแนวคิด ความเป็นมา หลักกฎหมายที่เกี่ยวกับอัตราดอกเบี้ย ค่าธรรมเนียมและค่าใช้จ่ายในการให้บริการเงินกู้สินเชือส่วนบุคคล และศึกษาวิเคราะห์สภาพปัญหาความไม่เป็นธรรมทางกฎหมายเกี่ยวกับการ คดดอกเบี้ยยของเงินกู้สินเชือส่วนบุคคล เพื่อเสนอแนวทางสำหรับการปรับปรุงแก้ไขการกำหนดอัตราดอกเบี้ยเงินกู้สินเชือส่วนบุคคลให้อยู่ในระดับที่เป็นธรรมต่อผู้ใช้บริการเงินกู้สินเชือส่วนบุคคล

วิธีดำเนินการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) โดยใช้ศึกษาวิจัยเอกสารเป็นสำคัญ (Documentary Analysis) ทั้งเอกสารภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ จากหนังสือบทความทางวิชาการ รายงานการศึกษวิจัย เอกสาร วารสาร สิ่งพิมพ์ ข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต ด้วบทกฎหมาย และคำพิพากษาฎีกาที่เกี่ยวข้อง

ผลการศึกษานี้พบว่า การคดอัตราดอกเบี้ยสินเชือส่วนบุคคลเป็นอัตราที่ค่อนข้างสูง ซึ่งอาจไม่เป็นธรรมต่อผู้ใช้บริการ เมื่อเปรียบเทียบกับอัตราดอกเบี้ยอื่น เช่น อัตราดอกเบี้ยตามกฎหมายอื่น อัตราดอกเบี้ยสินเชือทั่วไปของสถาบันการเงิน และอัตราดอกเบี้ยธุรกิจบัตรเครดิต ดังนั้น จึงควรที่จะกำหนดอัตราดอกเบี้ยของสินเชือส่วนบุคคลในระดับที่เป็นธรรมต่อผู้ใช้บริการ โดยอ้างอิงเปรียบเทียบกับธุรกิจที่มีการดำเนินการในลักษณะเดียวกัน เช่น ควรกำหนดอัตราดอกเบี้ยสินเชือส่วนบุคคลในระดับเดียวกับอัตราดอกเบี้ยของธุรกิจบัตรเครดิต เนื่องจากเป็นธุรกิจที่มีการดำเนินการปล่อยสินเชือเพื่อการบริโภคเหมือนกันและและมีระดับความเสี่ยงของการไม่ได้รับชำระหนี้อยู่ในระดับเดียวกัน

คำสำคัญ ความไม่เป็นธรรม ดอกเบี้ยสินเชือส่วนบุคคล

กิตติกรรมประกาศ

รายงานวิจัยนี้จะสำเร็จลงไม่ได้ หากไม่ได้รับความเมตตา กรุณาและความอนุเคราะห์จาก อาจารย์ เจ้าหน้าที่ และบุคลากรต่างๆ ของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช โดยเฉพาะในส่วนของ สาขาวิชานิติศาสตร์ สำนักบัณฑิตศึกษา สำนักบรรณสารสนเทศ ที่ให้การช่วยเหลือดูแลอำนวยความสะดวกต่างๆ ตั้งแต่การแนะนำ ปฐมนิเทศชี้แจง การทำความเข้าใจในเนื้อหาของแต่ละชุดวิชา และแหล่งค้นคว้าข้อมูล ขั้นตอนการติดต่อและลงทะเบียนต่าง ๆ ตลอดจนการแนะนำและถ่ายทอดแนวทางในการดำเนินการศึกษาค้นคว้าข้อมูลเพื่อให้ได้งานวิจัยที่มีคุณภาพได้ระดับมาตรฐาน รวมทั้งต้องขอขอบคุณเพื่อนๆ นักศึกษาร่วมสาขาวิชานิติศาสตร์ทั้งวิชาเอกกฎหมายธุรกิจและกฎหมายมหาชนที่ได้ร่วมกันถ่ายทอดความรู้และแลกเปลี่ยนประสบการณ์การทำงานที่ช่วยส่งเสริมให้มุมมองและทำความเข้าใจในชุดวิชาที่ศึกษาได้ลึกซึ้งและกว้างขวางขึ้น ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการทำรายงานวิจัยนี้เช่นเดียวกัน

ความดีของรายงานวิจัยฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบให้กับบิดามารดา ครูบาอาจารย์ทุกท่าน ตลอดจนผู้เกี่ยวข้องข้างต้น และผู้มีพระคุณของผู้วิจัยทุกท่าน สำหรับความบกพร่องที่มี หรืออาจมีอยู่ของรายงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยขออภัยไว้แต่เพียงผู้เดียว ทั้งนี้ หากรายงานนี้สามารถใช้ประโยชน์และนำไปศึกษาอ้างอิงต่อไปในอนาคตเพื่อสร้างความเป็นธรรมในสังคมของบุคคลที่ต้องการศึกษาต่อ ยอดจากการวิจัยนี้ ผู้วิจัยยินดีอนุญาตและเต็มใจอย่างยิ่งสำหรับการดำเนินการดังกล่าวได้โดยไม่ต้อง ขออนุญาตจากผู้วิจัย

ณัฐชัช ลิมปวิทยากุล

ตุลาคม 2554

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญตาราง	ญ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการศึกษา	5
ขอบเขตการศึกษา	5
วิธีดำเนินการศึกษา	6
คำนิยามศัพท์เฉพาะ	6
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	7
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎีกฎหมายที่เกี่ยวกับอัตราดอกเบี้ยและการประกอบธุรกิจสินเชื่อส่วนบุคคล ในประเทศไทย	9
แนวคิด ทฤษฎีกฎหมายที่เกี่ยวกับดอกเบี้ยและอัตราดอกเบี้ย	9
ดอกเบี้ย	9
ความหมายของดอกเบี้ย	9
ความเป็นมาเกี่ยวกับการคิดดอกเบี้ยในประเทศไทย	10
แนวคิด ทฤษฎีกฎหมายเกี่ยวกับดอกเบี้ยในประเทศไทย	12
กฎหมายและประกาศที่เกี่ยวข้องกับดอกเบี้ย	12
อัตราดอกเบี้ย	14
ความหมายของอัตราดอกเบี้ย	14
ความเป็นมาของอัตราดอกเบี้ย	14
ทฤษฎีอัตราดอกเบี้ย	15
ประเภทอัตราดอกเบี้ยทางการเงิน	15
แนวคิด ทฤษฎีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสินเชื่อ	16
ทฤษฎี และหลักกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสัญญาทั่วไป	16
ทฤษฎีของสัญญาทั่วไป	16
หลักกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสัญญาทั่วไป	17

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ความหมายความเป็นมาและองค์ประกอบของสินเชื่อ	20
ความหมายของสินเชื่อ	20
ความเป็นมาของสินเชื่อ	21
องค์ประกอบของสินเชื่อ	22
ประเภทของสินเชื่อและองค์ประกอบในการพิจารณาสินเชื่อของสถาบันการเงิน	22
ประเภทต่าง ๆ ของสินเชื่อของสถาบันการเงิน	22
องค์ประกอบในการพิจารณาสินเชื่อของสถาบันการเงิน	24
ธุรกิจสินเชื่อส่วนบุคคลในประเทศไทย	27
ความหมายของสินเชื่อส่วนบุคคล	27
ความเป็นมาของการประกอบธุรกิจสินเชื่อส่วนบุคคล	27
การพิจารณาหลักประกันเพื่อปล่อยสินเชื่อของสถาบันการเงิน	28
สินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การ	29
หน่วยงานกำกับดูแลการประกอบธุรกิจสินเชื่อส่วนบุคคลและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง	37
หน่วยงานที่ใช้กำกับดูแลการประกอบธุรกิจสินเชื่อส่วนบุคคล	38
กฎหมายกำกับดูแลการประกอบธุรกิจสินเชื่อส่วนบุคคล	40
บทที่ 3 การควบคุมดอกเบี้ยสัญญาสินเชื่อส่วนบุคคลและสัญญาที่ไม่เป็นธรรมของ ต่างประเทศ	45
กฎหมายควบคุมดอกเบี้ย	45
ประเทศสหรัฐอเมริกา	45
ประเทศอังกฤษ	46
ประเทศฝรั่งเศส	47
กฎหมายควบคุมสินเชื่อส่วนบุคคล	48
ประเทศสหรัฐอเมริกา	48
ประเทศอังกฤษ	49
ประเทศฝรั่งเศส	51
กฎหมายว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม	52
ประเทศสหรัฐอเมริกา	52

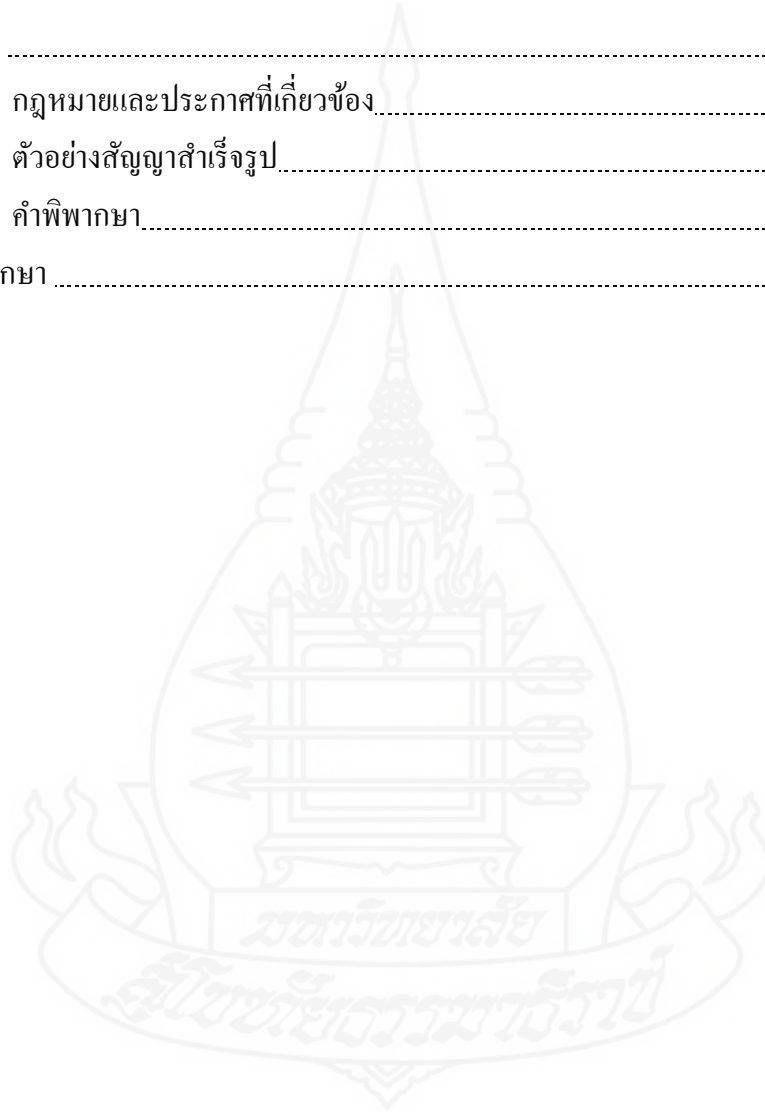
สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ประเทศอังกฤษ	52
ประเทศฝรั่งเศส	54
บทที่ 4 ปัญหาความไม่เป็นธรรมทางกฎหมายเกี่ยวกับการคิดอัตราดอกเบี้ยของธุรกิจ	
สินเชื่อส่วนบุคคล	56
ปัญหาความไม่เป็นธรรมในการกำหนดอัตราดอกเบี้ย	56
การคิดอัตราดอกเบี้ยเงินกู้สินเชื่อส่วนบุคคลเปรียบเทียบกับอัตราดอกเบี้ย	
ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ประกอบพระราชบัญญัติห้ามเรียกดอกเบี้ยเกิน	
อัตรา พ.ศ. 2475	56
อัตราดอกเบี้ยเงินกู้สินเชื่อส่วนบุคคลเปรียบเทียบกับอัตราดอกเบี้ยเงินให้สินเชื่อ	
ประเภทอื่นของสถาบันการเงิน	59
อัตราดอกเบี้ยเงินกู้สินเชื่อส่วนบุคคลเปรียบเทียบกับอัตราดอกเบี้ยหนี้ค้างชำระ	
ของการใช้บริการบัตรเครดิต	64
สิทธิในการคิดอัตราดอกเบี้ยตามประกาศธนาคารแห่งประเทศไทยของผู้ประกอบการสินเชื่อ	
ส่วนบุคคลที่เป็นสถาบันการเงิน(Bank) เปรียบเทียบกับสิทธิของผู้ประกอบการที่ไม่มีใช้	
สถาบันการเงิน (Non-bank)	65
อัตราดอกเบี้ยสินเชื่อส่วนบุคคลของไทยเปรียบเทียบกับอัตราดอกเบี้ยสินเชื่อ	
ส่วนบุคคลของต่างประเทศ	66
ปัญหาความไม่เป็นธรรมเกี่ยวกับการกำหนดอัตราดอกเบี้ยในสัญญาสำเร็จรูป	67
บทที่ 5 บทสรุป และข้อเสนอแนะ	70
บทสรุป	70
ข้อเสนอแนะ	73
การปรับลดอัตราดอกเบี้ยส่วนบุคคล	73
การให้สิทธิที่เท่าเทียมกันในการเรียกดอกเบี้ยของผู้ประกอบการที่เป็นสถาบัน	
การเงิน (Bank) กับ ผู้ประกอบการที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน (Non-bank)	76
การคุ้มครองความเป็นธรรมในเรื่องอัตราดอกเบี้ยจากการใช้สัญญาสำเร็จรูป	77

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บรรณานุกรม	79
ภาคผนวก	84
ก กฎหมายและประกาศที่เกี่ยวข้อง	85
ข ตัวอย่างสัญญาสำเร็จรูป	134
ค คำพิพากษา	138
ประวัติผู้ศึกษา	154

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 2.1 สถาบันการเงินไทยและสถาบันการเงินสาขาธนาคารต่างประเทศ.....	30
ตารางที่ 2.2 ผู้ประกอบการสินเชื่อส่วนบุคคลที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน	31

บทที่ 1

บทนำ

ปัจจุบันแหล่งเงินทุนในระบบสถาบันการเงินสำหรับเป็นช่องทางให้ผู้มีรายได้น้อยเข้าถึงได้มีค่อนข้างน้อย ทำให้ผู้มีรายได้น้อยบางส่วนต้องหันไปพึ่งพาเงินกู้นอกระบบ ทำให้เกิดเป็นปัญหาสังคมในเรื่องต่างๆ เช่น การทวงหนี้ที่ไร้มนุษยธรรม การบังคับให้ผ่อนชำระดอกเบี้ยเงินกู้เป็นรายวัน โดยเงินต้นยังคงเดิม ถึงแม้ว่าจะมีผู้มีรายได้น้อยบางส่วนที่สามารถเข้าถึงช่องทางแหล่งเงินทุนในระบบสถาบันการเงินได้ แต่กลับต้องมีการชำระดอกเบี้ยในอัตราที่สูงมาก เมื่อเทียบกับอัตราดอกเบี้ยเงินกู้อื่นๆ ในระบบสถาบันการเงิน ซึ่งถือเป็นความไม่เป็นธรรม ที่เกิดขึ้นกับผู้มีรายได้น้อย

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สืบเนื่องจาก สภาวะสังคมไทยในปัจจุบันที่คนในสังคมต้องดำรงชีพด้วยความเร่งรีบ ในเวลาอันจำกัด โดยมีมูลเหตุจากสภาวะคนล้นงาน สภาพการจราจรที่หนาแน่น และจากสภาพปัญหาสังคมต่างๆ ที่มีอยู่มากมาย สภาพการณ์ดังกล่าวทำให้วิถีการดำรงชีพของคนในสังคมต้องอยู่ท่ามกลางสภาวะการแข่งขันระหว่างกันในทุกเรื่องเพื่อให้สามารถดำรงชีพอยู่ได้ โดยเฉพาะในกลุ่มผู้ใช้แรงงานที่มีค่าแรงงานเป็นรายวันหรือกลุ่มผู้ทำงานเป็นลูกจ้างรายเดือน กลุ่มเหล่านี้มักจะมีรายได้น้อยไม่เพียงพอต่อการดำรงชีพ และกลุ่มผู้ประกอบอาชีพอิสระที่มีการศึกษาน้อย เช่น พ่อค้าแม่ค้ามอเตอร์ไซค์รับจ้าง กลุ่มคนในสังคมเหล่านี้อาจมีความจำเป็นในบางครั้งที่มีความต้องการ เงินสดมาใช้จ่ายหมุนเวียนในชีวิตประจำวัน จึงต้องมีการกู้ยืมเงินจากทุกช่องทางของแหล่งเงินกู้เท่าที่ตนจะเข้าถึงได้ เพื่อนำมาใช้บรรเทาปัญหาการครองชีพของตนและครอบครัว โดยตัวอย่างช่องทางต่างๆ เหล่านี้ ได้แก่ การกู้ยืมญาติพี่น้อง การกู้ยืมเงินนอกระบบ การเล่นแชร์เปียหวย การจำหน่ายทรัพย์สิน ตลอดจนการกู้เงินจากสถาบันการเงินต่างๆ แต่ช่องทางที่เป็นแหล่งเงินกู้ล่าสุดและเป็นที่ยึดกุมกันเคยกันดี คือ การกู้เงินสินเชื่อส่วนบุคคลจากผู้ประกอบการสินเชื่อส่วนบุคคล ซึ่งปัจจุบันมี ผู้ประกอบการธุรกิจบริการเงินกู้สินเชื่อส่วนบุคคลจำนวนมาก มีการแข่งขันระหว่างผู้ประกอบการดังกล่าวค่อนข้างมาก ผู้ให้บริการแต่ละรายจะมีการใช้กลยุทธ์การตลาดต่างๆ เพื่อเป็นการชักจูงให้ลูกค้ามาใช้บริการเงินกู้สินเชื่อส่วนบุคคลของตน และกลยุทธ์ส่วนใหญ่ที่พบเห็นมาก คือ การแข่งขันที่

ความเร็วในการอนุมัติบัตร หรืออนุมัติวงเงินสินเชื่อส่วนบุคคลซึ่งมักใช้เวลาพิจารณาอนุมัติเพียงไม่กี่วัน หรือการกำหนดอัตราดอกเบี้ยที่จูงใจต่ำกว่าผู้ประกอบการอื่นในบางช่วงเวลา หรือการอำนวยความสะดวกสบายในการเบิกเงินสดได้จากตู้ ATM หรือการเบิกเงินกู้หรือการชำระคืนเงินกู้จากตัวแทน หรือจากสาขาของผู้ประกอบโดยตรงได้ในหลายๆ ช่องทางหรือหลายๆ สถานที่ เช่น ในห้างสรรพสินค้า ในศูนย์การค้า หรือ การให้ส่วนลดของแถมต่างๆ เมื่อสมัครเป็นสมาชิกและใช้วงเงินตามเงื่อนไขภายในรอบระยะเวลาบัญชีที่กำหนด และสิ่งที่คุณประกอบการนำมาใช้เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการแข่งขันในการให้บริการลูกค้าสินเชื่อส่วนบุคคลให้ได้รับความสะดวกรวดเร็วในการสมัครใช้สินเชื่อส่วนบุคคลและการอนุมัติวงเงินสินเชื่อส่วนบุคคล ก็คือ การนำสัญญาสำเร็จรูปมาใช้ในการทำสัญญาให้บริการธุรกิจสินเชื่อส่วนบุคคล เพราะสัญญาสำเร็จรูปเป็นสัญญาที่ทำเป็นลายลักษณ์อักษรและมีรูปแบบตายตัว มีการกำหนดข้อสัญญาที่เป็นสาระสำคัญไว้ล่วงหน้า ทำให้ผู้ขอสินเชื่อส่วนบุคคลสามารถกรอกข้อมูลได้ง่ายและรวดเร็วขึ้น และผู้ประกอบการเองก็สามารถพิจารณาอนุมัติสินเชื่อได้รวดเร็วขึ้นเช่นกัน เพราะจะพิจารณาเฉพาะจุดที่สำคัญ ที่ปรากฏในสัญญาเท่านั้น ทำให้สะดวกรวดเร็วด้วยกันของทั้งสองฝ่าย

ดังนั้น จะเห็นได้ว่า แม้ธุรกิจการให้บริการเงินกู้สินเชื่อส่วนบุคคลจะมีการแข่งขันกันสูงซึ่งหากมองแบบธรรมดาทั่วไปแล้วเหมือนกับว่าผู้ขอสินเชื่อส่วนบุคคลจะเป็นฝ่ายได้เปรียบฝ่ายของผู้ประกอบการ เพราะมีอำนาจต่อรองและเลือกผู้ให้บริการที่ให้ความพึงพอใจเกี่ยวกับเงื่อนไขและการส่งเสริมการขายต่างๆ ให้กับผู้ขอสินเชื่อได้มากที่สุด แต่ข้อเท็จจริงแล้วกลับมีผลในทางตรงกันข้าม เพราะฝ่ายผู้ประกอบการจะเป็นผู้กำหนดกฎเกณฑ์ วิธีการและอัตราดอกเบี้ยต่างๆ ที่ไม่ได้มีความแตกต่างกันมากนัก มองแล้วเสมือนเป็นการสมยอมกันของฝ่ายผู้ให้บริการสินเชื่อส่วนบุคคล ทำให้ผู้ใช้บริการกู้เงินสินเชื่อส่วนบุคคลส่วนใหญ่เกิดความรู้สึกเหมือนถูกเอารัดเอาเปรียบและเกิดความไม่เป็นธรรมต่อตนเองเพราะไม่ว่าจะเลือกใช้บริการของผู้ประกอบการรายใด ก็มักจะมีเงื่อนไขที่ไม่แตกต่างกันมากนัก ไม่ว่าจะเป็นเรื่องคุณสมบัติผู้กู้ วงเงินที่จะให้ กู้ จำนวนงวด การผ่อนชำระและระยะเวลาการผ่อนชำระที่ยาวขึ้น การผ่อนชำระแต่ละงวดน้อย เป็นต้น แต่สิ่งที่ผู้ใช้บริการสินเชื่อส่วนบุคคลมีความรู้สึกคล้ายกัน คือ การที่ตนต้องจ่ายอัตราดอกเบี้ยที่สูงกว่าเงินกู้ประเภทอื่นของสถาบันการเงิน แม้แต่การให้บริการบัตรเครดิตที่มีลักษณะธุรกิจที่คล้ายคลึงกัน ก็ยังมีอัตราดอกเบี้ยที่ไม่สูงเท่ากับสินเชื่อส่วนบุคคล หากเทียบอัตราดอกเบี้ยของผู้ขอสินเชื่อส่วนบุคคลกับอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ทั่วไปของสถาบันการเงินแล้ว จะพบว่า มีอัตราที่แตกต่างกันค่อนข้างมาก โดยอัตราค่าเฉลี่ย

ของดอกเบี้ยเงินกู้ลูกค้ารายย่อยชั้นดี (MRR)¹ ของระบบสถาบันการเงิน ณ วันที่ 1 มิถุนายน 2554 อยู่ที่ระดับร้อยละ 8.05² แต่อัตราดอกเบี้ยเงินกู้สินเชื่อส่วนบุคคลก็ยังอยู่ในระดับอัตราไม่เกินร้อยละ 28 หรือหากเทียบกับธุรกิจการให้บริการบัตรเครดิตที่กำหนดการคิดอัตราดอกเบี้ยรวมค่าใช้จ่ายต่างๆ แล้วยังอยู่ในระดับไม่เกินร้อยละ 20 ซึ่งก็ยังต่ำกว่าอัตราดอกเบี้ยของสินเชื่อส่วนบุคคลเช่นเดียวกัน

ธุรกิจการให้บริการเงินกู้สินเชื่อส่วนบุคคลเป็นการให้บริการเงินกู้แก่บุคคลธรรมดา โดยไม่ต้องมีหลักทรัพย์ค้ำประกันเงินกู้ อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของธนาคารแห่งประเทศไทย เรียกว่าสินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับ ซึ่งแต่เดิมมีผู้ให้บริการเงินกู้สินเชื่อส่วนบุคคล แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มผู้ให้บริการที่เป็นธนาคารพาณิชย์ (Bank) กลุ่มผู้ให้บริการที่เป็นบริษัทเงินทุน (Finance) และกลุ่มผู้ให้บริการที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน (Non-bank) โดย 2 กลุ่มแรก อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของธนาคารแห่งประเทศไทยตามอำนาจที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 และพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเออร์ พ.ศ. 2522 แต่เนื่องจากพระราชบัญญัติทั้งสองฉบับถูกยกเลิกและถูกบังคับใช้แทนที่โดยพระราชบัญญัติธุรกิจสถาบันการเงิน พ.ศ. 2551 ทำให้ผู้ประกอบการ 2 กลุ่มแรก ในปัจจุบันรวมเข้าเป็นกลุ่มเดียวกัน เรียกว่า กลุ่มผู้ให้บริการเงินกู้สินเชื่อส่วนบุคคลที่เป็นสถาบันการเงิน (Bank) ส่วนผู้ให้บริการสินเชื่อส่วนบุคคลที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน (Non-bank) นั้น จะอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของกระทรวงการคลัง ตามอำนาจที่กำหนดไว้ในประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 58 ลงวันที่ 26 มกราคม พ.ศ. 2515 และกระทรวงการคลังมอบหมายให้ธนาคารแห่งประเทศไทย เป็นผู้กำกับดูแลผู้ให้บริการกลุ่มนี้แทน ตามประกาศกระทรวงการคลัง เรื่อง กิจการที่ต้องขออนุญาตตามข้อ 5 แห่งประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 58 ลงวันที่ 9 มิถุนายน พ.ศ. 2548

การกำกับดูแลผู้ให้บริการเงินกู้สินเชื่อส่วนบุคคลนั้น ธนาคารแห่งประเทศไทยได้ออกประกาศเรื่องการประกอบสินเชื่อส่วนบุคคล โดยกำหนดหลักเกณฑ์การคิดอัตราดอกเบี้ย ค่าธรรมเนียม รวมถึงค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องจากการให้กู้ยืมเงินสินเชื่อส่วนบุคคล รวมแล้วไม่เกิน ร้อยละ 28 ต่อปี โดยออกประกาศเมื่อปี พ.ศ. 2548 อาศัยอำนาจตามประกาศกระทรวงการคลัง ซึ่งโดยข้อเท็จจริงแล้วทั้งประกาศธนาคารแห่งประเทศไทยและประกาศกระทรวงการคลังนั้น ต่างก็ออกใช้บังคับโดย

¹อัตราดอกเบี้ยที่สถาบันการเงินนิยมใช้อ้างอิง จาก *ประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย ที่ สนส.80/2551 เรื่องหลักเกณฑ์การปฏิบัติในเรื่องดอกเบี้ย ส่วนลด ค่าบริการต่าง ๆ และเบี้ยปรับสำหรับธนาคารพาณิชย์* ลงวันที่ 3 สิงหาคม 2551

²ธนาคารแห่งประเทศไทย “รายงานอัตราดอกเบี้ยของระบบธนาคารพาณิชย์ ณ วันที่ 1 มิถุนายน 2554” ค้นคืน 10 กรกฎาคม 2554 จาก http://www.bot.or.th/thai/statistics/financialmarkets/interestrates/_layouts/application/interest_rate/in_rate.aspx

อาศัยอำนาจตามประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 58 ลงวันที่ 26 มกราคม พ.ศ. 2515 อีกทอดหนึ่งเช่นเดียวกัน จึงมีประเด็นปัญหาเกี่ยวกับเรื่องการค้าดอกเบียว่าการคิดค่าธรรมเนียมการใช้จ่ายเงินและค่าธรรมเนียมรวมถึงค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับการให้กู้ยืมเงินสินเชื่อส่วนบุคคล เมื่อรวมกับอัตราดอกเบี้ยปกติแล้วมีอัตราสูงเกินกว่าอัตราที่ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์กำหนด รวมทั้งไม่เป็นไปตามข้อบัญญัติของพระราชบัญญัติห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา พ.ศ. 2475 นั้น จะสามารถทำได้หรือไม่และเป็นธรรมต่อผู้ใช้บริการเงินกู้สินเชื่อส่วนบุคคลหรือไม่ และอัตราดอกเบี้ยเท่าใดจึงจะมีความเป็นธรรม

นอกจากปัญหาความไม่เป็นธรรมจากการคิดดอกเบี้ยเกินกว่าที่กฎหมายกำหนดแล้ว การที่มีผู้ประกอบการสินเชื่อส่วนบุคคลจำแนกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มผู้ประกอบการที่เป็นสถาบันการเงิน (Bank) และกลุ่มผู้ประกอบการที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน (Non-bank) นั้น กลุ่มแรกเป็นสถาบันการเงินตามประกาศกระทรวงการคลังภายใต้พระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน พ.ศ. 2523 สามารถเรียกดอกเบี้ยได้ตามประกาศธนาคารแห่งประเทศไทยที่ออกภายใต้อำนาจตามประกาศกระทรวงการคลังดังกล่าวที่มอบอำนาจให้ แต่กลุ่มหลังนั้นไม่ปรากฏว่ามีประกาศกระทรวงการคลังฉบับใดกำหนดให้เป็นสถาบันการเงินตามพระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงินดังกล่าว ดังนั้น ผู้ให้บริการกลุ่มหลังนี้จึงไม่น่าที่จะมีสิทธิเรียกอัตราดอกเบี้ยได้ตามประกาศธนาคารแห่งประเทศไทยแต่ในทางปฏิบัติแล้วผู้ให้บริการกลุ่มนี้ก็ยังคงเรียกดอกเบี้ยเงินกู้สินเชื่อส่วนบุคคลตามอัตราในประกาศธนาคารแห่งประเทศไทยเช่นเดียวกันกลุ่มแรก จึงมีประเด็นปัญหาว่าผู้ให้บริการกลุ่มที่ไม่ใช่สถาบันการเงินสามารถเรียกดอกเบี้ยสินเชื่อส่วนบุคคลได้ตามประกาศดังกล่าวหรือไม่ หากไม่สามารถเรียกดอกเบี้ยได้แล้ว จะทำอย่างไรที่จะส่งเสริมการแข่งขันในการดำเนินธุรกิจสินเชื่อส่วนบุคคลระหว่างทั้งสองกลุ่มให้เกิดความเป็นธรรม

จากสภาพปัญหาข้างต้น จึงสมควรศึกษาหลักการเหตุผลและรายละเอียดเกี่ยวกับเกณฑ์การคิดอัตราดอกเบี้ยของผู้ให้บริการเงินกู้สินเชื่อส่วนบุคคลทั้งสองกลุ่มว่าสามารถคิดดอกเบี้ยรวมค่าธรรมเนียมและค่าใช้จ่ายอื่นๆ ไม่เกินอัตราร้อยละ 28 ได้หรือไม่ และขัดต่อกฎหมายใดหรือไม่ รวมทั้งอัตราดอกเบี้ยเท่าใดจึงจะเป็นระดับที่เป็นธรรมต่อผู้ใช้บริการเงินกู้สินเชื่อส่วนบุคคล และจะดำเนินการอย่างไรเพื่อให้ความคุ้มครองเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมในการแข่งขันในการดำเนินธุรกิจระหว่างผู้ประกอบการทั้งสองกลุ่มจะมีแนวทางเช่นใด และจากการที่ภาครัฐมีการบังคับใช้พระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ. 2540 นั้น จะสามารถคุ้มครองประโยชน์และแก้ปัญหาความไม่เป็นธรรมเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงอัตราดอกเบี้ยในสัญญาของผู้ให้บริการแต่ฝ่ายเดียว ให้แก่ผู้ใช้บริการเงินกู้สินเชื่อส่วนบุคคลได้ หรือไม่เพียงใด

2. วัตถุประสงค์ของการศึกษา

2.1 เพื่อศึกษาแนวคิด ความเป็นมา หลักกฎหมายที่เกี่ยวกับอัตราดอกเบี้ยในการให้บริการเงินกู้สินเชื่อส่วนบุคคล

2.2 เพื่อศึกษาและทำความเข้าใจเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจสินเชื่อส่วนบุคคลของไทย

2.3 เพื่อศึกษากฎเกณฑ์การคิดอัตราดอกเบี้ยสินเชื่อส่วนบุคคลของต่างประเทศ

2.4 เพื่อศึกษาและวิเคราะห์สภาพปัญหาความไม่เป็นธรรมทางกฎหมาย เกี่ยวกับการคิดดอกเบี้ยของเงินกู้สินเชื่อส่วนบุคคลและความไม่เป็นธรรมเกี่ยวกับการใช้สัญญาสำเร็จรูปในเรื่องการกำหนดอัตราดอกเบี้ยเงินกู้สินเชื่อส่วนบุคคล

2.5 เพื่อเสนอแนวทางสำหรับการปรับปรุงแก้ไข การกำหนดอัตราดอกเบี้ยเงินกู้สินเชื่อส่วนบุคคลให้อยู่ในระดับที่เป็นธรรมต่อผู้ใช้บริการเงินกู้สินเชื่อส่วนบุคคล และเสนอให้สัญญาเงินกู้สินเชื่อส่วนบุคคลเป็นธุรกรรมที่ต้องควบคุมสัญญา

2.6 เพื่อเสนอมาตรการเพื่อสร้างความเป็นธรรม ในการแข่งขันการค้าเงินกู้สินเชื่อสำหรับผู้ประกอบการสินเชื่อส่วนบุคคลระหว่างผู้ให้บริการสินเชื่อที่เป็นสถาบันการเงินกับกลุ่มที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน

2.7 เพื่อเสนอแนวทางต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องใช้ประกอบการพิจารณาปรับปรุงประกาศและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคิดอัตราดอกเบี้ยของเงินกู้สินเชื่อส่วนบุคคล รวมทั้งการกำหนดแนวทางในการสร้างความเป็นธรรมในการแข่งขันระหว่างผู้ประกอบการทั้งสองกลุ่ม

3. ขอบเขตการศึกษา

ศึกษาวิเคราะห์หลักการแนวคิด รวมถึงสภาพของปัญหาความไม่เป็นธรรมทางกฎหมาย เกี่ยวกับการคิดอัตราดอกเบี้ยเงินกู้สินเชื่อส่วนบุคคลตามประกาศกระทรวงการคลังและประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย เปรียบเทียบกับประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และ พระราชบัญญัติห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา พ.ศ. 2475 ศึกษาขอบเขตการบังคับใช้พระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาไม่เป็นธรรม พ.ศ. 2540 ที่มีต่อสัญญาเงินกู้สินเชื่อส่วนบุคคลว่า สามารถคุ้มครองสิทธิของผู้กู้ยืมเงินสินเชื่อส่วนบุคคลในเรื่องอัตราดอกเบี้ยได้เพียงไร รวมทั้งศึกษาเกี่ยวกับนิยามสถาบันการเงินตามพระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน พ.ศ. 2523 ว่าบังคับใช้ครอบคลุมผู้ประกอบการแต่ละกลุ่มอย่างไร

4. วิธีดำเนินการศึกษา

รายงานฉบับนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) โดยใช้การศึกษาวิจัยเอกสารเป็นสำคัญ (Documentary Analysis) ทั้งเอกสารภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ จากหนังสือบทความทางวิชาการ รายงานการศึกษาวิจัย เอกสาร วารสาร สิ่งพิมพ์ ข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต คัมภีร์กฎหมาย และคำพิพากษาศาลฎีกาที่เกี่ยวข้องกับอัตราดอกเบี้ย ได้แก่ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 58 พระราชบัญญัติธุรกิจสถาบันการเงิน พ.ศ. 2551 พระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน พ.ศ. 2523 พระราชบัญญัติห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา พ.ศ. 2475 พระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ. 2540 ประกาศกระทรวงการคลังและประกาศธนาคารแห่งประเทศไทยที่เกี่ยวกับการกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการให้สินเชื่อส่วนบุคคล ภายใต้การกำกับ และกฎหมายของต่างประเทศมาเป็นข้อมูลเพื่อวิเคราะห์ถึงสภาพปัญหาความไม่เป็นธรรมในการคำนวณอัตราดอกเบี้ยเงินกู้สินเชื่อส่วนบุคคล และสภาพปัญหาความไม่เป็นธรรมของการแข่งขันในการประกอบธุรกิจระหว่างผู้ประกอบการกลุ่มที่เป็นสถาบันการเงินกับกลุ่มที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน และประมวลหาข้อสรุปรวมทั้งข้อเสนอที่จะสร้างความเป็นธรรมทั้งในเรื่องการคำนวณอัตราดอกเบี้ยเงินกู้สินเชื่อส่วนบุคคล และความเป็นธรรมของการแข่งขันในการประกอบธุรกิจสินเชื่อส่วนบุคคล

5. คำนิยามศัพท์เฉพาะ

5.1 สินเชื่อส่วนบุคคล หมายถึง การให้กู้ยืมเงิน การรับซื้อ เชื้อลด หรือรับช่วงซื้อลด ตั๋วเงิน หรือตราสารเปลี่ยนมืออื่นใด แก่บุคคลธรรมดา โดยมิได้ระบุนิติบุคคลหรือมีวัตถุประสงค์ เพื่อให้ได้มาซึ่งสินค้าหรือบริการและไม่มีวัตถุประสงค์เพื่อนำไปใช้ในการประกอบธุรกิจของตนเอง

5.2 สินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับ หมายถึง สินเชื่อส่วนบุคคลเฉพาะที่ไม่มีทรัพย์สินหรือทรัพย์สินเป็นหลักประกัน โดยให้รวมถึงสินเชื่อที่เกิดจากการให้เช่าซื้อและการให้เช่าแบบลีสซิ่ง ในสินค้าที่ผู้ประกอบการมีได้จำหน่ายเป็นทางการค้าปกติ ยกเว้นในสินค้าประเภทรถยนต์และรถจักรยานยนต์ แต่ไม่รวมสินเชื่อเพื่อการศึกษา สินเชื่อเพื่อการเดินทางไปทำงานในต่างประเทศ สินเชื่อเพื่อรักษาพยาบาล สินเชื่อเพื่อสวัสดิการพนักงานที่หน่วยงานต้นสังกัด ได้มีการทำสัญญากับผู้ประกอบการสินเชื่อส่วนบุคคล และสินเชื่อตามที่ธนาคารแห่งประเทศไทยประกาศกำหนด

5.3 ผู้ประกอบการที่ให้บริการสินเชื่อส่วนบุคคล หมายถึง ผู้ประกอบธุรกิจสินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับเป็นการค้าปกติ

5.4 ลูกค้าผู้ใช้บริการสินเชื่อส่วนบุคคล หมายถึง บุคคลธรรมดาที่กู้ยืมเงินจากผู้ประกอบการที่ให้บริการสินเชื่อส่วนบุคคลโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ได้มาซึ่งสินค้าและบริการแต่ไม่มีวัตถุประสงค์เพื่อนำไปใช้ในการประกอบธุรกิจของตนเอง

5.5 ดอกเบี้ยหรือค่าบริการ หมายถึง บรรดาเงิน ทรัพย์สิน หรือสิ่งอื่นที่อาจคิดคำนวณได้เป็นเงิน ซึ่งผู้ฝากเงินหรือบุคคลใดได้รับจากสถาบันการเงิน พนักงานหรือลูกจ้างของสถาบันการเงิน เนื่องจากการรับฝากเงิน กู้ยืมเงิน หรือรับเงินหรือที่สถาบันการเงิน พนักงานหรือลูกจ้างของสถาบันการเงินนั้น ได้รับเนื่องจากการประกอบธุรกิจของสถาบันการเงิน

5.6 สัญญาสำเร็จรูป หมายถึง สัญญาที่ทำเป็นลายลักษณ์อักษร โดยมีการกำหนดข้อสัญญาที่เป็นสาระสำคัญไว้ล่วงหน้าไม่ว่าจะทำในรูปแบบใด ซึ่งคู่สัญญาฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดนำมาใช้ในการประกอบกิจการของตน

5.7 ผู้ประกอบการที่เป็นสถาบันการเงิน หมายความว่า

5.7.1 ธนาคารพาณิชย์ บริษัทเงินทุน บริษัทเครดิตฟองซิเอร์ ตามพระราชบัญญัติธุรกิจสถาบันการเงิน พ.ศ. 2551

5.7.2 สถาบันการเงินที่มีกฎหมายเฉพาะจัดตั้งขึ้น

5.7.3 สถาบันการเงินตามประกาศกระทรวงการคลัง ที่ออกภายใต้พระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน พ.ศ. 2523

5.8 Non-bank หมายถึง ผู้ประกอบการที่ไม่ใช่สถาบันการเงินตามพระราชบัญญัติธุรกิจสถาบันการเงิน พ.ศ. 2551 และไม่ใช่อินstitutionการเงินตามประกาศกระทรวงการคลังที่ออกภายใต้พระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน พ.ศ. 2523

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

6.1. ทราบถึงแนวคิด ทฤษฎี ความเป็นมา หลักกฎหมายที่เกี่ยวกับดอกเบี้ย อัตราดอกเบี้ย สัญญาทั่วไป ที่เกี่ยวข้องกับในการให้บริการเงินกู้สินเชื่อส่วนบุคคล

6.2. ทราบแนวทางดำเนินธุรกิจ ความเป็นมา และประเภทผู้ประกอบการในการประกอบธุรกิจสินเชื่อส่วนบุคคลในประเทศไทย

6.3. ทราบเกี่ยวกับเกณฑ์การคิดอัตราดอกเบี้ยเงินกู้สินเชื่อส่วนบุคคลของต่างประเทศ

6.4 ทราบถึงสภาพปัญหาความไม่เป็นธรรมทางกฎหมาย เกี่ยวกับการติดดอกเบี้ยของเงินกู้สินเชื่อส่วนบุคคล

6.5 ทราบถึงแนวทางการบังคับใช้ พระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรมกับการคุ้มครองการกำหนดอัตราดอกเบี้ยในสัญญาสำเร็จรูปที่นำมาใช้ทำสัญญาเงินกู้สินเชื่อส่วนบุคคล

6.6 เสนอแนวทางปรับปรุงแก้ไขการกำหนดอัตราดอกเบี้ยเงินกู้สินเชื่อส่วนบุคคลให้อยู่ในระดับที่เป็นธรรมต่อผู้ใช้บริการเงินกู้สินเชื่อส่วนบุคคล

6.7 ทราบถึงแนวทางในการสร้างความเป็นธรรมในการแข่งขันดำเนินธุรกิจระหว่างผู้ประกอบการกลุ่มที่เป็นสถาบันการเงินกับกลุ่มที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน

6.8 เสนอหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้เป็นแนวทางในการพิจารณาปรับปรุงประกาศและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการติดดอกเบี้ยของเงินกู้สินเชื่อส่วนบุคคล รวมทั้งใช้เป็นแนวทางสร้างความเป็นธรรมในการแข่งขันระหว่างผู้ประกอบการในธุรกิจทั้ง 2 กลุ่ม ดังกล่าว

6.9 เป็นประโยชน์ในการศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมสำหรับผู้สนใจในเรื่องดังกล่าวต่อไป

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับอัตราดอกเบี้ย และการประกอบธุรกิจสินเชื่อส่วนบุคคลในประเทศไทย

ความหมาย แนวคิดและทฤษฎีทางกฎหมาย มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการวิเคราะห์ถึงเหตุและผลของการบัญญัติกฎหมายในแต่ละเรื่อง บ่อเกิดของกฎหมายมักมีที่มาจากแนวคิดและทฤษฎีกฎหมายที่มีอยู่มาจกมา โดยแต่ละแนวคิดและทฤษฎีกฎหมายจะเปลี่ยนไปตามสภาวะการณ์ของสังคมในแต่ละยุคสมัย โดยขึ้นอยู่กับปัจจัยต่าง ๆ ที่หลากหลาย เช่น บุคลิกของผู้เป็นเจ้าของแนวคิดและทฤษฎีความเชื่อในลัทธิการเมืองการปกครองและระบบเศรษฐกิจในแต่ละช่วงระยะเวลา เป็นต้น การศึกษาเรื่องอัตราดอกเบี้ยเงินกู้สินเชื่อส่วนบุคคลก็เช่นเดียวกัน ก็ต้องมีการศึกษาและวิเคราะห์ถึงแนวคิด ความเป็นมาและทฤษฎีทางกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้มีความเข้าใจเรื่องดังกล่าวมากขึ้น

1. แนวคิดและทฤษฎีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับดอกเบี้ยและอัตราดอกเบี้ย

1.1 ดอกเบี้ย

1.1.1 ความหมายของดอกเบี้ย

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ปี พ.ศ. 2542 ให้ความหมายของ “ดอกเบี้ย” ว่าเป็นค่าตอบแทนที่บุคคลหนึ่งต้องใช้ให้แก่บุคคลอีกคนหนึ่ง เพื่อการที่ได้ใช้เงินของบุคคลนั้น หรือเพื่อทดแทนการไม่ชำระหนี้หรือชำระหนี้ไม่ถูกต้อง¹ ส่วนในทางเศรษฐศาสตร์นั้น ถือว่า ดอกเบี้ยเป็นรายได้ซึ่งผู้เป็นเจ้าของปัจจัยการผลิตประเภทเงินทุน ได้รับจากการที่บุคคลอื่นได้ใช้เงินทุนนั้น สำหรับความหมายตามกฎหมายนั้น ไม่มีการบัญญัติความหมายเฉพาะไว้โดยตรง ในกฎหมาย มีเพียงแต่ในส่วนประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่มีบทบัญญัติความหมายเรื่องดอกเบี้ยออกเป็น 3 ความหมาย² คือ

¹พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 สืบค้น 19 มิถุนายน 2554 จาก

<http://rirs3.royin.go.th/dictionary.asp>

²สุธีร์ ศุภนิธย์ คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ วิชาเอกเทศสัญญา 2 กรุงเทพมหานคร มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2540

1) ดอกเบ็ญเป็นดอกผลนิตินัยประเภทหนึ่ง

มาตรา 148 วรรคแรก บัญญัติว่า “ดอกผลของทรัพย์ ได้แก่ ดอกผล ธรรมดาและดอกผลนิตินัย” และวรรคสามบัญญัติว่า “ดอกผลนิตินัย หมายความว่าทรัพย์หรือ ประโยชน์อย่างอื่นที่ได้มาเป็นครั้งคราวแก่เจ้าของทรัพย์จากผู้อื่นเพื่อการที่ได้ใช้ทรัพย์นั้น และ สามารถคำนวณและถือเอาได้เป็นรายวัน หรือตามระยะเวลาที่กำหนดไว้”

2) ดอกเบ็ญเป็นค่าเสียหายที่เกิดจากการผิคนัดชำระหนี้เงิน

มาตรา 224 กำหนดว่าหนี้เงินนั้นให้คิดดอกเบ็ญในระหว่างเวลาผิคนัด ร้อยละเจ็ดครึ่งต่อปี

3) ดอกเบ็ญเป็นค่าตอบแทนในการกู้ยืมเงิน

มาตรา 654 กำหนดให้คิดดอกเบ็ญไม่เกินร้อยละสิบห้าต่อปี ถ้าในสัญญา กำหนดดอกเบ็ญเกินกว่านั้น ก็ให้ลดลงมาเป็นร้อยละสิบห้าต่อปี และมาตรา 7 กำหนดไว้อีกว่า ถ้าจะต้องเสียดอกเบ็ญแก่กันของกลุ่มสัญญา โดยไม่ได้กำหนดอัตราดอกเบ็ญไว้ ก็ให้ใช้อัตราร้อยละ เจ็ดครึ่งต่อปี

1.1.2 ความเป็นมาเกี่ยวกับการคิดดอกเบ็ญในประเทศไทย

กฎหมายไทยยินยอมให้เรียกดอกเบ็ญต่อกันตั้งแต่สมัยโบราณมาแล้ว สามารถกล่าวโดยสรุป ดังนี้

1) กฎหมายลักษณะกู้หนี่ในสมัยพระเจ้ามังราย

กฎหมายนี้มีการกล่าวถึงดอกเบ็ญไว้บ้างในหลายมาตรา³ เช่น

มาตรา 1 “ไพร่พลประจำหอหรือเครื่อง (อาวุธยุทธภัณฑ์) เป็นหนี่ท่าน ค้างดอกเบ็ญมากมายนัก ดอกเบ็ญส่วนที่ใช่ไปแล้วเท่าใดก็ให้เป็นไปตามนั้น ดอกเบ็ญส่วนที่ค้างอยู่ใด คิดได้ไม่เกินเงินที่กู้มา...”

มาตรา 4 “ผู้ใดเป็นหนี่ท่านค้างดอกเบ็ญเป็นจำนวนมาก เจ้าหนี่จะคิด ดอกเบ็ญเกินกว่าต้นทุนไม่ได้ แต่ถ้าดอกเบ็ญมีจำนวนเท่ากับทุนแล้ว เจ้าหนี่อาจแจ้งลูกหนี่ว่าจะ สมทบดอกเบ็ญที่ค้างอยู่เป็นต้น เพื่อคิดดอกเบ็ญ (ทบต้น) ต่อก็ให้ทำได้”

มาตรา 8 “ซื้อขายของหรือฝากของไว้แก่กัน ถ้าผู้รับไว้เอาของไปใช้ กินเสีย ถ้าหากไม่ได้ตกลงกันไว้ก่อนว่าจะคิดดอกเบ็ญ ห้ามมิให้เจ้าของเงินคิดดอกเบ็ญ...”

³หลวงสุทธีวาทนฤพุดิ คำบรรยายประวัติศาสตร์กฎหมายชั้นปริญญาโท กรุงเทพมหานคร มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2516 พิมพ์ครั้งที่ 1 หน้า 263-268

2) กฎหมายตราสามดวง

กฎหมายนี้มีการกล่าวถึงดอกเบี้ยอยู่ในเรื่องของลักษณะการกู้หนี้ยืมสินไว้หลายบท⁴ เช่น

บทที่ 9 “ทวยราษฎรที่กู้หนี้ยืมสินกันแต่คำลึง (สี่บาท) ขึ้นไปให้มีกรรมธรรม์แกงใดเป็นสำคัญ ให้ผูกดอกเบี้ยเดือนละหนึ่งเฟื้อง ถ้าหาเอกสารสำคัญมิได้ ท่านว่าอย่าให้รับไว้บังคับบัญชา”

บทที่ 35 “ห้ามมิให้เจ้าหนี้เรียกเอาดอกเบี้ยทบต้นเพราะได้ยากแก่ไพร่เมืองท่าน”

บทที่ 37 “เมื่อลูกหนี้ไม่สามารถหาเงินมาใช้ดอกเบี้ยได้และได้ขายตัวรับใช้สอยเจ้าเงินแทนดอกเบี้ยแล้ว เจ้าหนี้เงินจะคิดเอาดอกเบี้ยไม่ได้”

บทที่ 60 “กู้หนี้ยืมสินท่านเป็นดอกเบี้ย และเอาผู้คนช่างม้าวัวควายไว้ให้ใช้แทนค่าดอกเบี้ยแล้วอยู่มาผู้คนช่างม้าวัวควายล้มตาย ให้บอกแก่เจ้าของมันให้มาคูดูกอันตายนั้น ถ้าเป็นสัตว์ตายจริงให้เอาแต่ต้น และดอกเบี้ยเอามิได้...”

3) กฎหมายในสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

ในสมัยนั้น มีประกาศกฎหมายเรื่องกู้หนี้ยืมสินแก่กัน บังคับใช้ ด้วยการกำหนดให้ใช้การลงโทษเขียนลูกหนี้ที่ไม่มีเงินชำระหนี้ให้เจ้าหนี้ โดยกำหนดให้เขียนลูกหนี้เพื่อลดเงินดอกเบี้ยสามที่ต่อแสนคำลึง เป็นต้น ซึ่งพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงเห็นว่าการลงโทษดังกล่าวเป็นการไม่เหมาะสม จึงทรงมีพระราชดำริให้ตราพระราชบัญญัติกู้เงินแลขายตัวมาบังคับใช้แทนในปี พ.ศ. 2411 โดยให้คิดดอกเบี้ยซึ่งละบาทต่อเดือนหรือเท่ากับร้อยละ 15 ต่อปีเท่าในปัจจุบัน⁵

⁴ร. แลงกานต์ *ประวัติศาสตร์กฎหมายไทย* พระนคร มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และการเมือง 2491 หน้า 26

⁵ มัลลิกา ลับไพรี *ดอกเบี้ย* วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขานิติศาสตร์ กรุงเทพฯ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2525 หน้า 7-8

1.1.3 แนวคิดทฤษฎีกฎหมายเกี่ยวกับดอกเบี้ยในประเทศไทย

1) ทฤษฎีกฎหมายสามชั้น

มีส่วนประกอบของกฎหมาย 3 ชั้น⁶ คือ มาจากจารีตประเพณีชั้นหนึ่ง มาจากหลักกฎหมายอีกชั้นหนึ่ง และมาจากตัวบทกฎหมายที่บัญญัติขึ้นอีกชั้นหนึ่ง โดยใช้รากฐานจากขนบธรรมเนียมประเพณี และทฤษฎีนี้มองว่าการบัญญัติกฎหมายมีขอบเขตจำกัด เพราะกฎหมายไม่ได้หยุคหนึ่งอยู่กับที่มีการเปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์แต่ละช่วงเวลา จึงจำเป็น ที่จะต้องมีการบัญญัติกฎหมายขึ้นใหม่ตามการเปลี่ยนแปลงเหล่านั้น โดยทันทีเพื่อให้กฎหมายสามารถมีผลและบังคับใช้ได้จริงในทุกช่วงเวลา

2) ทฤษฎีการใช้อำนาจรัฐ

รัฐใช้อำนาจในการออกกฎหมาย⁷ เพื่อแทรกแซงและจัดระเบียบของสังคม ตามความจำเป็นเพื่อควบคุมการกระทำหรืองดเว้นการกระทำของคนในสังคมมิให้ล่วงล้ำแดนแห่งสิทธิเสรีภาพของบุคคลอื่น

3) ทฤษฎีหลักในการออกกฎหมาย

กฎหมายเป็นคำสั่งหรือข้อบังคับของรัฐในการกำหนดความประพฤติของราษฎร ผู้ฝ่าฝืนต้องได้รับผลร้ายหรือถูกลงโทษ โดยการตรากฎหมายลำดับศักดิ์รองต้องไม่ขัดแย้งกับกฎหมายที่มีลำดับศักดิ์สูงกว่า และลำดับศักดิ์ของกฎหมายไทยเรียงจากชั้นสูงสุดไปต่ำสุด คือ รัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติ พระราชกฤษฎีกา กฎกระทรวง ข้อบัญญัติ หรือข้อบังคับขององค์กรปกครองท้องถิ่น ประกาศกฎกระทรวง⁸

1.1.4 กฎหมายและประกาศที่เกี่ยวข้องกับดอกเบี้ย

1) ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

มาตรา 7 กำหนดไว้ว่าถ้าจะต้องเสียดอกเบี้ยแก่กันและกันได้กำหนดอัตราดอกเบี้ยไว้โดยนิติกรรม หรือโดยบทกฎหมายอันชัดแจ้งให้ใช้อัตราร้อยละเจ็ดครึ่งต่อปี

มาตรา 224 กำหนดไว้ว่า หนี้เงินให้เสียดอกเบี้ยในระหว่างเวลาผินนัดได้ร้อยละ 7.5 ต่อปี แต่หากว่าเจ้าหนี้เรียกดอกเบี้ยด้วยเหตุอื่นได้สูงกว่านั้น โดยชอบด้วยกฎหมาย

⁶จำรูญ คุณสุข ปัญหาทางกฎหมายในการคิดอัตราดอกเบี้ย : ศึกษากรณีการให้สินเชื่อผ่านบัตรอิเล็กทรอนิกส์ วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต 2550 หน้า 14-19

⁷ กมลชัย รัตนสกววงศ์ กฎหมายปกครอง กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์วิญญูชน กันยายน 2551

⁸ กมลชัย รัตนสกววงศ์ กฎหมายปกครอง อ่างแล้ว

ก็ให้บังคับไปตามนั้น และกำหนดอีกว่าในระหว่างผิคนัดห้ามคิดดอกเบี้ยซ้อนดอกเบี้ยในระหว่างเวลาที่ผิคนัดนั้น

มาตรา 654 กำหนดห้ามคิดดอกเบี้ยเกินร้อยละ 15 ต่อปี หากในสัญญากำหนดไว้สูงกว่านั้นให้ลดลงมาเหลือร้อยละ 15

มาตรา 655 กำหนดห้ามคิดดอกเบี้ยในส่วนของดอกเบี้ยที่ค้างชำระ ถ้าหากว่าดอกเบี้ยค้างชำระเกิน 1 ปี คู่สัญญาจะตกลงเอาดอกเบี้ยค้างชำระนั้นทบเข้าเป็นต้นเงินแล้วให้คิดดอกเบี้ยในดอกเบี้ยที่ทบเข้าไปนั้นก็ได้

2) พระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน พ.ศ. 2523

พระราชบัญญัตินี้กำหนดให้สถาบันการเงินอาจคิดอัตราดอกเบี้ยจากผู้กู้ยืมได้สูงกว่าร้อยละสิบห้าต่อปีได้ และให้ยกเว้นการนำมาตรา 654 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาใช้บังคับแก่การคิดดอกเบี้ยของสถาบันการเงิน ที่รัฐมนตรีกำหนดตามมาตรา 4 ของพระราชบัญญัตินี้

3) พระราชบัญญัติห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา พ.ศ. 2475

พระราชบัญญัตินี้กำหนดบังคับไว้ว่าบุคคลใดให้บุคคลอื่นยืมเงินโดยคิดอัตราดอกเบี้ยเกินกว่าอัตราที่กฎหมายกำหนดไว้ ถือว่าบุคคลผู้ให้กู้ยืมนั้นมีความผิดฐาน เรียกดอกเบี้ยเกินอัตราต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปีหรือปรับไม่เกินพันบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ

4) ประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย

(1) ประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย เรื่อง การกำหนด หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการประกอบธุรกิจสินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับที่มีใช้สถาบันการเงิน (Non-Bank) ลงวันที่ 1 กรกฎาคม 2548 ภายใต้ประกาศกระทรวงการคลัง เรื่องกิจการที่ต้องขออนุญาตตามข้อ 5 แห่ง ประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 58 (เรื่องสินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับ) ลงวันที่ 9 มิถุนายน 2548 กำหนดให้การประกอบธุรกิจสินเชื่อส่วนบุคคลเป็นกิจการที่ต้องได้รับการอนุญาตจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง โดยมอบอำนาจให้ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขในการประกอบธุรกิจสินเชื่อส่วนบุคคล กำหนดให้ผู้ประกอบธุรกิจสินเชื่อส่วนบุคคลที่มีใช้สถาบันการเงินสามารถเรียกเก็บดอกเบี้ย ค่าปรับ ค่าบริการและค่าธรรมเนียมใดๆ ได้ไม่เกินร้อยละ 28 ต่อปี

(2) ประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย เรื่อง การกำหนด หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการประกอบธุรกิจสินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับสำหรับธนาคารพาณิชย์และบริษัทเงินทุน ลงวันที่ 1 กรกฎาคม พ.ศ. 2548 ภายใต้อำนาจตามพระราชบัญญัติธุรกิจสถาบันการเงิน พ.ศ. 2551 ที่บังคับใช้แทนพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 และพระราชบัญญัติการ

ประกอบธุรกิจเงินทุนฯ พ.ศ. 2522 ที่ถูกยกเลิก โดยกำหนดให้ธนาคารพาณิชย์และบริษัทเงินทุนที่ประกอบธุรกิจสินเชื่อส่วนบุคคลสามารถเรียกเก็บดอกเบี้ย ค่าปรับ ค่าบริการและค่าธรรมเนียมใดๆ ได้ไม่เกินร้อยละ 28 ต่อปีเช่นเดียวกับผู้ประกอบการธุรกิจสินเชื่อส่วนบุคคลที่มีใช้สถาบันการเงิน

1.2 อัตราดอกเบี้ย

1.2.1 ความหมายของอัตราดอกเบี้ย

การกำหนดอัตราดอกเบี้ยเป็นการตั้งราคาสินค้าอย่างหนึ่ง โดยพิจารณาจากหลักของอุปสงค์และอุปทาน (Demand & Supply) ของความต้องการปริมาณเงินในแต่ละช่วงเวลา ถ้าในช่วงเวลาที่สถาบันการเงินมีสภาพคล่องสูงอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ยืมก็จะมีแนวโน้มต่ำลง ในทางตรงข้าม ถ้าสถาบันการเงินมีสภาพคล่องตึงตัว อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ยืมก็จะมีแนวโน้มสูงขึ้น⁹ ดังนั้นอัตราดอกเบี้ยจึงเป็นตัวสะท้อนราคาของเงินทุนซึ่งแสดงออกมาเป็นอัตราร้อยละของตัวเงินทุนนั่นเอง โดยที่ผู้กู้ยืมเงินยินดีที่จะจ่ายผลตอบแทนจากการใช้เงินทุนนั้นในระยะ เวลาใดเวลาหนึ่ง ในทางเศรษฐศาสตร์นั้น ดอกเบี้ยจะถือเป็นค่าตอบแทนแก่ปัจจัยการผลิตประเภททุน ซึ่งเป็นรายได้อย่างหนึ่งของรายได้ 4 อย่าง ของธุรกิจ ที่ประกอบด้วยรายได้ที่เป็นค่าเช่า รายได้ที่เป็นค่าจ้าง รายได้ที่เป็นดอกเบี้ยและรายได้ที่เป็นกำไร

1.2.2 ความเป็นมาของอัตราดอกเบี้ย

อัตราดอกเบี้ยในระยะเริ่มแรกเกิดขึ้นมาจากการให้หีบยืมสิ่งของไปใช้และผู้หีบยืมก็ให้ผลตอบแทนกลับในรูปสิ่งของตามที่ตกลงกัน เช่น การยืมข้าวเปลือก 100 ถังไปเพาะปลูกขยายพันธุ์ เมื่อเก็บเกี่ยวได้ผลผลิตเสร็จแล้วจะส่งคืนเป็นข้าวเปลือก 115 ถัง โดย 15 ถังถือเป็นดอกเบี้ยที่เป็นผลตอบแทนตามที่ได้ตกลงกันในตอนยืม ในสมัยบาบิโลน เมื่อ 1800 ปีก่อนคริสตกาล มีการออกกฎหมายกำหนดดอกเบี้ยออกมาใช้บังคับแล้ว โดยกำหนดให้จ่ายดอกเบี้ยจากการกู้ยืมในอัตราร้อยละ 33 1/3 ต่อปีในรูปผลผลิต หรืออัตราร้อยละ 20 ถ้าจะจ่ายคืนเป็นโลหะเงิน

อัตราดอกเบี้ยจะเปลี่ยนแปลงไปตามภาวะการณ์เปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ เช่น สมัยศตวรรษที่ 20 อัตราดอกเบี้ยประเภทเพื่อเรียกของ Berlin Stock Exchange ประเทศเยอรมนีได้เพิ่มขึ้นสูงถึงร้อยละ 30 ต่อวันหรือ 10,950 ต่อปี เนื่องจากอัตราค่าครองชีพเพิ่มสูงขึ้นถึงร้อยละ 60 ต่อมาอัตราดอกเบี้ยได้ลดลงอย่างมากเมื่อเศรษฐกิจดีขึ้นโดยลดลงมาอยู่ที่ระดับร้อยละ 3-5 ต่อวัน หรือร้อยละ 1,095-1,825 ต่อปี¹⁰

⁹ สมพงษ์ กระโสมกน เอกสารวิจัย โครงสร้างอัตราดอกเบี้ยที่เหมาะสมสำหรับการพัฒนาประเทศ กรุงเทพฯ วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร 2523 หน้า 28-59

¹⁰ สมพงษ์ กระโสมกน เอกสารวิจัย โครงสร้างอัตราดอกเบี้ยที่เหมาะสมสำหรับการพัฒนาประเทศ เพิ่งอ้าง

การกำหนดอัตราดอกเบี้ยนั้น สถาบันการเงินจะพิจารณาถึงต้นทุนทางการเงินของตนเอง และค่าใช้จ่ายทางการเงินที่เกี่ยวข้องต่างๆ ในการดำเนินธุรกิจ รวมทั้งพิจารณาถึงในส่วนของการที่สถาบันการเงินต้องการรวมเข้าไปอยู่ในอัตราดอกเบี้ยด้วย

1.2.3 ทฤษฎีอัตราดอกเบี้ย

ในทางเศรษฐศาสตร์จะใช้ “ทฤษฎีดอกเบี้ยที่เป็นค่าตอบแทนการใช้เงินทุน” เป็นตัวอธิบายความหมายของอัตราดอกเบี้ย¹¹ โดยทฤษฎีนี้จะกล่าวถึงปัจจัยที่ใช้กำหนดอัตราดอกเบี้ยว่ามาจากความต้องการเงินกู้ (Demand) กับความต้องการที่จะปล่อยเงินให้กู้ (Supply) มาอยู่ในจุดบรรจบของความต้องการที่ตรงกันทั้งสองฝ่ายด้วยอัตราดอกเบี้ยที่ทั้งสองฝ่ายพึงพอใจ โดยความต้องการของฝ่ายผู้ต้องการกู้จะประกอบไปด้วยความต้องการตามวัตถุประสงค์ต่างๆ ของตนเอง เช่น ต้องการเงินไปลงทุน ต้องการเงินไปใช้จ่ายใช้สอยเพื่อการบริโภค ต้องการเงินไปขยายกิจการ หรือต้องการเงินเพื่อใช้ในยามจำเป็นต่างๆ ส่วนความต้องการของฝ่ายผู้ปล่อยกู้ ก็มีจุดประสงค์หลัก คือ เพื่อเพิ่มมูลค่าของเงินทุนของตนเองให้มีค่ามากกว่าการเก็บเงินทุนเอาไว้เฉยๆ เปรียบเสมือนการนำเงินของตนไปลงทุนเพื่อให้เกิดดอกผลออกมามากขึ้น

1.2.4 ประเภทอัตราดอกเบี้ยทางการเงิน

1) อัตราดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมระหว่างธนาคาร (Inter-bank rate)

เป็นอัตราดอกเบี้ยที่ใช้ปรับสภาพคล่องระหว่างกันของสถาบันการเงินต่างๆ ในช่วงระยะเวลาสั้นๆ ทั้งแบบทวงถาม (At call) และแบบมีกำหนดระยะเวลา (Term) ตั้งแต่ 1 วันจนถึง 6 เดือน แต่ส่วนใหญ่มักใช้ระยะ 1 วัน (Overnight) ในการกู้ยืมปรับสภาพคล่องระหว่างกัน

2) อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ (Lending Rate)

(1) อัตราดอกเบี้ย MLR (Minimum Lending Rate) หรือ (Minimum Loan Rate) เป็นอัตราดอกเบี้ยเงินกู้แบบมีระยะเวลาที่สถาบันการเงินเรียกเก็บจากลูกค้ารายใหญ่ขึ้นดี

(2) อัตราดอกเบี้ย MOR (Minimum Overdraft Rate) เป็นอัตราดอกเบี้ยประเภทเบิกเกินบัญชีที่สถาบันการเงินเรียกเก็บจากลูกค้ารายใหญ่ขึ้นดี

(3) อัตราดอกเบี้ย MRR (Minimum Retail Rate) เป็นอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ที่สถาบันการเงินเรียกเก็บจากลูกค้ารายย่อยขึ้นดี

¹¹ สมพงษ์ กระจ่าง โสภณ เอกสารวิจัย *โครงสร้างอัตราดอกเบี้ยที่เหมาะสมสำหรับการพัฒนาประเทศ* อ้างแล้ว

3) อัตราดอกเบี้ยอ้างอิง (Reference Rate)

เป็นอัตราดอกเบี้ยที่ธนาคารแห่งประเทศไทย ประกาศทุกวันสุดท้ายของสัปดาห์เพื่อใช้ในการอ้างอิงสำหรับการกำหนดอัตราดอกเบี้ยเงินฝากของสถาบันการเงินในสัปดาห์ถัดไป เป็นอัตราที่คำนวณจากอัตราดอกเบี้ยถัวเฉลี่ยของสถาบันการเงินขนาดใหญ่ 5 แห่ง แต่ในปัจจุบันไม่ได้ใช้อัตราดอกเบี้ยอ้างอิงนี้แล้ว เนื่องจากได้ปล่อยอัตราดอกเบี้ยให้เป็นอัตราดอกเบี้ยเงินฝากลอยตัวตามสภาพแท้จริงของเศรษฐกิจในแต่ละช่วงเวลาแทน

4) อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ยืมในตลาดซื้อคืนพันธบัตร (Repurchase Rate)

เป็นอัตราดอกเบี้ยที่ใช้ในการกู้ยืมสำหรับการซื้อขายพันธบัตรที่มีสัญญาซื้อคืนหรือมีสัญญาขายคืนสำหรับพันธบัตรที่สามารถใช้วางเป็นหลักหลักทรัพย์ค้ำประกัน

5) อัตราดอกเบี้ยมาตรฐาน (Bank Rate)

เป็นอัตราดอกเบี้ยที่ธนาคารแห่งประเทศไทยเรียกเก็บจากสถาบันการเงินในการให้วงเงินกู้ยืม โดยกำหนดอัตราดอกเบี้ยจากฐานเงินฝากของสถาบันการเงินแต่ละแห่งนั้นเอง วงเงินกู้ยืมนี้ถือเป็นแหล่งเงินกู้แหล่งสุดท้ายของสถาบันการเงิน เพื่อรองรับ ความผันผวนของความต้องการใช้เงินในตลาดเงิน

นอกจากนี้ในการซื้อขายพันธบัตรจากสถาบันการเงินเพื่อปรับสภาพคล่องสิ้นวันของสถาบันการเงินแต่ละแห่ง (End-of-day liquidity Rate) ธนาคารแห่งประเทศไทยจะกำหนดอัตราค่าตอบแทนที่เรียกเก็บจากสถาบันการเงิน โดยอัตราค่าตอบแทน จะกำหนดมาจากดอกเบี้ยนโยบายบวกส่วนต่าง (Margin) ร้อยละ 1.5 ต่อปี

2. แนวคิด ทฤษฎีกฎหมายเกี่ยวกับสินเชื่อ

2.1 ทฤษฎี และหลักกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสัญญาทั่วไป

2.1.1 ทฤษฎีของสัญญาทั่วไป

สินเชื่อเป็นสัญญาชนิดหนึ่งที่ต้องมีคู่สัญญาสองฝ่าย คือ ฝ่ายผู้ให้สินเชื่อ (ผู้ให้กู้) และฝ่ายผู้รับสินเชื่อ (ผู้กู้) แต่เนื่องจากสัญญาเป็นนิติกรรมชนิดหนึ่งตามกฎหมาย ดังนั้น จึงต้องอยู่ภายใต้ทฤษฎีเรื่องนิติกรรมและสัญญาด้วย

1) ทฤษฎีการทำนิติกรรม (Theory of Juristic Act)

ทฤษฎีนี้เกิดขึ้นในช่วงศตวรรษที่ 18 โดยการนำแนวคิดของสำนักกฎหมายธรรมชาติ ที่มองเน้นเรื่องความเป็นธรรมชาติของมนุษย์ กับแนวความคิดของสำนักประวัติศาสตร์กฎหมาย ที่มองเน้นเรื่องจิตวิญญาณในตัวของมนุษย์มารวมกัน โดยการยอมรับ

หลักการที่ว่า การออกกฎหมายจะต้องเคารพต่อเจตนารมณ์และควมมีเสรีภาพของประชาชนควบคู่กันไป¹²

ทฤษฎีนี้จำแนกมุมมองออกเป็น 2 ด้าน คือ มุมมองด้านอัตตวิสัย (Subjective) ที่เป็นการมองถึงเจตนาภายในส่วนตัวของคู่สัญญาที่ต้องการทำนิติกรรมและมุมมองด้านภาวะวิสัย (Objective) ที่เป็นการมองเจตนาภายนอกที่คู่สัญญาแสดงออกมา ในการทำนิติกรรมสำหรับสัญญาสินเชื่อนั้นถือเป็นนิติกรรมประเภทหนึ่ง ดังนั้น คู่สัญญาจึงต้องทราบถึงเจตนาที่แท้จริงตั้งแต่เจตนาภายในไปพร้อมกับเจตนาที่แสดงออกมาของคู่สัญญาอีกฝ่ายด้วย

2) ทฤษฎีเสรีภาพในการทำสัญญา (Private Autonomy of Contract)

ทฤษฎีนี้วางหลักว่า เสรีภาพของเอกชนมีความสำคัญต่อการทำสัญญา ซึ่งลัทธิปัจเจกชนนิยม (Individualism) ยอมรับความมีศักดิ์ศรีของมนุษย์ว่า มนุษย์สามารถกำหนดวิถีชีวิตตนได้ด้วยตัวเอง¹³ ซึ่งสิทธิและเสรีภาพนั้นเป็นเพียงเครื่องมืออย่างหนึ่งสำหรับนำไปใช้กำหนดความมีอิสรภาพในวิถีชีวิตมนุษย์ ซึ่งมีแต่ความสมัครใจในการทำสัญญาของคู่สัญญาเท่านั้นที่จะสามารถจำกัดความมีอิสรภาพของตัวเองได้ บุคคลภายนอกไม่สามารถที่จะจำกัดความเป็นอิสรภาพของคู่สัญญาได้ ดังนั้น เสรีภาพในการทำสัญญาของเอกชนจึงเป็นต้นธารของความยุติธรรมระหว่างคู่สัญญาในการทำสัญญาระหว่างกันนั่นเอง

2.1.2 หลักกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสัญญาทั่วไป

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่าสัญญาสินเชื่อเป็นสัญญาชนิดหนึ่ง จึงต้องอยู่ภายใต้หลักกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสัญญาด้วยเช่นกัน หลักกฎหมายเหล่านั้น ได้แก่

1) หลักสุจริตในสัญญา

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 5 บัญญัติว่า “ในการใช้สิทธิแห่งตนก็ดี ในการชำระหนี้ก็ดี บุคคลทุกคนต้องกระทำโดยสุจริต” และมาตรา 368 บัญญัติว่า “สัญญานั้นท่านให้ตีความไปตามประสงค์ในทางสุจริต โดยพิเคราะห์ถึงปกติประเพณีด้วย”

จากบทบัญญัติ 2 มาตราข้างต้น ได้กำหนดให้การทำสัญญาจะต้องมีองค์ประกอบในเรื่องของหลักสุจริต ซึ่งหลักสุจริตเป็นคำที่มีมาตั้งแต่กฎหมายโรมันเขียนเป็นภาษา

¹² ศนันท์ภรณ์ (จำปี) โสทธิพันธุ์ คำอธิบายนิติกรรม-สัญญา กรุงเทพฯ สำนักพิมพ์วิญญูชน 2549 หน้า 22-23

¹³ ชีระ สุธีวารงกูร การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรอง กรุงเทพฯ วารสารนิติศาสตร์ธรรมศาสตร์ ปีที่ 29 ฉบับที่ 4 ธันวาคม 2542 หน้า 578

ละติน ว่า Bona Fides แปลว่าความซื่อสัตย์ซึ่งตรงกับภาษาอังกฤษว่า Good Faith ซึ่ง Black's Law Dictionary 18th Edition¹⁴ ให้ความหมายไว้ว่าเป็นสภาวะทางจิตใจอันประกอบด้วย

- (1) ความซื่อสัตย์ต่อความเชื่อหรือวัตถุประสงค์
- (2) ความซื่อตรงต่อหน้าที่หรือหนี้ของตน
- (3) ความสอดคล้องกับมาตรฐานในการติดต่อทางการค้าหรือธุรกิจใดๆ

อันชอบด้วยเหตุผลและเป็นธรรม

- (4) การไร้ซึ่งเจตนาหลอกลวงหรือแสวงหาผลประโยชน์โดยมิชอบ

นอกจากนี้ ในภาษาเยอรมัน หลักสุจริตเขียนว่า True Und Glauhen¹⁵

แปลว่า ความซื่อสัตย์และความไว้วางใจ เป็นหลักที่ใช้บังคับการใช้สิทธิและการชำระหนี้ทางแพ่ง โดยทั่วไป และถือว่าทุกคนที่มีนิติสัมพันธ์ จะต้องซื่อสัตย์และไว้วางใจต่อกันเพื่อผดุง ความยุติธรรม ในการที่คู่กรณีจะต้องปฏิบัติต่อกันโดยให้ถือเอาความสุจริตเป็นที่ตั้ง โดยมีที่มาจากหลักกฎหมายที่ว่า “บุคคลผู้มาศาลต้องมาด้วยมือสะอาด” (He who comes to the court must come with clean hands) ซึ่งหมายถึง การที่บุคคลใช้สิทธิของตนที่เกิดขึ้นมาแล้วนั้นจะต้องใช้โดยสุจริต มิฉะนั้นศาลจะไม่รับรองสิทธินั้น หรือไม่รับบังคับให้

2) เจตนาที่แท้จริงในสัญญา (Objective Intention)

กฎหมายกำหนดให้การตีความสัญญาต้องตีความโดยใช้หลักค้นหาเจตนาที่แท้จริงของนิติกรรม ว่ามีความประสงค์เช่นไรมากกว่าการแสดงออกทางท่าทางกิริยาหรือทางตัวอักษร ดังที่ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 171 บัญญัติว่า “ในการตีความแสดงเจตนาอันให้ฟังเสียงถึงเจตนาอันแท้จริงยิ่งกว่าถ้อยคำสำนวนหรือตัวอักษร” ดังนั้น การค้นหาเจตนาจึงต้องพิจารณาเจตนาที่แท้จริงของคู่สัญญาว่ามีเจตนาที่แท้จริงในการทำสัญญาอย่างไร แล้วจึงนำมาพิจารณาประกอบกับความสุจริตของคู่สัญญาและปกติประเพณีในการทำสัญญานั้น

3) ประเพณีปฏิบัติของสัญญา (Ordinary Usage)

นอกจากนี้ต้องค้นหาหลักสุจริต หลักเจตนาแล้ว ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 368 ยังกำหนดให้สัญญาต้องตีความโดยพิเคราะห์ถึงปกติประเพณีด้วย โดยบัญญัติว่า “สัญญานั้นท่านให้ตีความไปตามประสงค์ในทางสุจริต โดยพิเคราะห์ถึงปกติประเพณีด้วย” นอกจากนี้ในมาตรา 4 วรรคสอง ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ก็บัญญัติว่า “เมื่อไม่มีบท

¹⁴ มีทนา พรหมเทศ บทความทางวิชาการ “หลักสุจริต” อุบลราชธานี มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี ค้นคืน 4 สิงหาคม 2554 จาก www.law.ubu.ac.th/bills/doc/j_06.pdf.

¹⁵ เกรียงศักดิ์ สุวรรณศรี เอกสารสรุปคำบรรยายนิติศาสตร์รุ่น 6 รวม 2 กรุงเทพฯ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ค้นคืน 5 สิงหาคม 2554 จาก http://www.niti6r2.com/images/introc_1159080383/compare.doc.

กฎหมายที่จะยกมาปรับคดีได้ ให้วินิจฉัยคดีนั้นตามจารีตประเพณีแห่งท้องถิ่น ถ้าไม่มีจารีตประเพณี เช่นว่านั้น ให้วินิจฉัยคดีอาศัยเทียบบทกฎหมายที่ใกล้เคียงอย่างยิ่ง และถ้าบทกฎหมายเช่นนั้น ก็ไม่มีด้วย ให้วินิจฉัยตามหลักกฎหมายทั่วไป” ดังนั้น สัญญาจึงต้องตีความโดยคำนึงถึงธรรมเนียมปฏิบัติของการทำสัญญาของธุรกิจแต่ละประเภท รวมทั้งต้องคำนึงถึงประเพณีของการทำสัญญาในแต่ละท้องถิ่นด้วย

4) สัญญาต้องไม่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน

(Public Policy)

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 150 บัญญัติว่า “การใดมีวัตถุประสงค์เป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน การนั้นเป็นโมฆะ” สัญญาจึงต้องคำนึงถึงหลักความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชนด้วย เพราะหากสัญญาที่สร้างขึ้นระหว่างคู่สัญญานั้นมีวัตถุประสงค์ที่ขัดต่อหลักความสงบเรียบร้อย และศีลธรรมอันดีของประชาชนแล้วจะทำให้สัญญานั้น เป็นโมฆะเสียไปใช้บังคับกันไม่ได้

หลักกฎหมายเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน เป็นหลักกฎหมายที่ฝ่ายนิติบัญญัติกำหนดขึ้นเพื่อให้ศาลมีอำนาจใช้ดุลพินิจบังคับแก้บรรทัดหากศาลพิจารณาแล้วเห็นว่าเป็นเรื่องที่กระทบต่อสังคมโดยรวมศาลก็สามารถอ้างหลักกฎหมายดังกล่าวปฏิเสธไม่รับบังคับให้ได้ และศาลเป็นผู้มีอำนาจผู้เดียวในการพิจารณาว่าสิ่งใดจะขัดหรือไม่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน¹⁶

5) สัญญาต้องตีความในทางที่เป็นคุณแก่ผู้ต้องเสียในมูลหนี้

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 11 บัญญัติว่า “ในกรณีที่มีข้อสงสัย ให้ตีความไปในทางที่เป็นคุณแก่คู่กรณีฝ่ายซึ่งจะเป็นผู้ต้องเสียในมูลหนี้” หากมีกรณีสัญญาเป็นที่สงสัย จะต้องตีความให้เป็นประโยชน์แก่ผู้ที่ต้องเสียเปรียบจากสัญญานั้น หลักนี้เรียกว่า Contra Proferentem Rule ได้รับอิทธิพลมาประมวลกฎหมายแพ่งฝรั่งเศส¹⁷ ศาลฝรั่งเศสใช้หลักนี้เป็นเครื่องมือตีความข้อกำหนดในสัญญาให้เป็นปฏิบัติแก่ฝ่ายที่เป็นผู้กำหนดข้อสัญญานั้น ๆ ขึ้น ไม่ว่าฝ่ายนั้นเป็นลูกหนี้หรือเจ้าหนี้ โดยใช้หลักนี้ประกอบการพิจารณาควบคู่ไปกับหลักสุจริตด้วย

¹⁶ชานินทร์ กรีวิเชียร “ความสำคัญของการตีความในวิชาชีพกฎหมาย” เอกสารงานวิชาการรำลึก ศาสตราจารย์ จิตติ ดิงสัทย์ ครั้งที่ 13 “100 ปีชาดกาลศาสตราจารย์จิตติ ดิงสัทย์” กรุงเทพมหานคร คณะนิติศาสตร์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ท่าพระจันทร์ วันเสาร์ที่ 29 มีนาคม 2551

¹⁷คาราพร ธีระวัฒน์ กฎหมายสัญญา : สถานะใหม่ของสัญญาปัจจุบันและปัญหาข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม กรุงเทพมหานคร มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ พิมพ์ครั้งที่ 1 มกราคม 2538

6) สัญญาต้องตีความไปในทางที่มีผลใช้บังคับได้

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 10 บัญญัติว่า “เมื่อความข้อใดข้อหนึ่งในเอกสารอาจตีความได้สองนัยนั้นจะทำให้เป็นผลบังคับได้ ให้ถือเอาตามนัยนั้นดีกว่าที่จะถือเอาที่ไร้ผล” หากสัญญานั้นตีความได้ทั้งนัยที่ทำให้สัญญาเสียไปหรือนัยที่ทำให้สัญญาใช้ได้ ก็ต้องตีความตามนัยที่มีผลตามเจตนาของคู่สัญญานั้น เพื่อให้บรรลุเจตนาของผู้ทำสัญญาตามสุภาษิตกฎหมายที่ว่า “ut res magis valeat quam pereat” หมายถึง ถ้าสัญญาอาจตีความได้เป็นสองนัย นัยหนึ่งชอบด้วยกฎหมาย อีกนัยหนึ่งขัดต่อกฎหมาย ศาลต้องตีความไปตามนัยที่ชอบด้วยกฎหมายเพราะเป็นนัยที่ใช้บังคับได้

7) หลักสัญญาต้องเป็นธรรม (Fairness)

การทำสัญญานั้นคู่สัญญาทั้งสองฝ่ายจะต้องคำนึงถึงความถูกต้องและเป็นธรรมที่มีต่ออีกฝ่ายหนึ่งด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งข้อตกลงที่เป็นสาระสำคัญจะต้องมีการระบุเอาไว้ในสัญญา โดยฝ่ายที่มีอำนาจต่อรองและฐานะทางเศรษฐกิจเหนือกว่าจะต้องไม่กำหนด ข้อสัญญาที่เอาเปรียบฝ่ายที่มีอำนาจต่อรองและฐานะทางเศรษฐกิจด้อยกว่า หากมีการกำหนด ข้อสัญญาที่เอาเปรียบโดยที่อีกฝ่ายทำสัญญาด้วยความจำเป็นแล้ว จะกลายเป็นสัญญาที่ไม่ได้ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความเป็นธรรม ขัดกับหลักเสรีภาพในการทำสัญญา คือ ความเป็นธรรมในสัญญาต้องขึ้นอยู่กับความสมัครใจเข้าทำสัญญาของคู่สัญญาด้วย

2.2 ความหมาย ความเป็นมาและองค์ประกอบของสินเชื่อ

2.2.1 ความหมายของสินเชื่อ

ในภาษาลาตินเรียกสินเชื่อว่าเป็น Credo มาจากการนำคำภาษาสันสกฤตว่า Crad ที่แปลว่าความน่าเชื่อถือ (to believe หรือ to trust) และคำภาษาลาตินว่า do ที่แปลว่า การทำให้เกิดหรือการมอบให้ (to place) มารวมกันที่ให้ความหมายว่าการทำให้เกิดความน่าเชื่อถือ¹⁸ ส่วนพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ให้ความหมายสินเชื่อว่าเป็นเงินที่ให้เป็นหนี้ไว้ด้วยความเชื่อ¹⁹ ในทางธุรกิจแล้วสินเชื่อจะหมายถึงความเชื่อที่ผู้จำหน่ายสินค้าหรือบริการยินยอมมอบสินค้าหรือบริการให้แก่ผู้ซื้อไปก่อน โดยมีสัญญาต่อกันกำหนดชำระเงินค่าสินค้าและบริการในภายหลัง ส่วนในทางเศรษฐศาสตร์นั้น Joseph French Johnson ศาสตราจารย์และนักเศรษฐศาสตร์ชาวอเมริกัน แห่งมหาวิทยาลัย NewYork University กล่าวถึง ความหมายของสินเชื่อว่าเป็นอำนาจหรือความสามารถในการที่จะได้ใช้สินค้าหรือบริการในปัจจุบัน โดยมีการให้คำมั่นสัญญาว่าจะชำระราคาสินค้าและ

¹⁸ จารุญ ดุลยสุข อ่างแล้ว หน้า 41

¹⁹ พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 อ่างแล้ว

บริการนั้นในอนาคต²⁰ และพระราชบัญญัติธุรกิจสถาบันการเงิน พ.ศ. 2551 ให้ความหมายของเงินให้สินเชื่อว่าเป็นการให้กู้ยืมเงิน หรือซื้อลด รับช่วงซื้อลด ตัวเงิน เป็นเจ้าหนี้เนื่องจากได้จ่ายหรือตั้งให้จ่ายเงินเพื่อประโยชน์ของผู้เคยค้า หรือเป็นเจ้าหนี้เนื่องจาก ได้จ่ายเงินตามภาระผูกพันตาม เล็ตเตอร์ออฟเครดิตหรือภาระผูกพันอื่น

2.2.2 ความเป็นมาของสินเชื่อ

สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง อธิบายความเป็นมาของสินเชื่อว่ามาจากระบบเศรษฐกิจที่มีการใช้ทรัพยากรไม่สมดุล บางคนอาจมีความต้องการใช้สินค้าหรือบริการที่มากกว่าสินค้าที่ตนมีหรือบริการที่ตนได้รับอยู่ในขณะนั้นขณะที่บางคนอาจครอบครองสินค้าในปริมาณที่เกินความจำเป็นต่อความต้องการของตนหรืออยากให้บริการใหม่ๆ แก่คนอื่นในห้วงเวลาเดียวกัน สินค้าและบริการดังกล่าว หากมีการแจกจ่ายถ่ายโอนและแลกเปลี่ยน ซึ่งกันและกันระหว่างคนที่มีความต้องการส่วนเกินกับคนที่มีส่วนเกินมากกว่าความต้องการ ก็จะเป็นการสร้างประโยชน์จากการใช้สินค้าหรือบริการนั้นๆ ได้อย่างคุ้มค่าในทางเศรษฐกิจ ทั้งนี้ โดยมีข้อตกลงระหว่างกันว่าผู้รับโอนสินค้าหรือผู้รับบริการจะชำระราคาสินค้า หรือบริการนั้น แก่เจ้าของสินค้า หรือผู้ให้บริการในภายหลัง ซึ่งในทางกฎหมายอาจเรียกผู้รับโอนสินค้าไปใช้หรือรับบริการไปก่อนนั้นเป็นลูกหนี้ มีภาระผูกพันเป็นหนี้สินที่จะต้องชำระราคาสินค้าหรือบริการที่ได้รับภายในระยะเวลาตามที่ตกลงกันไว้ล่วงหน้า และผู้โอนสินค้าหรือผู้บริการก็จะเจ้าหนี้ ซึ่งจะได้รับการชำระราคาสินค้าหรือบริการภายในระยะเวลาที่ตกลงกันนั้นเช่นเดียวกัน ดังนั้น จึงสรุปได้ว่าสินเชื่อ มีความเป็นมาจากอำนาจในการเข้าถึงการใช้สินค้าและบริการล่วงหน้าโดยจะต้องมีการชำระราคาสินค้าและบริการนั้นคืนในอนาคต ซึ่งสินเชื่ออาจอยู่ในรูปของสินค้าและบริการหรืออยู่ในรูปของตัวเงินก็ได้ เช่น การขอยืมข้าวสาร น้ำปลาจากเพื่อนบ้านมาบริโภคก่อนและจะนำข้าวสารน้ำปลาในปริมาณและคุณภาพเดียวกันมาชดใช้คืนให้ในภายหลังหรือการได้รับสินเชื่อเป็นเงินสดจากสถาบันการเงิน โดยตกลงชำระคืนสินเชื่อนั้นในอนาคตตามระยะเวลาที่ตกลงกัน

²⁰ กล่าวไว้ในหนังสือ *Money and Currency* ว่า “Credit is the power to obtain goods or service by given a promise to pay at a specified date in the future” ค้นคืน 10 สิงหาคม 2554 จาก <http://www.amazon.com>

2.2.3 องค์ประกอบของสินเชื่อ

องค์ประกอบที่สำคัญของสินเชื่อ มี 4 ส่วนหลัก ๆ ที่สถาบันการเงินมักใช้ประกอบการพิจารณาสินเชื่อ คือ

1) ความน่าเชื่อถือของผู้ขอสินเชื่อ จะแตกต่างกันไปตามระดับความน่าเชื่อถือของผู้ยื่นขอสินเชื่อเอง ทั้งนี้ระดับความน่าเชื่อถือที่สถาบันการเงินจะพิจารณาขึ้นอยู่กับพื้นฐานทางเศรษฐกิจ ประวัติและความสามารถในการชำระหนี้สินของผู้ขอสินเชื่อเป็นสำคัญ

2) ความเสี่ยงของสถาบันการเงินที่จะได้รับการชำระคืน มีมากน้อยเพียงใด ถ้าความเสี่ยงน้อย ระดับความน่าเชื่อถือของผู้ขอสินเชื่อมีมาก ในด้านตรงข้ามถ้าความเสี่ยงมาก ระดับความน่าเชื่อถือของผู้ขอสินเชื่อก็มีน้อยเช่นเดียวกัน

3) ความคุ้มค่าในทางเศรษฐกิจในการเป็นตัวการแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการในปัจจุบัน กับเงินที่จะได้รับชำระกลับคืนมาในอนาคตของสถาบันการเงิน ว่าผลตอบแทนที่ได้นั้นสามารถกระตุ้นระบบเศรษฐกิจอยู่ในระดับใด คู่มาต่อการปล่อยสินเชื่อหรือไม่

4) ความมั่นใจที่จะได้รับการชำระหนี้สินในอนาคตจากสัญญาการให้สินเชื่อ ซึ่งเป็นข้อพิจารณาที่สำคัญมากที่สุดสำหรับสถาบันการเงิน ที่จะใช้ประกอบการพิจารณาในการปล่อยสินเชื่อ โดยต้องติดตามและควบคุมการนำเงินสินเชื่อไปใช้ให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์และแผนการใช้จ่ายเงินของผู้ขอสินเชื่อ

2.3 ประเภทของสินเชื่อและองค์ประกอบในการพิจารณาสินเชื่อของสถาบันการเงิน

2.3.1 ประเภทต่างๆ ของสินเชื่อของสถาบันการเงิน

สินเชื่อต่างๆ ของสถาบันการเงินมีหลายประเภทขึ้นอยู่กับว่าจะใช้ปัจจัยอะไรมาเป็นตัวกำหนดจำกัดความของประเภทสินเชื่อแต่โดยทั่วไปแล้วสินเชื่อประเภทต่างๆ ของสถาบันการเงิน มักแบ่งออกเป็นประเภทหลักๆ²¹ ดังนี้

1) การแบ่งตามระยะเวลาของการรับชำระคืน ได้แก่

(1) **สินเชื่อระยะสั้น** คือ สินเชื่อที่มีอายุของการรับชำระคืนไม่เกิน 1 ปี เช่น สินเชื่อบัตรเครดิต สินเชื่อการค้า

(2) **สินเชื่อระยะกลาง** คือ สินเชื่อที่มีอายุของการรับชำระคืนระหว่าง 1-5 ปี เช่น การผ่อนชำระค่าซื้อสินค้าคงทนถาวร

²¹ สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง กระทรวงการคลัง เศรษฐศาสตร์น่ารู้ ค้นคืน 11 สิงหาคม 2554 จาก

(3) **สินเชื่อระยะยาว** คือ สินเชื่อที่มีอายุของการรับชำระคืนตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไป โดยทั่วไปจะเป็นการลงทุนในโครงการขนาดใหญ่ ใช้เงินจำนวนมากหรือเป็นการบริโภคสินค้านำค่างานที่มีมูลค่าสูงมาก เช่น บ้านและที่ดิน

2) การแบ่งตามวัตถุประสงค์ของการขอกู้ ได้แก่

(1) **สินเชื่อเพื่อการบริโภค** หมายถึง สินเชื่อที่ให้กับบุคคลเพื่อประโยชน์ในการนำมาบริโภค สินเชื่อประเภทนี้อาจเกิดขึ้นในหลายรูปแบบ เช่น การเปิดบัญชีไว้กับร้านอาหาร เมื่อถึงสิ้นเดือนจึงชำระบัญชีครั้งเดียว การผ่อนส่งจากการซื้อสินค้าโดยเฉพาะสินค้านำค่างาน เช่น ตู้เย็น โทรทัศน์ รถยนต์

(2) **สินเชื่อเพื่อการลงทุน** เป็นสินเชื่อเพื่อการจัดหาปัจจัยการผลิตหรือสินทรัพย์ถาวรต่างๆ เพื่อนำมาใช้ในการดำเนินการผลิตไม่ว่าจะเป็นในด้านเกษตรกรรม อุตสาหกรรม และการบริการ สินเชื่อประเภทนี้มักเป็นสินเชื่อระยะยาว อาจอยู่ในรูปของการออกหุ้นกู้ หรือในรูปของเงินให้สินเชื่อจากสถาบันการเงิน

(3) **สินเชื่อเพื่อการพาณิชย์หรือสินเชื่อการค้า** โดยทั่วไปเป็นสินเชื่อเพื่อการซื้อขายสินค้าประเภทวัตถุดิบ หรือ การซื้อสินค้ามาจำหน่ายต่อ เป็นการรับสินค้ามาก่อนแล้วชำระค่าสินค้าภายหลัง มักจะเป็นสินเชื่อระยะสั้น เช่น 30-60 วัน เป็นสินเชื่อที่ช่วยเพิ่มสภาพคล่องให้แก่การทำธุรกิจ ทั้งนี้รวมไปถึงการออก Letter of Credit เพื่อใช้เป็นเครื่องป้องกันความเสี่ยงในการชำระค่าสินค้าจากการซื้อขายระหว่างประเทศด้วย

3) การแบ่งตามประเภทของผู้ขอรับสินเชื่อ

(1) **สินเชื่อสำหรับบุคคล** ส่วนใหญ่มักเป็นสินเชื่อเพื่อการอุปโภคบริโภค เช่น สินเชื่อบัตรเครดิต สินเชื่อส่วนบุคคล

(2) **สินเชื่อสำหรับธุรกิจ** เป็นสินเชื่อสำหรับกิจการห้างร้านไม่ว่าจะนำไปใช้เพื่อลงทุนเพื่อการผลิตหรือเป็นเงินทุนหมุนเวียนในการดำเนินงาน

(3) **สินเชื่อสำหรับภาครัฐ** ในยามที่รัฐบาลมีรายได้ไม่เพียงพอกับรายจ่าย หน่วยงานภาครัฐจึงมีความจำเป็นต้องกู้เงิน ซึ่งอาจอยู่ในรูปของตั๋วเงินคลัง พันธบัตรรัฐวิสาหกิจ และพันธบัตรรัฐบาลรูปแบบต่างๆ เช่น พันธบัตรเพื่อชดเชยการขาดดุลงบประมาณ และพันธบัตรออมทรัพย์

4) การแบ่งตามประเภทของผู้ปล่อยสินเชื่อ ได้แก่

(1) **บุคคลเป็นผู้ปล่อยสินเชื่อ** เช่น การให้กู้ยืมในหมู่คนรู้จักญาติพี่น้อง หรือการปล่อยเงินกู้นอกระบบต่างๆ

(2) สถาบันการเงินเป็นผู้ปล่อยสินเชื่อ โดยที่สถาบันการเงินมีหลายประเภท และมีวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งที่อาจแตกต่างกัน ดังนั้น เงื่อนไขและวัตถุประสงค์ของการให้สินเชื่อของสถาบันการเงินแต่ละแห่งก็อาจแตกต่างกันไป เช่น ธนาคารพาณิชย์ ธนาคารเพื่อการนำเข้าและส่งออก ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ ธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแห่งประเทศไทย ธนาคารอิสลาม และสหกรณ์ออมทรัพย์ต่างๆ

(3) หน่วยงานอื่นๆ เป็นผู้ให้สินเชื่อ เช่น มูลนิธิองค์กรที่ไม่แสวงหากำไร หน่วยงานการกุศล และกองทุนต่างๆ ทั้งของภาครัฐและเอกชน

5) การแบ่งประเภทสินเชื่อตามหลักประกัน ได้แก่

(1) สินเชื่อที่ไม่มีหลักประกัน สินเชื่อประเภทนี้อาศัยความน่าเชื่อถือ ความซื่อตรงและความสามารถในการชำระหนี้ของผู้กู้เป็นเครื่องพิจารณาการให้สินเชื่อ เพราะสินเชื่อประเภทนี้มีความเสี่ยงสูง เนื่องจากไม่มีหลักประกันวางเป็นประกันการชำระคืน ให้แก่ ผู้ให้กู้ยืมในกรณีที่เกิดการผิดสัญญาผู้ยืมเงินขึ้น

(2) สินเชื่อที่มีหลักประกัน สินเชื่อประเภทนี้มีความเสี่ยงต่ำกว่าสินเชื่อที่ไม่มีหลักประกัน เนื่องจากผู้กู้มีหลักประกันวางไว้แก่ผู้ให้กู้เพื่อชดใช้ความเสียหาย หากเกิดการผิดสัญญาขึ้น โดยหลักประกันอาจอยู่ในรูปของอสังหาริมทรัพย์ เช่น การจำนองที่ดิน หรืออยู่ในรูปของสังหาริมทรัพย์ เช่น การจำนำพันธบัตร การจำนำทองคำ หรืออยู่ในรูปของการค้ำประกันจากบุคคลหรือสถาบันการเงิน (อ่าวัด) ก็ได้

2.3.2 องค์กรประกอบในการพิจารณาสินเชื่อของสถาบันการเงิน

ในทางปฏิบัติก่อนที่สถาบันการเงินจะปล่อยสินเชื่อ จะต้องทำการวิเคราะห์สินเชื่อเพื่อพิจารณาเกี่ยวกับความเสี่ยง หรือ โอกาสที่จะได้รับการชำระคืนทั้งเงินต้นและดอกเบี้ยว่ามีมากน้อยเพียงใด โดยปกติการวิเคราะห์สินเชื่อจะพิจารณาจากองค์ประกอบ 2 ด้าน²² ดังนี้

1) องค์ประกอบเชิงคุณภาพเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของการขอสินเชื่อ (หลัก 3P's)

ก่อนที่สถาบันการเงินปล่อยสินเชื่อให้กับผู้ขอกู้ จะต้องมีการพิจารณาองค์ประกอบเชิงคุณภาพเกี่ยวกับการนำสินเชื่อไปใช้ด้วยวัตถุประสงค์อะไร โดยพิจารณาจากหลัก 3P's ดังนี้

²² กิเยก ชัยนิรันดร์ การบริหารสินเชื่อ สาขาการเงิน หนองคาย มหาวิทยาลัยขอนแก่น วิทยาเขต

(1) *Purpose* เป็นการพิจารณาวัตถุประสงค์ของการขอสินเชื่อของผู้ขอกู้ว่าจะกู้เงินไปทำอะไร สถาบันการเงินจะสอบถามถึงวัตถุประสงค์การใช้เงินเชื่อว่าจะไปลงทุนอะไร ในธุรกิจ เป็นการลงทุนในทรัพย์สินถาวร หรือเอาไปเป็นเงินทุนหมุนเวียน ประเภทของเงินกู้ ที่ต้องการ และมีอะไรเป็นเครื่องยืนยันว่าผู้กู้จะทำตามวัตถุประสงค์ของการกู้ยืม

(2) *Payment* เป็นเรื่องของการพิจารณาความสามารถในการชำระเงินคืน สถาบันการเงินจะพิจารณาว่าผู้กู้มีความสามารถชำระคืนเงินกู้ได้หรือไม่ ระยะเวลาในการส่งคืนเงินแต่ละงวดมีความเหมาะสมหรือไม่ โดยพิจารณาจากกระแสเงินสดหมุนเวียนในธุรกิจของผู้กู้ รวมถึงรายได้คงเหลือในแต่ละเดือนตามความเป็นจริง ทั้งนี้ผู้กู้จะขอชำระเงินกู้คืนทั้งจำนวนครั้งเดียว หรือทยอยผ่อนชำระคืนเป็นงวดๆ ก็ได้ตามแต่การตกลงกัน

(3) *Protection* การป้องกันความเสี่ยง หมายถึง เมื่อมีความเสียหายในธุรกิจของผู้กู้ ผู้กู้จะใช้ทุนของตนเองมาช่วยหมุนเวียนให้ธุรกิจดำเนินต่อไปได้หรือไม่ เพราะการพิจารณาสินเชื่อ สถาบันการเงินมักจะไม่ได้ให้สินเชื่อเต็มตามที่ขอกู้ เนื่องจากสถาบันการเงินถือว่า ผู้กู้จะต้องมีเงินสำรองเป็นทุนไว้ส่วนหนึ่งอยู่แล้วในการทำธุรกิจและการกู้ก็เพื่อเพิ่มทุน หรือเพิ่มการลงทุนเท่านั้น

2) องค์ประกอบเชิงคุณภาพเกี่ยวกับตัวผู้ขอกู้ (หลัก 7C's)

นอกจากการพิจารณาหลัก 3 P's แล้ว สถาบันการเงินยังจะต้องพิจารณาลงไปถึงคุณสมบัติส่วนตัวของผู้กู้ว่ามีคุณสมบัติเหมาะสมเพียงใดในการที่จะปล่อยสินเชื่อให้ โดยพิจารณาจากหลัก 7C's ดังนี้

(1) *Character* พิจารณาลักษณะคุณสมบัติของลูกหนี้ ตลอดจนความตั้งใจจริงและความน่าเชื่อถือที่จะชำระหนี้หนี้ทั้งนี้ อาจดูได้จากฐานะหน้าที่การงาน การศึกษา ประสบการณ์ คุณภาพของผู้บริหาร ฐานะทางสังคม ประวัติการชำระหนี้เดิม เป็นต้น

(2) *Capacity* ความสามารถในการชำระหนี้พิจารณาจากศักยภาพในการทำกำไร หรือความเสี่ยงในการประกอบธุรกิจ และพิจารณากระแสเงินสดของกิจการลูกหนี้ว่ามีความสามารถในการชำระหนี้ หรือไม่ ตลอดจนอาจพิจารณาแหล่งเงินทุนสำรองของกิจการ หากกระแสเงินสดของกิจการเกิดปัญหา หากเป็นการกู้เพื่อการบริโภค เช่น การซื้อบ้านเพื่ออยู่อาศัย การซื้อรถยนต์ก็อาจต้องพิจารณาจากระดับการครองชีพและความมั่นคงของกระแสรายได้ของผู้กู้โดยดูจากลักษณะการประกอบอาชีพ เช่น คู่มือการชำระหนี้ในแต่ละเดือนควรมีระดับไม่เกินหนึ่งในสามของรายได้ ซึ่งเป็นระดับที่ผู้ให้กู้จะมีโอกาสได้รับการชำระคืนสูง

(3) *Capital* เป็นทุนที่นำมาใช้ในกิจการที่เป็นส่วนของตัวเอง ไม่ใช่เงินที่มาจากการกู้ โดยพิจารณาว่าเงินส่วนที่ขอกู้เป็นสัดส่วนเท่าใดต่อเงินส่วนที่ลูกหนี้เป็นเจ้าของ (Debt / Equity Ratio) ทั้งนี้ หากสัดส่วนดังกล่าวมีค่าต่ำการให้กู้ย่อมมีความเสี่ยงต่ำ เพราะ

สัดส่วนดังกล่าวจะแสดงให้เห็นถึงการร่วมรับความเสี่ยงจากการประกอบการของลูกค้านี้และเพิ่มความเชื่อมั่นในการให้กู้ของสถาบันการเงิน

(4) *Collateral* เป็นหลักประกันซึ่งจะใช้เป็นแหล่งในการชำระคืนนี้ แหล่งที่สอง หากลูกค้านี้ไม่สามารถชำระหนี้ได้ โดยปกติมูลค่าของหลักทรัพย์ที่นำมาค้ำประกันจะต้องมีมูลค่าไม่น้อยกว่าจำนวนเงินที่กู้จริง นอกจากนี้ ยังต้องคำนึงถึงสภาพคล่องในการเปลี่ยนหลักประกันมาเป็นเงินสดด้วย

(5) *Conditions* มุ่งพิจารณาที่วัตถุประสงค์ของการนำเงินกู้ไปใช้ เช่น ใช้เป็นเงินทุนหมุนเวียนเพิ่มเติม ใช้ซื้อเครื่องจักรเครื่องมือ หรือเพื่อเพิ่มสินค้าคงคลัง นอกจากนี้ ยังต้องคำนึงถึงสภาพแวดล้อมของธุรกิจนั้นๆ และปัจจัยต่างๆ ที่อาจมีผลกระทบต่อกิจการ เช่น ภาวะการณ์การเติบโตทางเศรษฐกิจทั้งในและต่างประเทศ วัฏจักรทางเศรษฐกิจ สภาพตลาดของผลิตภัณฑ์ และความสามารถในการแข่งขัน รวมถึงผลกระทบจากภาวะเศรษฐกิจ เช่น ความผันผวนของอัตราเงินเฟ้อ อัตราแลกเปลี่ยนและอัตราคอกเบี้ย

(6) *Country* เป็นการประเมินถึงตัวประเทศของผู้ขอู้ใช้ในกรณีที่เป็น การขอกู้เงินจากลูกค้าต่างประเทศ เพราะปัจจุบันการค้าระหว่างประเทศมีมากขึ้น บางครั้งสถาบันการเงินจำเป็นต้องมีลูกค้าต่างประเทศบ้าง เพื่ออำนวยความสะดวกในการดำเนินธุรกิจระหว่าง ลูกค้าภายในประเทศกับลูกค้าต่างประเทศเหล่านั้น ทั้งนี้ สถาบันการเงินจะประเมินคุณค่าทางเครดิต ด้วยการวิเคราะห์สภาพการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมการค้าที่มีอยู่ของประเทศของผู้ขอู้ มาประกอบการพิจารณาด้วย ทั้งนี้เนื่องจาก แนวความคิดในเรื่องความรับผิดชอบเกี่ยวกับหนี้สินแต่ละ สังคม หรือแต่ละประเทศย่อมไม่เหมือนกัน และกระบวนการด้านเอกสารทางการพาณิชย์และการปฏิบัติทางการค้าก็แตกต่างกัน

(7) *Control* เป็นการประเมินการควบคุมเกี่ยวกับระบบข้อมูล การดำเนินงานของผู้ขอู้ ว่ามีประสิทธิภาพในระดับใดต่อการบริหารธุรกิจในการกิจการของตน เพราะผู้กู้แต่ละรายจะมีระบบการเงินและการดำเนินงานภายในที่แตกต่างกัน และจะนำไปสู่ปัญหา ความต้องการทางการเงินที่แตกต่างกัน ดังนั้น สถาบันการเงินจึงให้ความเชื่อถือต่อระบบข้อมูลของผู้ขอู้ที่มี ประสิทธิภาพเพียงพอ สามารถปฏิบัติตามระเบียบตามข้อกำหนดในการดำเนินธุรกิจของกิจการของ ผู้ขอู้เอง ภายใต้ข้อกำหนดของกฎหมาย กล่าวคือ สถาบันการเงินจะประเมินระบบข้อมูลในการบริหาร ของผู้ขอู้ว่ามีเพียงพอสำหรับการบริหารจัดการและควบคุมการดำเนินธุรกิจอย่างมีประสิทธิภาพ หรือไม่

2.4 ธุรกิจสินเชื่อส่วนบุคคลในประเทศไทย

สินเชื่อส่วนบุคคลรู้จักแพร่หลายเมื่อประมาณ ไม่เกินสิบปีที่ผ่านมา โดยสาขาของสถาบันการเงินต่างประเทศและสถาบันการเงินไทยที่มีสถาบันการเงินต่างประเทศถือหุ้นเป็นผู้บุกเบิกตลาด ต่อจากนั้นผู้ประกอบการที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน (Non-bank) ก็เริ่มเข้ามามีบทบาทในลำดับถัดมา และสถาบันการเงินของไทยจึงได้เข้าร่วมดำเนินธุรกิจประเภทนี้เป็นลำดับท้าย

สินเชื่อส่วนบุคคลได้รับความนิยมอย่างมาก เนื่องจากลักษณะและเงื่อนไขของสินเชื่อส่วนบุคคลสามารถตอบสนองความต้องการเงินสดฉุกเฉินของประชาชน ได้ดีกว่าเงินกู้ประเภทอื่น

2.4.1 ความหมายของสินเชื่อส่วนบุคคล

จากนิยามศัพท์ที่กล่าวไว้ในบทนำ พอสรุปได้ว่าสินเชื่อส่วนบุคคล หมายถึงเงินที่ให้กู้ยืมแก่บุคคลธรรมดา ซึ่งโดยทั่วไปแล้วจะไม่มีหลักทรัพย์วางเป็นหลักประกันหรือไม่มีบุคคลค้ำประกันเงินให้กู้ยืมนั้น และผู้ขอกู้ต้องไม่มีวัตถุประสงค์เพื่อใช้สินเชื่อนั้นไปในทางการค้าปกติของผู้ขอกู้ ทั้งนี้สินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับจะรวมถึงธุรกิจการให้เช่าซื้อรถยนต์และรถจักรยานยนต์เข้าไปด้วย แต่ไม่รวมถึงสินเชื่อเพื่อการศึกษา สินเชื่อเพื่อการรักษาพยาบาล สินเชื่อเพื่อเดินทางไปทำงานต่างประเทศ สินเชื่อเพื่อสวัสดิการพนักงานที่หน่วยงานต้นสังกัดได้มีการทำสัญญากับสถาบันการเงิน และสินเชื่อตามที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนด

2.4.2 ความเป็นมาของการประกอบธุรกิจสินเชื่อส่วนบุคคล

จากการที่สินเชื่อส่วนบุคคลเป็นสินเชื่อที่ไม่ต้องมีหลักทรัพย์หรือมีบุคคลค้ำประกัน ทำให้มีลักษณะที่เอื้อและตอบสนองต่อความต้องการเงินสดฉุกเฉินของประชาชนที่มีระดับรายได้ต่ำ และเป็นผลจากการที่ทางการได้มีการออกกฎหมายคุ้มครองการประกอบธุรกิจบัตรเครดิตที่ค่อนข้างเข้มงวดในปี พ.ศ. 2545 โดยการกำหนดให้ผู้ขอใช้บริการบัตรเครดิตจะต้องมีรายได้ขั้นต่ำไม่น้อยกว่า 15,000 บาทต่อเดือนขึ้นไป ทำให้ผู้ประกอบการทางการเงินและสถาบันการเงินต่างๆ หันไปมุ่งเน้นการให้บริการสินเชื่อส่วนบุคคลแทนเพราะไม่มีการกำหนดเงื่อนไขรายได้ขั้นต่ำของผู้ขอกู้ เพียงแต่กำหนดให้เป็นดุลพินิจของผู้ประกอบการถ้าเห็นว่า ผู้ขอกู้มีฐานะการเงินเพียงพอที่จะชำระหนี้ก็สามารถปล่อยสินเชื่อส่วนบุคคลให้กับผู้ขอกู้ได้²³ และจากการที่สินเชื่อส่วนบุคคลนั้นมีคุณสมบัติในเรื่องของความคล่องตัวเกี่ยวกับการเบิกใช้เงินสดล่วงหน้า ซึ่งอำนวยความสะดวกและตอบสนองต่อความต้องการของผู้ขอใช้บริการได้ตรงจุด สามารถกู้เงินมาใช้เมื่อจำเป็นหรือเมื่อเกิดเหตุฉุกเฉินในชีวิตประจำวัน ได้คล่องตัวกว่าการกู้ประเภทอื่น อีกทั้งผู้ประกอบการ

²³ประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย เรื่องการกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการประกอบธุรกิจสินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับ ลงวันที่ 20กรกฎาคม 2549

ธุรกิจสินเชื่อส่วนบุคคลมีการกระจายการบริการที่ครอบคลุมและสะดวกต่อ ผู้ที่ต้องการใช้สินเชื่ออย่างทั่วถึง ผู้มีรายได้น้อยสามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุนได้ง่ายและรวดเร็ว รวมทั้งผู้ประกอบการธุรกิจสินเชื่อส่วนบุคคลต่างก็มีการพัฒนาและออกผลิตภัณฑ์ที่เหมาะสมและตอบสนองวิถีชีวิตของผู้มีรายได้น้อยได้แทบทุกกลุ่ม เช่น การพิจารณาอนุมัติสินเชื่อเร็วขึ้น ใช้เวลาน้อยลง ลดวงเงินการขอสินเชื่อให้ต่ำลงเพื่อให้เข้าถึงแหล่งเงินและขอสินเชื่อได้ง่ายขึ้น การขยายเวลาการผ่อนชำระให้ยาวกว่าปกติ การลดดอกเบี้ยให้ในบางช่วงเวลา สิ่งต่างๆ เหล่านี้ เป็นสาเหตุที่ทำให้สินเชื่อส่วนบุคคลขยายตัวอย่างรวดเร็วในปัจจุบัน

2.4.3 การพิจารณาหลักประกันเพื่อปล่อยสินเชื่อของสถาบันการเงิน

การพิจารณาหลักประกันเพื่อปล่อยสินเชื่อของสถาบันการเงินนั้น โดยทั่วไปแล้วสามารถจำแนกการพิจารณาออกเป็น 2 ประเภท²⁴ ดังนี้

1) สินเชื่อแบบต้องมีหลักประกัน (Secured Loan)

เป็นสินเชื่อที่สถาบันการเงินปล่อยกู้ให้กับบุคคลธรรมดา โดยพิจารณาวงเงินตามหลักทรัพย์ที่นำมาค้ำประกันเป็นหลัก เช่น สินเชื่อเพื่อที่อยู่อาศัย สินเชื่อการเช่าซื้อต่างๆ

2) สินเชื่อแบบไม่ต้องหลักประกัน (Un Secured Loan)

เป็นสินเชื่อที่สถาบันการเงินปล่อยกู้ให้กับบุคคลธรรมดา ซึ่งมิได้มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ได้มาซึ่งสินค้าและบริการ และไม่มีวัตถุประสงค์เพื่อนำไปใช้ในการประกอบธุรกิจ และไม่มีหลักทรัพย์ใดๆ เป็นหลักประกันในการขอสินเชื่อ แบ่งย่อยได้อีก 2 ประเภท คือ

(1) สินเชื่อตามระยะเวลา (Term Loan)

เป็นสินเชื่อที่ปล่อยกู้ให้กับผู้ขอรับเงินสดทั้งจำนวนในครั้งเดียว โดยมีกำหนดระยะเวลาในการผ่อนชำระคืนที่แน่นอน เช่น กำหนดให้ผ่อนชำระให้เสร็จสิ้นภายใน 3 ปี 5 ปี หรือการกำหนดจำนวนเงินขั้นต่ำที่จะต้องผ่อนชำระในแต่ละงวด หรือการกำหนดระยะเวลาห้ามชำระปีบัญชีเงินกู้ก่อนกำหนด มิฉะนั้นจะต้องเสียค่าปรับ

(2) วงเงินเบิกเกินบัญชี (Overdrafts)

เป็นวงเงินสินเชื่อหมุนเวียน ที่สถาบันการเงินเปิดช่องไว้ให้กับลูกค้าเพื่อใช้ในยามฉุกเฉิน เหมาะสำหรับผู้ต้องการสำรองวงเงินไว้ใช้ในยามจำเป็น สามารถเบิกถอนเงินสดภายในวงเงินที่กำหนดผ่านเครื่อง ATM ซึ่งสถาบันการเงินจะกำหนดเงื่อนไขในการชำระคืนที่ยืดหยุ่นกว่าแบบแรกแต่อัตราดอกเบี้ยก็จะสูงกว่าแบบแรกเช่นเดียวกัน

²⁴ โชติชัย สุวรรณภรณ์ และคณะ “แนวทางการพัฒนาและกำกับดูแลธุรกิจสถาบันการเงินที่ไม่มีธนาคาร (Non-Bank) กรุงเทพฯ สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง กระทรวงการคลัง 2548

2.4.4 สินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับ

ผู้ประกอบการที่ให้บริการสินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับ ตามพระราชบัญญัติธุรกิจสถาบันการเงิน พ.ศ. 2551 แบ่งออกได้เป็น 2 กลุ่มหลักๆ ได้แก่ ผู้ประกอบการกลุ่มที่เป็นสถาบันการเงินตามความหมายในพระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน พ.ศ. 2523 (Bank) กับผู้ประกอบการกลุ่มที่ไม่มีใช้สถาบันการเงิน (Non-bank) ตามความหมายในพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว

1) จำนวนผู้ประกอบการสินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับและอัตราดอกเบี้ยและค่าธรรมเนียมสินเชื่อส่วนบุคคล

เพียงสิ้นสุดเดือนธันวาคม 2553²⁵ มีผู้ประกอบการสินเชื่อส่วนบุคคลทั้งสิ้น 40 ราย จำแนกเป็นผู้ประกอบการสินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับที่เป็นธนาคารพาณิชย์ไทยจำนวน 12 ราย ผู้ประกอบการสินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับที่เป็นสาขานาคารพาณิชย์ต่างประเทศ 2 ราย และผู้ประกอบการสินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับที่ไม่มีใช้สถาบันการเงิน (Non-bank) 26 ราย โดยผู้ประกอบการแต่ละแห่งได้กำหนดอัตราดอกเบี้ยและค่าธรรมเนียมสินเชื่อส่วนบุคคล ดังนี้

²⁵ ข้อมูลธนาคารแห่งประเทศไทย ค้นคืนวันที่ 22 สิงหาคม 2554 จาก <http://www.bot.or.th> ภาพ

สัญลักษณ์ ค้นคืนวันที่ 22 สิงหาคม 2554 จาก <http://www.ptt.co.th/article/foreignbank.php>

ตารางที่ 2.1 สถาบันการเงินไทยและสถาบันการเงินสาขาธนาคารต่างประเทศ (ข้อมูล ณ วันที่ 1 มิถุนายน 2554)

สถาบันการเงิน	อัตราดอกเบี้ยค่าปรับ ค่าบริการ ค่าธรรมเนียมใดๆ	ค่าติดตามทวงถามหนี้
ธนาคารพาณิชย์จดทะเบียนในประเทศ		
1 ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน)	ร้อยละ 20.375/ปีอัตราดอกเบี้ย ปรับผิคนัดสูงสุดจะเท่ากับร้อย ละ 24 /ปี	ตามค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจริง
2 ธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน)	ร้อยละ 28 ต่อปี	ไม่คิดค่าบริการ
3 ธนาคารกรุงศรีอยุธยา จำกัด (มหาชน)	ร้อยละ 28 ต่อปี	ค้าง 1-2 งวด คิด 250 บาท/งวด ค้าง 3 งวดขึ้นไป คิด 350 บาท/งวด
4 ธนาคารกสิกรไทย จำกัด (มหาชน)	ร้อยละ 28 ต่อปี	ไม่คิดค่าบริการ
5 ธนาคารเกียรตินาคิน จำกัด (มหาชน)	ร้อยละ 28 ต่อปี	250 บาท/งวด
6 ธนาคารซีไอเอ็มบี ไทย จำกัด (มหาชน)	ไม่เกินร้อยละ 28 ต่อปี	192.60 บาท/รอบบัญชี
7 ธนาคารทหารไทย จำกัด (มหาชน)	ร้อยละ 16 - 28 ต่อปี	ไม่คิดค่าบริการ
8 ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน)	ร้อยละ 28 ต่อปี	250-300 บาท/รอบบัญชี
9 ธนาคารธนชาติ จำกัด (มหาชน)	ร้อยละ 28 ต่อปี	ตามค่าใช้จ่ายที่ได้จ่ายไปจริง
10 ธนาคารนครหลวงไทย จำกัด (มหาชน)	ไม่เกินร้อยละ 28 ต่อปี	200 บาท/รอบบัญชี
11 ธนาคารยูโอบี จำกัด (มหาชน)	ร้อยละ 28 ต่อปี	250 บาท/รอบบัญชี

ตารางที่ 2.1 (ต่อ)

สถาบันการเงิน	อัตราดอกเบี้ยค่าปรับ ค่าบริการ ค่าธรรมเนียมใดๆ	ค่าติดตามทวงถามหนี้
ธนาคารพาณิชย์จดทะเบียนในประเทศ		
12 ธ.สแตนดาร์ดชาร์เตอร์ด (ไทย) จำกัด (มหาชน)	ร้อยละ 28 ต่อปี	290 บาท/เดือน
ธนาคารพาณิชย์จดทะเบียนต่างประเทศ		
1 ธนาคารฮ่องกงและเซี่ยง ไฮ้เบงกิงคอร์ปอเรชั่น	ร้อยละ MLR+14.75 ถึง 28 ต่อปี	250 บาท/ครั้ง
2 ธนาคารซิตี้แบงก์ สาขา กรุงเทพ	ร้อยละ 27 - 28 ต่อปี	250 บาท/ครั้ง

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย ณ 1 มิถุนายน 2554

ตารางที่ 2.2 ผู้ประกอบการสินเชื่อส่วนบุคคลที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน (ข้อมูล ณ วันที่ 1 มิถุนายน 2554)

สถาบันการเงิน	อัตราดอกเบี้ยค่าปรับ ค่าบริการ ค่าธรรมเนียมใดๆ	ค่าติดตามทวงถามหนี้
บริษัทที่ประกอบธุรกิจสินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน		
1 บริษัท เค ที บี ลีสซิ่ง จำกัด	ดอกเบี้ยไม่เกินร้อยละ 15 ต่อ ปี และค่าธรรมเนียมใดๆ รวมกันแล้วไม่เกินร้อยละ 28 ต่อปี (Effective rate)	200-300 บาท/ครั้ง หรือ จำนวนงวด ที่ได้รับชำระ เต็มจำนวน
2 บริษัท แคปปิตอลโอเค จำกัด	ไม่เกินร้อยละ 28 ต่อปี	ไม่เกิน 250 บาท/งวดการ ค้างชำระ
3 บริษัท เจเนอร์ล คาร์ด เซอร์วิสเซส จำกัด	ร้อยละ 28 ต่อปี	250-350 บาท/งวด

ตารางที่ 2.2 (ต่อ)

สถาบันการเงิน	อัตราดอกเบี้ยค่าปรับค่าบริการ ค่าธรรมเนียมใด ๆ	ค่าติดตามทวงถาม หนี้
บริษัทที่ประกอบธุรกิจสินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน		
4 บริษัท ซิงเกอร์ประเทศไทย จำกัด (มหาชน)	ร้อยละ 28 ต่อปี	ไม่มีบริการ
5 บริษัท ซิตีคอนซูเมอร์โพร ดักส์ (ประเทศไทย) จำกัด 1	ดอกเบี้ย ร้อยละ 15 ต่อปีค่าธรรมเนียม ร้อยละ 13 ต่อปี	ไม่มีบริการ
6 บริษัท ซิตีคอร์ปลิสซิ่ง (ประเทศไทย) จำกัด	ดอกเบี้ยร้อยละ 15 ต่อปี ค่าธรรมเนียมร้อยละ 13 ต่อปี	200 บาทต่อครั้ง
7 บริษัท ไซเบอร์เนตติคส์ จำกัด	ร้อยละ 15 ต่อปี (ยังไม่รวม ค่าธรรมเนียมอื่น)	ไม่มีบริการ
8 บริษัท โตโยต้า ลีสซิ่ง (ประเทศไทย) จำกัด	ร้อยละ 15 ต่อปี (ยังไม่รวม ค่าธรรมเนียมอื่น)	ไม่คิดค่าบริการ
9 บริษัท เทสโก้ คาร์ด เซอร์วิส เชส จำกัด	ร้อยละ 28 ต่อปี	250-350 บาท/งวด
10 บริษัท ไทยพาณิชย์ลีสซิ่ง จำกัด (มหาชน)	ร้อยละ 6.25-15 ต่อปีค่าปรับ ร้อยละ 13 ต่อปี	ค้างชำระติดกัน 2 งวด เกือบ 214 บาท/ งวดค้างชำระติดกัน ตั้งแต่ 3 งวด เกือบ 535 บาท/งวด
11 บริษัท นครหลวงสุราญกร์ ลีสซิ่ง จำกัด	ร้อยละ 28 ต่อปี	ไม่มีบริการ
12 บริษัท บัตรกรุงไทย จำกัด (มหาชน)	ดอกเบี้ยร้อยละ 15 ต่อปี ค่าธรรมเนียมการใช้งาน ร้อย ละ 9.5-13 ต่อปี	250 บาท/ครั้ง

ตารางที่ 2.2 (ต่อ)

สถาบันการเงิน	อัตราดอกเบี้ยค่าปรับค่าบริการ ค่าธรรมเนียมใด ๆ	ค่าติดตามทวงถาม หนี้
บริษัทที่ประกอบธุรกิจสินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน		
13 บริษัท บัตรกรุงศรีอยุธยา จำกัด	ร้อยละ 28 ต่อปี	250-350 บาท/งวด
14 บริษัท พรอมิส(ประเทศไทย) จำกัด	ร้อยละ 13.9 - 15 ต่อปี ค่าธรรมเนียมการใช้จ่ายเงิน 4.8 - 13 ต่อปี	10.-บาท/วัน
15 บริษัท เมืองไทย ลิสซิ่ง จำกัด	28% ต่อปี	160 บาท/ครั้ง
16 บริษัท วัฒนาธนสินทรัพย์ จำกัด	ร้อยละ 28 ต่อปี	200 บาท/ครั้ง
17 บริษัท วี แคช เอ็นเตอร์ไพรส์ จำกัด	ร้อยละ 28 ต่อปี	200 บาท/งวด
18 บริษัท สักดิ์สยามพาณิชย์ ลิสซิ่ง จำกัด	ดอกเบี้ยร้อยละ 15 ต่อปี ค่าธรรมเนียมบริการร้อยละ 13 ต่อปี	ระยะทางเกิน 100 กิโลเมตร-ค่าเบี้ยเลี้ยง พนักงาน 150 บาทต่อ คนไม่เกิน 2 คน-ค่า น้ำมันรถยนต์ กม.ละ 2.50 บาท-ค่ารถ โดยสารตามจ่ายจริง
19 บริษัท สยามเจเนอรัลแฟคตอ ริง จำกัด (มหาชน)	ร้อยละ 28 ต่อปี	250 บาท/ ครั้ง
20 บริษัท สินมิตร จำกัด	ดอกเบี้ย 15 % ต่อปี ค่าปรับ ค่าบริการ ค่าธรรมเนียม 13 % ต่อปี	200 บาท/ครั้ง
21 บริษัท อยุธา แคปปิตอล เซอร์วิสเชส จำกัด	ร้อยละ 28 ต่อปี	250-350 บาท/งวด

ตารางที่ 2.2 (ต่อ)

สถาบันการเงิน	อัตราดอกเบี้ยค่าปรับค่าบริการ ค่าธรรมเนียมใด ๆ	ค่าติดตามทวงถาม หนี้
บริษัทที่ประกอบธุรกิจสินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน		
22 บริษัท อยุรยา แคปปิตอล ออ โต้ ลีส จำกัด (มหาชน)	ร้อยละ 9-11 ต่อปี (ยังไม่รวม ค่าธรรมเนียมอื่น)	ไม่คิดค่าบริการ
23 บริษัท อยุรยาคาร์ด เซอร์วิสเซส จำกัด	ร้อยละ 23 - 28 ต่อปี	250 บาท/ครั้ง
24 บริษัท อีออนธนสินทรัพย์ (ไทยแลนด์) จำกัด (มหาชน)	ร้อยละ 28 ต่อปี	24 บาท/วัน แต่ สูงสุดไม่เกิน 384 บาท/งวด
25 บริษัท อีชี บาย จำกัด (มหาชน)	ร้อยละ 28 ต่อปี	200 บาท/งวด
26 บริษัท เอเชียเสริมกิจลีสซิ่ง จำกัด (มหาชน)	ร้อยละ 28 ต่อปี	150 บาท/ครั้ง

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย ณ 1 มิถุนายน 2554

2) จำนวนบัญชีสินเชื่อส่วนบุคคล

ข้อมูลจำนวนบัญชีสินเชื่อส่วนบุคคล ณ เดือนพฤษภาคม 2554 มีจำนวนรวม 8,508,585 บัญชี ในช่วงเวลาย้อนหลัง 18 เดือน (มกราคม 2553 ถึง พฤษภาคม 2554) Non-bank มีส่วนแบ่งตลาดมากที่สุด เฉลี่ยมากกว่า 3 ใน 4 ของทั้งระบบ โดยเดือนมกราคม 2553 มีสัดส่วนร้อยละ 72.88 และเดือนพฤษภาคม 2554 ก็ยังมีสัดส่วนในระดับร้อยละ 77.48

จำนวนบัญชีเงินเชื่อส่วนบุคคลทั้งระบบ

ปี/เดือน		จำนวนบัญชี (ราย)						
		ธพ.ไทย	ร้อยละ	ธพ.ตปท	ร้อยละ	Non_banks	ร้อยละ	รวม
2553	มกราคม	1,677,966	19.23	687,693	7.88	6,358,203	72.88	8,723,862
	กุมภาพันธ์	1,673,161	19.16	685,848	7.86	6,371,512	72.98	8,730,521
	มีนาคม	1,725,271	19.23	679,331	7.73	6,382,108	72.63	8,786,710
	เมษายน	1,722,451	19.60	678,029	7.71	6,388,234	72.69	8,788,714
	พฤษภาคม	1,738,959	19.72	680,382	7.72	6,398,853	72.56	8,818,194
	มิถุนายน	1,744,078	19.80	642,922	7.30	6,422,956	72.91	8,809,956
	กรกฎาคม	1,750,870	19.87	646,065	7.33	6,412,651	72.79	8,809,586
	สิงหาคม	1,762,378	20.10	569,584	6.50	6,435,121	73.40	8,767,083
	กันยายน	1,753,397	19.87	567,977	6.44	6,503,410	73.69	8,824,784
	ตุลาคม	1,767,314	19.85	566,595	6.36	6,571,243	73.79	8,905,152
	พฤศจิกายน	1,343,042	15.76	562,080	6.60	6,615,862	77.64	8,520,984
	ธันวาคม	1,346,205	15.70	559,812	6.53	6,670,369	77.78	8,576,386
2554	มกราคม	1,347,852	15.78	525,392	6.15	6,666,051	78.06	8,539,295
	กุมภาพันธ์	1,359,301	16.15	524,008	6.23	6,533,549	77.62	8,416,858
	มีนาคม	1,390,271	16.44	522,015	6.17	6,546,053	77.39	8,458,339
	เมษายน	1,396,870	16.47	518,795	6.12	6,565,401	77.41	8,481,066
	พฤษภาคม	1,396,867	16.42	518,934	6.10	6,592,784	77.48	8,508,585

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย ณ 1 มิถุนายน 2554

3) จำนวนยอดค้างชำระของสินเชื่อส่วนบุคคล

ข้อมูลจำนวนยอดคงค้างชำระสินเชื่อส่วนบุคคล ณ เดือนพฤษภาคม 2554 มีจำนวนรวม 194,332 ล้านบาท ในช่วงเวลาย้อนหลัง 18 เดือน (มกราคม 2553 ถึง พฤษภาคม 2554) Non-bank มีระดับการค้างชำระเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ จากระดับร้อยละ 44.72 ในเดือนมกราคม 2553 เพิ่มเป็นร้อยละ 53.78 ในเดือนพฤศจิกายน 2553 และยอดคงค้างคงที่อยู่ในระดับเกินกว่าร้อยละ 50 มาตลอด โดยเดือนพฤษภาคม 2554 ก็ยังอยู่ในระดับร้อยละ 52.62

จำนวนยอดคงค้างชำระสินเชื่อส่วนบุคคลทั้งระบบ

ปี/เดือน	ยอดคงค้าง (ล้านบาท)							
	ธ.พ.ไทย	ร้อยละ	ธ.พ. ตปท .	ร้อยละ	Non_banks	ร้อยละ	รวม	
2553	มกราคม	99,145	46.58	18,519	8.70	95,168	44.72	212,832
	กุมภาพันธ์	98,814	46.63	18,344	8.66	94,732	44.71	211,890
	มีนาคม	104,000	47.95	18,197	8.39	94,710	43.66	216,907
	เมษายน	103,961	47.80	18,213	8.37	95,322	43.83	217,496
	พฤษภาคม	106,340	48.29	18,232	8.28	95,651	43.43	220,223
	มิถุนายน	107,092	48.26	18,478	8.33	96,334	43.41	221,904
	กรกฎาคม	108,440	48.51	18,565	8.31	96,525	43.18	223,530
	สิงหาคม	110,061	48.78	18,587	8.24	96,974	44.72	225,622
	กันยายน	110,196	48.54	18,658	8.22	98,184	43.25	227,038
	ตุลาคม	111,582	48.48	18,835	8.18	99,730	43.33	230,147
	พฤศจิกายน	67,175	36.01	19,052	10.21	100,328	53.78	186,555
ธันวาคม	67,826	36.18	18,956	10.11	100,709	53.71	187,491	
2554	มกราคม	68,624	36.52	18,705	9.95	100,569	44.72	187,898
	กุมภาพันธ์	69,599	36.97	18,592	9.87	100,088	53.16	188,279
	มีนาคม	71,954	37.71	18,626	9.76	100,225	52.53	190,805
	เมษายน	73,348	37.98	18,663	9.66	101,114	52.36	193,125
	พฤษภาคม	73,531	37.84	18,541	9.54	102,260	52.62	194,332

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย ณ 1 มิถุนายน 2554

4) ระดับรายได้ของลูกค้าผู้ใช้บริการเงินกู้สินเชื่อส่วนบุคคล

จากข้อมูลธนาคารแห่งประเทศไทย ณ วันที่ 31 พฤษภาคม 2554 มีผู้ใช้บริการสินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับที่เป็นกลุ่มลูกค้าที่มีระดับรายได้ที่น้อย มีจำนวน 5,377,422 บัญชี คิดเป็นอัตราร้อยละ 63.20 ของผู้ใช้บริการทุกระดับรายได้ทั้งหมด และกลุ่มระดับรายได้ปานกลางจำนวน 2,351,772 บัญชี คิดเป็นอัตราร้อยละ 27.64 ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ผู้ใช้บริการที่มีระดับรายได้ที่น้อยถึงปานกลางรวมกันแล้วมีจำนวนเป็นสัดส่วนสูงถึงร้อยละ 90.84 ของผู้ใช้บริการ

ทั้งหมดโดยมียอดการคงค้างชำระของทั้งสองกลุ่มรวมกันเป็นสัดส่วนที่สูงเช่นเดียวกันถึงร้อยละ 64.68 (32.23+32.45) ของยอดคงค้างสินเชื่อส่วนบุคคลทั้งระบบ

ตารางที่ 2.3 แสดงฐานะรายได้ของผู้ใช้บริการสินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับทั้งระบบ

ระดับรายได้ ผู้ให้บริการ ²⁶	จำนวน บัญชี	สัดส่วน ร้อยละ	ยอด คงค้าง (ล้านบาท)	สัดส่วน ร้อยละ	ยอด NPL (ล้านบาท)	สัดส่วน ร้อยละ
รายได้น้อย	5,377,422	63.20	62,633	32.23	2,993	36.28
รายได้ปานกลาง	2,351,772	27.64	63,060	32.45	3,623	43.90
รายได้สูง	295,248	3.47	34,495	17.75	949	11.50
อื่นๆ	484,138	5.69	34,144	22.57	687	8.32
รวมทั้งระบบ	8,508,580	100.00	194,332	100.00	8,252	100.00

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย ณ 1 มิถุนายน 2554

2.5 หน่วยงานกำกับดูแลการประกอบธุรกิจสินเชื่อส่วนบุคคลและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

2.5.1 หน่วยงานที่กำกับดูแล หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

1) กระทรวงการคลัง

กระทรวงการคลังกำกับดูแลการประกอบธุรกิจสินเชื่อส่วนบุคคลโดยอาศัยอำนาจตามประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 58 ลงวันที่ 26 มกราคม 2515 ที่กำหนดให้กระทรวงการคลังมีอำนาจและหน้าที่เกี่ยวกับกิจการธนาคาร การออมสิน เครดิตฟองซิเอร์ การรับรอง หรือรับซื้อตั๋วเงิน การจัดหาเงินลงทุนแล้วให้ผู้อื่นกู้เงินนั้น หรือเอาเงินนั้นซื้อหรือซื้อลดซึ่งตั๋วเงินหรือตราสารเปลี่ยนมืออื่น หรือตราสารการเครดิต การซื้อ ขาย หรือแลกเปลี่ยนตราสารแสดงสิทธิในหนี้หรือทรัพย์สิน เช่น พันธบัตร หุ้น หุ้นกู้ หรือตราสารพาณิชย์ หรือการทำ

²⁶รายได้น้อย หมายถึง รายได้น้อยกว่าหรือเท่ากับ 15,000 บาท รายได้ปานกลาง หมายถึงช่วงรายได้ตั้งแต่ 15,001-50,000 บาท รายได้สูง หมายถึง รายได้มากกว่า 50,000 บาทขึ้นไป และ อื่นๆ หมายถึง กลุ่มลูกหนี้ ที่มีภาระพิจารณากระแสเงินสดเข้าในบัญชีเงินฝากของผู้บริโภคซึ่งฝากไว้กับสถาบันการเงินเฉลี่ยต่อเดือนเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่า 6 เดือน

หน้าที่เป็นตัวแทน นายหน้า ผู้จัดการ หรือผู้ให้คำแนะนำเกี่ยวกับการลงทุนในตราสารดังกล่าว หรือ การจัดให้มีตลาดหรือสถานที่อันเป็นศูนย์กลางการซื้อขาย หรือแลกเปลี่ยนตราสารดังกล่าว หรือ กิจกรรมที่มีสภาพคล้ายคลึงกัน

2) ธนาคารแห่งประเทศไทย

การกำกับดูแลของธนาคารแห่งประเทศไทย แยกออกเป็น 2 กรณี คือ

(1) กรณีผู้ประกอบการที่เป็นสถาบันการเงิน (Bank)

ธนาคารแห่งประเทศไทยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติธุรกิจสถาบันการเงิน พ.ศ. 2551 ในการกำกับดูแล โดยได้ออกประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข ตลอดจนรายละเอียดเกี่ยวกับดอกเบี้ย และค่าบริการของสินเชื่อส่วนบุคคลให้สถาบันการเงิน

(2) กรณีผู้ประกอบการที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน (Non-bank)

ธนาคารแห่งประเทศไทยอาศัยอำนาจตามความใน ข้อ 8 แห่งประกาศกระทรวงการคลัง ลงวันที่ 9 มิถุนายน 2548 เรื่อง กิจการที่ต้องขออนุญาตตามข้อ 5 แห่งประกาศของคณะปฏิวัติฉบับที่ 58 (เรื่องสินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับ) โดยให้ธนาคารแห่งประเทศไทย ออกประกาศกำหนดเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขในการประกอบธุรกิจสินเชื่อส่วนบุคคล ภายใต้การกำกับเพื่อควบคุมและกำกับการประกอบธุรกิจสินเชื่อส่วนบุคคลของผู้ประกอบการที่มีใช้สถาบันการเงิน

2.5.2 กฎหมายที่ใช้กำกับดูแลการประกอบธุรกิจสินเชื่อส่วนบุคคล

กฎหมายและประกาศที่ใช้กำกับดูแลการประกอบธุรกิจสินเชื่อส่วนบุคคลที่สำคัญ มีดังนี้

1) ประกาศธนาคารแห่งประเทศไทยที่ใช้กำกับดูแลผู้ประกอบการสินเชื่อส่วนบุคคลแต่ละประเภท

(1) กรณีผู้ประกอบการที่เป็นสถาบันการเงิน

ธนาคารแห่งประเทศไทย ได้ออกประกาศโดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติธุรกิจสถาบันการเงิน พ.ศ. 2551 กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีปฏิบัติ และเงื่อนไข ตลอดจนรายละเอียดเกี่ยวกับดอกเบี้ยและค่าบริการของสินเชื่อส่วนบุคคลให้สถาบันการเงินที่มีการประกอบธุรกิจสินเชื่อส่วนบุคคลปฏิบัติโดยประกาศฉบับล่าสุดเป็นประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย ที่ สนส.73/2551 และฉบับที่ 83/2551 มีรายละเอียดสรุปได้พอสังเขป ดังนี้

ก. กำหนดวงเงินอนุมัติสินเชื่อส่วนบุคคลแก่ผู้บริโภคแต่ละรายได้ไม่เกิน 5 เท่าของรายได้ของผู้บริโภคเฉลี่ยต่อเดือน หรือกระแสเงินสดหมุนเวียนในบัญชี เงินฝากของผู้บริโภคซึ่งฝากไว้กับสถาบันการเงินเฉลี่ยต่อเดือนเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่า 6 เดือน

ข. กำหนดให้ผู้ประกอบธุรกิจสินเชื่อส่วนบุคคลจะเรียกเก็บดอกเบี้ยในหนี้ค้ำชำระ หรือดอกเบี้ยในระหว่างเวลาผิดนัดชำระหนี้ หรือค่าบริการต่างๆ หรือเบี้ยปรับในการชำระหนี้ล่าช้ากว่ากำหนด เมื่อคำนวณรวมกันแล้วต้องไม่เกินร้อยละ 28 ต่อปี

ค. อาจเรียกเก็บค่าใช้จ่ายตามที่จ่ายไปจริงและพอสมควรแก่เหตุตามรายการที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนด เฉพาะ ค่าใช้จ่ายที่ผู้ประกอบธุรกิจต้องจ่าย ให้แก่ราชการ ค่าใช้จ่ายที่ผู้ประกอบธุรกิจต้องจ่ายให้แก่บุคคลอื่น โดยมีหลักฐานการชำระเงินที่สามารถตรวจสอบได้ ค่าใช้จ่ายที่ทำให้ต้นทุนในการดำเนินงานเพิ่มขึ้นเนื่องจากการให้บริการ

ง. ห้ามมิให้นำดอกเบี้ย ค่าปรับ ค่าบริการ ค่าธรรมเนียมใดๆ ตามที่กำหนดข้างต้นมารวมกับจำนวนหนี้ที่ค้างชำระเพื่อคิดดอกเบี้ย และเบี้ยปรับอีก

จ. การเรียกเก็บค่าบริการต่างๆ และเบี้ยปรับ นอกเหนือจากรายการที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนด ต้องได้รับอนุญาตจากธนาคารแห่งประเทศไทยก่อน

ฉ. การเรียกให้ชำระหนี้และการติดตามทวงถามให้ชำระหนี้ ให้ทำเป็นหนังสือแจ้งเตือนผู้บริโภคล่วงหน้าไม่น้อยกว่า 20 วัน ก่อนดำเนินการบังคับชำระหนี้ และจัดส่งใบแจ้งหนี้ ให้แก่ ผู้บริโภคร่วงหน้าไม่น้อยกว่า 10 วันก่อนวันถึงกำหนดชำระหนี้ หรือหักบัญชี ในกรณีที่มีการคิดดอกเบี้ย หรือค่าใช้จ่ายในหนี้ค้ำชำระให้แสดงรายละเอียดในใบแจ้งหนี้ด้วย

ช. ให้ประกาศเผยแพร่ดอกเบี้ย ค่าปรับ ค่าบริการ ค่าธรรมเนียม ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับสินเชื่อส่วนบุคคล ณ ที่ทำการทุกแห่ง และใน website ของสถาบันการเงิน

(2) กรณีผู้ประกอบการที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน (Non-bank)

มีประกาศที่ใช้กำกับดูแลหลัก ๆ ที่สำคัญ ดังนี้

ก. ประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 58 ลงวันที่ 26 มกราคม 2515

ประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 58 ที่เกี่ยวข้องกับประกอบธุรกิจการเงินที่มีใช้สถาบันการเงิน คือ ข้อ 5 กิจการที่ต้องขออนุญาต ซึ่งธุรกิจสินเชื่อส่วนบุคคล เป็นกิจการที่มีลักษณะนี้จึงต้องอยู่ภายใต้ประกาศของคณะปฏิวัติฉบับนี้ กล่าวคือ ผู้ที่ต้องการจะประกอบธุรกิจต้องขออนุญาตจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังก่อน

ข. ประกาศกระทรวงการคลัง ลงวันที่ 9 มิถุนายน พ.ศ. 2548

กระทรวงการคลังอาศัยอำนาจตามความในข้อ 5 ข้อ 7 ข้อ 8 และข้อ 14 แห่งประกาศของคณะปฏิวัติฉบับที่ 58 ลงวันที่ 26 มกราคม 2515 ว่าด้วยการควบคุมกิจการค้าขาย

อันกระทบถึงความปลอดภัยหรือผาสุกแห่งสาธารณชน ซึ่งประกาศของคณะปฏิวัติฉบับนี้มีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ซึ่งมาตรา 29 ประกอบมาตรา 33 มาตรา 41 และมาตรา 43 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 บัญญัติให้กระทำได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังจึงออกประกาศกระทรวงการคลัง ลงวันที่ 9 มิถุนายน พ.ศ. 2548 เรื่องกิจการที่ต้องขออนุญาตตามข้อ 5 แห่งประกาศของคณะปฏิวัติฉบับที่ 58 (เรื่อง สินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับ) ลงวันที่ 26 มกราคม 2515 ซึ่งมีเนื้อหาโดยสรุป คือ

ก) มีการให้นิยามถ้อยคำต่าง ๆ ที่สำคัญในการดำเนินธุรกิจ (กล่าวแล้วในบทที่ 1)

ข) กำหนดให้ผู้ประกอบธุรกิจสินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับ เป็นกิจการที่ต้องขออนุญาต โดยยกเว้นให้ผู้ประกอบการที่เป็นสถาบันการเงิน

ค) กำหนดคุณสมบัติของผู้ที่จะประกอบธุรกิจสินเชื่อส่วนบุคคล ภายใต้การกำกับ โดยต้องเป็นนิติบุคคลประเภทบริษัทจำกัด หรือบริษัทมหาชนจำกัด และต้องได้รับอนุญาตจากรัฐมนตรี โดยจะต้องยื่นผ่านธนาคารแห่งประเทศไทย

ง) กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ หรือเงื่อนไขในการประกอบธุรกิจ ซึ่งธนาคารแห่งประเทศไทย เป็นผู้กำหนด

จ) กำหนดคุณสมบัติของผู้ที่จะเป็นกรรมการ ผู้จัดการ หรือ พนักงานผู้มีอำนาจในการจัดการของผู้ประกอบธุรกิจสินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับ

ฉ) ผู้ประกอบธุรกิจสินเชื่อส่วนบุคคลที่ฝ่าฝืนหรือละเลยไม่ปฏิบัติตามประกาศ ให้ธนาคารแห่งประเทศไทยมีอำนาจสั่งให้ผู้ประกอบธุรกิจนั้น แก้ไขการฝ่าฝืนหรือแก้ไขฐานะการเงินหรือการดำเนินงานให้ถูกต้องภายในระยะเวลาที่กำหนดและให้รายงานรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังทราบโดยเร็ว

ช) ให้ธนาคารแห่งประเทศไทย มีอำนาจแต่งตั้งพนักงานธนาคารแห่งประเทศไทยเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่เพื่อตรวจสอบการดำเนินงานของกิจการธุรกิจสินเชื่อส่วนบุคคล

ซ) มีบทเฉพาะกาลให้ผู้ประกอบธุรกิจสินเชื่อส่วนบุคคลก่อนวันประกาศใช้บังคับ ถ้าประสงค์จะประกอบกิจการให้ยื่นขอรับอนุญาตภายใน 60 วัน และกรณีมีทุนจดทะเบียนซึ่งชำระแล้วต่ำกว่า 50 ล้านบาท จะต้องเพิ่มทุนให้ครบภายใน 6 เดือน นับแต่วันที่ประกาศฉบับนี้มีผลบังคับใช้

ค. ประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย

ประกาศกระทรวงการคลังให้อำนาจธนาคารแห่งประเทศไทย ออกประกาศกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการปฏิบัติงานของธุรกิจสินเชื่อส่วนบุคคลที่ ผู้ประกอบการมิใช่สถาบันการเงิน โดยประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย ที่ ผนส. (21) 114/2549 มีเนื้อหาสรุปได้พอสังเขป ดังนี้

ก) กำหนดคุณสมบัติของผู้ใช้บริการเป็นบุคคลธรรมดา และ ผู้ประกอบธุรกิจพิจารณาแล้วเห็นว่าผู้ให้บริการเป็นผู้ที่มีฐานะทางการเงินเพียงพอสำหรับการชำระหนี้

ข) กำหนดวงเงินอนุมัติสินเชื่อส่วนบุคคลแก่ผู้บริโภครายได้ ไม่เกิน 5 เท่าของรายได้ของผู้บริโภคเฉลี่ยต่อเดือน หรือกระแสเงินสดหมุนเวียนในบัญชีเงินฝากของผู้บริโภคซึ่งฝากไว้กับสถาบันการเงินเฉลี่ยต่อเดือนเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่า 6 เดือน

ค) กำหนดให้ผู้ประกอบธุรกิจสินเชื่อส่วนบุคคลจะเรียกเก็บ ดอกเบี้ย ค่าปรับ ค่าบริการ ค่าธรรมเนียมใดๆ และค่าใช้จ่ายตามที่ได้จ่ายไปจริงและพอสมควรแก่เหตุ เกี่ยวกับสินเชื่อส่วนบุคคล ดังต่อไปนี้

(ก) อาจเรียกเก็บดอกเบี้ย ค่าปรับ ค่าบริการ และค่าธรรมเนียม ใดๆ ได้โดยดอกเบี้ยที่เรียกเก็บต้องไม่เกินกว่าอัตราที่กำหนดไว้ (ร้อยละ 15 ต่อปี) โดยอัตรา รวมสูงสุดของดอกเบี้ย ค่าปรับ ค่าบริการ และค่าธรรมเนียมใด ๆ รวมกันแล้วต้อง ไม่เกินร้อยละ 28 ต่อปี (Effective rate)²⁷

(ข) อาจเรียกเก็บค่าใช้จ่ายตามที่ได้จ่ายไปจริงและพอสมควร แก่เหตุตามรายการที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนด เฉพาะค่าใช้จ่ายที่ผู้ประกอบการต้องจ่าย ให้แก่ ราชการ ค่าใช้จ่ายที่ผู้ประกอบการต้องจ่ายให้แก่บุคคลอื่น โดยมีหลักฐานการชำระเงินที่ สามารถตรวจสอบได้ ค่าใช้จ่ายที่ทำให้ต้นทุนในการดำเนินงานเพิ่มขึ้นเนื่องจากการให้บริการ

(ค) ห้ามมิให้นำดอกเบี้ย ค่าปรับ ค่าบริการ ค่าธรรมเนียมใดๆ ตาม ข้อ ก) และค่าใช้จ่ายตาม ข้อ ข) มารวมกับจำนวนหนี้ที่ค้างชำระเพื่อคิดดอกเบี้ยและค่าปรับอีก

ง) ให้ผู้ประกอบการประกาศเผยแพร่ดอกเบี้ย ค่าปรับ ค่าบริการ ค่าธรรมเนียมค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับสินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับ

จ) การเรียกให้ชำระหนี้และการติดตามทวงถามให้ชำระหนี้ ให้ทำ เป็นหนังสือแจ้งเตือนผู้บริโภคล่วงหน้าไม่น้อยกว่า 20 วัน ก่อนดำเนินการบังคับชำระหนี้ และจัดส่ง

²⁷ Effective rate คือ อัตราดอกเบี้ยที่คำนวณแบบลดต้นลดดอก มิใช่การคำนวณดอกเบี้ยจากเงินต้นคงที่

ใบแจ้งหนี้ให้แก่ผู้บริโภคราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่า 10 วันก่อนวันถึงกำหนดชำระหนี้หรือหักบัญชี
ในกรณีที่มีการคิดดอกเบี้ยหรือค่าใช้จ่าในหนี้ค้างชำระให้แสดงรายละเอียดในใบแจ้งหนี้ด้วย

จ) ผู้ประกอบธุรกิจต้องจัดให้มีข้อมูลเกี่ยวกับผู้บริโภคที่ถูกต้อง
และครบถ้วนเพื่อประกอบการพิจารณาอนุมัติและกำหนดวงเงินที่เหมาะสม และสอดคล้องกับ
ความสามารถในการชำระหนี้ของลูกค้า

ข. ผู้ประกอบธุรกิจจะต้องตรวจสอบเมื่อมีผู้บริโภคร้องเรียน
เกี่ยวกับการใช้บริการสินเชื่อส่วนบุคคล และแจ้งความคืบหน้าให้ผู้บริโภคทราบภายใน 7 วัน นับจาก
วันที่ได้รับแจ้งการร้องเรียน

ค. ให้ผู้ประกอบธุรกิจมีการกำหนดนโยบายและแผนงานในการ
ดำเนินธุรกิจสินเชื่อส่วนบุคคล

ง. ผู้ประกอบธุรกิจต้องจัดทำรายงานตามแบบที่กำหนด และ
ส่งมายังธนาคารแห่งประเทศไทย ภายใน 21 วันนับจากวันสิ้นเดือน รวมทั้งจัดส่งสำเนารายงานดังกล่าว
ให้แก่กระทรวงการคลัง

2) กฎหมายที่ใช้บังคับกับผู้ประกอบการสินเชื่อส่วนบุคคลทั้งประเภทสถาบัน
การเงินและประเภทที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน

(1) ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

ประมวลกฎหมายแพ่งในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสินเชื่อส่วนบุคคล มี 2 ส่วน
คือ ส่วนที่ว่าด้วยเรื่องดอกเบี้ย โดยกำหนดห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินร้อยละ 15 หากกำหนดสูงกว่านั้น
ก็ให้ลดลงมาเหลือร้อยละ 15 (มาตรา 654) ถ้าหากว่าไม่ได้กำหนดไว้ก็ให้คิดร้อยละ 7.5 (มาตรา 7)
ในระหว่างเวลาผิดนัดให้คิดดอกเบี้ยได้ร้อยละ 7.5 แต่ถ้าเรียกดอกเบี้ยได้สูงกว่าโดยชอบด้วยกฎหมาย
ก็ให้ใช้อัตราดอกเบี้ยนั้นได้ (มาตรา 224) และห้ามเรียกดอกเบี้ยซ้อนดอกเบี้ย ในส่วนของดอกเบี้ย
ค้างชำระ (มาตรา 655)

ในส่วนของนิติกรรมสัญญา นั้น กำหนดให้ผู้สัญญาต้องกระทำโดย
สุจริต (มาตรา 5) การตีความสัญญาถึงเจตนาแท้จริงยิ่งกว่าถ้อยคำสำนวน (มาตรา 171) หรือต้อง
ตีความโดยคำนึงประเพณีปฏิบัติแห่งสัญญาแต่ละประเภทด้วย (มาตรา 358) หรือถ้าไม่มีบทกฎหมาย
ที่จะยกมาปรับคดีได้ ให้วินิจฉัยตามจารีตประเพณีแห่งท้องถิ่น ถ้าไม่มีจารีตประเพณีให้วินิจฉัยโดย
อาศัยเทียบบทกฎหมายที่ใกล้เคียงอย่างยิ่งและถ้าไม่มีบทกฎหมายเทียบเคียงอย่างยิ่ง ก็ให้วินิจฉัยตาม
หลักกฎหมายทั่วไป (มาตรา 4) นอกจากนี้สัญญาจะต้องตีความไปในทางที่ใช้บังคับได้ (มาตรา 10)
และต้องตีความให้เป็นคุณให้กับฝ่ายที่ต้องเสียเปรียบ (มาตรา 11) และที่สำคัญวัตถุประสงค์ของสัญญา

ต้องไม่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน มิฉะนั้นสัญญาที่นั้นเป็น โฆษณา
(มาตรา 150)

(2) พระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ. 2540

พระราชบัญญัตินี้ไม่ได้บังคับใช้กับสัญญาทุกประเภท แต่จะใช้กับสัญญาบางประเภทที่มีลักษณะของสัญญาที่มีมูลเหตุให้เกิดการกำหนดข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรมขึ้นโดยพิจารณาจาก

ก. คู่กรณีในสัญญา โดยคู่สัญญาจะต้องเป็นผู้บริโภคและผู้ประกอบธุรกิจการค้าหรือวิชาชีพ ทั้งนี้ "ผู้บริโภค" หมายถึง ผู้เข้าทำสัญญาในฐานะผู้ซื้อ ผู้เช่า ผู้เช่าซื้อ ผู้กู้ ผู้เอาประกันภัย ผู้แลกเปลี่ยน หรือผู้ได้มาโดยมีค่าตอบแทนด้วยประการใดเพื่อประโยชน์แก่ตนเองหรือผู้อื่น โดยมีใช้เพื่อการค้า และ "ผู้ประกอบธุรกิจการค้าหรือวิชาชีพ" หมายถึง ผู้ขาย ผู้ให้เช่า ผู้ให้เช่าซื้อ ผู้ให้กู้ ผู้รับประกัน ผู้แลกเปลี่ยน หรือผู้จัดให้ด้วยประการใดซึ่งสินค้าและบริการ เพื่อประโยชน์ในทางการค้าเป็นปกติธุระ

ข. อำนาจต่อรองของคู่กรณี จะต้องเป็นคู่สัญญาฝ่ายหนึ่งมีอำนาจต่อรองในการทำสัญญาเหนือกว่าคู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งอย่างมาก

ค. รูปแบบของสัญญาจะเป็นสัญญามาตรฐานที่ทำเป็นลายลักษณ์อักษร โดยได้กำหนดข้อสัญญาที่เป็นสาระสำคัญไว้ล่วงหน้าในสัญญานั้นแล้ว

จากการที่ผู้ประกอบการสินค้าเชื่อส่วนบุคคลแทบทุกรายได้นำสัญญาสำเร็จรูป ซึ่งเป็นรูปแบบของสัญญามาตรฐานมาใช้ในการทำสัญญาสินค้าเชื่อส่วนบุคคลในปัจจุบัน จึงเข้าข่ายเป็นสัญญาที่ต้องอยู่ภายใต้บังคับของพระราชบัญญัตินี้

ทั้งนี้ พระราชบัญญัติดังกล่าว ได้กำหนดลักษณะสัญญาที่ไม่เป็นธรรม ไว้ดังนี้

(ก) ข้อสันนิษฐานว่าเป็นสัญญาที่ได้เปรียบคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่ง คือ

- (1) มีการยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดที่เกิดจากการผิดสัญญา
- (2) ระบุให้ผู้บริโภคต้องรับผิดชอบเกินกว่าที่กฎหมายกำหนด
- (3) ให้สัญญาสิ้นสุด หรือให้สิทธิบอกเลิกสัญญากับฝ่ายหนึ่ง

โดยไม่มีเหตุผลสมควร

(4) ผู้ประกอบการสามารถเลือกที่จะไม่ปฏิบัติตามสัญญาข้อหนึ่งข้อใดหรือปฏิบัติตามสัญญาในระยะเวลาที่ล่าช้าได้โดยไม่มีเหตุผลอันสมควร

(5) ให้คู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งต้องรับภาระเพิ่มขึ้นมากกว่าภาระที่เป็นอยู่ในขณะเวลาของการทำสัญญา

(6) สัญญาขายฝากที่กำหนดราคาสินได้สูงกว่าราคาขายฝาก
บวกอัตราดอกเบี้ยเกินกว่าร้อยละสิบห้าต่อปี

(ข) มีข้อตกลงจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพในการทำงาน หรือการทำ
นิติกรรมของกลุ่มสัญญาอีกฝ่ายหนึ่ง

(ค) มีข้อตกลงจำกัดหรือยกเว้นความรับผิดชอบในความชำรุดบกพร่อง
เพื่อการชำระหนี้ให้แก่ผู้บริโภค

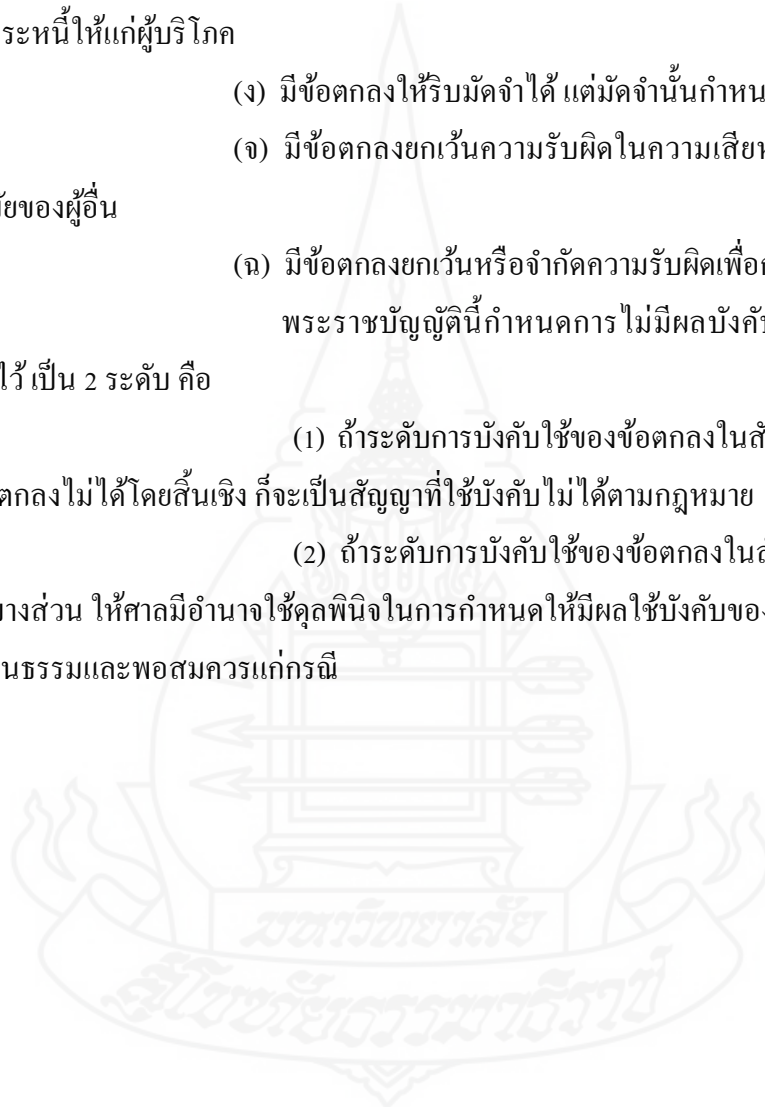
(ง) มีข้อตกลงให้รับมัดจำได้ แต่มัดจำนั้นกำหนดไว้สูงเกินสมควร

(จ) มีข้อตกลงยกเว้นความรับผิดชอบในความเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย
หรืออนามัยของผู้อื่น

(ฉ) มีข้อตกลงยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดชอบเพื่อการละเมิด
พระราชบัญญัตินี้กำหนดการไม่มีผลบังคับใช้ของสัญญาที่ไม่
เป็นธรรมไว้ เป็น 2 ระดับ คือ

(1) ถ้าระดับการบังคับใช้ของข้อตกลงในสัญญาถึงขนาดบังคับ
ใช้ตามข้อตกลงไม่ได้โดยสิ้นเชิง ก็จะเป็นสัญญาที่ใช้บังคับไม่ได้ตามกฎหมาย

(2) ถ้าระดับการบังคับใช้ของข้อตกลงในสัญญา สามารถใช้
บังคับได้บางส่วน ให้ศาลมีอำนาจใช้ดุลพินิจในการกำหนดให้มีผลใช้บังคับของข้อตกลงในสัญญา
ได้เท่าที่เป็นธรรมและพอสมควรแก่กรณี

บทที่ 3

การควบคุมดอกเบี้ย สัญญาสินเชื่อส่วนบุคคล และสัญญาที่ไม่เป็นธรรมของต่างประเทศ

การประกอบธุรกิจสินเชื่อส่วนบุคคลในต่างประเทศนั้น โดยมากมักจะไม่ได้มีการบัญญัติกฎหมายเป็นการเฉพาะเพื่อบังคับใช้กับสินเชื่อส่วนบุคคล แต่จะรวมอยู่ในกฎหมายอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการทำสัญญา การคุ้มครองผู้บริโภค ในที่นี้จะกล่าวถึงกฎหมายต่างประเทศแยกเป็น 3 ส่วนที่เกี่ยวข้องกับการประกอบธุรกิจสินเชื่อส่วนบุคคล ได้แก่ กฎหมายที่ใช้ควบคุมดอกเบี้ย กฎหมายที่ใช้ควบคุมสินเชื่อส่วนบุคคล และกฎหมายว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม

1. กฎหมายควบคุมดอกเบี้ย

1.1 ประเทศสหรัฐอเมริกา

การควบคุมอัตราดอกเบี้ยสำหรับการให้สินเชื่อที่ National Commission on Consumer Finance¹ มีความเห็นว่า ตลาดที่การแข่งขันในตลาดยังไม่มีความสมบูรณ์ การกำหนดอัตราดอกเบี้ยการให้สินเชื่อก็ยังคงจะมีอยู่ต่อไป แต่ควรกำหนดเพดานอัตราดอกเบี้ย สูงสุดเอาไว้ และอัตราดอกเบี้ยก็ไม่ควรกำหนดไว้ต่ำจนเกินไปอันจะทำให้การแข่งขันของผู้ให้สินเชื่อมีจำนวนลดลง และอัตราดอกเบี้ยสินเชื่อก็ไม่ควรกำหนดเป็นอัตราคงที่ตายตัวอาจต้องมีความยืดหยุ่น การกำหนดอัตราดอกเบี้ยสูงสุดควรพิจารณาควบคู่ไปกับอัตราดอกเบี้ยนโยบายของทางการด้วย

สำหรับการกำหนดอัตราดอกเบี้ยชนิดไม่ชำระหนี้ และการเบิกถอนเงินสด โดยบัตรเครดิตของสหรัฐอเมริกา อยู่ภายใต้กฎหมายควบคุมอัตราดอกเบี้ยที่แตกต่างกันไปตามกฎหมายของแต่ละรัฐ โดยจะมีการกำหนดเพดานดอกเบี้ยที่ผู้ให้กู้ที่จะสามารถเรียกเก็บจากลูกหนี้ เพื่อเป็นการควบคุมมิให้มีคิอัตราดอกเบี้ยสูงเกินควรอันมีต้นแบบมาจากประเทศอังกฤษ

---

¹ คณะกรรมการดูแลผู้ให้บริการทางการเงิน ภายใต้สังกัดของสถาบันประกันเงินฝากของสหรัฐอเมริกา (Commission under Federal Deposit Insurance Corporation) ก่อตั้ง 27 สิงหาคม 2554 จาก <http://www.fdic.gov/regulations/laws/rules/6500-900.html>

นอกจากนี้ Uniform Consumer Credit Code (UCCC)² ได้กำหนดเพดานอัตราดอกเบี้ยสำหรับผู้บริโภค โดยพิจารณาตามความเหมาะสมของธุรกรรม เช่น สินเชื่อที่ให้เป็นการต่อเนื่อง (Revolving credit) วงเงินสินเชื่อไม่เกิน 500 USD อัตราดอกเบี้ยร้อยละ 24 ต่อปี และส่วนที่เกิน 500 USD อัตราดอกเบี้ยร้อยละ 18 ต่อปี

ในรัฐแคลิฟอร์เนีย กำหนดอัตราดอกเบี้ยสินเชื่อตามวงเงิน เช่น Section 22303 ของ California Financial Code³ กำหนดอัตราดอกเบี้ยร้อยละ 2.5 ต่อเดือนสำหรับยอดค้างชำระไม่เกิน 225 USD ร้อยละ 2 ต่อเดือนสำหรับยอดค้างชำระตั้งแต่ 225 USD ขึ้นไปแต่ไม่เกิน 900 USD ร้อยละ 1.5 ต่อเดือน สำหรับยอดค้างชำระตั้งแต่ 900 USD ถึงไม่เกิน 1,650 USD และร้อยละ 1 ต่อเดือน สำหรับยอดค้างชำระส่วนที่เกิน 1,650 USD

1.2 ประเทศอังกฤษ

ประเทศอังกฤษไม่มีกฎหมายควบคุมอัตราดอกเบี้ยสินเชื่อ โดยเฉพาะเจาะจงมีเพียงแต่บทบัญญัติที่เกี่ยวข้องในทางอ้อมที่ปรากฏอยู่ในพระราชบัญญัติว่าด้วยการควบคุมการให้สินเชื่อแก่ผู้บริโภค ค.ศ. 1974 และกฎข้อบังคับต่างๆ ที่ออกภายใต้อำนาจตามกฎหมายดังกล่าว เรื่องการควบคุม

---

²กฎหมายคุ้มครองเครดิตของผู้บริโภคของ 9 รัฐในสหรัฐอเมริกา (Uniform State Laws in 1968. It was revised in 1974 following criticism from consumer groups and has been adopted in nine states: Colorado, Idaho, Indiana, Iowa, Kansas, Maine, Oklahoma, Utah and Wyoming. South Carolina and Wisconsin) ค้นคืน 27 สิงหาคม 2554 จาก <http://legal-dictionary.thefreedictionary.com/Uniform+Consumer+Credit+Code>

³California Financial Code : Section 22303:Every Licensee who lends any sum of money may contract for and receive charges at a rate not exceeding the sum of the following :

(a) Two and one-half percent per month on that par of the unpaid principal balance of any loan up to, including, but not in excess of two hundred twenty-five dollars (\$225)

(b) Two percent per month on that portion of the unpaid principal balance in excess of two hundred twenty-five dollars (\$225) up to, including, but not in excess of nine hundred dollars (\$900)

(c) One and one-half percent per month on that part of the unpaid principal balance in excess of nine hundred dollars (\$900) up to, including, but not in excess of one thousand six hundred fifty dollars (\$1,650)

(d) One percent per month on any remainder of such unpaid balance in excess of one thousand six hundred fifty dollars (\$1,650).

This section does not apply to any loan of a bona fide principal amount of two thousand five hundred dollars (\$2,500) or more as determined in accordance with Section 22251.

ค้นคืน 26 สิงหาคม 2554 จาก <http://law.justia.com/California/codes/fin/22300-22342.html>

อัตราดอกเบี้ยนั้น มักจะปรากฏในรูปแบบของการห้ามมิให้มีข้อต่อรอง ที่มีลักษณะของความไม่เป็นธรรมเกิดขึ้น และการบังคับให้ต้องตีประกาศอัตราดอกเบี้ยให้ลูกค้าทราบ⁴

สำหรับข้อต่อรองที่ไม่เป็นธรรมของอัตราดอกเบี้ยขณะทำข้อต่อรองนั้น เป็นปัจจัยอย่างหนึ่งที่ศาลจะนำมาใช้ประกอบการพิจารณาว่า ข้อต่อรองการให้สินเชื่อเป็นธรรม หรือไม่ หากเป็นข้อต่อรองที่ไม่เป็นธรรม ศาลสามารถสั่งแก้ไขเงื่อนไขในข้อตกลงการให้สินเชื่อได้ตามมาตรา 137-140 ซึ่งเป็นบทบัญญัติที่ใช้กับการให้สินเชื่อทั่วไป

ส่วนเรื่องการตีประกาศอัตราดอกเบี้ยจะปรากฏอยู่ในบทบัญญัติที่ควบคุมเกี่ยวกับการหาลูกค้า เช่น ในการโฆษณา ห้ามโฆษณาด้วยคำว่า “ปลอดดอกเบี้ย” เว้นแต่เป็นกรณีที่ถูกหนี้ ไม่ต้องจ่ายเงินในจำนวนมากกว่าเงินต้น และให้ระบุอัตราดอกเบี้ยเป็นอัตราร้อยละต่อปี ด้วยข้อความที่ชัดเจน และในเนื้อหาของเอกสารแสดงข้อมูลก็ต้องระบุถึงอัตราดอกเบี้ยร้อยละต่อปีด้วย ซึ่งหากฝ่าฝืนการควบคุมการโฆษณาดังกล่าว จะมีความผิดทางอาญา มาตรา 167 นอกจากนี้ กรณีที่ถูกหนี้ ผิดนัดชำระหนี้ และได้รับหนังสือบอกกล่าวการผิดนัดชำระหนี้จากเจ้าหนี้แล้ว หากลูกหนี้ไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขในหนังสือดังกล่าวก็มีบทบัญญัติของกฎหมาย ห้ามไม่ให้เจ้าหนี้เพิ่มอัตราดอกเบี้ยในกรณีที่ลูกหนี้ผิดนัดชำระหนี้ด้วย

1.3 ประเทศฝรั่งเศส

ฝรั่งเศสกำหนดอัตราดอกเบี้ยไว้ในหลักเกณฑ์ของลักษณะการกู้ยืมเงินไว้ในกฎหมายว่าด้วยการบริโภค ในมาตรา L131-1 ถึง L313-5⁵ สรุปได้ ดังนี้

อัตราดอกเบี้ยกู้ยืมเป็นเรื่องที่คู่สัญญาสามารถตกลงกันได้เองแต่จะต้องระบุข้อตกลงอัตราดอกเบี้ยดังกล่าวเอาไว้ในสัญญา และอัตราดอกเบี้ยดังกล่าวจะต้องไม่สูงกว่าระดับ $1 + 1/3$ เท่าของอัตราดอกเบี้ยที่ใช้อยู่ในไตรมาสที่แล้วของสถาบันการเงิน ซึ่งมีลักษณะความเสี่ยงเช่นเดียวกัน ความเสี่ยงที่กำหนดโดยธนาคารแห่งชาติฝรั่งเศส หากมีการฝ่าฝืน จะมีบทลงโทษจำคุกไม่เกิน 2 ปี หรือปรับไม่เกิน 300,000 ฟรังก์ พร้อมทั้งสั่งปิดกิจการชั่วคราวหรือถาวรได้ และถ้าหากว่าสถาบันการเงินมีการรับดอกเบี้ยส่วนที่ผู้กู้จ่ายไว้เกิน สถาบันการเงินก็ต้องคืนดอกเบี้ยส่วนนั้นให้แก่ผู้กู้ด้วย

⁴สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา การประกอบธุรกิจบัตรเครดิตในต่างประเทศ กรุงเทพฯ รายงานสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา กันยายน 2545

⁵ตรีทศ นิโครธางกูร วิจิต จรัสสุขสวัสดิ์ “การประกอบธุรกิจบัตรเครดิตของประเทศไทย” กรุงเทพฯ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา กันยายน 24 สิงหาคม 2554 จาก

http://www.krisdika.go.th/news_02.jsp?head=4&item=n2&newsID=106&id=1&type=2

2. กฎหมายควบคุมสินเชื่อส่วนบุคคล

2.1 ประเทศสหรัฐอเมริกา

ไม่มีกฎหมายเฉพาะของสินเชื่อส่วนบุคคล แต่มีกฎหมายที่ควบคุมการประกอบธุรกิจการให้สินเชื่อ เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่ผู้บริโภค คือ Consumer Credit Protection Act⁶ เป็นกฎหมายที่มีวัตถุประสงค์ เพื่อให้เปิดเผยข้อมูลที่สำคัญเกี่ยวกับข้อกำหนดของการให้สินเชื่อ เพื่อให้ผู้บริโภคสามารถเปรียบเทียบกับข้อกำหนดของผู้ให้บริการอื่นที่เสนอให้แก่ตน และหลีกเลี่ยงการใช้สินเชื่อที่ไม่มีการแจ้งข้อมูล รวมทั้งเพื่อคุ้มครองผู้บริโภคจากใบแจ้งหนี้และแนวปฏิบัติเกี่ยวกับบัตรเครดิตที่ไม่ถูกต้องและไม่เป็นธรรม⁷

เนื้อหาของ Consumer Credit Protection Act แบ่งออกได้เป็น 5 ส่วน เพื่อให้การคุ้มครองผู้บริโภคในด้านต่างๆ ได้แก่

2.1.1 Truth in Lending Act 1968 มีวัตถุประสงค์เพื่อกำหนดให้มีการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับสินเชื่อให้แก่ผู้บริโภค ทั้งก่อนหรือในขณะที่มีการให้สินเชื่อแก่ผู้บริโภค และภายหลังที่มีการให้สินเชื่อ

2.1.2 Fair Credit Reporting Act 1970 มีวัตถุประสงค์เพื่อกำหนดให้หน่วยงาน ที่มีหน้าที่รายงานเกี่ยวกับข้อมูลสินเชื่อของผู้บริโภคใช้กระบวนการที่เหมาะสม (Reasonable procedures) ในการจัดทำรายงาน ข้อมูลผู้บริโภค (consumer report) ให้แก่ผู้ให้สินเชื่อในขณะเดียวกันก็ยังคงรักษาความลับและความถูกต้องของข้อมูลของผู้บริโภคที่มีการเก็บบันทึกไว้ด้วย

2.1.3 Fair Credit Billing Act 1974 มีวัตถุประสงค์ เพื่อส่งเสริมการประกอบธุรกรรมที่เกี่ยวกับสินเชื่อเกิดความโปร่งใสและเป็นธรรมแก่ผู้บริโภค

2.1.4 Fair Debt Collection Practices Act 1977 มีวัตถุประสงค์มาจากการที่บริษัทจัดเก็บหนี้สินเรียกเก็บหนี้สินจากลูกค้าโดยใช้วิธีหลอกลวงและไม่มีความเป็นธรรม เนื่องจากเกิดกรณีการใช้ความรุนแรงและถ้อยคำหยาบคายในการทวงหนี้ มีการทวงหนี้ในยามวิกาล ดังนั้น ในปี ค.ศ. 1977 จึงได้มีการออกกฎหมายเกี่ยวกับการจัดเก็บหนี้สินอย่างเป็นธรรมขึ้น หากมีการฝ่าฝืนต่อกฎหมายนี้เท่ากับเป็นการปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรมและหลอกลวงต่อลูกค้าผู้บริโภค

---

⁶ ญัตินันท์ อัสวเลิศศักดิ์ วรกร โอภาสนันท์ วิไล อมราภรณ์ “การประกอบธุรกิจบัตรเครดิตของประเทศสหรัฐอเมริกา” อ้างแล้ว

⁷ Section 1601 (a) Title 15 U.S.C.: Consumer Credit Protection Act อ้างอิงจาก สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา “การประกอบธุรกิจบัตรเครดิตในต่างประเทศ” กรุงเทพฯ อ้างแล้ว

2.2 ประเทศอังกฤษ

ในประเทศอังกฤษนั้นมิได้มีการตรากฎหมาย เพื่อควบคุมการประกอบธุรกิจสินเชื่อส่วนบุคคลไว้เป็นการเฉพาะ แต่การให้สินเชื่อจะต้องอยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายที่ควบคุมธุรกิจการให้สินเชื่อ ปัจจุบันมีการตราพระราชบัญญัติว่าด้วยการให้สินเชื่อแก่ผู้บริโภค (Consumer Credit Act 1974)⁸ ซึ่งเป็นกฎหมายหลักในการควบคุมการให้สินเชื่อ โดยพระราชบัญญัตินี้ได้วางระบบการควบคุมธุรกิจการให้สินเชื่อแก่ผู้บริโภค โดยมีขอบเขตครอบคลุมไปถึงวิธีการให้สินเชื่อเกือบทุกประเภท และไม่คำนึงถึงลักษณะของผู้ประกอบการ เว้นแต่จะมีกฎหมายบัญญัติยกเว้นไว้โดยเฉพาะพระราชบัญญัตินี้มีผลใช้บังคับเฉพาะกับข้อตกลงที่ถูกควบคุม (Regulated Agreement) แต่ก็มีกรณีเปิดโอกาสให้สามารถตกลงเว้นการใช้บังคับกับสินเชื่อบางประเภทได้ด้วย โดยมีสาระสำคัญประกอบด้วยบทบัญญัติที่ใช้บังคับกับข้อตกลงการให้สินเชื่อทั่วไป และบทบัญญัติที่ใช้ควบคุมเฉพาะข้อตกลงการให้สินเชื่อแก่ผู้บริโภค

2.2.1 บทบัญญัติที่ใช้บังคับกับข้อตกลงการให้สินเชื่อทั่วไป

บทบัญญัติควบคุมข้อตกลงสินเชื่อที่ไม่เป็นธรรม (Extortionate Credit Bargain) บัญญัติไว้ในมาตรา 137-140 ซึ่งเป็นหลักทั่วไป คือ กรณีที่มีคำร้องขอจากลูกหนี้ศาลสามารถแก้ไข หรือเพิ่มเติมเงื่อนไขในข้อตกลงการให้สินเชื่อได้ หากเห็นว่าข้อตกลงดังกล่าวมีข้อตกลงที่ไม่เป็นธรรม โดยมาตรา 140 ได้กำหนดให้บังคับใช้หลักทั่วไปกับข้อตกลงการให้สินเชื่อทั้งประเภทข้อตกลงที่ถูกควบคุมและข้อตกลงที่ไม่ถูกควบคุม

ทั้งนี้ ยังได้กำหนดความหมายของเงื่อนไขการต่อรองสินเชื่อ (credit bargain) ว่าหมายถึง ข้อตกลงการให้สินเชื่อรวมถึงธุรกรรมอื่นๆ ที่มีผลต่อการคำนวณค่าธรรมเนียม และการให้สินเชื่อและ จะถือว่าไม่เป็นธรรม (extortionate) ในกรณีต่อไปนี้

1. มีเงื่อนไขให้ลูกหนี้หรือญาติของลูกหนี้จ่ายเงินเป็นจำนวนมากเกินสมควร (exorbitant)
2. ขัดต่อหลักทั่วไปของการต่อรองอย่างเป็นธรรม (Ordinary principles of Fair dealing) ศาลจะเป็นผู้พิจารณาว่าเป็นธรรมหรือไม่จากหลักเกณฑ์ ต่อไปนี้
  - อัตราดอกเบี้ยในตลาดขณะทำข้อตกลง
  - ลักษณะของลูกหนี้รวมถึงคุณสมบัติ เช่น อายุ ประสบการณ์ สถานะทางเศรษฐกิจ และสุขภาพ ตลอดจนความจำเป็นทางการเงินในขณะที่ทำข้อตกลง

⁸ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา “การประกอบธุรกิจบัตรเครดิตในต่างประเทศ” อ้างแล้ว

- ลักษณะของเจ้าหน้าที่ รวมถึง ความเสี่ยงที่ได้รับหลังจากได้คำนึงถึงมูลค่าของหลักประกัน

- กรณีที่มีธุรกรรมอื่นที่เกี่ยวข้องจะพิจารณาถึงความจำเป็นที่จะต้องมีธุรกรรมดังกล่าวประกอบด้วย เพื่อป้องกันผลประโยชน์ของลูกค้านี้ หรือของเจ้าหน้าที่
- ปัจจัยอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

2.2.2 บทบัญญัติควบคุมเฉพาะข้อตกลงการให้สินเชื่อแก่ผู้บริโภค

บทบัญญัตินี้แบ่งลักษณะการควบคุมในเรื่องต่างๆ เช่น

1) การขอใบอนุญาตให้ประกอบธุรกิจให้สินเชื่อ (licensing)

มาตรา 21 (1) บัญญัติหลักทั่วไปว่า ผู้ประกอบธุรกิจการให้สินเชื่อแก่ผู้บริโภคต้องได้รับใบอนุญาตจากผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมการค้าอย่างเป็นธรรม (Director of Fair Trading) โดยกำหนดให้อำนาจการมีอำนาจหน้าที่ในการพิจารณาคำร้องขอใบอนุญาต การพิจารณาต่ออายุใบอนุญาต การเปลี่ยนแปลงเงื่อนไขในใบอนุญาต การสั่งระงับใบอนุญาตและการเพิกถอนใบอนุญาตตลอดจนการจัดเก็บทะเบียนผู้ประกอบการ

ส่วนบทบัญญัติที่กำหนดข้อห้ามและผลในทางแพ่งสำหรับการกระทำที่เป็นการฝ่าฝืนเงื่อนไขในใบอนุญาต ได้แก่ มาตรา 39 และมาตรา 40

มาตรา 39 กำหนดข้อห้ามไม่ให้กระทำการดังต่อไปนี้

- ประกอบธุรกิจการให้สินเชื่อแก่ผู้บริโภคโดยไม่ได้รับใบอนุญาต
- ประกอบธุรกิจการให้สินเชื่อภายใต้ชื่อที่ต่างไปจากที่ระบุในใบอนุญาตที่ได้รับ
- ไม่แจ้งให้ผู้อำนวยการฯ ทราบถึงการเปลี่ยนแปลงในสถานะทางธุรกิจตามที่กำหนดไว้ใน มาตรา 36

มาตรา 40 กำหนดว่า ผู้ประกอบกิจการให้สินเชื่อที่ไม่ได้รับใบอนุญาต จะไม่สามารถบังคับตามข้อตกลงการให้สินเชื่อที่ทำกับลูกค้านี้ได้ เว้นแต่ผู้อำนวยการฯ จะมีคำสั่งเป็นอย่างอื่น

2) การหาลูกค้า (Seeking Business)

ในส่วนที่เกี่ยวกับการหาลูกค้า นั้น มีข้อพิจารณาที่เกี่ยวข้อง 3 ประการ ได้แก่

- การโฆษณา (advertising) เพื่อเป็นการส่งเสริมธุรกิจของตนว่ามีความสมัครใจจะให้สินเชื่อ

- การชักชวน (canvassing) มีข้อห้ามหลายประการ เช่น ห้ามส่งเอกสารชักชวนให้ผู้เยาว์รับสินเชื่อห้ามมอบบัตรเครดิตแก่บุคคลที่ไม่ได้ขอ และลูกหนี้ไม่ต้องรับผิดชอบในการให้บริการบัตรเครดิตที่ลูกหนี้ผู้นั้นไม่ได้ตอบรับ

- การแสดงข้อมูล (quotation) มาตรา 52 กำหนดว่า เอกสารแสดงข้อมูลเกี่ยวกับการให้สินเชื่อต้องมีเนื้อหาอย่างน้อยระบุในตาราง ดังนี้

- ชื่อและที่อยู่ของผู้ประกอบการ
- อัตราดอกเบี้ยร้อยละต่อปี
- จำนวนของสินเชื่อ
- วงเงินสินเชื่อ
- งวดระยะเวลาและจำนวนเงินในการชำระคืน ในแต่ละครั้ง
- ค่าใช้จ่ายอื่นๆ ที่ลูกหนี้ต้องชำระ

3) การทำข้อตกลงการให้สินเชื่อ (Entry into Credit Agreements)

แบ่งการพิจารณาเป็นสองขั้นตอน คือ ขั้นตอนการเจรจาก่อนทำข้อตกลง (preliminary matters) และขั้นตอนการทำข้อตกลง (making the agreement) โดยกำหนดอำนาจของรัฐมนตรีในการออกกฎเพื่อกำหนดลักษณะของข้อมูลที่ต้องเปิดเผยให้ลูกหนี้ทราบก่อนการทำข้อตกลง (มาตรา 55) และข้อตกลงใดที่ผู้กมคิให้บุคคลใดเป็นลูกหนี้ในข้อตกลงที่ยังไม่เกิดขึ้น ให้ตกเป็นโมฆะ (มาตรา 59)

2.3 ประเทศฝรั่งเศส

กฎหมายฝรั่งเศสมิได้บัญญัติบังคับใช้สินเชื่อส่วนบุคคลไว้โดยเฉพาะเช่นกัน แต่จะกระจัดกระจายอยู่ในกฎหมายต่างๆ แต่ที่สำคัญจะบัญญัติอยู่ในส่วนของหลักทั่วไปเกี่ยวกับบัตรจ่ายเงิน ในลักษณะ 3 บรรพ 1 ของประมวลกฎหมายเงินตราและการเงิน (Code Monétaire et Financier) ในมาตรา L 132-1 ถึงมาตรา L 132-6⁹ ดังนี้

2.3.1 บอکنิยามและความหมายของบัตรจ่ายเงิน และบัตรถอนเงินในมาตรา L 132-1

2.3.2 การเบิกจ่ายเงินผ่านบัตรจ่ายเงิน ไม่อาจถอนคืนได้ ยกเว้นกรณีบัตรสูญหาย หรือมีการใช้บัตรโดยฉ้อฉล หรือโดยกระบวนการพิทักษ์ทรัพย์เท่านั้น โดยบัญญัติในมาตรา L 132-2

2.3.3 กำหนดกรณีที่อยู่บัตรต้องรับผิดชอบกรณีบัตรหาย หากยังไม่มีภาระแจ้งคัดค้านผู้ถือบัตรยังคงต้องรับผิดชอบ แต่ภายในวงเงินไม่เกิน 400 ยูโร โดยบัญญัติในมาตรา L 132-3

⁹สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา “การประกอบธุรกิจบัตรเครดิตในต่างประเทศ” อ้างแล้ว

2.3.4 ข้อยกเว้นความรับผิดชอบของผู้ถือบัตรหากมีการฉ้อฉล โดยเจ้าของบัตรไม่ได้ใช้บัตรนั้น โดยบัญญัติไว้ในมาตรา L 132-4

2.3.5 ให้ผู้ออกบัตรคืนค่าธรรมเนียมให้แก่ผู้ถือบัตรในกรณีที่ถูกริบบัตรโดยฉ้อฉล บัญญัติไว้ในมาตรา L 132-5

2.3.6 ต้องใช้สิทธิเรียกร้องภายใน 70 วันนับแต่ที่มีการใช้บัตรและเจ้าของบัตรมีการโต้แย้งการจ่ายเงิน ทั้งนี้อาจขยายระยะเวลาได้แต่ต้องไม่เกินกว่า 120 วัน โดยบัญญัติไว้ในมาตรา L 132-6

3. กฎหมายว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม

3.1 ประเทศสหรัฐอเมริกา

สหรัฐอเมริกา มีกฎหมาย The Unfair Commercial Code ซึ่งประกาศใช้ปี ค.ศ. 1952 (พ.ศ. 2495)¹⁰ เป็นกฎหมายที่มีบทบัญญัติกำหนดควบคุมการทำสัญญา และต่อมากฎหมายนี้ได้กลายเป็นกฎหมายแม่บท (model law) ของรัฐต่างๆ ซึ่งในมาตรา 2 – 302 ของกฎหมายนี้กำหนดว่า สัญญาที่ไม่เป็นธรรมนั้น คือ สัญญาที่ไม่มีมิโนธรรม (unconscionability) ซึ่งเป็นการกำหนดหลักเกณฑ์กว้างๆ โดยให้เป็นดุลพินิจของศาลว่า เมื่อศาลพบว่า สัญญาใดมีข้อสัญญาที่ขัดต่อเหตุผลหรือความเป็นธรรมให้ศาลปฏิเสธที่จะบังคับตามข้อตกลงในสัญญานั้น หรืออาจจำกัดการบังคับตามข้อตกลงในสัญญานั้นเท่าที่จะไม่ให้ข้อความในข้อตกลงที่ขัดต่อเหตุผลนั้นมีผลบังคับได้

3.2 ประเทศอังกฤษ

ประเทศอังกฤษ มีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับข้อสัญญาไม่เป็นธรรมสองฉบับ คือ

3.2.1 พระราชบัญญัติข้อสัญญาไม่เป็นธรรม ค.ศ. 1977 (Unfair contracts Terms Act)

พระราชบัญญัตินี้กำหนดให้สัญญาที่ตกลงกันระหว่างผู้บริโภคและบุคคลอื่น บุคคลดังกล่าวจะไม่สามารถอ้างถึงข้อสัญญาที่จำกัดความรับผิดชอบของตนเองได้ เว้นแต่ข้อสัญญาดังกล่าวจะขัดกับหลักความเป็นเหตุเป็นผล (reasonableness) ในมาตรา 3 และมาตรา 11 (1)¹¹ ยังกำหนด

¹⁰ เกรียงศักดิ์ สุวรรณศรี เอกสารประกอบการศึกษา “ข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม” ค้นคืน 28 สิงหาคม 2554 จาก www.lawprachin.com/fileadmin/templates/data/702-6.doc

¹¹ UCTA 1977, section 3 Liability arising in contract

(1) This section applies as between contracting parties where one of them deals as consumer or on the other's written standard terms of business.

หลักเกณฑ์การพิจารณาความสมเหตุสมผลเพื่อให้พิจารณาถึงข้อเท็จจริงทั้งหมดที่คู่สัญญาผู้ หรือควรจะรู้ หรือที่คู่สัญญาสามารถคาดหมายได้ ในขณะที่ทำสัญญา

3.2.2 กฎควบคุมข้อสัญญาผู้บริโภคอันไม่เป็นธรรม ค.ศ. 1999 (Unfair Terms in Consumer Contracts Regulations 1999) (UTCCR)

บทบัญญัติในข้อ 3¹² ของ UTCCR กำหนดความหมายของคำว่า “ผู้บริโภค” ว่า หมายถึง บุคคลธรรมดาใดๆ ที่ไม่ได้ทำสัญญาในระหว่างการประกอบกิจการทางธุรกิจ

หากเปรียบเทียบกฎหมายทั้งสองฉบับ จะเห็นได้ว่าการควบคุมข้อสัญญา ของบทบัญญัติ ใน UTCCR มีความเคร่งครัดมากกว่าการควบคุมของบทบัญญัติใน UTCA 1977 เนื่องจากข้อ 5¹³ ของ UTCCR ได้กำหนดว่า ข้อสัญญาทุกข้อที่ทำให้ผู้บริโภคเสียเปรียบเมื่อเทียบ

(2) As against the party, the other cannot by reference to any contract term – (a) when himself in breach of contract, exclude or restrict any liability of his in respect of the breach; or (b) claim to be entitled – (i) to render a contractual performance substantially different from that which was reasonably expected of him, or (ii) in respect of the whole or any part of his contractual obligation, to render no performance at all, except in so far as (in any of the cases mentioned above in this subsection) the contract term satisfies the requirement of reasonableness.

UCTA 1977, section 11(1) : In relation to a contract term, the requirement of reasonableness for the purposes of this Part of this Act, section 3 of the Misrepresentation Act 1967 and section 3 of the Misrepresentation Act (Northern Ireland) 1967 is that the term shall have been a fair and reasonable one to be included having regard to the circumstances which were, or ought to have been, known to or in the contemplation of the parties when the contract was made.

อ้างอิงจากสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา “การประกอบธุรกิจบัตรเครดิตในต่างประเทศ” อ้างแล้ว¹² UTCCR 1999, reg. 3 Interpretation: “consumer” means any natural person who, in contracts covered by these Regulations, is acting for purposes which are outside his trade, business or profession.

¹³ 187 UTCCR 1999, reg. 5 Unfair Terms

(1) A contractual term which has not been individually negotiated shall be regarded as unfair if, contrary to the requirement of good faith, it causes a significant imbalance in the parties’ rights and obligations arising under the contract, to the detriment of the consumer.

(2) A term shall always be regarded as not having been individually negotiated where it has been drafted in advance and the consumer has therefore not been able to influence the substance of the term.

(3) Notwithstanding that a specific term or certain aspects of it in a contract has been individual negotiated, these Regulations shall apply to the rest of a contract if an overall assessment of it indicates that it is a pre-formulated standard contract.

กับผลประโยชน์ที่ผู้ประกอบการ จะได้รับถือว่าเป็นข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม และมาตรา 8¹⁴ กำหนดให้ ข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรมดังกล่าวไม่ผูกพันกับผู้บริโภค นอกจากนี้ ข้อ 7 (1) ยังกำหนดว่า ข้อสัญญาที่ทำเป็นลายลักษณ์อักษรต้องใช้ภาษาทั่วไปและสามารถเข้าใจได้ง่าย และข้อ 7 (2) กำหนดอีกว่า ในกรณีที่ความหมายของข้อสัญญาใดไม่มีความชัดเจน จะต้องตีความไปในทางที่ให้ ผลประโยชน์แก่ผู้บริโภคมากที่สุด¹⁵

3.3 ประเทศฝรั่งเศส

ฝรั่งเศสมีกฎหมายเลขที่ 78 – 23 ลงวันที่ 10 มกราคม ค.ศ. 1978 เรื่องการคุ้มครอง และการให้ข้อมูลข่าวสารแก่ผู้บริโภคผลิตภัณฑ์และบริการหมวด 4 ว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภคต่อ ข้อสัญญาไม่เป็นธรรม¹⁶ โดยหลักการของกฎหมายนี้จะคุ้มครองผู้ที่เสียเปรียบในข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม โดยเน้นลักษณะของบุคคลคู่สัญญาว่า ถ้าทำขึ้นระหว่างผู้ประกอบการค้าหรือผู้ประกอบการวิชาชีพ กับผู้บริโภคแล้ว หากได้ทำสัญญาที่มีลักษณะไม่เป็นธรรมแล้วก็อยู่ภายใต้การบังคับใช้ของกฎหมายนี้ (มาตรา 35)

นอกจากนี้ตามกฎหมายของฝรั่งเศส ยังมีการแต่งตั้ง “คณะกรรมการข้อสัญญาไม่เป็นธรรม” เป็นหน่วยงานใน Conseil d Etat ซึ่งมีองค์ประกอบจากบุคคลฝ่ายต่างๆ เช่น ผู้พิพากษา

(4) It shall be for any seller or supplier who claims that a term was individually negotiated to show that it was.

(5) Schedule 2 to these Regulations contains an indicative and non-exhaustive list of the terms which may be regarded as unfair.

¹⁴ 188 UTCCR 1999, reg. 8 effect of unfair term

(1) An unfair in a contract concluded with a consumer by a seller or supplier shall not be binding on the consumer.

(2) The contract shall continue to bind the parties if it is capable of continuing in existence without the unfair term.

¹⁵ UTCCR 1999, reg. 7 Written contracts

(1) A seller or supplier shall ensure that any written term of a contract is expressed in plain, intelligible language.

(2) If there is doubt about the meaning of a written term, the interpretation which is most favorable to the consumer shall prevail but this rule shall not apply in proceedings brought under regulation 12.

อ้างอิงจากสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา “การประกอบธุรกิจบัตรเครดิตในต่างประเทศ” อ้างแล้ว

¹⁶ ดารารพร ธีระวัฒน์ กฎหมายสัญญา : สถานะใหม่ของสัญญาปัจจุบันและปัญหาข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม อ้างแล้ว ภาคผนวก ข.

นักกฎหมายฝ่ายบริหารและตัวแทนสมาคมคุ้มครองผู้บริโภคและผู้ประกอบวิชาชีพพร้อมทั้งหมด 15 คน
ทำหน้าที่พิจารณาเนื้อหาของสัญญาว่าเป็นข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรมหรือไม่ ถ้าคณะกรรมการเห็นว่า
เป็นข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรมก็มีอำนาจทำเป็นข้อเสนอให้ยกเลิก หรือแก้ไขสัญญาที่มีลักษณะ
ไม่เป็นธรรมและประกาศเป็นกฎหมายเพื่อประชาชนทราบ

บทที่ 4

ปัญหาความไม่เป็นธรรมทางกฎหมาย เกี่ยวกับการคิดอัตราดอกเบี้ยของธุรกิจสินเชื่อส่วนบุคคล

ปัญหาความไม่เป็นธรรมทางกฎหมายเกี่ยวกับธุรกิจสินเชื่อส่วนบุคคลสามารถแยกพิจารณาได้เป็น 2 เรื่องหลักๆ คือ เรื่องปัญหาความไม่เป็นธรรมในการกำหนดอัตราดอกเบี้ย และ เรื่องปัญหาความไม่เป็นธรรมจากการใช้สัญญาสำเร็จรูป ที่เปิดโอกาสให้ผู้ประกอบการสามารถเปลี่ยนแปลงอัตราดอกเบี้ยโดยไม่ต้องได้รับความยินยอมของอีกฝ่ายก่อน

1. ปัญหาความไม่เป็นธรรมในการกำหนดอัตราดอกเบี้ย

ปัญหาความไม่เป็นธรรมในการกำหนดอัตราดอกเบี้ย แยกพิจารณาได้เป็น 5 ส่วนย่อย คือ ส่วนแรกเป็นการเปรียบเทียบการคิดอัตราดอกเบี้ยเงินกู้สินเชื่อส่วนบุคคลกับการคิดอัตราดอกเบี้ยตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ประกอบกับพระราชบัญญัติห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา พ.ศ. 2475 ส่วนที่สองเป็นการเปรียบเทียบอัตราดอกเบี้ยเงินกู้สินเชื่อส่วนบุคคลกับอัตราดอกเบี้ยเงินให้สินเชื่อทั่วไปของสถาบันการเงิน ส่วนที่สามเป็นการเปรียบเทียบอัตราดอกเบี้ยเงินกู้สินเชื่อส่วนบุคคลกับอัตราดอกเบี้ยหนี้ค้างชำระของการใช้บริการบัตรเครดิต ส่วนที่สี่เป็นการเปรียบเทียบสิทธิในการกำหนดอัตราดอกเบี้ยเงินกู้สินเชื่อส่วนบุคคลตามประกาศธนาคารแห่งประเทศไทยของผู้ประกอบการที่เป็นสถาบันการเงิน (Bank) กับผู้ประกอบการที่มีใช้สถาบันการเงิน (Non-bank) และส่วนที่ห้าเปรียบเทียบอัตราดอกเบี้ยสินเชื่อส่วนบุคคลของไทยกับอัตราดอกเบี้ยสินเชื่อส่วนบุคคลของต่างประเทศ

1.1 การคิดอัตราดอกเบี้ยเงินกู้สินเชื่อส่วนบุคคล เปรียบเทียบกับการคิดอัตราดอกเบี้ยตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ประกอบกับพระราชบัญญัติห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา พ.ศ. 2475

จากการที่ประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย กำหนดให้ผู้ประกอบธุรกิจสินเชื่อส่วนบุคคลในส่วนที่เป็นสถาบันการเงิน (Bank) จะเรียกเก็บดอกเบี้ยในหนี้ค้างชำระ หรือดอกเบี้ยในระหว่างเวลาผิดนัดชำระหนี้ หรือค่าบริการต่างๆ หรือเบี้ยปรับในการชำระหนี้ล่าช้ากว่ากำหนดเมื่อคำนวณรวมกันแล้วต้องไม่เกินร้อยละ 28 ต่อปี และผู้ประกอบการที่มีใช้สถาบันการเงิน (Non-bank)

ก็อาจเรียกเก็บดอกเบี้ย ค่าปรับ ค่าบริการ และค่าธรรมเนียมใดๆ ได้ โดยดอกเบี้ยที่เรียกเก็บต้องไม่เกินกว่าอัตราที่กฎหมายกำหนดไว้ (ร้อยละ 15 ต่อปี) และอัตรารวมสูงสุดของดอกเบี้ย ค่าปรับ ค่าบริการ และค่าธรรมเนียมใดๆ รวมกันแล้วต้องไม่เกินร้อยละ 28 ต่อปี

สำหรับอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ยืมที่กำหนดในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ประกอบกับพระราชบัญญัติห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา สามารถพิจารณาแยกเป็น 3 เรื่องหลักๆ ดังนี้

1.1.1 ดอกเบี้ยที่กำหนดโดยกฎหมาย

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 7 บัญญัติว่า “ถ้าจะต้องเสียดอกเบี้ยแก่กันและมีได้กำหนดอัตราดอกเบี้ยไว้ โดยนิติกรรมหรือโดยบทกฎหมายอันชัดแจ้งให้ใช้อัตรา ร้อยละเจ็ดครึ่งต่อปี” และมาตรา 224 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “หนี้เงินนั้นท่านให้คิดดอกเบี้ยในระหว่างเวลาผิดนัดร้อยละเจ็ดครึ่งต่อปี ถ้าเจ้าหนี้อาจจะเรียกดอกเบี้ยได้สูงกว่านั้น โดยอาศัยเหตุอย่างอื่น อันชอบด้วยกฎหมายก็ให้คงส่งดอกเบี้ยต่อไปตามนั้น”

จากบทบัญญัติ 2 มาตราดังกล่าวสรุปได้ว่า หากสัญญาการกู้ยืมกำหนดให้ต้องเสียดอกเบี้ยต่อกันแต่ไม่ได้กำหนดอัตราดอกเบี้ยไว้ กฎหมายก็ให้ใช้อัตราดอกเบี้ยร้อยละ 7.5 เป็นพื้นฐาน แต่หากมีการกำหนดให้ต้องเสียดอกเบี้ยและกำหนดอัตราดอกเบี้ยสูงกว่าร้อยละ 7.5 ก็ให้บังคับไปตามอัตราดอกเบี้ยตามข้อตกลงนั้น แต่อัตราดอกเบี้ยที่ตกลงกันต้องชอบด้วยกฎหมาย และหากเป็นกรณีที่คุณสัญญาตกลงกันว่าไม่ต้องเสียดอกเบี้ยแก่กันก็บังคับให้เป็นไปตามข้อตกลง คือไม่ต้องเสียดอกเบี้ยก็ได้ เพราะว่าคุณสัญญาต้องทำด้วยความสมัครใจของคุณสัญญาทั้งสองฝ่าย อย่างไรก็ตาม แม้มีข้อตกลงกำหนดให้ไม่ต้องเสียดอกเบี้ยต่อกัน แต่เมื่อไรที่ลูกหนี้ผิดนัดชำระหนี้ ลูกหนี้จะต้องเสียดอกเบี้ยร้อยละเจ็ดครึ่งต่อปีนับแต่วันผิดนัดด้วย¹

สำหรับกรณีที่คู่สัญญาตกลงกันว่าคิดดอกเบี้ยนับแต่วันที่กู้ตามอัตราที่ตกลงไว้เกินร้อยละ 7.5 ต่อปี แต่ไม่เกินอัตราที่กฎหมายกำหนด เช่น ตกลงว่าคิดดอกเบี้ยร้อยละ 15 ต่อปี ต่อมาผู้กู้ หรือลูกหนี้ผิดนัด ปัญหาว่าเจ้าหนี้มีสิทธิได้รับดอกเบี้ยระหว่างผิดนัดในอัตราเท่าใดและคิดได้เพียงไรนั้น ศาลฎีกาได้นำมาตรา 224 วรรคหนึ่งตอนท้ายมาปรับแก้คดีโดยให้บังคับให้เป็นไปตามอัตราที่ตกลงกันที่ไม่เกินกฎหมายกำหนดนั้นได้ เพราะถือเป็นความสมัครใจตามสัญญา²

1.1.2 ดอกเบี้ยเกินอัตราที่กฎหมายกำหนด

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 654 บัญญัติว่า “ท่านห้ามมิให้คิดดอกเบี้ยเกินร้อยละสิบห้าต่อปีถ้าในสัญญากำหนดดอกเบี้ยเกินกว่านั้นก็ให้ลดลงเป็นร้อยละสิบห้าต่อปี”

¹ดูภาคผนวก ค. คำพิพากษาฎีกาที่ 1272/2501 , 773/2518 และ 3708/2528

²ดูภาคผนวก ค. คำพิพากษาฎีกาที่ 8396/2538

มาตรา 654 บัญญัติอยู่ในหมวดของการยืมใช้สิ่งเปลือง จึงบังคับใช้ครอบคลุมการยืมใช้สิ่งเปลืองทุกประเภท ซึ่งผู้ยืมมีหน้าที่ต้องคืนทรัพย์สินเป็นชนิดและปริมาณเดียวกันกับที่ยืมมาคืนให้แก่ผู้ให้ยืม ส่วนการกู้ยืมเงินก็เป็นการยืมใช้สิ่งเปลืองประเภทหนึ่ง เพียงแต่การกู้ยืมเงินนั้นผู้ยืมนอกจากจะต้องใช้คืนเงินต้นในจำนวนเดียวกันกับที่ยืมไปแล้วยังมีหน้าที่ต้องชำระดอกเบี้ยของเงินที่กู้ยืมนั้นคืนให้กับผู้ให้กู้ยืมด้วย อย่างไรก็ตามการยืมใช้สิ่งเปลืองทรัพย์สินอื่นนั้นสามารถกำหนดอัตราผลตอบแทนที่ให้มีการใช้คืนได้ด้วยเช่นเดียวกับการกู้ยืมเงิน เช่น ก. ขอยืมน้ำตาลทรายจาก ข. จำนวน 10 กิโลกรัม โดย ก. ตกลงว่าจะคืนน้ำตาลทรายที่เป็นชนิดและปริมาณอย่างเดียวกันให้แก่แม่ค้า ข. จำนวน 15 กิโลกรัม ข้อตกลงดังกล่าวบังคับใช้กันได้ เพราะเป็นข้อตกลงที่ทำด้วยความสมัครใจกันทั้งสองฝ่าย ส่วนน้ำตาลทรายที่คืนให้มากกว่าเดิมจำนวน 5 กิโลกรัม นั้นถือเป็นผลประโยชน์ตอบแทนของสัญญาการยืมใช้สิ่งเปลือง แม้ผลประโยชน์ตอบแทนดังกล่าวเมื่อเทียบเป็นอัตรดอกเบี้ยแล้วจะเท่ากับร้อยละ 50 ซึ่งสูงเกินกว่าอัตราที่กฎหมายกำหนดไว้ในมาตรา 654 แต่ก็ไม่ใช่เป็นอัตรดอกเบี้ยเพราะไม่ใช่การกู้ยืมเงิน³

สำหรับกรณีการกู้ยืมเงินนั้นนอกจากต้องอยู่ภายใต้บังคับของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 654 แล้วยังต้องใช้ประกอบมาตรา 3 ของพระราชบัญญัติห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตราที่บัญญัติว่า “บุคคลใด

(ก) ให้บุคคลอื่นยืมเงินโดยคิดดอกเบี้ยเกินกว่าอัตราที่กฎหมายกำหนดไว้หรือ
(ข) เพื่อปิดบังการเรียกดอกเบี้ยเกินอัตราท่านบัญญัติไว้ในกฎหมายบังอาจกำหนดข้อความอันไม่จริงในเรื่องจำนวนเงินกู้หรืออื่นๆ ไว้ในหนังสือสัญญา หรือตราสารที่เปลี่ยนมือได้ หรือ

(ค) นอกจาก ดอกเบี้ยยังบังอาจกำหนดจะเอา หรือรับเอาซึ่งกำไรอื่นเป็นเงินหรือสิ่งของ หรือโดยวิธีเพิกถอนหนี้ หรืออื่นๆ จนเห็นได้ชัดว่าประโยชน์ที่ได้รับนั้นมากเกินส่วนอันสมควรตามเงื่อนไขแห่งการกู้ยืม

ท่านว่าบุคคลนั้นมีความผิดฐานเรียกดอกเบี้ยเกินอัตราต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินพันบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ”

ดังนั้น การกู้ยืมเงินจึงไม่อาจกำหนดอัตรดอกเบี้ยได้สูงเกินกว่าที่กฎหมายกำหนดได้ คือ อัตราร้อยละ 15 ตามที่ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 654 กำหนดไว้ เพราะพระราชบัญญัติห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา มาตรา 3 บังคับไว้ว่าการเรียกดอกเบี้ยเกินอัตราที่กฎหมายกำหนดไว้มีความผิด และหากกำหนดอัตรดอกเบี้ยเกินกว่าอัตราที่กฎหมายกำหนด จะมีผลทำให้

³ดูภาคผนวก ค. คำพิพากษาฎีกาที่ 1050/2512

การเรียกอัตราดอกเบี้ยตามสัญญานั้นเป็น โฆษะ ทั้งนี้ ผู้ให้กู้ยังคงมีสิทธิเรียกเพียงเงินต้นคืนพร้อมดอกเบี้ยในระหว่างเวลาผิดนัดได้ในอัตราร้อยละ 7.5 ตามที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 224⁴

เว้นแต่ในกรณีที่ผู้กู้ยืมเงินรู้อยู่แล้วว่า อัตราดอกเบี้ยนั้นเป็นอัตราที่เกินกว่าอัตราที่กฎหมายกำหนด แต่ก็ยังชำระดอกเบี้ยตามอัตรานั้นให้แก่ผู้ให้กู้ยืมอยู่ กฎหมายถือว่าเป็นการชำระหนี้ด้วยความสมัครใจ ผู้กู้ไม่สามารถเรียกดอกเบี้ยดังกล่าวคืนจากผู้ให้กู้ได้⁵

1.1.3 การคิดดอกเบี้ยซ้อนดอกเบี้ย

ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 655 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “ท่านห้ามมิให้คิดดอกเบี้ยในดอกเบี้ยที่ค้างชำระแต่ทว่าเมื่อดอกเบี้ยค้างชำระไม่น้อยกว่าหนึ่งปี คู่สัญญาผู้ยืมจะตกลงกันให้อวดดอกเบี้ยนั้นเข้าพบกับเงินต้นแล้วให้คิดดอกเบี้ยในจำนวนเงินที่ทบเข้ากันนั้นก็ได้ แต่การตกลงเช่นนั้นต้องทำเป็นหนังสือ” หมายความว่า กฎหมายมิให้มีการนำดอกเบี้ยที่ค้างชำระมารวมเป็นเงินต้นเพื่อคำนวณดอกเบี้ยที่จะต้องชำระใหม่ เว้นแต่คู่สัญญาจะมีข้อตกลงกันให้อวดดอกเบี้ยค้างชำระในส่วนที่เกิน 1 ปี มารวมคำนวณเข้าไปเป็นเงินต้นเพื่อคำนวณดอกเบี้ยได้⁶

ดังนั้น เมื่อเปรียบเทียบการคิดอัตราดอกเบี้ยของเงินกู้สินเชื่อส่วนบุคคลกับอัตราดอกเบี้ยที่กฎหมายกำหนดไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ประกอบกับพระราชบัญญัติห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตราแล้ว จะเห็นถึงความถึงไม่เป็นธรรมของผู้ที่ใช้บริการเงินกู้สินเชื่อส่วนบุคคลที่ต้องเสียดอกเบี้ยรวมค่าธรรมเนียม และค่าใช้จ่ายอื่นในอัตราถึงร้อยละ 28 ต่อปี⁷ ขณะที่ผู้กู้ยืมเงินสินเชื่อประเภทอื่นนั้น จะเสียดอกเบี้ยในอัตราเพียงร้อยละ 15 เท่านั้น

1.2 อัตราดอกเบี้ยเงินกู้สินเชื่อส่วนบุคคลเปรียบเทียบกับอัตราดอกเบี้ยเงินให้สินเชื่อทั่วไปของสถาบันการเงิน

เงินกู้สินเชื่อส่วนบุคคลของผู้ประกอบการสินเชื่อส่วนบุคคลและเงินให้สินเชื่อทั่วไป⁸ ของสถาบันการเงินต่าง ๆ ส่วนใช้สิทธิในการกำหนดอัตราดอกเบี้ยภายใต้ประกาศธนาคารแห่ง

⁴ดูภาคผนวก ค. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1913/2537 คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 136/2507 คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4163/2535 คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4056/2528

⁵ดูภาคผนวก ค. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1747/2522

⁶ดูภาคผนวก ค. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 543/2510 คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2518/2530

⁷ดูภาคผนวก ค. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3524/2545

⁸สินเชื่อทั่วไป หมายถึง สินเชื่อประเภทอื่น (commercial loan) ที่ไม่รวมสินเชื่อส่วนบุคคล

ประเทศไทยเช่นเดียวกัน เพียงแต่เป็นประกาศต่างฉบับซึ่งออกโดยอาศัยอำนาจในการออกประกาศที่แตกต่างกัน

1.2.1 มูลเหตุที่สถาบันการเงินสามารถคิดดอกเบี้ยได้สูงกว่าร้อยละ 15

การที่สถาบันการเงินได้รับการยกเว้นบังคับใช้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 654 ประกอบกับพระราชบัญญัติห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา มาตรา 3 นั้น มีจุดเริ่มต้นจากการที่รัฐบาลออกพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 กำหนดให้ธนาคารพาณิชย์ปฏิบัติในเรื่องดอกเบี้ยและส่วนลดที่อาจเรียกเก็บจากการให้สินเชื่อตามหลักเกณฑ์ในประกาศธนาคารแห่งประเทศไทยที่ออกภายใต้พระราชบัญญัติฉบับนี้⁹ มีผลให้ธนาคารพาณิชย์สามารถเรียกดอกเบี้ยได้เกินกว่าอัตราที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 654 ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา แต่ทั้งนี้การเรียกดอกเบี้ยดังกล่าวจะต้องไม่เกินอัตราดอกเบี้ยตามประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย ซึ่งในทางปฏิบัติแล้วประกาศธนาคารแห่งประเทศไทยในช่วงแรกๆ ที่ออกตามความในพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว ส่วนใหญ่มักจะกำหนดให้ธนาคารพาณิชย์คิดอัตราดอกเบี้ยได้ไม่เกินร้อยละ 15 ต่อปี ซึ่งเป็นอัตราที่ไม่เกินกว่าอัตราที่กฎหมายกำหนดอยู่แล้ว

ต่อมาในปี พ.ศ. 2523 รัฐบาลเห็นควรมีกฎหมายให้อำนาจแก่ทางราชการในการกำหนดอัตราดอกเบี้ยให้สูงกว่าอัตราตามที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 654 เฉพาะในส่วนที่เป็นการให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน¹⁰ จึงมีการออกพระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน พ.ศ. 2523 ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังมีอำนาจกำหนดอัตราดอกเบี้ยที่สถาบันการเงินอาจคิดได้จากผู้กู้ยืมได้สูงกว่าร้อยละ 15 ต่อปีได้ตามคำแนะนำของธนาคารแห่งประเทศไทย และต้องประกาศในราชกิจจานุเบกษา โดยพระราชบัญญัติดังกล่าว

⁹รัฐบาลอ้างเหตุผลในการออกพระราชบัญญัติฉบับนี้ว่าเศรษฐกิจและการธนาคารในขณะนั้นได้ขยายตัว จึงสมควรปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยการธนาคารพาณิชย์ให้เหมาะสม เพื่อประโยชน์แก่การเศรษฐกิจและการเงินของประเทศ ตลอดจนให้ความคุ้มครองแก่ผู้ฝากเงินกับธนาคาร

¹⁰รัฐบาลอ้างว่าภาวะการเงินของตลาดโลกและตลาดภายในประเทศเปลี่ยนแปลงไปเป็นอันมาก หากยังจำกัดดอกเบี้ยในอัตราตามมาตรา 654 จะเป็นอุปสรรคแก่การพัฒนาเศรษฐกิจ ขาดความคล่องตัวในการที่ทางราชการจะใช้อัตราดอกเบี้ยเป็นเครื่องมือเพื่อประโยชน์ในทางนโยบายการเงินอันที่แก้ไขปัญหาเศรษฐกิจต่างๆ ของประเทศ

จะใช้บังคับเฉพาะกับสถาบันการเงินตามประกาศกระทรวงการคลังที่ออกภายใต้พระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน พ.ศ. 2523 ซึ่งได้แก่

- ก) ธนาคารแห่งประเทศไทย
  - ข) ธนาคารพาณิชย์ตามกฎหมายว่าด้วยการธนาคารพาณิชย์
  - ค) บริษัทเงินทุน บริษัทหลักทรัพย์ และบริษัทเครดิตฟองซิเอร์ ตามกฎหมายว่าด้วยการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ และ
  - ง) สถาบันการเงินอื่นที่รัฐมนตรีกำหนดโดยคำแนะนำของธนาคารแห่งประเทศไทย
- สถาบันการเงินตามประกาศกระทรวงการคลังที่ออกภายใต้พระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงินเท่านั้น ที่สามารถเรียกดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมได้สูงกว่าอัตราตามที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 654 รวมทั้งยังให้มีการเว้นบังคับใช้พระราชบัญญัติห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรากับสถาบันการเงินตามประกาศกระทรวงการคลังดังกล่าวอีกด้วย ภายหลังจากมีพระราชบัญญัตินี้ ธนาคารแห่งประเทศไทยได้ออกประกาศกำหนดอัตราดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมที่ให้สถาบันการเงินสามารถเรียกเก็บได้จากผู้กู้ยืมในอัตราที่สูงกว่าร้อยละ 15 ต่อปี ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา

ต่อมาได้มีการออกพระราชบัญญัติธุรกิจสถาบันการเงิน พ.ศ. 2551 เพื่อใช้บังคับแทนพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ และพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ ที่ถูกยกเลิก แต่ประกาศธนาคารแห่งประเทศไทยที่ออกตามความในพระราชบัญญัติเดิมทั้งสองฉบับที่ถูกยกเลิก ก็ยังคงมีผลบังคับใช้ต่อไปจนกว่าจะมีประกาศเปลี่ยนแปลง

จากข้อมูลข้างต้นจะเห็นได้ว่าภาครัฐให้อำนาจสถาบันการเงินสามารถเรียกดอกเบี้ยเงินกู้ยืมได้สูงกว่าอัตราดอกเบี้ยที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 654 และการคิดอัตราดอกเบี้ยของสถาบันการเงินยังได้รับการเว้นไม่อยู่ภายใต้การบังคับใช้ตามพระราชบัญญัติห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตราด้วย

1.2.2 อัตราดอกเบี้ยที่สถาบันการเงินคิดจากการให้กู้ยืมเงิน

ธนาคารแห่งประเทศไทย ได้เริ่มออกประกาศธนาคารแห่งประเทศไทยให้สถาบันการเงินปฏิบัติในเรื่องดอกเบี้ยและส่วนลดจากการให้สินเชื่อ โดยอาศัยอำนาจตามประกาศกระทรวงการคลัง และอำนาจตามพระราชบัญญัติธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 โดยเริ่มออกประกาศในปี พ.ศ. 2505 เป็นต้นมา โดยประกาศที่มีผลเป็นการเปลี่ยนแปลงอัตราดอกเบี้ยสูงสุด ที่อนุญาตให้สถาบันการเงินสามารถเรียกเก็บได้จากผู้กู้ยืม มีดังนี้

วันที่ในประกาศ ธนาคารแห่งประเทศไทย	อัตราที่หักัดได้สูงสุด (ร้อยละ)	วันที่ในประกาศ ธปท.	อัตราที่หักัดได้สูงสุด (ร้อยละ)
1 พฤษภาคม 2505	15.0	5 มีนาคม 2527	19.0
31 มีนาคม 2509	14.0	26 ธันวาคม 2528	17.0
30 มกราคม 2517	19.0	3 มีนาคม 2539	15.0
11 มกราคม 2523	18.0	16 มีนาคม 2533	16.5
23 มิถุนายน 2524	19.0	23 พฤศจิกายน 2533	19.0
24 มกราคม 2526	17.5	20 ตุลาคม 2536	ตามประกาศสถาบันการเงิน

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย ณ วันที่ 1 มิถุนายน 2554

จากตารางประกาศธนาคารแห่งประเทศไทยข้างต้นจะเห็นได้ว่าในช่วงแรกๆของการออกประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย มักจะเป็นการกำหนดให้ธนาคารพาณิชย์สามารถเรียกดอกเบี้ยและส่วนลดจากการให้กู้ยืมในอัตราที่ไม่เกินกว่าอัตราที่ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์กำหนด ต่อมาในปี พ.ศ. 2523 ที่มีการใช้บังคับพระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินกู้ยืมของสถาบันการเงิน ประกาศธนาคารแห่งประเทศไทยจึงเริ่มมีการกำหนดให้ธนาคารพาณิชย์สามารถเรียกดอกเบี้ยและส่วนลดจากการให้กู้ยืมเงินได้สูงกว่าอัตราที่ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์กำหนด ทั้งนี้การกำหนดอัตราดอกเบี้ยและส่วนลดจะเป็นไปตามสภาวะการณ์ของเศรษฐกิจใน แต่ละช่วงเวลา จนกระทั่งประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย ฉบับลงวันที่ 23 พฤศจิกายน 2533 เป็นประกาศฉบับสุดท้ายที่ธนาคารแห่งประเทศไทยมีการกำหนดอัตราดอกเบี้ยสูงสุดที่ให้สถาบันการเงินเรียกเก็บได้ โดยให้เรียกเก็บได้ไม่เกินร้อยละ 19 ต่อปี และอัตราดอกเบี้ยตามประกาศนี้ ก็ใช้ต่อๆ กันมา จนกระทั่งเมื่อวันที่ 20 ตุลาคม 2536 ธนาคารแห่งประเทศไทยได้เปลี่ยนแปลงนโยบายครั้งใหญ่ในเรื่องเกี่ยวกับการกำหนดอัตราดอกเบี้ย โดยได้ออกประกาศให้อำนาจสถาบันการเงินสามารถกำหนดอัตราดอกเบี้ยและส่วนลดที่เรียกเก็บจากผู้กู้ยืมได้เองตั้งแต่บัดนั้นเป็นต้นมา ซึ่งประกาศฉบับนั้น กำหนดให้สถาบันการเงินปฏิบัติ ดังนี้

1) ให้ประกาศอัตราดอกเบี้ยอ้างอิงพร้อมคำจำกัดความของลูกค้ำที่จะเรียกเก็บดอกเบี้ยและส่วนลดโดยอ้างอิงกับอัตราดอกเบี้ยที่ประกาศเอาไว้ดังกล่าว เช่น อัตราดอกเบี้ยสำหรับลูกค้ำรายใหญ่ชั้นดีประเภทเงินกู้แบบมีระยะเวลา (Minimum Loan Rate หรือ MLR) อัตราดอกเบี้ยสำหรับลูกค้ำรายย่อยชั้นดี (Minimum Retail Rate หรือ MRR) และอัตราดอกเบี้ยสำหรับลูกค้ำชั้นดีประเภทเงินเบิกเกินบัญชี (Minimum Overdraft Rate หรือ MOR) เป็นต้น

2) เพดานอัตราดอกเบี้ยสูงสุดที่สถาบันการเงินอาจเรียกเก็บได้สูงสุด และสถาบันการเงินจะเรียกเก็บเกินอัตราสูงสุดนั้นไม่ได้

การคิดอัตราดอกเบี้ยและส่วนลดเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน แม้จะมีการปล่อยลอยตัวให้สถาบันการเงินสามารถกำหนดอัตราดอกเบี้ยได้เองก็ตาม แต่สถาบันการเงินต้องใช้อัตราดอกเบี้ยอ้างอิงสำหรับลูกค้า 3 ประเภทที่กำหนดไว้ในประกาศธนาคารแห่งประเทศไทยเป็นอัตราอ้างอิงหลักในการกำหนดอัตราดอกเบี้ยกับผู้กู้ยืมแต่ละราย ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับข้อตกลงระหว่างสถาบันการเงินกับผู้กู้ยืมแต่ละรายว่าจะใช้อัตราอ้างอิงใดใน 3 ประเภท นั้น ณ ช่วงเวลาที่ตกลงกันบวกด้วยส่วนต่าง (margin) ที่ตกลงกัน เช่น จากตารางต่อท้ายนี้ ณ วันที่ 1 มิถุนายน 2554 หากตกลงกันให้ใช้อัตราดอกเบี้ย MLR เฉลี่ย + 3.5 ก็จะคิดเป็นดอกเบี้ยอยู่ที่ระดับอัตราดอกเบี้ยร้อยละ 10.71 ต่อปี หรือหากตกลงให้ใช้อัตรา MRR เฉลี่ย + 4.5 ก็จะคิดเป็นดอกเบี้ยอยู่ที่ระดับอัตราดอกเบี้ยร้อยละ 12.55 ต่อปี เป็นต้น ทั้งนี้ อัตราดอกเบี้ยที่ตกลงกันนั้นจะต้องไม่เกินเพดานอัตราสูงสุดที่สถาบันการเงินแต่ละแห่งได้ประกาศไว้

สำหรับอัตราดอกเบี้ยของสถาบันการเงิน ณ วันที่ 1 มิถุนายน พ.ศ. 2554 มี

ดังนี้

ธนาคาร	MOR	MLR	MRR	สูงสุด	ผิดนัด
กรุงเทพ	7.0000	6.7500	7.5000	15.5000	18.0000
กรุงไทย	7.0000	6.7500	7.5000	17.5000	20.0000
กสิกรไทย	7.0000	6.7500	7.5000	22.5000	24.5000
ไทยพาณิชย์	7.0000	6.7500	7.5000	19.5000	22.5000
กรุงศรีอยุธยา	7.3750	7.1250	7.8500	21.0000	28.0000
ทหารไทย	7.3750	7.1250	7.7500	28.0000	28.0000
นครหลวงไทย	7.3750	7.1250	7.7750	25.0000	28.0000
ยูไอบี	7.8750	7.3750	8.1250	28.0000	28.0000
ซีไอเอ็มบี ไทย	7.5500	7.3000	7.9250	28.0000	28.0000
สแตนดาร์ดชาร์เตอร์ด (ไทย)	8.5000	8.2500	12.0000	35.0000	35.0000
อนชาด	7.3750	7.1250	7.7750	15.2750	18.0000
ทีเอสโก้	7.3750	7.1250	7.7500	28.0000	28.0000
เมกะ สากลพาณิชย์	8.2500	7.0000	7.5000	12.0000	15.0000
เกียรตินาคิน	7.5000	7.2500	8.0000	28.0000	28.0000
แลนด์ แอนด์ เฮาส์ เพื่อรายย่อย	7.3750	6.8750	7.6250	18.0000	21.0000
ไอซีบีซี (ไทย)	7.6250	7.3750	7.8750	21.0000	21.0000
ไทยเครดิตเพื่อรายย่อย	8.7500	8.5000	8.8500	35.0000	35.0000
เฉลี่ย	7.5471	7.2088	8.0471	23.3691	25.0588

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย

อย่างไรก็ตามในทางปฏิบัติ ไม่มีสถาบันการเงินรายใดที่เรียกอัตราดอกเบี้ยสูงสุดตามประกาศของตนแต่อย่างใด และส่วนใหญ่ยังกำหนดเพดานอัตราดอกเบี้ยสูงสุดในระดับไม่เกินอัตราร้อยละ 19 ต่อปี ตามประกาศธนาคารแห่งประเทศไทยฉบับลงวันที่ 23 พฤศจิกายน 2533 เรื่อยมา ตามตัวอย่างดอกเบี้ยเงินให้สินเชื่อทั่วไป (Commercial Loan) ของสถาบันการเงินขนาดใหญ่ 5 อันดับแรก ดังนี้

ข้อมูล ณ วันที่ 1 กันยายน 2554

สถาบันการเงิน	อัตราดอกเบี้ยสูงสุด	O/D	Revolving	ระยะสั้น	ระยะยาว
				(<1 ปี)	(> 1 ปี)
ธ.กรุงเทพ ¹	กรณีปกติ	12.00%	12.00%	12.00%	12.00%
	กรณีปฏิบัติผิดเงื่อนไขหรือผิดนัด	15.00%	15.00%	15.00%	15.00%
ธ.กสิกรไทย ²	กรณีปกติ	13.10%	13.10%	13.10%	13.10%
	กรณีปฏิบัติผิดเงื่อนไขหรือผิดนัด	15.00%	15.00%	15.00%	15.00%
ธ.กรุงไทย ³	กรณีปกติ	12.00%	12.00%	12.00%	12.00%
	กรณีปฏิบัติผิดเงื่อนไขหรือผิดนัด	18.00%	18.00%	18.00%	18.00%
ธ.ไทยพาณิชย์ ⁴	กรณีปกติ	12.00%	12.00%	12.00%	12.00%
	กรณีปฏิบัติผิดเงื่อนไขหรือผิดนัด	15.00%	15.00%	15.00%	15.00%
ธ.กรุงศรีอยุธยา ⁵	กรณีปกติ	12.45%	12.45%	12.45%	12.45%
	กรณีปฏิบัติผิดเงื่อนไขหรือผิดนัด	15.00%	15.00%	15.00%	15.00%

¹ จาก www.bbl.co.th ² จาก www.kbank.com ³ จาก www.bfb.co.th ⁴ จาก www.scb.co.th ⁵ จาก www.krugsi.com

เมื่อเปรียบเทียบกับอัตราดอกเบี้ยเงินกู้สินเชื่อส่วนบุคคลกับตารางดอกเบี้ยของเงินให้สินเชื่อทั่วไป (Commercial Loan) ของสถาบันการเงินขนาดใหญ่ ณ วันที่ 1 กันยายน 2554 ข้างต้น จะพบว่า ผู้กู้เงินสินเชื่อส่วนบุคคลต้องเสียดอกเบี้ยรวมค่าธรรมเนียม และค่าใช้จ่ายอื่นรวมแล้ว ในอัตราไม่เกินร้อยละ 28 ตามประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย ซึ่งสูงกว่าอัตราดอกเบี้ยเงินให้สินเชื่อทั่วไป (Commercial Loan) ของสถาบันการเงินที่เรียกเก็บจากลูกค้า จึงอาจถือได้ว่าผู้กู้เงินสินเชื่อส่วนบุคคลไม่ได้รับความเป็นธรรมในเรื่องอัตราดอกเบี้ยเมื่อเทียบกับอัตราดอกเบี้ยเงินให้สินเชื่อทั่วไปของสถาบันการเงิน

1.3 อัตราดอกเบี้ยเงินกู้สินเชื่อส่วนบุคคลเปรียบเทียบกับอัตราดอกเบี้ยหนี้ค้างชำระของการใช้บริการบัตรเครดิต

ก่อนที่จะเปรียบเทียบอัตราดอกเบี้ยสินเชื่อส่วนบุคคลกับธุรกิจบัตรเครดิต ควรต้องทำความเข้าใจกับธุรกิจบัตรเครดิตในเบื้องต้นก่อน

ธุรกิจบัตรเครดิต หมายถึง การให้สินเชื่อเครดิตเพื่อซื้อสินค้าและบริการ รวมถึงการเบิกเงินสดล่วงหน้า โดยมีขอบเขตธุรกิจ ดังนี้

1) ผู้ประกอบธุรกิจบัตรเครดิตเครดิตออกบัตรเครดิตให้แก่ผู้ถือบัตรหรือผู้บริโภคนที่เป็นผู้มีรายได้หรือฐานะทางการเงินตามเกณฑ์ที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนด เพื่อใช้ในการซื้อสินค้าและบริการ รวมถึงการเบิกถอนเงินสดผ่านบัตร

2) ผู้ประกอบธุรกิจบัตรเครดิตอาจเรียกเก็บดอกเบี้ยในหนี้ค้างชำระ หรือดอกเบี้ยในระหว่างเวลาผิดนัดชำระหนี้ หรือค่าปรับในการชำระหนี้ล่าช้ากว่ากำหนด หรือค่าธรรมเนียม หรือค่าบริการอื่นใดจากผู้ถือบัตรหรือผู้บริโภคได้ แต่ดอกเบี้ย ค่าปรับ ค่าธรรมเนียม และค่าบริการนั้นเมื่อคำนวณรวมกันแล้วต้องไม่เกินร้อยละ 20 ต่อปี¹¹ ทั้งนี้ ผู้ประกอบธุรกิจบัตรเครดิต อาจคำนวณจำนวนวันตั้งแต่วันที่ทรงจ่ายเงิน เพื่อประโยชน์ของผู้ถือบัตร หรือผู้บริโภค หรือวันที่สรุปยอดรายการ หรือวันที่ผู้ถือบัตร หรือผู้บริโภคต้องชำระเงินหรือถูกหักบัญชีตามใบแจ้งหนี้ก็ได้

จากข้อมูลธุรกิจบัตรเครดิตพอสังเขปข้างต้น เมื่อเปรียบเทียบกับอัตราดอกเบี้ยเงินกู้สินเชื่อส่วนบุคคลกับอัตราดอกเบี้ยหนี้ค้างชำระของการใช้บริการบัตรเครดิตแล้ว จะพบว่าผู้กู้เงินสินเชื่อส่วนบุคคลต้องเสียดอกเบี้ยรวมค่าธรรมเนียม และค่าใช้จ่ายอื่นรวมแล้วในอัตราไม่เกินร้อยละ 28 ตามประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย ซึ่งสูงสำหรับผู้ใช้บริการบัตรเครดิตที่จะเสียดอกเบี้ยหนี้ค้างชำระในอัตราดอกเบี้ยสูงสุดไม่เกินร้อยละ 20 ต่อปี ซึ่งอาจถือได้ว่าผู้กู้เงินสินเชื่อส่วนบุคคลไม่ได้รับความเป็นธรรมในเรื่องอัตราดอกเบี้ยเมื่อเทียบกับอัตราดอกเบี้ยของธุรกิจบัตรเครดิต

1.4 สิทธิในการคิดอัตราดอกเบี้ยตามประกาศธนาคารแห่งประเทศไทยของผู้ประกอบการสินเชื่อส่วนบุคคลที่เป็นสถาบันการเงิน (Bank) เปรียบเทียบกับสิทธิของผู้ประกอบการที่ไม่มีสถาบันการเงิน (Non-bank)

ตามประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย ได้กำหนดหลักเกณฑ์การปฏิบัติให้ผู้ประกอบธุรกิจสินเชื่อส่วนบุคคลสามารถเรียกเก็บอัตราดอกเบี้ยเงินกู้สินเชื่อส่วนบุคคลได้ตามอัตราดอกเบี้ยที่กำหนดไว้ในประกาศโดยยกเว้นไม่บังคับใช้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 654 และพระราชบัญญัติห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา มาตรา 3 เฉพาะผู้ประกอบการที่เป็นสถาบันการเงินตามประกาศกระทรวงการคลังที่ออกภายใต้พระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน แต่เนื่องจากผู้ประกอบการสินเชื่อส่วนบุคคลแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มผู้ประกอบการที่เป็นสถาบันการเงิน (Bank) กับกลุ่มผู้ประกอบการที่ไม่มีสถาบันการเงิน (Non-bank) แต่ประกาศกระทรวงการคลังกำหนดให้กลุ่มผู้ประกอบการที่เป็นสถาบันการเงิน (Bank) เป็นสถาบันการเงินตามพระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินกู้ยืมของสถาบันการเงิน มีผลให้ผู้ประกอบการที่เป็นสถาบัน

¹¹ ประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย ที่ สนส. 84/2551 เรื่อง หลักเกณฑ์การปฏิบัติในเรื่องดอกเบี้ยค่าธรรมเนียมต่าง ๆ และเบี้ยปรับที่ธนาคารพาณิชย์อาจเรียกได้ในการประกอบธุรกิจบัตรเครดิต ลงวันที่ 3 สิงหาคม 2551

การเงิน (Bank) สามารถเรียกดอกเบี้ยได้ตามประกาศธนาคารแห่งประเทศไทยโดยไม่มีปัญหา แต่ทว่าผู้ประกอบการที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน (Non-bank) นั้น ไม่ใช่สถาบันการเงินตามประกาศกระทรวงการคลังดังกล่าว ผู้ประกอบการที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน (Non-bank) จึงไม่มีสถานะเป็นสถาบันการเงินตามประกาศกระทรวงการคลังที่จะได้รับยกเว้นการบังคับใช้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 654 ประกอบพระราชบัญญัติห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา มาตรา 3 ดังนั้นโดยหลักการแล้วผู้ประกอบการที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน (Non-bank) ไม่สามารถเรียกอัตราดอกเบี้ยเงินให้สินเชื่อตามประกาศธนาคารแห่งประเทศไทยได้¹²

แต่ทางปฏิบัติในปัจจุบันผู้ให้บริการที่มีไม่ใช่สถาบันการเงิน (Non-bank) ก็ยังคงคิดดอกเบี้ยเงินกู้สินเชื่อส่วนบุคคลตามอัตราในประกาศธนาคารแห่งประเทศไทยซึ่งเป็นอัตราดอกเบี้ยที่สูงเกินกว่าอัตราที่กฎหมายกำหนด จึงอาจถือว่าเป็นไม่เป็นธรรมอย่างยิ่งต่อผู้ขอใช้บริการเงินกู้สินเชื่อส่วนบุคคลของผู้ประกอบการที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน (Non-bank) ในการที่จะต้องจ่ายดอกเบี้ยรวมค่าธรรมเนียม และค่าใช้จ่ายอื่นๆ ถึงร้อยละ 28 ต่อปีเกินกว่าอัตราที่ผู้ประกอบการที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน (Non-bank) มีสิทธิจะเรียกได้ตามกฎหมายที่อัตราร้อยละ 15 ต่อปี

1.5 อัตราดอกเบี้ยสินเชื่อส่วนบุคคลของไทยเปรียบเทียบกับอัตราดอกเบี้ยสินเชื่อส่วนบุคคลของต่างประเทศ

สหรัฐอเมริกาที่ไม่มีกฎหมายควบคุมอัตราดอกเบี้ยของสินเชื่อส่วนบุคคลโดยเฉพาะ แต่มีการควบคุมในลักษณะอื่นที่เป็นสินเชื่อที่มีลักษณะใกล้เคียงกัน โดย Uniform Consumer Credit Code ได้กำหนดเพดานอัตราดอกเบี้ยสูงสุดที่สามารถเรียกได้จากผู้บริโภค ในอัตราไม่เกินร้อยละ 24 สำหรับวงเงินสินเชื่อไม่เกิน 500 USD และไม่เกินร้อยละ 18 สำหรับส่วนที่เกิน 500 USD และ California Financial Code ได้กำหนดการคิดอัตราดอกเบี้ยตามวงเงินค้างชำระ โดยคิดอัตราดอกเบี้ยร้อยละ 2.5 ต่อเดือนสำหรับยอดค้างชำระไม่เกิน 225 USD (เทียบเป็นร้อยละต่อปีเท่ากับร้อยละ 28) อัตราดอกเบี้ยร้อยละ 2 ต่อเดือน สำหรับยอดค้างชำระตั้งแต่ 225 USD ถึงไม่เกิน 900 USD (เทียบเป็นร้อยละต่อปีเท่ากับร้อยละ 24 และอัตราดอกเบี้ยร้อยละ 1.5 ต่อเดือน สำหรับยอดค้างชำระตั้งแต่ 900 USD ขึ้นไป (เทียบเป็นร้อยละต่อปีเท่ากับร้อยละ 18) เมื่อเปรียบเทียบกับอัตราดอกเบี้ยสินเชื่อส่วนบุคคลของไทยแล้วจะเห็นได้ว่า ผู้ขอใช้เงินกู้สินเชื่อส่วนบุคคลของไทยยังไม่ได้รับความเป็นธรรมเพราะต้องจ่ายอัตราดอกเบี้ยในอัตราที่สูงกว่าโดยมิได้แบ่งแยกตามวงเงินที่ใช้ไป ดังเช่น อัตราดอกเบี้ยสินเชื่อของสหรัฐอเมริกา

¹² ฎีกาผนวก ก. คำพิพากษาศาลแขวงปทุมวัน คดีหมายเลขดำที่ ม.3357/2546 คดีหมายเลขแดงที่ ม.23532547

อังกฤษก็ไม่มีกฎหมายควบคุมอัตราดอกเบี้ยสินเชื่อส่วนบุคคลโดยเฉพาะ เช่นเดียวกัน มีเพียงพระราชบัญญัติว่าด้วยการควบคุมการให้สินเชื่อแก่ผู้บริโภค ที่ไม่มีการกำหนดเพดานอัตราดอกเบี้ยไว้ แต่กำหนดบังคับไว้ว่าการทำสัญญาห้ามมีการต่อรองในลักษณะที่ไม่เป็นธรรม และผู้ให้บริการจะต้องติดประกาศอัตราดอกเบี้ยให้ลูกค้าได้ทราบด้วย

สำหรับฝรั่งเศสได้กำหนดอัตราดอกเบี้ยของการกู้ยืมเงินอยู่ในกฎหมายว่าด้วยการบริโภคที่กำหนดให้ผู้สัญญาสามารถเจรจาตกลงอัตราดอกเบี้ยระหว่างกันได้เอง แต่อัตราที่กำหนดนั้นจะต้องไม่เกินระดับ $1 + 1/3$ เท่าของอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ของสถาบันการเงินในไตรมาสก่อน

จากที่ได้กล่าวมาแล้วว่าผู้ให้บริการสินเชื่อส่วนบุคคลของไทยมีสิทธิคิดอัตราดอกเบี้ยรวมค่าธรรมเนียมและค่าใช้จ่ายอื่นๆ ได้ถึงร้อยละ 28 ต่อปี ตามประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย ซึ่งเป็นอัตราคงที่ ไม่มีการกำหนดวงเงิน เมื่อเปรียบเทียบอัตราดอกเบี้ยของต่างประเทศ โดยเฉพาะของสหรัฐอเมริกาแล้ว จะเห็นได้ว่า ผู้ขอกู้เงินสินเชื่อส่วนบุคคลของไทย อาจไม่ได้รับความเป็นธรรม เพราะต้องจ่ายอัตราดอกเบี้ยสูงสุดโดยไม่จำกัดวงเงิน ในขณะที่สหรัฐอเมริกา ถ้าใช้วงเงินน้อย อัตราดอกเบี้ยจะสูง (แต่ไม่สูงไปกว่าอัตราดอกเบี้ยสินเชื่อส่วนบุคคลของไทย) ถ้าใช้วงเงินมาก อัตราดอกเบี้ยก็จะต่ำ ซึ่งเป็นหลักการของการปล่อยสินเชื่อทั่วไปของสถาบันการเงินของไทย

2. ปัญหาความไม่เป็นธรรมเกี่ยวกับการกำหนดอัตราดอกเบี้ยในสัญญาสำเร็จรูป

โดยปกติการทำสัญญาทุกประเภท คู่สัญญาจะต้องยึดตามหลักการแสดงเจตนาอย่างเคร่งครัด และมักถูกผูกพันให้ปฏิบัติตามที่ตกลงกันไว้ในสัญญา แม้ผลของการตกลงในสัญญานั้นจะก่อให้เกิดการได้เปรียบและเสียเปรียบเพียงใดก็ตาม เพราะกฎหมายถือว่าคู่สัญญามีเสรีภาพในการแสดงเจตนาที่จะผูกพันระหว่างกันเพียงใดก็ได้ ซึ่งหลักการนี้ถือเป็นความยุติธรรมที่กฎหมายกำหนดเอาไว้ เพราะเจตนาที่จะทำข้อตกลงในนิติธรรมสัญญากฎหมาย ถือเป็นสิ่งสำคัญ หากไม่มีวัตถุประสงค์ที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย หรือไม่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ข้อตกลงนั้นก็ยังมีผลบังคับได้ แต่ปัจจุบันนี้การยึดถือหลักการเสรีภาพในการแสดงเจตนา จะใช้ได้เฉพาะการทำสัญญาที่ทำขึ้นจากการปรึกษาหารือร่วมกันระหว่างคู่สัญญา ก่อนที่จะทำข้อตกลงกันเท่านั้น แต่สัญญาสินเชื่อส่วนบุคคลนั้น ผู้ประกอบธุรกิจสินเชื่อส่วนบุคคลส่วนใหญ่จะใช้สัญญา

สำเร็จรูป¹³ ที่ได้ทำขึ้นโดยฝ่ายผู้ประกอบธุรกิจสินเชื่อบุคคลไว้แล้ว มาเป็นสัญญาหลักสำหรับการทำสัญญากู้เงินสินเชื่อบุคคลระหว่างผู้ประกอบธุรกิจสินเชื่อ ส่วนบุคคลกับผู้กู้ยืมเงิน โดยจะพบปัญหาการเอาเปรียบในเรื่องการกำหนดอัตราดอกเบี้ยที่คู่สัญญาฝ่ายผู้ประกอบธุรกิจสินเชื่อบุคคล ซึ่งเป็นฝ่ายมีอำนาจในทางสติปัญญาและเศรษฐกิจเหนือกว่าฝ่ายผู้กู้ยืมเงิน มักจะกำหนดเงื่อนไขในการสงวนสิทธิแก้ไขเปลี่ยนแปลงหรือแก้ไขเพิ่มเติมเงื่อนไขอัตราดอกเบี้ยในสัญญาได้เอง เพียงแค่ทำหนังสือบอกกล่าวให้ผู้กู้ยืมเงิน ทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่า 30 วัน ก็สามารถเปลี่ยนแปลงแก้ไขอัตราดอกเบี้ยได้ทันที โดยไม่จำเป็นต้องได้รับความยินยอมจากอีกฝ่ายก่อน ดังนั้นภาครัฐจึงมีการออกพระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ. 2540¹⁴ มาบังคับใช้กับสัญญาบางประเภท ซึ่งรวมถึงสัญญาสำเร็จรูปที่ผู้ประกอบธุรกิจสินเชื่อบุคคลนำมาใช้ด้วย

แม้ว่าจะมีการบังคับใช้พระราชบัญญัตินี้ในปัจจุบัน แต่ก็ยังเป็นเพียงการให้อำนาจแก่ศาลในการใช้ดุลพินิจและการกำหนดการแก้ไขแก่ ผู้ต้องเสียเปรียบในสัญญาในระดับที่เป็นธรรมและพอสมควร ฉะนั้น จึงต้องเป็นคดีที่ขึ้นไปสู่ชั้นศาลแล้วเท่านั้นจึงจะได้รับความคุ้มครองตามพระราชบัญญัตินี้ ดังนั้น การบังคับใช้พระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวจึงไม่ได้เป็นหลักประกันว่าจะสามารถสร้างความเป็นธรรมในเรื่องอัตราดอกเบี้ยให้กับผู้ขอกู้ยืมเงินสินเชื่อ ส่วนบุคคล ซึ่งเป็นฝ่ายที่ต้องเสียเปรียบในสัญญาได้อย่างทั่วถึงทุกรายเสมอไป โดยเฉพาะในรายที่ไม่ได้เป็นคดีขึ้นสู่ชั้นศาลและยังเป็นหนี้ผ่อนชำระตามปกติ แม้ว่าเงื่อนไขของอัตราดอกเบี้ยในสัญญาสำเร็จรูปที่เป็นสัญญาสินเชื่อบุคคลจะไม่เป็นธรรม เพราะคู่สัญญาฝ่ายผู้ให้กู้สามารถกำหนดและเปลี่ยนแปลงอัตราดอกเบี้ยได้เองแต่ฝ่ายเดียวก็ตาม ผู้กู้ยืมเงินกลุ่มนี้ก็ไม่ได้รับการคุ้มครองตามพระราชบัญญัตินี้

¹³ สัญญาสำเร็จรูป คือสัญญาที่มีการทำเป็นลายลักษณ์อักษร โดยมีการกำหนดข้อสัญญาที่เป็นสาระสำคัญไว้ล่วงหน้า คู่สัญญาไม่สามารถเจรจาปรับเปลี่ยนสาระสำคัญของสัญญาได้ ค้นคืน 7 กันยายน 2554 จาก <http://www.panyathai.or.th/wiki/index.php/>

¹⁴ หลักการและเหตุผลในการตราพระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม “เนื่องจากหลักกฎหมายเกี่ยวกับนิติกรรมหรือสัญญาที่ใช้บังคับอยู่มีพื้นฐานมาจากเสรีภาพของบุคคล ตามหลักของความศักดิ์สิทธิ์ของการแสดงเจตนา รัฐจะไม่เข้าแทรกแซงแม้ว่าคู่สัญญาฝ่ายหนึ่งได้เปรียบคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่ง เว้นแต่จะเป็นการต้องห้ามชัดแจ้งโดยกฎหมาย หรือขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน แต่ในปัจจุบันสภาพสังคมเปลี่ยนแปลงไป ทำให้ผู้ซึ่งมีอำนาจต่อรองทางเศรษฐกิจเหนือกว่าถือโอกาสอาศัยหลักดังกล่าวเอาเปรียบคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งซึ่งมีอำนาจต่อรองทางเศรษฐกิจด้อยกว่าอย่างมาก ซึ่งทำให้เกิดความไม่เป็นธรรมและไม่สงบสุขในสังคม สมควรที่รัฐจะกำหนดกรอบของการใช้หลักความศักดิ์สิทธิ์ของการแสดงเจตนาและเสรีภาพของบุคคล เพื่อแก้ไขความไม่เป็นธรรมและความไม่สงบสุขในสังคมดังกล่าว โดยกำหนดแนวทางให้แก่ศาลเพื่อใช้ในการพิจารณาว่าข้อสัญญา หรือข้อตกลงใดที่ไม่เป็นธรรม และให้อำนาจแก่ศาลที่จะสั่งให้ข้อสัญญาหรือข้อตกลงที่ไม่เป็นธรรมนั้นมีผลใช้บังคับเท่าที่เป็นธรรมและพอสมควรแก่กรณี จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้ขึ้น”

จากเหตุเพียงเพราะยังไม่ได้เป็นคดีที่ขึ้นสู่ชั้นศาล ที่จะให้ศาลสามารถใช้ดุลพินิจในการกำหนดอัตราดอกเบี้ยในระดับที่เป็นธรรมและพอสมควรแก่กรณีให้แก่ฝ่ายตนได้

สำหรับการคุ้มครองสัญญาให้เกิดความเป็นธรรมนั้น ในต่างประเทศส่วนใหญ่จะมีกฎหมายว่าด้วยความเป็นธรรมของสัญญาคล้ายกับของไทย แต่จะ ไม่มีการกล่าวบังคับถึงรายละเอียดเกี่ยวกับการกำหนดอัตราดอกเบี้ยไว้ในสัญญาสำเร็จรูปโดยตรง เพียงแต่จะกำหนดหลักการกว้างๆ เอาไว้ว่าความเป็นธรรมในสัญญานั้น ให้ดูจากสิ่งใดเป็นตัวกำหนด โดยสหรัฐอเมริกามีกฎหมาย The Unfair Commercial Code ที่กำหนดหลักไว้กว้างๆ ให้ศาลใช้ดุลพินิจพิจารณาได้เองว่าสัญญานั้น เป็นสัญญาที่เป็นธรรมหรือไม่ โดยให้ศาลดูจากมโนธรรมในสัญญา ส่วนอังกฤษมีกฎหมายคุ้มครอง ข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม (Unfair Contract Terms Act) ที่มีข้อกำหนดมิให้ผู้ประกอบการอ้างข้อสัญญาที่มีการระบุถึงการจำกัดความรับผิดชอบของฝ่ายตน และสัญญาที่ทำขึ้นจะต้องขึ้นอยู่กับการเป็น เหตุเป็นผลด้วย ส่วนฝรั่งเศสก็มีกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคต่อข้อสัญญาไม่เป็นธรรมโดยกำหนด เกณฑ์พิจารณาในให้ความคุ้มครองให้กับฝ่ายผู้ที่เสียเปรียบในสัญญาเป็นหลัก

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

1. บทสรุป

ธุรกิจสินเชื่อส่วนบุคคลเป็นแหล่งสินเชื่อระยะสั้นสำหรับผู้มีรายได้น้อยถึงปานกลาง เพื่อนำไปใช้ในการอุปโภคบริโภค โดยไม่จำเป็นต้องมีหลักทรัพย์หรือบุคคลค้ำประกันในการขอสินเชื่อ เป็นธุรกิจที่เปิดโอกาสให้ผู้มีรายได้น้อยเข้าถึงแหล่งเงินในระบบได้ ไม่ต้องไปกู้เงินจากผู้ให้กู้นอกระบบที่มีการคิดดอกเบี้ยที่เอาเปรียบในอัตราที่สูงมาก สินเชื่อส่วนบุคคลเริ่มเป็นที่รู้จักและแพร่หลายเมื่อไม่กี่ปีมานี้ มีอัตราการเติบโตอย่างรวดเร็ว เนื่องจากสามารถตอบสนองความต้องการเงินสดฉุกเฉินของประชาชน โดยมีผู้ประกอบการธุรกิจสินเชื่อส่วนบุคคลจำแนกได้เป็น 2 กลุ่ม โดยกลุ่มที่เป็นสถาบันการเงิน (Bank) จะอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของธนาคารแห่งประเทศไทย ภายใต้อำนาจตามพระราชบัญญัติธุรกิจสถาบันการเงิน พ.ศ. 2551 และกลุ่มผู้ประกอบการสินเชื่อส่วนบุคคลที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน (Non-bank) จะอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของธนาคารแห่งประเทศไทย ภายใต้ประกาศกระทรวงการคลังที่ออกโดยอาศัยอำนาจของประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 58 โดยกลุ่ม Bank มีจำนวน 14 ราย เป็นสถาบันการเงินไทย 12 ราย และเป็นสถาบันการเงินสาขาของธนาคารต่างประเทศ 2 ราย และกลุ่ม Non-bank มีจำนวน 26 ราย

ผู้ประกอบการสินเชื่อส่วนบุคคลที่เป็น Non-bank มีส่วนแบ่งตลาดมากที่สุด โดยข้อมูลสิ้นสุด ณ วันที่ 31 พฤษภาคม 2554 Non-bank มีจำนวนบัญชีลูกค้าผู้ใช้บริการคิดเป็น ร้อยละ 77.48 ของผู้ใช้บริการสินเชื่อส่วนบุคคลทั้งระบบ และยอดคงค้างในการชำระคืนเงินกู้สินเชื่อส่วนบุคคลของ Non-bank ร้อยละ 52.62 ของยอดคงค้างชำระเงินกู้สินเชื่อส่วนบุคคลทั้งระบบ โดยระดับรายได้ของลูกค้าผู้ใช้บริการสินเชื่อส่วนบุคคล แบ่งเป็นผู้มีรายได้น้อย ร้อยละ 63.20 ผู้มีรายได้ปานกลาง ร้อยละ 27.64 ผู้มีรายได้สูง ร้อยละ 3.47 และอื่นๆ ร้อยละ 5.69

สำหรับการกำกับดูแลการประกอบธุรกิจสินเชื่อส่วนบุคคลของธนาคารแห่งประเทศไทย ด้วยการออกประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย เรื่อง การกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการประกอบธุรกิจสินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับ ทั้งในส่วนของสถาบันการเงินและไม่ใช่สถาบันการเงิน โดยมีหลักเกณฑ์โดยสรุป ดังนี้

1.1 กำหนดวงเงินอนุมัติสินเชื่อส่วนบุคคลแก่ผู้บริโภครายได้ไม่เกิน 5 เท่าของ รายได้ของผู้บริโภคเฉลี่ยต่อเดือน หรือกระแสเงินสดหมุนเวียนในบัญชีเงินฝากของผู้บริโภคซึ่ง ฝาก ไว้กับสถาบันการเงินเฉลี่ยต่อเดือนเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่า 6 เดือน

1.2 กำหนดให้ผู้ประกอบธุรกิจสินเชื่อส่วนบุคคลจะเรียกเก็บดอกเบี้ยในหนี้ค้ำชำระ หรือดอกเบี้ยในระหว่างเวลาผิดนัดชำระหนี้ หรือค่าบริการต่าง ๆ หรือเบี้ยปรับในการชำระหนี้ล่าช้า กว่ากำหนด เมื่อคำนวณรวมกันแล้วต้องไม่เกินร้อยละ 28 ต่อปี

1.3 อาจเรียกเก็บค่าใช้จ่ายตามที่จ่ายไปจริงและพอสมควรแก่เหตุ ตามรายการที่ธนาคาร แห่งประเทศไทยกำหนด เฉพาะค่าใช้จ่ายที่ผู้ประกอบธุรกิจต้องจ่ายให้แก่ราชการ ค่าใช้จ่ายที่ผู้ประกอบ ธุรกิจต้องจ่ายให้แก่ บุคคลอื่น โดยมีหลักฐานการชำระเงินที่สามารถตรวจสอบได้ ค่าใช้จ่ายที่ทำให้ ต้นทุนในการดำเนินงานเพิ่มขึ้นเนื่องจาก การให้บริการ

1.4 ห้ามมินำดอกเบี้ย ค่าปรับ ค่าบริการ ค่าธรรมเนียมใดๆ มารวมกับจำนวนหนี้ที่ค้ำ ชำระเพื่อคิดดอกเบี้ยและเบี้ยปรับอีก

1.5 การเรียกเก็บค่าบริการต่างๆ และเบี้ยปรับ นอกเหนือจากรายการที่ประกาศธนาคาร แห่งประเทศไทยกำหนด ต้องได้รับอนุญาตจากธนาคารแห่งประเทศไทยก่อน

1.6 การเรียกให้ชำระหนี้และการติดตามทวงถามให้ชำระหนี้ ให้ทำเป็นหนังสือแจ้งเดือน ผู้บริโภคล่วงหน้าไม่น้อยกว่า 20 วัน ก่อนดำเนินการบังคับชำระหนี้ และจัดส่งใบแจ้งหนี้ ให้แก่ ผู้บริโภคทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่า 10 วัน ก่อนวันถึงกำหนดชำระหนี้ หรือหักบัญชี ในกรณีที่มีการ คิดดอกเบี้ยหรือค่าใช้จ่ายในหนี้ค้ำชำระให้แสดงรายละเอียดในใบแจ้งหนี้ด้วย

1.7 ให้ประกาศเผยแพร่ดอกเบี้ย ค่าปรับ ค่าบริการ ค่าธรรมเนียมค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับสินเชื่อ ส่วนบุคคล ณ ที่ทำการทุกแห่ง และใน website ของผู้ประกอบการธุรกิจสินเชื่อส่วนบุคคล

นอกจากนี้ ผู้ประกอบการธุรกิจสินเชื่อส่วนบุคคลยังต้องปฏิบัติให้เป็นไปตามที่ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 654 ประกอบมาตรา 3 ของพระราชบัญญัติห้ามเรียก ดอกเบี้ยเกินอัตรา พ.ศ. 2475 ที่ห้ามผู้ให้กู้ยืมเงินกำหนดอัตราดอกเบี้ยเกินกว่าร้อยละ 15 แต่หาก ไม่ได้กำหนดอัตราดอกเบี้ยไว้ก็ให้คิดที่อัตราร้อยละ 7.5 ตามมาตรา 7 ประมวลกฎหมายแพ่งและ พหุณยษ์ แต่สำหรับผู้ประกอบการที่เป็นสถาบันการเงินตามประกาศกระทรวงการคลังที่ออกภายใต้ พระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน พ.ศ. 2523 ได้รับการยกเว้นให้สามารถ เรียกดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมได้สูงกว่าที่กฎหมายกำหนด คือ เรียกได้สูงกว่าอัตราร้อยละ 15 ได้ ส่วนผู้ประกอบการธุรกิจสินเชื่อส่วนบุคคลที่ไม่ใช่สถาบันการเงินไม่ได้รับยกเว้นให้สามารถเรียก ดอกเบี้ยเงินกู้ยืมสินเชื่อส่วนบุคคลได้สูงกว่าอัตราที่กฎหมายกำหนดไว้ที่ร้อยละ 15 แม้ว่าจะเป็นการ เรียกดอกเบี้ยตามสิทธิในประกาศธนาคารแห่งประเทศไทยสำหรับสินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้ การ

กำกับก็ตาม ด้วยเหตุว่าผู้ประกอบการที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน ไม่ได้เป็นสถาบันการเงินตามประกาศกระทรวงการคลังที่ออกภายใต้พระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน พ.ศ. 2523 ประกอบกับประกาศธนาคารแห่งประเทศไทยนั้น ศาลรัฐธรรมนูญเคยวินิจฉัยว่าไม่เป็นกฎหมายตามคำวินิจฉัยที่ 4/2542 เพราะประกาศธนาคารแห่งประเทศไทยมีได้ออกโดยองค์กรที่ใช้อำนาจนิติบัญญัติ จึงไม่เป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายตามความหมายของรัฐธรรมนูญ¹ และศาลฎีกาได้เคยมีคำพิพากษาที่ 65/2532 ว่าประกาศกระทรวงการคลังเป็นเพียงประกาศของทางราชการไม่ใช่กฎหมายที่ศาลจะรับรู้อย่าง แต่เป็นข้อเท็จจริงที่ผู้ฟ้องจะต้องนำเสนอแสดงให้ปรากฏสิทธิ ในการติดดอกเบี้ยของตน² จึงเป็นสิ่งที่ชี้ให้เห็นว่าผู้ประกอบการที่ไม่ใช่สถาบันการเงินนั้น ไม่สามารถกำหนดอัตราดอกเบี้ยได้สูงกว่าอัตราที่กฎหมายกำหนด หากตนไม่สามารถพิสูจน์สิทธิในการที่ตนจะมีสิทธิคิดอัตราดอกเบี้ยได้สูงกว่าอัตราตามกฎหมาย

หากเปรียบเทียบดอกเบี้ยเงินเชื่อส่วนบุคคลที่คิดในอัตราสูงถึงร้อยละ 28 ต่อปี กับดอกเบี้ยเงินให้สินเชื่อทั่วไปของสถาบันการเงินตามประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย ฉบับลงวันที่ 23 พฤศจิกายน 2533 ซึ่งเป็นฉบับที่มีการกำหนดอัตราดอกเบี้ยสูงสุดที่ให้สถาบันการเงินเรียกได้ในอัตราไม่เกินร้อยละ 19 ต่อปีแล้ว ผู้กู้ยืมเงินสินเชื่อส่วนบุคคลต้องจ่ายดอกเบี้ยสูงกว่าอัตราดอกเบี้ยเงินให้สินเชื่อทั่วไปของสถาบันการเงินถึงร้อยละ 9 ต่อปี จากสาเหตุความเสี่ยงที่สินเชื่อส่วนบุคคลไม่มีหลักประกันการชำระคืนเงินกู้ยืมเหมือนกับสินเชื่อทั่วไปของสถาบันการเงิน หรือหากเปรียบเทียบกับอัตราดอกเบี้ยสูงสุดของธุรกิจบัตรเครดิตที่ประกาศธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนดให้เรียกได้ไม่เกินร้อยละ 20 ต่อปี ผู้กู้ยืมเงินสินเชื่อส่วนบุคคลก็ยังคงจ่ายดอกเบี้ยสูงกว่าอัตราดอกเบี้ยบัตรเครดิตถึงร้อยละ 8 ต่อปี จากสาเหตุความเสี่ยงของการไม่ได้รับการชำระหนี้คืนมากกว่า เนื่องจาก ธุรกิจบัตรเครดิตมีการกำหนดฐานรายได้ขั้นต่ำของผู้ใช้บริการต้องไม่ต่ำกว่า 15,000 บาทต่อเดือน แต่สินเชื่อส่วนบุคคลมิได้กำหนดรายได้ขั้นต่ำของผู้ใช้บริการไว้

นอกจากนี้ ในธุรกิจสินเชื่อส่วนบุคคลยังมีการนำสัญญาสำเร็จรูปมาใช้ในการทำสัญญากู้ยืมเงินสินเชื่อส่วนบุคคลระหว่างผู้ประกอบการที่เป็นฝ่ายที่ได้เปรียบในทางเศรษฐกิจและเป็นผู้กำหนดเงื่อนไข ข้อตกลง หลักเกณฑ์ และข้อยกเว้นต่างๆ โดยเฉพาะเงื่อนไขการเปลี่ยนแปลงอัตราดอกเบี้ยได้แต่ฝ่ายเดียวของตนในสัญญาสำเร็จรูปนั้น กับผู้ที่เป็นคู่สัญญาซึ่งเป็นฝ่ายที่เสียเปรียบในทางเศรษฐกิจและมีอำนาจต่อรองน้อยกว่า ซึ่งไม่สามารถต่อรองเปลี่ยนแปลงหรือ

¹ จรัส กาญจนขจิต ข้อคิดเกี่ยวกับอัตราดอกเบี้ยของสถาบันการเงินและข้อต่อสู้ในคดี กรุงเทพฯ ห้างหุ้นส่วนจำกัดพิมพ์อักษร พฤษภาคม 2549 หน้า 97-105

² จรัส กาญจนขจิต ข้อคิดเกี่ยวกับอัตราดอกเบี้ยของสถาบันการเงินและข้อต่อสู้ในคดี อ่างแล้ว หน้า 91-93

เพิ่มเติมเงื่อนไข ข้อตกลง หลักเกณฑ์ และข้อยกเว้นต่างๆ ที่กำหนดไว้แล้ว โดยเฉพาะเงื่อนไขการเปลี่ยนแปลงอัตราดอกเบี้ยในสัญญาสำเร็จรูปนั้น ทำให้ต้องมีการบังคับใช้ภายใต้พระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ. 2540 ที่ให้ศาลมีดุลพินิจในการกำหนดดอกเบี้ยในระดับที่เป็นธรรมและพอสมควร แต่พระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว ก็ไม่สามารถคุ้มครองผู้กู้เงินสินเชื่อส่วนบุคคลในส่วนที่ยังไม่ได้เป็นคดีขึ้นสู่ชั้นศาล

2. ข้อเสนอแนะ

2.1 การปรับลดอัตราดอกเบี้ยสินเชื่อส่วนบุคคล

จากข้อเท็จจริงที่กล่าวมาแล้ว จะเห็นได้ว่าเงินกู้สินเชื่อส่วนบุคคลมีวัตถุประสงค์ที่แตกต่างจากเงินกู้ยืมประเภทอื่น เนื่องด้วยเป็นการให้กู้เงินเพื่อการอุปโภคบริโภคโดยไม่ต้องมีหลักประกันในการชำระคืนเงินกู้ ในขณะที่เงินกู้ยืมประเภทอื่นต้องมีหลักประกันในการชำระคืนเงินกู้ (ไม่ว่าจะเป็นหลักทรัพย์หรือบุคคลค้ำประกัน) ทำให้ระดับความเสี่ยงที่ผู้ให้บริการเงินกู้สินเชื่อส่วนบุคคลจะไม่ได้รับการชำระคืนมีสูงกว่าการให้กู้ยืมเงินประเภทอื่นที่มีหลักประกัน จึงเป็นเหตุผลหนึ่งที่ทำให้อัตราดอกเบี้ยของเงินกู้สินเชื่อส่วนบุคคลจำเป็นที่จะต้องกำหนดไว้สูงกว่าเงินกู้ประเภทอื่นของสถาบันการเงิน แต่ระดับอัตราดอกเบี้ยที่เหมาะสมที่จะกำหนดนั้น นอกจากการเปรียบเทียบผลต่างรายรับด้านดอกเบี้ยกับต้นทุนเงินรับฝากของสถาบันการเงินกับผลต่างรายรับด้านดอกเบี้ยกับต้นทุนเงินให้กู้ยืมของสินเชื่อส่วนบุคคลแล้ว ยังต้องคำนึงถึงระดับความเสี่ยงในการได้รับการชำระหนี้คืนมาเป็นองค์ประกอบในการพิจารณาด้วย กล่าวคือ หากพิจารณาจากต้นทุนเงินฝากของสถาบันการเงิน จากตารางจะเห็นได้ว่าต้นทุนของเงินที่สถาบันการเงินรับฝากมาสูงสุดไม่เกินร้อยละ 3.5 (เงินฝากประจำ 24 เดือน) แต่สถาบันการเงินส่วนใหญ่เรียกอัตราดอกเบี้ยจากเงินให้กู้ยืมในปัจจุบันอยู่ที่ระดับไม่เกินร้อยละ 19 ต่อปี ทำให้สถาบันการเงินมีส่วนต่างรายรับดอกเบี้ย (เงินให้สินเชื่อ) กับรายจ่าย (ต้นทุนเงินฝาก) อยู่ที่ประมาณ ร้อยละ $= 19.0 - 3.5 = 15.5$ ในขณะที่ธุรกิจสินเชื่อส่วนบุคคลนั้นต้นทุนของเงินที่นำมาให้กู้ยืมเงินนั้น มาจากตัวเจ้าของกิจการหรือเงินกู้ยืมจากสถาบันการเงินทำให้มีต้นทุนทางการเงินสูงกว่าสถาบันการเงิน หากตั้งสมมติฐานว่าต้นทุนเงินให้กู้ยืมสินเชื่อส่วนบุคคลมาจากการที่ผู้ประกอบการกู้ยืมมาจากสถาบันการเงิน อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ยืมถัวเฉลี่ย MLR ณ วันที่ 1 มิถุนายน 2554 ที่อยู่ในระดับร้อยละ 7.2³ ถือเป็นต้นทุนทางการเงินของผู้ประกอบธุรกิจสินเชื่อส่วนบุคคล ในขณะที่ระดับอัตราดอกเบี้ยที่ผู้ประกอบการธุรกิจ

³ ข้อมูลตารางอัตราดอกเบี้ยเงินกู้สถาบันการเงินที่แสดงไว้ในรายงานนี้ หน้า 68

ส่วนบุคคลสามารถเรียกได้ตามประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย อยู่ที่อัตรา ร้อยละ 28 ต่อปี ผู้ประกอบธุรกิจสินเชื่อส่วนบุคคลยังมีส่วนต่างรายรับด้านดอกเบี้ยกับต้นทุนเงินให้สินเชื่อที่ระดับ ร้อยละ 20.8 ซึ่งถือว่าส่วนต่างรายรับสูงกว่าสถาบันการเงินมากเมื่อเทียบด้านส่วนต่างรายรับดอกเบี้ย กับต้นทุนเงินเพียงปัจจัยเดียว

อัตราดอกเบี้ยเงินฝาก ของธนาคารพาณิชย์ ประจำวันที่ 1 มิถุนายน 2554

ธนาคาร	ออมทรัพย์	ประจำ			
		3 เดือน	6 เดือน	12 เดือน	24 เดือน
กรุงเทพ	0.7500	1.5000 - 1.7500	1.8750 - 2.0000	2.1250 - 2.2500	2.6250 - 2.8750
กรุงไทย	0.7500	1.5000 - 1.7000	2.0000	2.1000 - 2.2500	2.8500 - 3.0000
กสิกรไทย	0.7500	1.3500 - 1.7000	1.7500 - 2.0000	2.0500 - 2.2500	2.5000 - 2.9500
ไทยพาณิชย์	0.7500	1.5000 - 2.0000	1.8000 - 2.0000	2.0000 - 2.2000	2.6500 - 2.9500
กรุงศรีอยุธยา	0.7500	1.5000 - 1.7500	1.9000 - 2.1000	2.1500 - 2.3000	2.9500
ทหารไทย	0.7500 - 1.0000	1.6000 - 2.2500	1.8500	2.1000 - 2.7000	2.9000 - 3.1500
นครหลวงไทย	0.7500 - 1.5000	1.6500 - 1.8500	1.9500 - 2.1500	2.5000	2.9000 - 3.1500
ยูเอสบี	0.7500	1.6000 - 1.7500	1.8500 - 2.0000	2.1000 - 2.3500	3.0000
ซีไอเอ็มบี ไทย	0.7500	2.0000	2.5000	2.6500	3.1000
สแตนดาร์ดชาร์เตอร์ด (ไทย)	-- 1.7500	1.5000 - 1.7500	1.7000 - 1.9000	1.9000 - 2.0000	2.4000 - 2.6000
ธนาชาต	0.7500 - 1.5000	1.6500 - 1.8500	1.9500 - 2.1500	2.5000	2.9000 - 3.1500
ทีดีจี	0.7500 - 1.2500	2.2500	2.4000	2.5000	3.0000
เมกะ สากลพาณิชย์	0.6250	1.7000	2.0000	2.2000	-
เกียรตินาคิน	0.7500	3.0000	3.0000	3.0000	3.1500
แลนด์ แอนด์ เฮาส์ พรีอริยอ้อม	-- 2.0000	2.3500 - 2.5000	2.5000 - 2.7500	2.8000 - 3.3500	2.8000 - 3.4000
ไอซีบีซี (ไทย)	0.8750 - 1.7500	2.2500	2.3750	2.5000	3.0000
ไทยเครดิตพรีอริยอ้อม	0.7500	2.5000	2.7500	3.0000	3.5000
ต่ำสุด - สูงสุด	0.6250 - 2.0000	1.3500 - 3.0000	1.7000 - 3.0000	1.9000 - 3.3500	2.4000 - 3.5000

แต่เนื่องจากสินเชื่อทั่วไปของสถาบันการเงินกับสินเชื่อส่วนบุคคล มีปัจจัยจากการที่จะไม่ได้รับการชำระหนี้ในระดับความเสี่ยงที่ไม่เท่ากัน หากพิจารณาจากระดับความเสี่ยงของการไม่ได้รับชำระคืนเงินกู้ของลูกหนี้รายย่อยของสถาบันการเงินกับลูกหนี้สินเชื่อส่วนบุคคลของผู้ประกอบธุรกิจสินเชื่อส่วนบุคคลตามประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย ที่กำหนดน้ำหนักความเสี่ยงของการที่จะไม่ได้รับชำระคืนเงินกู้จากลูกหนี้รายย่อยไว้ที่ระดับร้อยละ 75 และกำหนดน้ำหนักความเสี่ยงของการที่จะไม่ได้รับชำระคืนของลูกหนี้บุคคลธรรมดาที่ไม่มีหลักประกันและไม่มีวัตถุประสงค์ในการกู้ยืมเพื่อใช้ในธุรกิจที่ระดับร้อยละ 100⁴ เมื่อเปรียบเทียบระดับความเสี่ยงของลูกหนี้ทั้งสองประเภทกับอัตราดอกเบี้ยแล้ว ลูกหนี้สินเชื่อทั่วไปของสถาบันการเงินซึ่งจัดอยู่ในประเภท

⁴ ข้อ 7 ของหลักเกณฑ์แนบท้ายประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย ที่ ผนส. (23) ว.121/2553 กำหนดให้ลูกหนี้รายย่อย มีน้ำหนักความเสี่ยงร้อยละ 75 ในข้อ 7.1 และกำหนดให้ลูกหนี้บุคคลธรรมดาที่ไม่มีหลักประกันและไม่มีวัตถุประสงค์ในการกู้ยืมเพื่อใช้ในธุรกิจ มีน้ำหนักความเสี่ยงร้อยละ 100 ในข้อ 7.2

ลูกหนี้รายย่อยมีระดับความเสี่ยงร้อยละ 75 โดยมีอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ที่ระดับร้อยละ 19.0 ส่วนลูกหนี้ของสินเชื่อส่วนบุคคล (รวมทั้งลูกหนี้บัตรเครดิต) จัดอยู่ในประเภทลูกหนี้บุคคลธรรมดาที่ไม่มีหลักประกันและไม่มีวัตถุประสงค์ในการกู้ยืมเพื่อใช้ในธุรกิจ มีระดับความเสี่ยงร้อยละ 100 จึงไม่ควรมีระดับอัตราดอกเบี้ยเกินร้อยละ $= (19.0 \times 100) / 75 = 25.33$ ซึ่งเป็นอัตราดอกเบี้ยที่มีส่วนต่างดอกเบี้ยกับต้นทุนทางการเงิน $= 25.33 - 7.20 =$ ร้อยละ 18.13 ซึ่งถือเป็นระดับที่พอควรและมีเหตุผลเมื่อเทียบจากระดับความเสี่ยงของการที่จะไม่ได้รับชำระหนี้คืน ดังนั้น อัตราดอกเบี้ยในระดับไม่เกินอัตราร้อยละ 25.33 จึงเป็นระดับที่เหมาะสม

หากเปรียบเทียบระหว่างธุรกิจสินเชื่อส่วนบุคคลกับธุรกิจบัตรเครดิต ซึ่งเป็นประเภทธุรกิจที่คล้ายกัน มีต้นทุนการเงิน ไม่แตกต่างกัน โดยมีเงินทุนมาจากการกู้ยืมจากสถาบันการเงินเช่นเดียวกัน มีระดับความเสี่ยงที่ไม่แตกต่างกันในระดับร้อยละ 100⁵ แม้บัตรเครดิตจะมีการกำหนดฐานรายได้ขั้นต่ำของผู้ใช้บริการต้องไม่ต่ำกว่า 15,000 บาท และวงเงินบัตรเครดิตต้องไม่เกิน 5 เท่าของรายได้ ซึ่งสินเชื่อส่วนบุคคลแม้จะไม่มีการกำหนดรายได้ขั้นต่ำ แต่ก็มีกำหนดวงเงินสินเชื่อไว้ไม่เกิน 5 เท่าของรายได้เช่นเดียวกัน มีแตกต่างกันที่วิธีการให้สินเชื่อ โดยบัตรเครดิตให้สินเชื่อด้วยการให้ลูกค้าซื้อสินค้าไปใช้ก่อน โดยผู้ให้บริการบัตรเครดิตเป็นผู้ชำระค่าสินค้าแทน และให้ลูกค้าชำระคืนค่าสินค้านั้นแก่ผู้ให้บริการบัตรเครดิตในภายหลัง แต่สินเชื่อส่วนบุคคลให้สินเชื่อเป็นเงินสดแก่ลูกค้าไปใช้จ่ายก่อนโดยตรง แล้วค่อยชำระคืนเงินกู้ในภายหลัง ดังนั้น เมื่อพิจารณาโดยรวมแล้วธุรกิจสินเชื่อส่วนบุคคลกับธุรกิจบัตรเครดิต จึงแทบไม่มีข้อแตกต่างกัน การเรียกเก็บอัตราดอกเบี้ยได้สูงสุดจึงไม่น่าจะแตกต่างกันด้วยแต่ข้อเท็จจริงธุรกิจบัตรเครดิตเรียกดอกเบี้ยได้ไม่เกินร้อยละ 20 มีส่วนต่างดอกเบี้ยกับต้นทุนทางการเงิน $= 20.00 - 7.20 =$ ร้อยละ 12.80 แต่ธุรกิจสินเชื่อส่วนบุคคลเรียกดอกเบี้ยได้ไม่เกินร้อยละ 28 มีส่วนต่างดอกเบี้ยกับต้นทุนทางการเงิน $= 28.00 - 7.20 =$ ร้อยละ 20.80 ดังนั้น ธุรกิจสินเชื่อส่วนบุคคลจึงมีส่วนต่างดอกเบี้ยกับต้นทุนทางการเงินสูงกว่าธุรกิจบัตรเครดิตถึงร้อยละ 8.0 ซึ่งถือว่าสูงเกินสมควร ดังนั้น หากเปรียบเทียบธุรกิจสินเชื่อส่วนบุคคลกับธุรกิจบัตรเครดิตแล้ว อัตราดอกเบี้ยที่เหมาะสมของสินเชื่อส่วนบุคคลจึงไม่ควรเกินระดับอัตราร้อยละ 20 เท่ากับบัตรเครดิต

หากเปรียบเทียบกับอัตราดอกเบี้ยสินเชื่อของต่างประเทศโดยเฉพาะสหรัฐอเมริกา มีกฎหมายกำหนดให้คิดอัตราดอกเบี้ยตามวงเงิน วงเงินต่ำอัตราดอกเบี้ยจะสูง วงเงินสูงขึ้นอัตราดอกเบี้ยจะต่ำลงโดย Uniform Consumer Credit Code กำหนดเพดานอัตราดอกเบี้ยสินเชื่อสูงสุดที่สามารถเรียกได้ในอัตราไม่เกินร้อยละ 24 สำหรับวงเงินสินเชื่อไม่เกิน 500 USD และไม่เกินร้อยละ 18

⁵ ประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย ที่ ผนส. (23) ว.121/2553 เพิ่งอ้าง

สำหรับส่วนที่เกิน 500 USD และ California Financial Code กำหนดอัตราดอกเบี้ยร้อยละ 2.5 ต่อเดือน สำหรับยอดค้างชำระไม่เกิน 225 USD อัตราดอกเบี้ยร้อยละ 2 ต่อเดือนสำหรับยอดค้างชำระตั้งแต่ 225 USD ถึงไม่เกิน 900 USD และอัตราดอกเบี้ยร้อยละ 1.5 ต่อเดือนสำหรับยอดค้างชำระตั้งแต่ 900 USD ขึ้นไป แต่สินเชื่อส่วนบุคคลของไทยกลับคิดอัตราดอกเบี้ยร้อยละ 28 คงที่ไม่ว่าวงเงินจะมากหรือน้อย จึงไม่เป็นธรรมเมื่อเทียบกับการคิดอัตราดอกเบี้ยของสหรัฐอเมริกา

จากการวิเคราะห์ข้างต้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จึงควรจะมีการแก้ไขประกาศอัตราดอกเบี้ยของธุรกิจสินเชื่อส่วนบุคคล (หากสามารถทำได้โดยไม่มีข้อจำกัดอื่น) จากอัตราร้อยละ 28 ลดลงมาอยู่ในสัดส่วนที่เหมาะสมเมื่อเปรียบเทียบกับความเสี่ยงของสถาบันการเงินที่อัตราไม่เกินร้อยละ 25.33 แต่หากพิจารณาเทียบกับธุรกิจที่มีลักษณะใกล้เคียงกันอย่างธุรกิจบัตรเครดิตแล้ว อัตราดอกเบี้ยสูงสุดที่เหมาะสมก็ไม่ควรสูงเกินกว่าร้อยละ 20 เท่ากับธุรกิจบัตรเครดิต จึงจะเหมาะสม และตอบสนองความรู้สึกถึงความเป็นธรรมในเรื่องอัตราดอกเบี้ยของผู้ใช้บริการเงินกู้สินเชื่อส่วนบุคคลได้มากกว่า หรือหากให้มีความเป็นธรรมมากยิ่งขึ้นก็ควรคิดดอกเบี้ยในอัตราที่ลดลงตามสัดส่วนวงเงินที่สูงขึ้นเช่นเดียวกับของสหรัฐอเมริกา

2.2 สิทธิในการเรียกดอกเบี้ยที่แตกต่างกันของผู้ประกอบการที่เป็นสถาบันการเงินกับผู้ประกอบการที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่า ผู้ประกอบการที่เป็นสถาบันการเงินเป็นสถาบันการเงินตามประกาศกระทรวงการคลังที่ออกภายใต้พระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน แต่ผู้ประกอบการที่ไม่ใช่สถาบันการเงินไม่ได้เป็นสถาบันการเงินตามประกาศดังกล่าวจึงไม่มีสิทธิที่จะเรียกดอกเบี้ยตามประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย แต่ในทางปฏิบัติผู้ประกอบการที่ไม่ใช่สถาบันการเงินก็ยังคิดอัตราดอกเบี้ยตามประกาศนั้นอยู่ กรณีดังกล่าวเคยเป็นปัญหา เมื่อมีการฟ้องเป็นคดีขึ้นสู่ศาล และศาลเคยมีคำพิพากษาให้ดอกเบี้ยสินเชื่อส่วนบุคคลที่ผู้ประกอบการที่ไม่ใช่สถาบันการเงินคิดมาทั้งหมดตกเป็นโมฆะ คงให้ได้รับชำระคืนเฉพาะเงินต้นและดอกเบี้ยร้อยละ 7.5 นับแต่วันผิดนัดเท่านั้น⁶ ดังนั้น เพื่อให้ผู้ประกอบการที่ไม่ใช่สถาบันการเงินไม่ต้องกังวลกับประเด็นปัญหาดังกล่าวอีกต่อไป รวมทั้งเป็นการส่งเสริม และสร้างความเป็นธรรมในการแข่งขัน ดำเนินธุรกิจสินเชื่อส่วนบุคคล กระทรวงการคลังจึงควรที่จะประกาศให้ผู้ประกอบการที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน เป็นสถาบันการเงินตามประกาศกระทรวงการคลังภายใต้พระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืม (หากสามารถทำได้โดยไม่มีข้อจำกัดด้านอื่น) เพื่อที่ผู้ประกอบการที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน

⁶ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1913/2537 คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 136/2507 คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4163/2535 คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4056/2528 อ้างแล้ว

จะได้มีสิทธิเรียกดอกเบี้ยได้ตามประกาศธนาคารแห่งประเทศไทยเช่นเดียวกันกับผู้ประกอบการที่เป็นสถาบันการเงิน อันจะเป็นการสร้างความเป็นธรรมต่อการแข่งขันในการดำเนินธุรกิจสินเชื่อส่วนบุคคล

2.3 การคุ้มครองความเป็นธรรมในเรื่องอัตราดอกเบี้ยจากการใช้สัญญาสำเร็จรูป

ดังที่ทราบกันทั่วไปว่าการทำสัญญา นอกจากต้องทำเป็นหนังสือ แล้วคู่สัญญาทั้งสองฝ่ายยังต้องลงลายมือชื่อไว้เป็นหลักฐานและถือไว้ฝ่ายละฉบับ และแต่ละฝ่ายต้องปฏิบัติตามข้อตกลงในสัญญานั้น ฝ่ายใดทำผิดสัญญาอีกฝ่ายหนึ่งบังคับให้ปฏิบัติตามสัญญาได้ หรือหากเกิดความเสียหายจากการผิดสัญญา อีกฝ่ายเรียกร้องค่าเสียหายหรือค่าปรับได้ หากต้องการแก้ไขเปลี่ยนแปลงเงื่อนไขที่เป็นสาระสำคัญต้องได้รับความยินยอมจากคู่สัญญาทั้งสองฝ่าย เป็นต้น แต่สัญญาตามพระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ. 2540 ครอบคลุมถึงสัญญาที่ทำด้วยวาจาสัญญาที่ทำเป็นหนังสือแต่ไม่ลงลายมือชื่อของคู่สัญญา และรวมถึงประกาศ คำแจ้งความต่างๆ ด้วย แต่พระราชบัญญัตินี้จะให้ความคุ้มครองเฉพาะฝ่ายที่มีอำนาจต่อรองน้อยกว่าในสัญญาและไม่ได้มุ่งประโยชน์ทางการค้า ซึ่งโดยมากจะเป็นฝ่ายผู้บริโภค

แม้ว่าพระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม จะบังคับใช้ครอบคลุมถึงสัญญาสำเร็จรูปที่เป็นสัญญาสินเชื่อส่วนบุคคลด้วย แต่สัญญาดังกล่าวมักจะมีข้อตกลงยกเว้นความรับผิดชอบหรือสงวนสิทธิต่างๆ เอาไว้ล่วงหน้า โดยเฉพาะเรื่องการสงวนสิทธิในการที่จะเปลี่ยนแปลงเงื่อนไขต่างๆ รวมถึงอัตราดอกเบี้ยได้ตามความเหมาะสม โดยไม่จำเป็นต้องให้คู่สัญญาอีกฝ่ายให้ความยินยอม ซึ่งตามหลักกฎหมายของสัญญาทั่วไปแล้ว ถ้าข้อตกลงยกเว้นดังกล่าวต้องห้ามชัดเจนโดยกฎหมายหรือขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ข้อตกลงยกเว้นนั้นจะนำมาอ้างเป็นเหตุยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดชอบที่กำหนดไว้ในสัญญามีได้ แต่เนื่องจากผู้ที่ได้รับความคุ้มครองตามพระราชบัญญัตินี้จะต้องเป็นผู้ที่มีคดีขึ้นไปสู่ชั้นศาลเท่านั้น เพราะได้กำหนดให้ศาลเป็นผู้ใช้ดุลพินิจในการกำหนดอัตราดอกเบี้ยในระดับที่เป็นธรรมและพอสมควร ดังนั้น ผู้ที่ยังไม่มีคดีขึ้นสู่ศาลก็จะไม่ได้รับความคุ้มครองตามพระราชบัญญัตินี้ จึงต้องดูพระราชบัญญัติฉบับอื่นที่สามารถจะคุ้มครองสิทธิตามสัญญาของผู้ใช้บริการสินเชื่อส่วนบุคคลที่ยังไม่มีคดีขึ้นสู่ศาลได้ ซึ่งปัจจุบันมีการบังคับใช้พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 และมีคณะกรรมการว่าด้วยสัญญา ได้ออกประกาศภายใต้พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภคดังกล่าว บังคับให้ธุรกิจการให้กู้ยืมเงินเพื่อผู้บริโภคเป็นธุรกิจที่ควบคุมสัญญา⁷ ซึ่งครอบคลุมถึงธุรกิจสินเชื่อส่วนบุคคลด้วย โดยได้กำหนดรูปแบบ

⁷ พระราชกฤษฎีกากำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการกำหนดธุรกิจที่ควบคุมสัญญาและลักษณะของสัญญา พ.ศ. 2542

ของสัญญาโดยสรุปว่า⁸ ต้องมีข้อความเป็นภาษาไทย เห็นและอ่านได้ชัดเจน ผู้ให้กู้สามารถปรับเปลี่ยนอัตราดอกเบี้ยได้ ถ้าเปลี่ยนเพิ่มขึ้นต้องแจ้งผู้กู้ยืมทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่า 30 วัน ในกรณีเร่งด่วนให้แจ้งทางจดหมายหรือประกาศหนังสือพิมพ์ล่วงหน้าไม่น้อยกว่า 7 วัน ผู้ให้กู้สามารถบอกเลิกสัญญาตามเงื่อนไขที่ผู้ให้กู้ระบุไว้ โดยทำหนังสือแจ้งไปยังผู้กู้ยืมให้ทำการแก้ไขการผิดเงื่อนไขในกำหนดระยะเวลาอันสมควร เป็นต้น จะเห็นได้ว่าพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภคดังกล่าว คุ้มครองสิทธิตามสัญญาของผู้ใช้บริการสินเชื่อส่วนบุคคลที่ยังไม่มีคดีขึ้นสู่ศาลได้ระดับหนึ่ง แต่ไม่สามารถคุ้มครองความเป็นธรรมเกี่ยวกับการกำหนดอัตราดอกเบี้ยได้ เพราะไม่มีการกำหนดระดับอัตราดอกเบี้ยสูงสุดที่ผู้ให้กู้ยืมสามารถเปลี่ยนแปลงได้เอง จึงยังต้องอิงตามกฎหมายอื่นอยู่ ดังนั้น เพื่อให้การคุ้มครองผู้บริโภคสินเชื่อส่วนบุคคลที่ยังไม่มีคดีขึ้นสู่ศาลได้อย่างทั่วถึง จึงอาจต้องเสนอหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการขอปรับแก้รูปแบบสัญญาสำเร็จรูปของสัญญาสินเชื่อส่วนบุคคล (หากสามารถทำได้โดยไม่มีข้อจำกัดด้านอื่น) ที่ให้สิทธิผู้ให้กู้ยืมสามารถปรับเปลี่ยนอัตราดอกเบี้ยได้ โดยขอเพิ่มเติมเพดานอัตราดอกเบี้ยสูงสุดที่จะให้คิดได้ไม่เกินร้อยละ 20 เท่ากับดอกเบี้ยของธุรกิจบัตรเครดิต และกำหนดให้การปรับเปลี่ยนอัตราดอกเบี้ยที่ นอกจากแจ้งให้ทราบแล้วจะต้องได้รับความยินยอมจากฝ่ายผู้ให้บริการด้วย จึงจะมีผลบังคับได้ตามหลักความสมัครใจของสัญญา รวมทั้งกำหนดให้ฝ่ายผู้ให้บริการสามารถขอปรับเปลี่ยนอัตราดอกเบี้ย หรือขอยกเลิกสัญญาในกรณีผู้ให้กู้ยืมผิดเงื่อนไขได้ด้วยเช่นกันตามหลักเสรีภาพและความเสมอภาคในการทำสัญญา ทั้งนี้ เพื่อคุ้มครองประโยชน์ของผู้ใช้บริการสินเชื่อส่วนบุคคลในส่วนที่พระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรมคุ้มครองไปไม่ถึง thefreedictionary.com/Uniform+Consumer+Credit+Code

⁸ ประกาศคณะกรรมการว่าด้วยสัญญา เรื่อง ให้ธุรกิจการให้กู้ยืมเงินเพื่อผู้บริโภคของสถาบันการเงิน เป็นธุรกิจที่ควบคุมสัญญา ลงวันที่ 14 พฤษภาคม 2544

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กมลชัย รัตนสกววงศ์ (2551) *กฎหมายปกครอง* สำนักพิมพ์วิญญูชน กันยายน 2551
- เกรียงศักดิ์ สุวรรณศรี (2554) *เอกสารสรุป คำบรรยายนิติศาสตร์รุ่น 6 รวม 2* กรุงเทพมหานคร
มหาวิทยาลัยรามคำแหง คั่นคั่น 5 สิงหาคม 2554 จาก
http://www.niti6r2.com/images/introc_1159080383/compare.doc.
- คณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงาน (2545) *รายงาน การประกอบธุรกิจบัตรเครดิตในต่างประเทศ*
กรุงเทพมหานคร สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา กันยายน 2545
- คณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงาน (2545) *การประกอบธุรกิจบัตรเครดิตในต่างประเทศ*
กรุงเทพมหานคร รายงาน สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา กันยายน 2545
- จรัส กาญจนขจิต (2549) *ข้อคิดเกี่ยวกับอัตราดอกเบี้ยของสถาบันการเงินและข้อต่อสู้ในคดี*
กรุงเทพมหานคร พิมพ์อักษร พฤษภาคม 2549
- จำริญ ดุลสุข (2550) *ปัญหาทางกฎหมายในการคิดดอกเบี้ย : ศึกษากรณีการให้สินเชื่อผ่านบัตร*
เครดิต กรุงเทพมหานคร วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตร์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต 2550
- โชติชัย สุวรรณภรณ์ และคณะ (2548) *“แนวทางการพัฒนาและกำกับดูแลธุรกิจสถาบันการเงินที่*
มิใช่ธนาคาร (Non-Bank) กรุงเทพมหานคร สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง
กระทรวงการคลัง 2548
- ฐิติรัตน์ ว่องปลุกศิลป์ (2552) *ธุรกิจสินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับ* กรุงเทพมหานคร
วิทยานิพนธ์ปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะเศรษฐศาสตร์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ กรุงเทพมหานคร 2552
- ณัฐนนท์ อัสวเลิศศักดิ์ วรกร โอภาสนันท์ วิลลี่ อมราภรณ์ (2550) *การประกอบธุรกิจบัตรเครดิต*
ของประเทศสหรัฐอเมริกา กรุงเทพมหานคร สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา 2550
คั่นคั่น 20 สิงหาคม 2554 จาก
http://www.krisdika.go.th/news_02.jsp?head=4&item=n2&newsID=107&cid=14&type=2
- ดารารพร ถิระวัฒน์ (2538) *กฎหมายสัญญา : สถานะใหม่ของสัญญาปัจจุบันและปัญหาข้อสัญญาที่*
ไม่เป็นธรรม กรุงเทพฯ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2538

- ตรีทศ นิโครธางกูร วิจิต จรัสสุขสวัสดิ์ (2550) *การประกอบธุรกิจบัตรเครดิตของประเทศฝรั่งเศส*
กรุงเทพมหานคร สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา 2550 ค้นคืน 22 สิงหาคม 2554 จาก
http://www.krisdika.go.th/news_02.jsp?head=4&item=n2&newsID=106&id=1&type=2
- ตรีทศ นิโครธางกูร วิจิต จรัสสุขสวัสดิ์ (2554) “*การประกอบธุรกิจบัตรเครดิตของประเทศ
ฝรั่งเศส*” กรุงเทพฯ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ค้นคืน 24 สิงหาคม 2554 จาก
http://www.krisdika.go.th/news_02.jsp?head=4&item=n2&newsID=106&id=1&type=2
- ชนะชัย ผดุงชิตติ (2544) *ดอกรเบื้อ เบื้อปรับ* กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์นิติรัฐ 2544
- ธนาคารแห่งประเทศไทย (2549) *รายงานสถิติเศรษฐกิจและการเงิน ไตรมาส 4* กรุงเทพมหานคร
2549 จาก www.bot.or.th
- ชานินทร์ กรัยวิเชียร (2551) “*ความสำคัญของการตีความในวิชาชีพกฎหมาย*” เอกสารงานวิชาการ
รำลึกศาสตราจารย์จัตติตติงศภัทย์ครั้งที่ 13 “100ปี ชาตกาลศาสตราจารย์จัตติตติงศภัทย์”
กรุงเทพมหานคร คณะนิติศาสตร์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ท่าพระจันทร์ วันเสาร์ที่ 29
มีนาคม 2551
- ธีระ สุธีวรานุกร (2542) *การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรอง*
กรุงเทพมหานคร วารสารนิติศาสตร์ธรรมศาสตร์ ปีที่ 29 ฉบับที่ 4 ธันวาคม 2542
- ปกรณ วิชยานนท์ และคณะ (2551) *ธุรกิจบัตรเครดิตและสินเชื่อส่วนบุคคลของ Non-bank ใน
ประเทศไทย* กรุงเทพมหานคร สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย 2551
- ปิติชัย พงษ์วานิชอนันต์ และคณะ (2549) *เป็นหนี้จะแก้ไขชีวิตอย่างไร* กรุงเทพมหานคร มูลนิธิ
เพื่อผู้บริโภค พิมพ์ดี 2549
- พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2542) ค้นคืน 19 มิถุนายน 2554 จาก
<http://rirs3.royin.go.th/dictionary.asp>
- พรชัย วิวัฒน์ภัทรกุล (2548) *หลักกฎหมายแพ่งว่าด้วยการให้บริการธนาคาร* กรุงเทพมหานคร
คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2548 พิมพ์ครั้งที่ 2
- ไพโรจน์ โภคสุพัฒน์ (2554) *หนี้บัตรเครดิตและสินเชื่อส่วนบุคคล* กรุงเทพมหานคร ค้นคืน
6 สิงหาคม 2554 จาก
<http://www.pattanakit.net/index.php?lay=show&ac=article&Id=525020&Ntype=120>
- ภาสกร ญาณสุธี (2551) *คลินิกบัตรเครดิตและการรับสภาพหนี้* กรุงเทพมหานคร อินเทอร์เน็ต 2551
- ภิเชก ชัยนิรันดร์ (2544) *การบริหารสินเชื่อ* หอนงคาย สาขาการเงิน มหาวิทยาลัยขอนแก่น วิทยา
เขตหอนงคาย กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์สายธาร 2544

- มีทนา พรหมเทศ (2554) บทความทางวิชาการ “หลักสุจริต” อุบลราชธานี มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
 ค้นคืน 4 สิงหาคม 2554 จาก www.law.ubu.ac.th/bills/doc/j_06.pdf.
- มัลลิกา ถับไพบรี (2525) *ดอกเบี๋ย* วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต สาขานิติศาสตร์ กรุงเทพมหานคร
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2525
- ร. แลงกานต์ (2491) *ประวัติศาสตร์กฎหมายไทย* พระนคร มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และการเมือง 2491
- วิษณุ เครืองาม และคณะ (2547) “นิติกรรมสัญญา” ในเอกสารการสอนชุดวิชาความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับ
กฎหมายทั่วไป เล่มที่ 2 หน่วยที่ 9 นนทบุรี สาขาวิชานิติศาสตร์
 มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช 2547
- ศนันท์กรณ (จำปี) โสคติพันธ์ (2549) *คำอธิบายนิติกรรม-สัญญา* กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์
 วิญญูชน 2549
- เศรษฐกิจการคลัง สำนักงาน (2554) *เศรษฐศาสตร์นำรู้* สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง กระทรวงการคลัง
 ค้นคืน 11 สิงหาคม 2554 จาก www.fpo.go.th/s-I/Source/ECO/ECO31.htm
- สถาบันการศึกษาการธนาคารและการเงินไทย สมาคม (2546) *คู่มือการเงินการธนาคาร สำหรับ
 นักการธนาคารไทย* กรุงเทพมหานคร สมาคมการศึกษาการธนาคารและการเงินไทย
 เอราวัณการพิมพ์ พิมพ์ครั้งที่ 1 กุมภาพันธ์ 2546
- สมพงษ์ กระโสมถน (2523) เอกสารวิจัย *โครงสร้างอัตราดอกเบี้ยที่เหมาะสมสำหรับการพัฒนาประเทศ*
 กรุงเทพมหานคร วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร 2523
- สุธีร์ ศุภนิตย์ (25540) *คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ วิชาเอกเทศสัญญา 2*
 กรุงเทพมหานคร มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2540
- สุนา สิทธิเลิศประสิทธิ์ และคณะ (2545) *การบริหารสินเชื่อ* เอกสารการสอนชุดวิชา หน่วยที่ 1-7
 เล่ม 1 นนทบุรี สาขาวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช 2545 พิมพ์
 ครั้งที่ 13
- เสรี สุวรรณภานนท์ (2542) *ลูกหนี้พิชิตแบงก์* กรุงเทพมหานคร สำนักกฎหมายเสรี พิมพ์อักษร
 ตุลาคม 2542
- หลวงสุทธิวาทนฤพุฒิ (2519) *คำบรรยายประวัติศาสตร์กฎหมายชั้นปริญญาโท* กรุงเทพมหานคร
 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2516 พิมพ์ครั้งที่ 1

California Financial Code . (2011) Retrieved August 26, 2011 from : <http://law.justia>

Commission under Federal Deposit Insurance Corporation. (2011) Retrieved August 27, 2011
from : <http://www.fdic.gov/regulations/laws/rules/6500-900.html>

Money and Curryency . (2011) Retrieved August 10, 2011 from : <http://www.amazon.com>

Uniform State Laws in 1968. (2011) Retrieved August 27, 2011 from : <http://legal-dictionary>

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

กฎหมายและประกาศที่เกี่ยวข้อง

พระราชบัญญัติ
ห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา
พุทธศักราช 2475

พระราชบัญญัติ

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาประชาธิปก พระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่สภาผู้แทนราษฎรถวายคำปรึกษาว่า การให้กู้ยืมเงินโดยอัตราดอกเบี้ยสูงเกินควรนั้น ย่อมเป็นทางเสื่อมประโยชน์ของบ้านเมือง สมควรจะป้องกันราษฎรมิให้ต้องเสียดอกเบี้ยเกินอัตราที่กฎหมายกำหนดไว้

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้ด้วยความแนะนำยินยอมของสภาผู้แทนราษฎร โดยบทมาตราต่อไปนี้

มาตรา 1 พระราชบัญญัตินี้ให้เรียกว่า “พระราชบัญญัติห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา พุทธศักราช 2475”

มาตรา 2¹ ให้ใช้พระราชบัญญัตินี้เมื่อครบสามเดือนนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษา เป็นต้นไป

มาตรา 3 บุคคลใด

- (ก) ให้บุคคลอื่นยืมเงิน โดยคิดดอกเบี้ยเกินกว่าอัตราที่กฎหมายกำหนดไว้ หรือ
- (ข) เพื่อปิดบังการเรียกดอกเบี้ยเกินอัตราท่านบัญญัติไว้ในกฎหมาย บังอาจกำหนดข้อความอันไม่จริงในเรื่องจำนวนเงินกู้หรืออื่นๆ ไว้ในหนังสือสัญญา หรือตราสารที่เปลี่ยนมือได้ หรือ
- (ค) นอกจากดอกเบี้ย ยังบังอาจกำหนดจะเอา หรือรับเอาซึ่งกำไรอื่นเป็นเงินหรือสิ่งของ หรือโดยวิธีเพิกถอนหนี้ หรืออื่น ๆ จนเห็นได้ชัดว่าประโยชน์ที่ได้รับนั้นมากเกินส่วนอันสมควรตามเงื่อนไขแห่งการกู้ยืม

ท่านว่าบุคคลนั้นมีความผิดฐานเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

¹ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 49/-/หน้า 461/26 ตุลาคม 2475

มาตรา 4 บุคคลใดโดยรู้อยู่แล้ว ได้มา แม้จะได้ไปล่าซึ่งสิทธิที่จะเรียกร้องจากบุคคลอื่นอันผิดบัญญัติที่กล่าวไว้ในมาตราก่อน และใช้สิทธินั้นหรือพยายามถือเอาประโยชน์แห่งสิทธินั้น ท่านว่าบุคคลนั้นมีความผิดต้องระวางโทษดังที่บัญญัติไว้ในมาตราก่อนนั้น

ประกาศมา ณ วันที่ 26 ตุลาคม พุทธศักราช 2475 เป็นปีที่ 8 ในรัชกาลปัจจุบัน

พระราชบัญญัติ
ดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน
พ.ศ. 2523

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.
ให้ไว้ ณ วันที่ 9 มกราคม พ.ศ. 2523
เป็นปีที่ 35 ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรมีกฎหมายว่าด้วยดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของรัฐสภา ดังต่อไปนี้

มาตรา 1 พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน พ.ศ. 2523”

มาตรา 2² พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา 3 ในพระราชบัญญัตินี้

“สถาบันการเงิน” หมายความว่า

- (1) ธนาคารแห่งประเทศไทย
- (2) ธนาคารพาณิชย์ตามกฎหมายว่าด้วยการธนาคารพาณิชย์
- (3) บริษัทเงินทุน บริษัทหลักทรัพย์ และบริษัทเครดิตฟองซิเออร์ ตามกฎหมายว่าด้วยการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเออร์
- (4) สถาบันการเงินอื่นที่รัฐมนตรีกำหนดโดยคำแนะนำของธนาคารแห่งประเทศไทย โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

“รัฐมนตรี” หมายความว่า รัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

---

² ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 97/ตอนที่ 3/ฉบับพิเศษ หน้า 1/10 มกราคม 2523

มาตรา 4³ เพื่อประโยชน์ในการแก้ไขภาวะเศรษฐกิจของประเทศ รัฐมนตรีโดยคำแนะนำของธนาคารแห่งประเทศไทย มีอำนาจกำหนดอัตราดอกเบี้ยที่สถาบันการเงินอาจคิดจากผู้กู้ยืมหรือคิดให้ผู้ให้กู้ยืมให้สูงกว่าร้อยละสิบห้าต่อปีได้

ในการกำหนดตามวรรคหนึ่ง รัฐมนตรีจะกำหนดอัตราดอกเบี้ยสำหรับสถาบันการเงินบางประเภทหรือทุกประเภทโดยกำหนดเป็นอัตราสูงสุดหรืออัตราที่อ้างอิงได้ในลักษณะอื่นก็ได้ และจะกำหนดเงื่อนไขให้สถาบันการเงินต้องปฏิบัติตามก็ได้

การกำหนดตามมาตรา นี้ ให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา 5⁴ การกำหนดอัตราดอกเบี้ยตามพระราชบัญญัตินี้ไม่กระทบกระเทือนถึงอำนาจกำหนดอัตราดอกเบี้ยตามที่มีกฎหมายบัญญัติให้อำนาจไว้โดยเฉพาะ แต่การกำหนดอัตราดอกเบี้ยตามกฎหมายนั้น จะต้องไม่เกินอัตราดอกเบี้ยที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดตามมาตรา 4

มาตรา 6⁵ เมื่อรัฐมนตรีกำหนดอัตราดอกเบี้ยตามมาตรา 4 แล้ว มิให้นำมาตรา 654 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาใช้บังคับแก่การคิดดอกเบี้ยของสถาบันการเงินที่รัฐมนตรีกำหนดตามมาตรา 4

มาตรา 7 ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

³ มาตรา 4 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน (ฉบับที่ 3) พ.ศ.

2535

⁴ มาตรา 5 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน (ฉบับที่ 3) พ.ศ.

2535

⁵ มาตรา 6 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน (ฉบับที่ 3) พ.ศ.

2535

ประกาศกระทรวงการคลัง
เรื่อง การกำหนดสถาบันการเงินและอัตราดอกเบี้ยสูงสุดของดอกเบี้ย
ที่สถาบันการเงินอาจคิดได้จากผู้กู้ยืม (ฉบับที่ 12)
พ.ศ. 2550

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 3 (4) และมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน พ.ศ. 2523 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2535 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังโดยคำแนะนำของธนาคารแห่งประเทศไทยออกข้อกำหนด ดังต่อไปนี้

- ข้อ 1 กำหนดให้สหกรณ์เครดิตยูเนี่ยนเป็นสถาบันการเงิน
- ข้อ 2 อัตราสูงสุดของดอกเบี้ยที่สหกรณ์เครดิตยูเนี่ยนอาจคิดจากผู้กู้ยืมไม่เกินร้อยละ 19 ต่อปี
- ข้อ 3⁶ ประกาศนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ประกาศ ณ วันที่ 20 มิถุนายน พ.ศ. 2550

ฉลองภพ สุสังกร์กาญจน์

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง

วัชศักดิ์/ผู้จัดทำ

6 สิงหาคม 2550

คลธิ์/ผู้จัดทำ

11 กุมภาพันธ์ 2552

⁶ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 124/ตอนพิเศษ 84 ง/หน้า 17/13 กรกฎาคม 2550

พระราชบัญญัติ
ธุรกิจสถาบันการเงิน
พ.ศ. 2551

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.

ให้ไว้ ณ วันที่ 27 มกราคม พ.ศ. 2551

เป็นปีที่ 63 ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยการธนาคารพาณิชย์และกฎหมายว่าด้วยการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเออร์ รวมเข้าเป็นฉบับเดียวกัน

พระราชบัญญัตินี้มีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ซึ่งมาตรา 29 ประกอบกับมาตรา 31 มาตรา 33 มาตรา 36 มาตรา 39 มาตรา 41 และมาตรา 43 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้กระทำได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ดังต่อไปนี้

มาตรา 1 พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติธุรกิจสถาบันการเงิน พ.ศ. 2551”

มาตรา 2⁷ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา 3 ให้ยกเลิก

- (1) พระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505
- (2) พระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2522
- (3) พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505

พ.ศ. 2528

- (4) พระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2535

(5) พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2540

⁷ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 125/ตอนที่ 27 ก/หน้า 1/5 กุมภาพันธ์ 2551

- (6) พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2540
- (7) พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2541
- (8) พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเออร์ พ.ศ. 2522
- (9) พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเออร์ พ.ศ. 2522 พ.ศ. 2526
- (10) พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเออร์ พ.ศ. 2522 (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2528
- (11) พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเออร์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535
- (12) พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเออร์ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2535
- (13) พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเออร์ พ.ศ. 2522 (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2540
- (14) พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเออร์ พ.ศ. 2522 (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2540
- (15) พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเออร์ พ.ศ. 2522 (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2541

มาตรา 4 ในพระราชบัญญัตินี้

“ธุรกิจสถาบันการเงิน” หมายความว่า ธุรกิจธนาคารพาณิชย์ ธุรกิจเงินทุน และธุรกิจเครดิตฟองซิเออร์ และให้หมายความรวมถึงการประกอบธุรกิจของสถาบันการเงินเฉพาะกิจ

“การให้สินเชื่อ” หมายความว่า การให้กู้ยืมเงิน หรือซื้อ เชื้อลด รับช่วงซื้อลดตัวเงินเป็นเจ้าหนี้เนื่องจากได้จ่ายหรือสั่งให้จ่ายเงินเพื่อประโยชน์ของผู้เคยค้า หรือเป็นเจ้าหนี้เนื่องจากได้จ่ายเงินตามภาระผูกพันตามเล็ดเตอร์ออฟเครดิตหรือภาระผูกพันอื่น

“ธุรกรรมที่มีลักษณะคล้ายการให้สินเชื่อ” หมายความว่า ธุรกรรมแฟ็กเตอร์ริง ธุรกรรมการให้เช่าซื้อ ธุรกรรมการให้เช่าแบบลีสซิ่ง และธุรกรรมอื่นที่มีลักษณะคล้ายการให้สินเชื่อตามที่ธนาคารแห่งประเทศไทยประกาศกำหนด

“สถาบันการเงิน” หมายความว่า

- (1) ธนาคารพาณิชย์
- (2) บริษัทเงินทุน
- (3) บริษัทเครดิตฟองซิเอร์

มาตรา 7 ประกาศของธนาคารแห่งประเทศไทยที่ออกตามพระราชบัญญัตินี้ เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

มาตรา 8 ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจออกประกาศเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

ประกาศตามวรรคหนึ่งเมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

รัฐมนตรีอาจกำหนดให้ธนาคารแห่งประเทศไทยยื่นรายงานข้อมูลที่ได้รับจากการดำเนินการตามรายการที่รัฐมนตรีกำหนด ทั้งนี้ จะให้ยื่นตามระยะเวลาหรือเป็นครั้งคราวและจะให้ทำคำชี้แจงข้อความเพื่ออธิบายหรือขยายความแห่งรายงานนั้นก็ได้

มาตรา 9 การประกอบธุรกิจธนาคารพาณิชย์ ธุรกิจเงินทุน หรือธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ จะกระทำได้เฉพาะนิติบุคคลประเภทบริษัทมหาชนจำกัด โดยได้รับใบอนุญาตจากรัฐมนตรีโดยคำแนะนำของธนาคารแห่งประเทศไทย ทั้งนี้ ในการอนุญาตดังกล่าวรัฐมนตรีจะกำหนดหลักเกณฑ์ตามที่เห็นสมควรก็ได้

มาตรา 36 ให้ธนาคารพาณิชย์ บริษัทเงินทุน หรือบริษัทเครดิตฟองซิเอร์ ประกอบธุรกิจได้เฉพาะธุรกิจธนาคารพาณิชย์ ธุรกิจเงินทุน หรือธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ แล้วแต่กรณี และธุรกิจที่เกี่ยวข้อง หรือจำเป็นต่อการประกอบธุรกิจของธนาคารพาณิชย์ ธุรกิจเงินทุน หรือธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ตามที่ธนาคารแห่งประเทศไทยประกาศกำหนด ทั้งนี้ ธนาคารแห่งประเทศไทยจะประกาศกำหนดธุรกิจที่เกี่ยวข้องหรือจำเป็นโดยแยกตามประเภทสถาบันการเงินและธนาคารพาณิชย์แต่ละชนิดก็ได้ และจะกำหนดหลักเกณฑ์สำหรับการประกอบธุรกิจที่เกี่ยวข้องหรือจำเป็นนั้นด้วยก็ได้

มาตรา 46 ในกรณีที่มีเหตุอันสมควร ธนาคารแห่งประเทศไทยอาจประกาศกำหนดให้สถาบันการเงินปฏิบัติในเรื่องดังต่อไปนี้

- (1) ดอกเบี้ยหรือส่วนลดที่อาจเรียกได้
- (2) ดอกเบี้ยหรือส่วนลดที่อาจจ่ายได้
- (3) ค่าบริการที่อาจเรียกได้
- (4) เงินมัดจำที่อาจเรียกได้
- (5) หลักประกันเป็นทรัพย์สินที่ต้องเรียก

- (6) ผลประโยชน์ที่อาจเรียกได้จากการทำธุรกรรมที่มีลักษณะคล้ายการให้สินเชื่อ
- (7) เบี้ยปรับที่อาจเรียกได้

ประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย
ที่ สนส. 80/2551
เรื่อง หลักเกณฑ์การปฏิบัติในเรื่องดอกเบี้ย ส่วนลด ค่าบริการต่าง ๆ
และเบี้ยปรับสำหรับธนาคารพาณิชย์

1. เหตุผลในการออกประกาศ

เพื่อให้มีความชัดเจนและโปร่งใสในการจ่ายและเรียกเก็บดอกเบี้ย ส่วนลด ค่าบริการต่าง ๆ และเบี้ยปรับ ที่เกี่ยวเนื่องกับการรับฝากเงินและการให้สินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ ส่งเสริมให้มีการแข่งขันอย่างเป็นธรรมในการประกอบธุรกิจ และเพื่อประโยชน์ของผู้บริโภคในการเปรียบเทียบข้อมูลสำหรับเลือกใช้บริการจากธนาคารพาณิชย์ ธนาคารแห่งประเทศไทยจึงออกหลักเกณฑ์ให้ธนาคารพาณิชย์ปฏิบัติในเรื่องดอกเบี้ย ส่วนลด ค่าบริการต่าง ๆ และเบี้ยปรับ

ในการออกประกาศฉบับนี้เพื่ออ้างอิงอำนาจตามกฎหมายให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติธุรกิจสถาบันการเงิน พ.ศ. 2551 และเป็นการรวบรวมประกาศธนาคารแห่งประเทศไทยซึ่งเกี่ยวข้องกับดอกเบี้ย ส่วนลด ค่าบริการต่าง ๆ และเบี้ยปรับของธนาคารพาณิชย์ให้อยู่ในฉบับเดียวกัน โดยสาระสำคัญของหลักเกณฑ์ส่วนใหญ่ไม่มีการเปลี่ยนแปลงจากหลักเกณฑ์เดิมอย่างใดก็ดี เพื่อให้ธนาคารพาณิชย์สามารถกำหนดอัตราดอกเบี้ยเงินฝากได้ยืดหยุ่นมากขึ้น ธนาคารแห่งประเทศไทยจึงยกเลิกการกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับอัตราดอกเบี้ยเงินฝากพิเศษที่ธนาคารพาณิชย์กำหนดเพิ่มขึ้นจากอัตราที่ประกาศไว้ได้อีกไม่เกินร้อยละ 0.5 นอกจากนี้ เพื่อเป็นการคุ้มครองผู้บริโภคผู้ฝากเงินในการเรียกเก็บค่าบริการรักษาดำเนินบัญชีเงินฝาก ธนาคารพาณิชย์จะต้องแจ้งเป็นหนังสือให้ลูกค้าแต่ละรายทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่า 30 วัน และกรณีบัญชีเงินฝากที่ไม่เคลื่อนไหวแต่ไม่อยู่ในข่ายเรียกเก็บค่าบริการรักษาดำเนินบัญชีเงินฝาก ธนาคารพาณิชย์จะต้องแจ้งเป็นจดหมายลงทะเบียนหรือจดหมายรับรองให้ลูกค้าทราบ

2. อำนาจตามกฎหมาย

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 38 มาตรา 40 มาตรา 41 มาตรา 46 และมาตรา 71 แห่งพระราชบัญญัติธุรกิจสถาบันการเงิน พ.ศ. 2551 ธนาคารแห่งประเทศไทยออกหลักเกณฑ์ให้ธนาคารพาณิชย์ปฏิบัติในเรื่องดอกเบี้ย ส่วนลด ค่าบริการต่าง ๆ และเบี้ยปรับ ตามความในประกาศฉบับนี้

3. ขอบเขตการบังคับใช้

ประกาศฉบับนี้ให้ใช้บังคับกับธนาคารพาณิชย์ตามกฎหมายว่าด้วยธุรกิจสถาบันการเงินทุกธนาคาร แต่ไม่ใช้บังคับกับกรณี ดังต่อไปนี้

3.1 การรับฝากเงิน หรือการให้สินเชื่อระหว่างธนาคารพาณิชย์กับสถาบันการเงิน ตามกฎหมายว่าด้วยดอกเบี้ยเงินกู้ยืมของสถาบันการเงิน

3.2 การให้สินเชื่อโดยตกลงกันเป็นเงินตราต่างประเทศ

3.3 ธุรกิจเงินฝาก และเงินให้สินเชื่อที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนดหลักเกณฑ์ โดยเฉพาะในเรื่องดังกล่าวไว้ เช่น เงินฝากหรือเงินกู้ยืมที่มีอนุพันธ์แฝง สินเชื่อบัตรเครดิต และสินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับ ให้ธนาคารพาณิชย์ถือปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ดังกล่าว

4. ประกาศและหนังสือเวียนที่ยกเลิก ตามเอกสารแนบ 1

5. เนื้อหา

5.1 ในประกาศฉบับนี้

“ดอกเบี้ย ส่วนลด หรือค่าบริการ” หมายความว่า บรรดาเงิน ทรัพย์สิน หรือสิ่งอื่นที่อาจคิดคำนวณ ได้เป็นเงิน ซึ่งผู้ฝากเงินหรือบุคคลใดได้รับจากธนาคารพาณิชย์ พนักงาน หรือลูกจ้างของธนาคารพาณิชย์ เนื่องจากการรับฝากเงิน กู้ยืมเงิน หรือรับเงิน หรือที่ธนาคารพาณิชย์ พนักงาน หรือลูกจ้างของธนาคารพาณิชย์นั้น ได้รับเนื่องจากการประกอบธุรกิจของธนาคารพาณิชย์

“ค่าบริการต่างๆ” หมายความว่า บรรดาเงิน ทรัพย์สิน หรือสิ่งอื่นที่อาจคิดคำนวณ ได้เป็นเงิน นอกจากดอกเบี้ยหรือส่วนลดที่ธนาคารพาณิชย์ได้รับจากลูกค้าเนื่องจากการประกอบธุรกิจของธนาคารพาณิชย์ ไม่ว่าจะเรียกชื่อว่า ค่าบริการ ค่าธรรมเนียม หรือค่าใช้จ่ายอื่นใดก็ตาม แต่ไม่รวมถึงเบี้ยปรับที่อาจเรียกได้ ตามมาตรา 46 (7) แห่งพระราชบัญญัติธุรกิจสถาบันการเงิน พ.ศ. 2551

“เงินให้สินเชื่อเพื่อการประกอบธุรกิจ (Commercial loan)” หมายความว่า เงินให้สินเชื่อที่ให้แก่บุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลที่มีวัตถุประสงค์เพื่อการประกอบธุรกิจ

“เงินให้สินเชื่อเพื่อการอุปโภคบริโภค (Consumer loan)” หมายความว่า เงินให้สินเชื่อที่ให้แก่บุคคลธรรมดาที่ไม่มีวัตถุประสงค์เพื่อนำไปใช้ในการประกอบธุรกิจ ซึ่งรวมถึงสินเชื่อที่อยู่อาศัย (Housing loan) สินเชื่อบัตรเครดิต (Credit card loan) และสินเชื่อส่วนบุคคล (Personal loan)

5.2 การกำหนดแนวทางและวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการรับฝากเงิน และการให้สินเชื่อ

5.2.1 ธนาคารพาณิชย์ต้องกำหนดแนวทางและวิธีปฏิบัติที่ชัดเจนในเรื่องดังต่อไปนี้

- (1) การจ่ายดอกเบี้ยเงินฝากให้แก่ลูกค้า
- (2) การเรียกเก็บดอกเบี้ย หรือส่วนลดเงินให้สินเชื่อ และค่าบริการต่างๆ รวมถึงเบี้ยปรับจากลูกค้า
- (3) การรับซื้อหรือเรียนจากลูกค้าในเรื่องการจ่ายดอกเบี้ย การเรียกเก็บดอกเบี้ยหรือส่วนลด ค่าบริการต่างๆ และเบี้ยปรับ โดยอย่างน้อยต้องมีรายละเอียดเกี่ยวกับช่องทางในการรับซื้อหรือเรียน กระบวนการพิจารณาตรวจสอบ ระยะเวลาในการดำเนินการ การแจ้งผลการดำเนินการ และกระบวนการพิจารณาการชดเชยสำหรับความเสียหายใดๆ ที่ลูกค้าได้รับอันเกิดจากความผิดพลาดของธนาคารพาณิชย์

5.2.2 ธนาคารพาณิชย์ต้องจัดให้มีข้อมูลที่เป็นปัจจุบัน ไว้ในที่เปิดเผย ณ สำนักงานใหญ่และสำนักงานสาขาของธนาคารพาณิชย์แต่ละแห่งที่ให้บริการ โดยอย่างน้อยต้องมีรายละเอียดสัญญาหรือข้อตกลงที่เป็นรูปแบบมาตรฐานสำหรับลูกค้าทั่วไป เงื่อนไขต่างๆ ของสัญญาหรือข้อตกลง อัตราดอกเบี้ยหรือส่วนลด ค่าบริการต่างๆ เบี้ยปรับ รวมถึงสูตรและวิธีการคำนวณต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยให้รวมถึงกรณีมีการเปลี่ยนแปลงข้อมูลดังกล่าวด้วย และต้องสามารถมอบให้ลูกค้าผู้ใช้บริการได้ตามสมควรเมื่อมีการร้องขอ เพื่อให้ลูกค้าสามารถใช้ข้อมูลดังกล่าวประกอบการตัดสินใจเลือกใช้บริการได้ตรงตามความต้องการ

5.2.3 ในการทำสัญญาใหม่กับลูกค้า ธนาคารพาณิชย์ต้องมอบหรือส่งสำเนาสัญญาหรือข้อตกลงการให้บริการให้แก่ลูกค้า ซึ่งต้องระบุถึงอัตราดอกเบี้ยหรือส่วนลดหรือค่าบริการต่างๆ หรือเบี้ยปรับ และต้องชี้แจงให้ลูกค้าทราบถึงภาวะ สิทธิและประโยชน์ในการทำสัญญาดังกล่าวด้วย

5.2.4 การทำโฆษณาไม่ว่าจะกระทำด้วยการใช้ถ้อยคำ ตัวอักษร ตัวเลข ภาพหรือผัง หรือด้วยวิธีอื่นใด โดยทางหนังสือพิมพ์ หรือสิ่งพิมพ์อื่น วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ ป้ายโฆษณา จดหมาย หรือโดยทางอื่นใดต่างๆ ที่เกี่ยวเนื่องกับธุรกิจธนาคารพาณิชย์ ธนาคารพาณิชย์ควรให้ข้อมูลที่ชัดเจนทั้งด้านสิทธิประโยชน์ที่ลูกค้าจะได้รับและภาระหรือค่าใช้จ่ายที่ลูกค้าจะต้องจ่ายเพื่อให้เกิดความเข้าใจอันดีและถูกต้อง

5.3 ดอกเบี้ยเงินฝาก

ธนาคารพาณิชย์ต้องปฏิบัติในเรื่องดอกเบี้ยเงินฝาก ดังต่อไปนี้

5.3.1 ประกาศอัตราดอกเบี้ยที่จะจ่ายสำหรับเงินฝากของลูกค้าแต่ละประเภท รวมทั้งเงื่อนไขต่างๆ (ถ้ามี) โดยคำนึงถึงความชัดเจน โปร่งใส และเท่าเทียมกันสำหรับเงินฝากของลูกค้าประเภทเดียวกัน และให้มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

(1) อัตราดอกเบี้ยสำหรับเงินฝากที่ต้องจ่ายคืนเมื่อทวงถามประเภทกระแสรายวัน เงินฝากที่ต้องจ่ายคืนเมื่อทวงถามประเภทออมทรัพย์ที่ไม่ใช่เช็คในการถอน เงินฝากที่ต้องจ่ายคืนเมื่อสิ้นระยะเวลา เงินฝากที่ต้องจ่ายคืนเมื่อสิ้นระยะเวลาที่กำหนดไว้โดยการออกบัตรเงินฝาก และเงินฝากที่ต้องจ่ายคืนเมื่อสิ้นระยะเวลาแบบผูกพันที่มีระยะเวลาการฝากต่อเนื่องเป็นรายเดือนไม่ต่ำกว่า 24 เดือน (Contractual savings)

(2) เงื่อนไขต่าง ๆ ในการจ่ายดอกเบี้ย เช่น อัตราดอกเบี้ยกรณีลูกค้าถอนก่อนครบกำหนดระยะเวลา แต่จะต้องไม่เกินอัตราที่กำหนดตามข้อ (1) วิธีการคำนวณดอกเบี้ยจ่าย ความถี่ในการจ่าย จำนวนวันต่อปีที่ใช้ในการคิดดอกเบี้ย และสาขาที่ให้บริการเปิดบัญชีเงินฝากเงินตราต่างประเทศ เป็นต้น

(3) เงื่อนไขอื่น ๆ ที่สำคัญ เช่น รายละเอียดการประกันเงินต้นและดอกเบี้ยจากกองทุนเพื่อการฟื้นฟูและพัฒนาระบบสถาบันการเงิน หรือสถาบันคุ้มครองเงินฝากของผลิตภัณฑ์ทางการเงินแต่ละประเภทที่ธนาคารพาณิชย์ให้บริการแก่ลูกค้า เป็นต้น

5.3.2 จ่ายดอกเบี้ยเงินฝาก ตามอัตราที่ประกาศกำหนดสำหรับเงินฝาก และลูกค้าแต่ละประเภทตามข้อ 5.3.1

5.3.3 กรณีที่วันครบกำหนดจ่ายคืนเงินฝากที่ต้องจ่ายคืนเมื่อสิ้นระยะเวลาดำหนดไว้ตรงกับวันหยุดทำการของธนาคารพาณิชย์ ให้ถือเอาวันทำการวันแรกต่อจากวันหยุดทำการนั้นเป็นวันครบกำหนดจ่ายคืนเงินฝาก โดยธนาคารพาณิชย์ต้องจ่ายดอกเบี้ยให้ลูกค้าสำหรับวันหยุดทำการนั้นด้วย สำหรับบัตรเงินฝากที่ไม่กำหนดอัตราดอกเบี้ย ให้จ่ายไม่ต่ำกว่าอัตราดอกเบี้ยเงินฝากที่จ่ายคืนเมื่อทวงถามประเภทออมทรัพย์ตามที่ธนาคารพาณิชย์ประกาศกำหนด เว้นแต่ลูกค้าจะมีข้อตกลงกับธนาคารพาณิชย์เป็นลายลักษณ์อักษรอย่างชัดเจนว่าให้โอนเงินต้นและดอกเบี้ยเข้าบัญชีเงินฝากอื่นของลูกค้าตั้งแต่วันครบกำหนดจ่ายคืน

5.3.4 ธนาคารแห่งประเทศไทยไม่สนับสนุนให้ธนาคารพาณิชย์แจกเงินหรือทรัพย์สินอื่นใดนอกจากดอกเบี้ยโดยการจตุรการชิงโชคหรือจับฉลากให้แก่ลูกค้าอีก เว้นแต่เป็นการให้ของกำนัลแก่ลูกค้าในโอกาสอันเป็นประเพณีนิยมที่ถือปฏิบัติกันโดยทั่วไป

5.4 ค่าบริการต่างๆ ที่เกี่ยวเนื่องกับเงินฝาก

ธนาคารพาณิชย์ต้องปฏิบัติในเรื่องค่าบริการต่างๆ ที่เกี่ยวเนื่องกับเงินฝาก ดังต่อไปนี้

5.4.1 กรณีบัญชีเงินฝากที่ไม่เคลื่อนไหว มียอดเงินฝากคงเหลือน้อยกว่าที่ธนาคารพาณิชย์กำหนด และธนาคารพาณิชย์มีความจำเป็นที่จะต้องเรียกเก็บหรือหักบัญชีเป็นค่าบริการรักษาสัญชีเงินฝาก ให้ธนาคารพาณิชย์ดำเนินการ ดังนี้

(1) กำหนดค่าบริการรักษาสัญชีเงินฝาก เท่าที่จำเป็นเพื่อชดเชยค่าใช้จ่ายในการบริหารบัญชีดังกล่าว โดยคำนึงถึงรายได้ที่ธนาคารพาณิชย์ได้รับจากการนำเงินฝากของลูกค้าไปหาผลประโยชน์ประกอบด้วย พร้อมทั้งกำหนดเงื่อนไขในการเรียกเก็บให้ชัดเจน

(2) ในขณะที่ลูกค้าเปิดบัญชีเงินฝากใหม่ ธนาคารพาณิชย์ต้องแจ้งให้ลูกค้าทราบถึงค่าบริการรักษาสัญชีเงินฝากและเงื่อนไขในการเรียกเก็บที่ชัดเจน

(3) แจ้งเป็นหนังสือให้ลูกค้าแต่ละรายทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่า 30 วัน ก่อนที่จะเรียกเก็บหรือหักบัญชีเป็นค่าบริการรักษาสัญชีเงินฝาก โดยให้ระบุยอดเงินฝากคงเหลือค่าบริการที่เรียกเก็บ และเงื่อนไขในการเรียกเก็บให้ชัดเจน

ทั้งนี้ ธนาคารพาณิชย์จะทำข้อตกลงเรียกเก็บหรือหักบัญชีเป็นค่าบริการรักษาสัญชีเงินฝากเกินกว่ายอดเงินฝากคงเหลือในบัญชีไม่ได้

5.4.2 กรณีบัญชีเงินฝากที่ไม่เคลื่อนไหวแต่ไม่อยู่ในข่ายที่ถูกเรียกเก็บค่าบริการรักษาสัญชีเงินฝากตามข้อ 5.4.1 และเป็นบัญชีของบุคคลธรรมดาประเภทกระแสรายวันหรือออมทรัพย์รวมถึงบัญชีเงินฝากประจำซึ่งโดยทั่วไปจะทำสัญญาแบบฝากต่อเนื่องเมื่อครบกำหนด (Roll over) แต่ลูกค้าไม่มีการติดต่อเป็นเวลานาน ธนาคารพาณิชย์ต้องแจ้งยอดเงินฝากคงเหลือเป็นจดหมายลงทะเบียนหรือจดหมายรับรองให้ลูกค้าทราบ และหากลูกค้าหรือทายาทยังไม่ติดต่อมายังธนาคารพาณิชย์ เพื่อขอปิดบัญชีหรือทำรายการเพื่อให้บัญชีมีการเคลื่อนไหว ให้ธนาคารพาณิชย์แจ้งเป็นจดหมายอีก 2 ครั้ง โดยมีระยะเวลาห่างกันคราวละ 1 ปี โดยในครั้งสุดท้าย ให้ระบุว่าธนาคารพาณิชย์จะหยุดการแจ้งเป็นหนังสือ

5.5 ดอกเบี้ยและส่วนลดเงินให้สินเชื่อ

ธนาคารพาณิชย์ต้องปฏิบัติในเรื่องดอกเบี้ยและส่วนลดเงินให้สินเชื่อ ดังต่อไปนี้

5.5.1 ประกาศอัตราดอกเบี้ยที่จะเรียกเก็บจากลูกค้าแต่ละประเภท ดังนี้

(1) อัตราดอกเบี้ยอ้างอิง พร้อมทั้งจำกัดความของลูกค้าที่ธนาคารพาณิชย์จะเรียกเก็บดอกเบี้ยและส่วนลดโดยอ้างอิงกับอัตราดังกล่าว เช่น อัตราดอกเบี้ยสำหรับลูกค้ารายใหญ่ชั้นดีประเภทเงินกู้แบบมีระยะเวลา (Minimum Loan Rate หรือ MLR) อัตราดอกเบี้ย

สำหรับลูกค้ารายย่อยขั้นต่ำ (Minimum Retail Rate หรือ MRR) และอัตราดอกเบี้ยสำหรับลูกค้ารายใหญ่ขั้นต่ำประเภทเงินเบิกเกินบัญชี (Minimum Overdraft Rate หรือ MOR) เป็นต้น

(2) เพดานอัตราดอกเบี้ยและส่วนลดที่ธนาคารพาณิชย์อาจเรียกเก็บได้สูงสุดโดยจำแนกตามกลุ่มเป็นเงินให้สินเชื่อเพื่อการประกอบธุรกิจ (Commercial loan) และเงินให้สินเชื่อเพื่อการอุปโภคบริโภค (Consumer loan) ทั้งนี้ ธนาคารพาณิชย์อาจประกาศจำแนกปลีกย่อยตามประเภทเงินให้สินเชื่อ และอาจแยกประกาศเพดานอัตราดอกเบี้ยและส่วนลดสูงสุดกรณีผลิตภัณฑ์ชำระหนี้ออกจากเพดานอัตราดอกเบี้ยและส่วนลดสูงสุดกรณีปกติด้วยก็ได้

5.5.2 ไม่ว่ากรณีใดๆ ธนาคารพาณิชย์จะเรียกเก็บดอกเบี้ยหรือส่วนลดได้ไม่เกินเพดานอัตราดอกเบี้ยหรือส่วนลดสูงสุดที่ธนาคารพาณิชย์ประกาศไว้สำหรับเงินให้สินเชื่อและลูกค้าแต่ละกลุ่มและประเภทตามข้อ 5.5.1 (2) ยกเว้นสินเชื่อเพื่อการจัดหาที่อยู่อาศัยแก่ผู้มีรายได้น้อยที่ได้ทำสัญญาผูกพันกันไว้ก่อนวันที่ 1 มิถุนายน 2535 ธนาคารพาณิชย์เรียกเก็บดอกเบี้ยได้ไม่เกินอัตรา MLR ตามข้อ 5.5.1 (1)

5.6 ค่าบริการต่าง ๆ ที่เกี่ยวเนื่องกับเงินให้สินเชื่อ

ค่าบริการต่าง ๆ ที่เกี่ยวเนื่องกับการให้สินเชื่อให้ถือเป็นส่วนหนึ่งของดอกเบี้ยหรือส่วนลด เว้นแต่ค่าบริการต่าง ๆ ที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนดดังต่อไปนี้ ให้เรียกเก็บต่างหากจากดอกเบี้ยได้

5.6.1 กรณีเงินให้สินเชื่อเพื่อการประกอบธุรกิจ (Commercial loan) หากธนาคารพาณิชย์ประกาศประเภท จำนวน หรืออัตราของค่าบริการที่เกี่ยวเนื่องกับการให้สินเชื่อไว้อย่างชัดเจน ธนาคารพาณิชย์อาจเรียกค่าบริการต่าง ๆ ที่เกี่ยวเนื่องกับการให้สินเชื่อที่ธนาคารพาณิชย์จะเรียกเก็บได้ต่างหาก โดยไม่ถือเป็นดอกเบี้ยหรือส่วนลดก็ได้

5.6.2 กรณีเงินให้สินเชื่อเพื่อการอุปโภคบริโภค (Consumer loan) ธนาคารพาณิชย์อาจเรียกเก็บค่าบริการต่าง ๆ ตามที่ได้จ่ายไปจริงและพอสมควรแก่เหตุได้ต่างหาก โดยไม่ถือว่าเป็นดอกเบี้ยหรือส่วนลดได้ แต่ต้องเป็นค่าใช้จ่ายเฉพาะที่กำหนดไว้ดังต่อไปนี้

(1) ค่าใช้จ่ายที่ธนาคารพาณิชย์ต้องจ่ายให้แก่หน่วยงานราชการ

(2) ค่าใช้จ่ายที่ธนาคารพาณิชย์ต้องจ่ายให้แก่บุคคลอื่นหรือหน่วยงานภายนอก โดยมีหลักฐานการชำระเงินที่สามารถตรวจสอบได้ตามประเภทที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนดดังตารางที่ 3 แนบท้ายประกาศนี้

(3) ค่าใช้จ่ายที่ทำให้ต้นทุนในการดำเนินงานของธนาคารพาณิชย์เพิ่มขึ้นอันเนื่องมาจากการให้บริการแก่ลูกค้าหรือการคิดค่าธรรมเนียมชำระหนี้ของลูกค้า แล้วแต่กรณี เฉพาะรายตามประเภทที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนดดังตารางที่ 3 แนบท้ายประกาศนี้

ทั้งนี้ ธนาคารพาณิชย์จะเรียกเก็บค่าใช้จ่ายประเภทเดียวกันตามที่ระบุไว้ในข้อ (2) และ (3) ซ้ำซ้อนกันไม่ได้

5.7 ค่าบริการอื่น ๆ ที่ไม่เกี่ยวเนื่องกับการให้สินเชื่อ

ค่าบริการใดๆ ที่ไม่เกี่ยวเนื่องกับการให้สินเชื่อ เช่น ค่าบริการการใช้เช็คหรือการโอนเงินนั้น ธนาคารพาณิชย์อาจเรียกเก็บได้อยู่แล้ว แต่ต้องปฏิบัติตามประกาศธนาคารแห่งประเทศไทยที่กำหนดไว้โดยเฉพาะในเรื่องนั้น ๆ

5.8 เบี้ยปรับที่เกี่ยวข้องกับเงินให้สินเชื่อที่อยู่อาศัย

ธนาคารพาณิชย์ต้องปฏิบัติในเรื่องเบี้ยปรับเงินให้สินเชื่อที่อยู่อาศัย ดังต่อไปนี้

5.8.1 กรณีที่ลูกค้าเลือกทำสัญญาเป็นสินเชื่อที่อยู่อาศัยอัตราดอกเบี้ยลอยตัว ตั้งแต่แรกและประสงค์จะไถ่ถอนสินเชื่อก่อนกำหนดทั้งจำนวน ธนาคารพาณิชย์สามารถคิดเบี้ยปรับดังกล่าวได้เฉพาะกรณีลูกค้าไถ่ถอนสินเชื่อเพื่อไปใช้บริการกับสถาบันการเงินอื่นภายในช่วง 3 ปีแรก นับจากวันทำสัญญา

5.8.2 กรณีที่ลูกค้าทำสัญญาเป็นสินเชื่อที่อยู่อาศัยอัตราดอกเบี้ยคงที่และประสงค์จะไถ่ถอนสินเชื่อก่อนครบรอบสัญญา ซึ่งเป็นสัญญาที่ธนาคารพาณิชย์กำหนดให้มีการคิดอัตราดอกเบี้ยคงที่เปลี่ยนทุกกรอบ 3 ปี หรือ 5 ปี เพื่อไปใช้บริการกับสถาบันการเงินอื่น หรือกรณีที่ลูกค้าประสงค์จะขอเปลี่ยนไปใช้สินเชื่ออัตราดอกเบี้ยลอยตัวก่อนครบรอบสัญญาที่กล่าว ให้ธนาคารพาณิชย์สามารถคิดเบี้ยปรับได้

5.9 การเปิดเผยข้อมูลอัตราดอกเบี้ย ส่วนลด ค่าบริการต่าง ๆ และเบี้ยปรับ

5.9.1 การประกาศกำหนดหรือเปลี่ยนแปลงอัตราดอกเบี้ย ส่วนลด ค่าบริการต่าง ๆ และเบี้ยปรับ ธนาคารพาณิชย์ต้องปฏิบัติดังต่อไปนี้

(1) ปัดประกาศตารางที่ 1-6 แนบท้ายประกาศนี้ไว้ในที่เปิดเผย ณ สำนักงานใหญ่และสำนักงานสาขาของธนาคารพาณิชย์แต่ละแห่งที่ให้บริการ ภายในวันเดียวกับที่ธนาคารพาณิชย์ออกประกาศหรือเปลี่ยนแปลงประกาศ

(2) เผยแพร่ตารางที่ 1-6 แนบท้ายประกาศนี้ไว้ในเว็บไซต์ (Website) ของธนาคารพาณิชย์ ก่อนวันที่อัตราที่ประกาศมีผลใช้บังคับ และต้องเผยแพร่ข้อมูลย้อนหลังอย่างน้อย ๓ ปี เพื่อให้ลูกค้าเรียกดูข้อมูลได้

(3) แจ้งเป็นหนังสือให้แก่ลูกค้าภายในเวลาอันควร หากมีการเปลี่ยนแปลงอัตราดอกเบี้ยเงินให้สินเชื่อเพื่อการอุปโภคบริโภค (Consumer loan) ซึ่งทำให้ลูกค้าเสียประโยชน์ไม่ว่าจะเป็นอัตราดอกเบี้ยคงที่หรืออัตราดอกเบี้ยลอยตัว

5.9.2 การประกาศกำหนดหรือเปลี่ยนแปลงค่าบริการต่าง ๆ เบี้ยปรับ สูตรและวิธีการคำนวณ ตลอดจนเงื่อนไขต่าง ๆ ของสัญญาหรือข้อตกลง ซึ่งทำให้ลูกค้าผู้ใช้บริการเสียประโยชน์ ธนาคารพาณิชย์ต้องได้รับความยินยอมจากลูกค้าก่อน เว้นแต่ลูกค้าเลือกที่จะให้ธนาคารพาณิชย์ดำเนินการเป็นอย่างอื่น อย่างไรก็ตาม ไม่ว่าจะมีการตกลงใดๆ ไว้ ธนาคารพาณิชย์ต้องปิดประกาศการกำหนดหรือเปลี่ยนแปลงค่าบริการต่าง ๆ และเบี้ยปรับดังกล่าวไว้ในที่เปิดเผย ณ สำนักงานใหญ่ และสำนักงานสาขาของธนาคารพาณิชย์แต่ละแห่งที่ให้บริการ เพื่อให้ลูกค้าทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่า 30 วันก่อนจะมีผลใช้บังคับ และต้องเผยแพร่ในเว็บไซต์ (Website) ของธนาคารพาณิชย์ไปในคราวเดียวกันด้วย ทั้งนี้ หลักเกณฑ์ข้อนี้ไม่ใช่บังคับกับสัญญาที่เป็นการเฉพาะรายกับลูกค้ารายใหญ่

5.9.3 ธนาคารพาณิชย์ต้องจัดเก็บต้นฉบับของตารางที่ 1-6 แนบท้ายประกาศนี้ ไม่ว่าจะอยู่ในรูปของเอกสาร หรือสื่อบันทึกโดยเครื่องคอมพิวเตอร์ หรือในรูปแบบใด ๆ เป็นเวลาไม่น้อยกว่า 10 ปี นับแต่วันที่อัตราที่ประกาศมีผลใช้บังคับ เพื่อจัดให้ลูกค้า ศาล หรือหน่วยงานของรัฐตามที่ร้องขอ

5.10 การจัดทำรายงานบัญชีเงินฝากเงินตราต่างประเทศ

ธนาคารพาณิชย์ต้องส่งข้อมูลตามข้อ 5.9.1 (1) เฉพาะตารางที่ 4-6 ให้แก่ธนาคารแห่งประเทศไทย ในรูปแบบ Excel file ผ่านช่องทาง Email Address : FOG_RR@bot.or.th ภายใน 3 วันทำการ นับจากวันที่ออกประกาศหรือเปลี่ยนแปลงประกาศ

6. วันเริ่มต้นบังคับใช้

ประกาศนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ประกาศ ณ วันที่ 3 สิงหาคม พ.ศ. 2551

ธาริษา วัฒนเกส

ผู้ว่าการ

ธนาคารแห่งประเทศไทย

ประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย

ที่ สนส. 83/2551

เรื่อง หลักเกณฑ์การปฏิบัติในเรื่องดอกเบี้ย ค่าบริการต่าง ๆ และเบี้ยปรับที่สถาบันการเงิน
อาจเรียกได้ในการประกอบธุรกิจสินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับ

1. เหตุผลในการออกประกาศ

เพื่อให้มีความชัดเจนและโปร่งใสในการเรียกเก็บดอกเบี้ย ค่าบริการต่าง ๆ และ
เบี้ยปรับที่เกี่ยวข้องกับการประกอบธุรกิจสินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับของสถาบันการเงิน
ส่งเสริมให้มีการแข่งขันอย่างเป็นธรรมในการประกอบธุรกิจ และเพื่อประโยชน์ของผู้บริโภคใน
การเปรียบเทียบข้อมูลสำหรับเลือกใช้บริการจากสถาบันการเงิน ธนาคารแห่งประเทศไทยจึงได้
ออกข้อกำหนดเกี่ยวกับดอกเบี้ย ค่าบริการต่าง ๆ และเบี้ยปรับที่สถาบันการเงินอาจเรียกได้ในการ
ประกอบธุรกิจสินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับ เพื่อคุ้มครองผู้บริโภคและเป็นแนวทางให้
สถาบันการเงินประกอบธุรกิจต่อไป

ในการออกประกาศฉบับนี้เพื่ออ้างอิงอำนาจตามกฎหมายให้สอดคล้องกับ
พระราชบัญญัติธุรกิจสถาบันการเงิน พ.ศ. 2551 และเป็นการรวบรวมประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย
ซึ่งเกี่ยวข้องกับดอกเบี้ย ค่าบริการต่างๆ และเบี้ยปรับที่สถาบันการเงินอาจเรียกได้ในการประกอบ
ธุรกิจสินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับให้อยู่ในฉบับเดียวกัน โดยสาระสำคัญไม่มีการเปลี่ยนแปลง
ไปจากหลักเกณฑ์เดิม

2. อำนาจตามกฎหมาย

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 38 มาตรา 40 และมาตรา 46 แห่งพระราชบัญญัติ
ธุรกิจสถาบันการเงิน พ.ศ. 2551 ธนาคารแห่งประเทศไทยออกข้อกำหนดเกี่ยวกับดอกเบี้ย
ค่าบริการต่างๆ และเบี้ยปรับที่สถาบันการเงินอาจเรียกได้ในการประกอบธุรกิจสินเชื่อส่วนบุคคล
ภายใต้การกำกับ

3. ขอบเขตการบังคับใช้

ประกาศฉบับนี้ให้ใช้บังคับกับสถาบันการเงินตามกฎหมายว่าด้วยธุรกิจสถาบัน
การเงินทุกแห่ง

4. ประกาศและหนังสือเวียนที่ยกเลิก เอกสารแนบ 1

5. เนื้อหา

5.1 ในประกาศฉบับนี้

“สถาบันการเงิน” หมายความว่า ธนาคารพาณิชย์และบริษัทเงินทุนตาม

พระราชบัญญัติธุรกิจสถาบันการเงิน พ.ศ. 2551

“สินเชื่อส่วนบุคคล” หมายความว่า การให้กู้ยืมเงิน รับซื้อ ซื้อมด หรือรับช่วงซื้อมดตัวเงินหรือตราสารเปลี่ยนมืออื่นใด แก่บุคคลธรรมดาโดยมิได้ระบุนวัตกรรมประสงค์หรือมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ได้มาซึ่งสินค้าหรือบริการและไม่มีวัตถุประสงค์เพื่อนำไปใช้ในการประกอบธุรกิจของตนเอง

“สินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับ” หมายความว่า สินเชื่อส่วนบุคคลเฉพาะที่ไม่มีทรัพย์สินหรือทรัพย์สินเป็นหลักประกัน และเพื่อประโยชน์แห่งประกาศฉบับนี้ ให้รวมถึงสินเชื่อที่เกิดจากการให้เช่าซื้อและการให้เช่าแบบลีสซิ่งในสินค้าที่ผู้ประกอบการได้จำหน่ายเป็นทางการค้าปลีก ยกเว้นในสินค้าประเภทรถยนต์และรถจักรยานยนต์ ทั้งนี้ ไม่รวมถึงสินเชื่อเพื่อการศึกษา สินเชื่อเพื่อการเดินทางไปทำงานในต่างประเทศ สินเชื่อเพื่อรักษาพยาบาล สินเชื่อเพื่อสวัสดิการพนักงานที่หน่วยงานต้นสังกัดได้มีการทำสัญญากับสถาบันการเงิน และสินเชื่อตามที่ธนาคารแห่งประเทศไทยประกาศกำหนด

“ดอกเบี้ยหรือค่าบริการ” หมายความว่า บรรดาเงิน ทรัพย์สิน หรือสิ่งอื่นที่อาจคิดคำนวณได้เป็นเงิน ซึ่งผู้ฝากเงินหรือบุคคลใดได้รับจากสถาบันการเงิน พนักงานหรือลูกจ้างของสถาบันการเงิน เนื่องจากการรับฝากเงิน กู้ยืมเงิน หรือรับเงินหรือที่สถาบันการเงิน พนักงานหรือลูกจ้างของสถาบันการเงินนั้น ได้รับเนื่องจากการประกอบธุรกิจของสถาบันการเงิน

“ค่าบริการต่าง ๆ” หมายความว่า บรรดาเงิน ทรัพย์สิน หรือสิ่งอื่นที่อาจคิดคำนวณได้เป็นเงิน นอกเหนือจากดอกเบี้ยที่สถาบันการเงินได้รับจากลูกค้าเนื่องจากการให้สินเชื่อ ไม่ว่าจะเรียกชื่อว่า ค่าบริการ ค่าธรรมเนียม หรือค่าใช้จ่ายอื่นใดก็ตาม แต่ไม่รวมถึงเบี้ยปรับที่อาจเรียกได้ตามมาตรา 46 (7) แห่งพระราชบัญญัติธุรกิจสถาบันการเงิน พ.ศ. 2551

5.2 ดอกเบี้ย ค่าบริการต่าง ๆ และเบี้ยปรับที่เกี่ยวข้องกับสินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับ

5.2.1 สถาบันการเงินต้องปฏิบัติในเรื่อง การเรียกเก็บดอกเบี้ย ค่าบริการต่าง ๆ และเบี้ยปรับที่เกี่ยวข้องกับสินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับ ดังต่อไปนี้

(1) สถาบันการเงินอาจเรียกเก็บดอกเบี้ยในหนี้ค้างชำระ หรือดอกเบี้ยในระหว่างเวลาผิคนัดชำระหนี้ หรือค่าบริการต่าง ๆ หรือเบี้ยปรับในการชำระหนี้ล่าช้ากว่ากำหนดจากผู้บริโภค ทั้งนี้ เมื่อคำนวณรวมกันแล้วต้องไม่เกินร้อยละ ๒๘ ต่อปี (Effective Rate)

(2) นอกจากดอกเบี้ย ค่าบริการต่าง ๆ และเบี้ยปรับ ตามข้อ 5.2.1 (1) แล้ว สถาบันการเงินอาจเรียกเก็บค่าใช้จ่ายตามที่จ่ายไปจริงและพอสมควรแก่เหตุได้ตามรายการที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนด ดังตารางแนบท้ายประกาศฉบับนี้เฉพาะเรื่องดังต่อไปนี้

(2.1) ค่าใช้จ่ายที่สถาบันการเงินต้องจ่ายให้แก่หน่วยงานราชการ

(2.2) ค่าใช้จ่ายที่สถาบันการเงินต้องจ่ายให้แก่บุคคลอื่น หรือหน่วยงานภายนอก โดยมีหลักฐานการชำระเงินที่สามารถตรวจสอบได้ตามประเภทที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนด ดังตารางแนบท้ายประกาศนี้

(2.3) ค่าใช้จ่ายที่ทำให้ต้นทุนในการดำเนินงานของสถาบันการเงินเพิ่มขึ้นอันเนื่องมาจากการให้บริการแก่ลูกค้า หรือการผิณฑ์ชำระหนี้ของลูกค้า แล้วแต่กรณี เฉพาะรายการตามประเภทที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนด ดังตารางแนบท้ายประกาศนี้

ทั้งนี้ สถาบันการเงินจะเรียกเก็บค่าใช้จ่ายประเภทเดียวกันตามที่ระบุไว้ใน 5.2.1 (2.2) และ 5.2.1 (2.3) ซ้ำซ้อนกันไม่ได้

(3) สถาบันการเงินต้องไม่นำดอกเบี้ย ค่าบริการต่าง ๆ และเบี้ยปรับ ตามข้อ 5.2.1 (1) และค่าใช้จ่ายตามที่จ่ายไปจริงและพอสมควรแก่เหตุตามข้อ 5.2.1 (2) มารวมกับจำนวนหนี้ที่ค้างชำระเพื่อคิดดอกเบี้ยและเบี้ยปรับอีก

(4) การเรียกเก็บค่าบริการต่าง ๆ และเบี้ยปรับจากลูกค้า นอกเหนือจากรายการตามตารางที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนดตามข้อ 5.2.1 (2) สถาบันการเงินต้องได้รับอนุญาตจากธนาคารแห่งประเทศไทยก่อน

5.3 การเปิดเผยข้อมูลอัตราดอกเบี้ย ค่าบริการต่าง ๆ และเบี้ยปรับ

5.3.1 สถาบันการเงินต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ในเรื่องการประกาศเผยแพร่ อัตราดอกเบี้ย ค่าบริการต่าง ๆ และเบี้ยปรับที่เกี่ยวข้องกับสินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับ ดังต่อไปนี้

(1) ปิดประกาศตารางแนบท้ายประกาศนี้ไว้ในที่เปิดเผย ณ สำนักงานทุกแห่งในวันเดียวกับที่สถาบันการเงินออกประกาศหรือเปลี่ยนแปลงประกาศ

(2) เผยแพร่ตารางแนบท้ายประกาศนี้ไว้ในเว็บไซต์ (Website) ของสถาบันการเงินก่อนวันที่ประกาศมีผลใช้บังคับ

(3) จัดเก็บต้นฉบับของรายละเอียดตามข้อ 5.3.1 (1) ไม่ว่าจะอยู่ในรูปของเอกสาร หรือสื่อบันทึกโดยเครื่องคอมพิวเตอร์ หรือในรูปแบบใด ๆ เป็นเวลาไม่ต่ำกว่า 10 ปี นับแต่วันที่อัตราดอกเบี้ย ค่าบริการต่าง ๆ และเบี้ยปรับที่ประกาศมีผลใช้บังคับ เพื่อจัดให้ลูกค้า ศาล หรือหน่วยงานของรัฐ ตามที่ร้องขอ

(4) แจ้งรายละเอียดตามข้อ 5.3.1 (1) ให้แก่ผู้บริโภครหรือผู้ประสงค์จะขอสินเชื่อทราบ เพื่อให้ประกอบการพิจารณาตัดสินใจในการขอสินเชื่อ

(5) กรณีที่มีการเปลี่ยนแปลงอัตราดอกเบี้ย ค่าบริการต่าง ๆ และเบี้ยปรับตามข้อ 5.2.1 (1) ซึ่งทำให้ผู้บริโภครเสียประโยชน์ สถาบันการเงินต้องแจ้งเป็นหนังสือแก่ผู้บริโภครภายในเวลาอันควรด้วย

(6) นอกจากเกณฑ์ที่กล่าวมา หากมีการเปลี่ยนแปลงค่าใช้จ่ายตามที่ได้จ่ายไปจริงและพอสมควรแก่เหตุตามข้อ 5.2.1 (2) รวมทั้งเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องเนื่องกับค่าใช้จ่าย ซึ่งทำให้ผู้บริโภครเสียประโยชน์ สถาบันการเงินต้องได้รับความยินยอมจากผู้บริโภครเสียก่อน เว้นแต่ผู้บริโภครเลือกที่จะให้สิทธิสถาบันการเงินดำเนินการเป็นอย่างอื่น อย่างไรก็ตาม ไม่ว่าจะมีการตกลงใด ๆ ไว้ ต้องปิดประกาศกำหนดหรือเปลี่ยนแปลงอัตราค่าบริการต่าง ๆ และเบี้ยปรับดังกล่าวไว้ในที่เปิดเผย สำนักงานทุกแห่งเพื่อให้ลูกค้าทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่า 30 วันก่อนการเปลี่ยนแปลงจะมีผลใช้บังคับ

5.4 การจัดทำตารางแสดงภาระหนี้และใบเสร็จรับเงิน

5.4.1 เพื่อให้ประชาชนได้รับทราบข้อมูลที่ชัดเจน สถาบันการเงินต้องปฏิบัติดังต่อไปนี้

(1) จัดทำตารางแสดงภาระหนี้สำหรับผู้บริโภครแต่ละราย โดยให้แสดงรายละเอียดของข้อมูลเป็นรายงวด ซึ่งอย่างน้อยข้อมูลแต่ละงวดต้องประกอบด้วย จำนวนเงินที่ผู้บริโภครต้องชำระ โดยแยกเป็นเงินต้นและดอกเบี้ย และจำนวนเงินต้นคงค้างเพื่อมอบให้แก่ผู้บริโภครเมื่อมีการทำสัญญาขอสินเชื่อหรือเมื่อมีการอนุมัติสินเชื่อ ทั้งนี้ สำหรับผู้บริโภครที่ขอกู้เงินประเภทวงเงินสินเชื่อหมุนเวียน (Revolving credit) ให้มอบตารางแสดงภาระหนี้ที่จัดทำขึ้นเป็นตัวอย่างแทนได้

(2) จัดทำใบเสร็จรับเงินที่แสดงรายละเอียดการชำระหนี้โดยแยกเป็นเงินต้นดอกเบี้ย และค่าใช้จ่ายต่าง ๆ เพื่อให้ผู้บริโภครเก็บไว้เป็นหลักฐาน ทั้งนี้ สถาบันการเงินต้องแสดงยอดหนี้ทั้งในส่วนที่ค้างชำระและที่ยังไม่ถึงกำหนดชำระ โดยแยกเป็นเงินต้น ดอกเบี้ย และค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ไว้ในใบแจ้งหนี้หรือใบเสร็จรับเงินด้วย

ธนาคารแห่งประเทศไทยได้จัดทำตัวอย่างตารางแสดงภาระหนี้ตามข้อ 5.4.1 (1) และตัวอย่างใบเสร็จรับเงินตามข้อ 5.4.1 (2) แนบไว้ท้ายประกาศนี้แล้ว สถาบันการเงินอาจจัดทำนอกเหนือจากนี้ได้ เพียงแต่จะต้องมีรายการสำคัญตามที่กล่าวไว้ข้างต้นครบถ้วนเท่านั้น

6. วันเริ่มต้นบังคับใช้

ประกาศนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ประกาศ ณ วันที่ 3 สิงหาคม พ.ศ. 2551

Charita Wattanasak

ผู้ว่าการ

ธนาคารแห่งประเทศไทย

ประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย

ที่ สนส. 84/2551

เรื่อง หลักเกณฑ์การปฏิบัติในเรื่องดอกเบี้ย ค่าบริการต่าง ๆ และเบี้ยปรับที่ธนาคารพาณิชย์
อาจเรียกได้ในการประกอบธุรกิจบัตรเครดิต

1. เหตุผลในการออกประกาศ

เพื่อให้มีความชัดเจนและโปร่งใสในการเรียกเก็บดอกเบี้ย ค่าบริการต่าง ๆ และเบี้ยปรับที่เกี่ยวข้องกับการประกอบธุรกิจบัตรเครดิตของธนาคารพาณิชย์ ส่งเสริมให้มีการแข่งขันอย่างเป็นธรรมในการประกอบธุรกิจ และเพื่อประโยชน์ของผู้บริโภคในการเปรียบเทียบข้อมูลสำหรับเลือกใช้บริการจากธนาคารพาณิชย์ ธนาคารแห่งประเทศไทยจึงได้ออกหลักเกณฑ์เกี่ยวกับดอกเบี้ย ค่าบริการต่าง ๆ และเบี้ยปรับที่ธนาคารพาณิชย์อาจเรียกได้ในการประกอบธุรกิจบัตรเครดิต เพื่อคุ้มครองผู้บริโภคและเป็นแนวทางให้ธนาคารพาณิชย์ประกอบธุรกิจต่อไป

ในการออกประกาศฉบับนี้เพื่ออ้างอิงอำนาจตามกฎหมายให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติธุรกิจสถาบันการเงิน พ.ศ. 2551 และเป็นการรวบรวมประกาศธนาคารแห่งประเทศไทยซึ่งเกี่ยวข้องกับดอกเบี้ย ค่าบริการต่าง ๆ และเบี้ยปรับที่ธนาคารพาณิชย์อาจเรียกได้ในการประกอบธุรกิจบัตรเครดิตมาประมวลให้อยู่ในฉบับเดียวกัน โดยสาระสำคัญของหลักเกณฑ์ไม่เปลี่ยนแปลงจากเดิม

2. อำนาจตามกฎหมาย

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 38 มาตรา 40 และมาตรา 46 แห่งพระราชบัญญัติธุรกิจสถาบันการเงิน พ.ศ. 2551 ธนาคารแห่งประเทศไทยออกข้อกำหนดเกี่ยวกับอัตราดอกเบี้ย ค่าบริการต่าง ๆ และเบี้ยปรับที่ธนาคารพาณิชย์อาจเรียกได้ในการประกอบธุรกิจบัตรเครดิต

3. ขอบเขตการบังคับใช้

ประกาศฉบับนี้ให้ใช้บังคับกับธนาคารพาณิชย์ตามกฎหมายว่าด้วยธุรกิจสถาบันการเงินที่ประกอบธุรกิจบัตรเครดิตทุกธนาคาร

4. ประกาศและหนังสือเวียนที่ยกเลิก เอกสารแนบ 1

5. เนื้อหา

5.1 ในประกาศฉบับนี้

“ดอกเบี้ยหรือค่าบริการ” หมายความว่า บรรดาเงิน ทรัพย์สิน หรือสิ่งอื่นที่อาจคิดคำนวณได้เป็นเงิน ซึ่งผู้ฝากเงินหรือบุคคลใดได้รับจากธนาคารพาณิชย์ พนักงานหรือลูกจ้างของ

ธนาคารพาณิชย์ เนื่องจากการรับฝากเงิน กู้ยืมเงิน หรือรับเงินหรือที่ธนาคารพาณิชย์ พนักงานหรือลูกจ้างของธนาคารพาณิชย์นั้น ได้รับเนื่องจากการประกอบธุรกิจของธนาคารพาณิชย์

“ค่าบริการต่าง ๆ” หมายความว่า บรรดาเงิน ทรัพย์สิน หรือสิ่งอื่นที่อาจคิดคำนวณได้เป็นเงินนอกเหนือจากดอกเบี้ยที่ธนาคารพาณิชย์ได้รับจากลูกค้าเนื่องจากการให้สินเชื่อ ไม่ว่าจะเรียกชื่อว่า ค่าบริการ ค่าธรรมเนียม หรือค่าใช้จ่ายอื่นใดก็ตาม แต่ไม่รวมถึงเบี้ยปรับที่อาจเรียกได้ตามมาตรา 46 (7) แห่งพระราชบัญญัติธุรกิจสถาบันการเงิน พ.ศ. 2551

5.2 ดอกเบี้ย ค่าบริการต่าง ๆ และเบี้ยปรับที่เกี่ยวข้องกับบัตรเครดิต

5.2.1 ธนาคารพาณิชย์อาจเรียกเก็บดอกเบี้ยในหนี้ค้างชำระ หรือดอกเบี้ยในระหว่างเวลาผิดนัดชำระหนี้ หรือค่าบริการต่าง ๆ หรือเบี้ยปรับในการชำระหนี้ล่าช้ากว่ากำหนดจากผู้ถือบัตรหรือผู้บริโภคได้ แต่ทั้งนี้ เมื่อคำนวณรวมกันแล้วต้องไม่เกินร้อยละ 20 ต่อปี และธนาคารพาณิชย์อาจคำนวณจำนวนวันตั้งแต่วันที่ได้ทรงงายเงินเพื่อประโยชน์ของผู้ถือบัตรหรือผู้บริโภค หรือวันที่สรุปยอดรายการ หรือวันที่ผู้ถือบัตรหรือผู้บริโภคต้องชำระเงินหรือถูกหักบัญชีตามใบแจ้งหนี้ก็ได้

5.2.2 ในการให้บริการเบิกถอนเงินสดด้วยบัตรเครดิต ธนาคารพาณิชย์อาจเรียกเก็บค่าบริการต่าง ๆ รวมกันโดยเพิ่มเติมจากดอกเบี้ย ค่าบริการ และเบี้ยปรับตาม 5.2.1 ได้อีกไม่เกินร้อยละ 3 ของจำนวนเงินสดที่เบิกถอนนั้น

5.2.3 นอกจากดอกเบี้ย ค่าบริการต่าง ๆ และเบี้ยปรับ ตาม 5.2.1 และ 5.2.2 แล้วธนาคารพาณิชย์อาจเรียกเก็บค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ตามที่ได้จ่ายไปจริงและพอสมควรแก่เหตุได้ แต่ต้องเป็นไปตามรายการที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนดค่างตารางแนบท้ายประกาศฉบับนี้ และต้องมีลักษณะดังนี้

(1) เป็นค่าใช้จ่ายที่ทำให้ต้นทุนในการดำเนินงานของธนาคารพาณิชย์เพิ่มขึ้นในส่วนของการให้บริการในการใช้บัตรเครดิตเพื่อชำระภาษีอากรและค่าธรรมเนียม ให้แก่หน่วยงานราชการที่มีหน้าที่เรียกเก็บภาษีอากรและค่าธรรมเนียมของทางราชการ ซึ่งหน่วยงานราชการนั้น ๆ ไม่สามารถชำระค่าบริการให้แก่ธนาคารพาณิชย์เหมือนอย่างร้านค้าทั่วไปได้ ในกรณีนี้ให้ธนาคารพาณิชย์ถือปฏิบัติดังนี้

(1.1) ดำเนินการเพื่อให้ได้รับความยินยอมจากลูกค้า หรือระบุไว้ในสัญญาอย่างชัดเจนว่าลูกค้ายินดีจะจ่ายค่าธรรมเนียมในการใช้บัตรเครดิตแทนหน่วยราชการ

(1.2) ค่าบริการที่ธนาคารพาณิชย์จะเรียกเก็บต้องอยู่ในอัตราไม่เกินร้อยละ 2 ของจำนวนเงินภาษีอากรและค่าธรรมเนียมที่ชำระผ่านบัตรเครดิต

(2) เป็นค่าใช้จ่ายที่ทำให้ต้นทุนในการดำเนินงานของธนาคารพาณิชย์เพิ่มขึ้นอันเนื่องมาจากการให้บริการแก่ลูกค้า หรือการติดตามทวงถามลูกหนี้ที่ผิดนัดชำระหนี้แต่ละรายเฉพาะเจาะจง

(3) เป็นค่าใช้จ่ายที่ธนาคารพาณิชย์ต้องจ่ายให้แก่บุคคลอื่น หรือหน่วยงานภายนอก โดยมีหลักฐานการชำระเงินที่สามารถตรวจสอบได้และเป็นจำนวนที่พอสมควรแก่เหตุโดยไม่รวมค่าใช้จ่ายทั่วไปที่เกิดขึ้นเป็นประจำอยู่แล้วของกิจการ เช่น ค่าใช้จ่ายระบบติดตามหนี้อัตโนมัติ ค่าน้ำค่าไฟ หรือเงินเดือนพนักงาน เป็นต้น

ทั้งนี้ ธนาคารพาณิชย์จะเรียกเก็บค่าบริการรายการเดียวกันจากค่าใช้จ่ายทั้งสองประเภทตาม 5.2.3 (2) และ 5.2.3 (3) ซ้ำซ้อนกันไม่ได้

5.2.4 ในกรณีที่ธนาคารพาณิชย์จะเรียกเก็บค่าบริการต่าง ๆ จากผู้ถือบัตรหรือผู้บริโภคนอกเหนือจากรายการตามแบบที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนดตาม 5.2.3 ธนาคารพาณิชย์ต้องได้รับอนุญาตจากธนาคารแห่งประเทศไทยก่อน

5.3 การเปิดเผยข้อมูลอัตราดอกเบี้ย ค่าบริการต่าง ๆ และเบี้ยปรับ

5.3.1 ในเรื่องการประกาศกำหนดหรือเปลี่ยนแปลงอัตราดอกเบี้ย และค่าบริการต่าง ๆ และเบี้ยปรับ ธนาคารพาณิชย์ต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ ดังต่อไปนี้

(1) ปิดประกาศตารางแนบท้ายประกาศนี้ ไว้ในที่เปิดเผย ณ สำนักงานทุกแห่ง ภายในวันเดียวกับที่ธนาคารพาณิชย์ออกประกาศหรือเปลี่ยนแปลงประกาศ

(2) ในกรณีที่มีการเปลี่ยนแปลงอัตราดังกล่าว หรือเงื่อนไขใด ๆ ต้องแจ้งให้ผู้ถือบัตรหรือผู้บริโภครายล่วงหน้าก่อนวันที่จะเริ่มเปลี่ยนแปลงไม่น้อยกว่า 30 วัน

5.3.2 แจ้งรายละเอียดตาม 5.3.1 (1) ให้ผู้ถือบัตรหรือผู้บริโภคที่ประสงค์จะขอมีบัตรเครดิตทราบ เพื่อใช้ประกอบการพิจารณาขอมีบัตรเครดิต

6. วันเริ่มต้นบังคับใช้

ประกาศนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ประกาศ ณ วันที่ 3 สิงหาคม พ.ศ. 2551

ธาริษา วัฒนเกส

ผู้ว่าการ

ธนาคารแห่งประเทศไทย

พระราชบัญญัติ
ว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม

พ.ศ. 2540

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.

ให้ไว้ ณ วันที่ 14 พฤศจิกายน พ.ศ. 2540

เป็นปีที่ 52 ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรให้มีกฎหมายว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม
จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและ
ยินยอมของรัฐสภา ดังต่อไปนี้

มาตรา 1 พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็น
ธรรม พ.ศ. 2540”

มาตรา 2⁸ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่
วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา 3 ในพระราชบัญญัตินี้

“ข้อสัญญา” หมายความว่า ข้อตกลง ความตกลง และความยินยอมรวมทั้งประกาศ
และคำแจ้งความเพื่อยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดชอบ

“ผู้บริโภค” หมายความว่า ผู้เข้าทำสัญญาในฐานะผู้ซื้อ ผู้เช่า ผู้เช่าซื้อ ผู้กู้ ผู้เอา
ประกันภัย หรือผู้เข้าทำสัญญาอื่นใดเพื่อให้ได้มา ซึ่งทรัพย์สิน บริการ หรือประโยชน์อื่นใดโดยมี
ค่าตอบแทน ทั้งนี้ การเข้าทำสัญญานั้นต้องเป็นไปโดยมิใช่เพื่อการค้า ทรัพย์สิน บริการ หรือ
ประโยชน์อื่นใดนั้น และให้หมายความรวมถึงผู้เข้าทำสัญญาในฐานะผู้ค้าประกันของบุคคล
ดังกล่าวซึ่งมิได้กระทำเพื่อการค้าด้วย

“ผู้ประกอบการการค้าหรือวิชาชีพ” หมายความว่า ผู้เข้าทำสัญญาในฐานะผู้ขาย
ผู้ให้เช่า ผู้ให้เช่าซื้อ ผู้ให้กู้ ผู้รับประกันภัย หรือผู้เข้าทำสัญญาอื่นใดเพื่อจัดให้ซึ่งทรัพย์สิน บริการ
หรือประโยชน์อื่นใด ทั้งนี้ การเข้าทำสัญญานั้นต้องเป็นไปเพื่อการค้า ทรัพย์สิน บริการ หรือ
ประโยชน์อื่นใดนั้นเป็นทางค้าปกติของตน

⁸ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 114/ตอนที่ 72 ก/หน้า 32/16 พฤศจิกายน 2540

“สัญญาสำเร็จรูป” หมายความว่า สัญญาที่ทำเป็นลายลักษณ์อักษรโดยมีการกำหนดข้อสัญญาที่เป็นสาระสำคัญไว้ล่วงหน้า ไม่ว่าจะทำในรูปแบบใด ซึ่งคู่สัญญาฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดนำมาใช้ในการประกอบกิจการของตน

มาตรา 4 ข้อตกลงในสัญญาระหว่างผู้บริโภคกับผู้ประกอบธุรกิจการค้า หรือวิชาชีพ หรือในสัญญาสำเร็จรูป หรือในสัญญาขายฝากที่ทำให้ผู้ประกอบธุรกิจการค้า หรือวิชาชีพ หรือผู้กำหนดสัญญาสำเร็จรูป หรือผู้ซื้อฝากได้เปรียบคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งเกินสมควร เป็นข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม และให้มีผลบังคับได้เพียงเท่าที่เป็นธรรมและพอสมควรแก่กรณีเท่านั้น

ในกรณีที่มีข้อสงสัย ให้ตีความสัญญาสำเร็จรูปไปในทางที่เป็นคุณแก่ฝ่ายซึ่งมิได้เป็นผู้กำหนดสัญญาสำเร็จรูปนั้น

ข้อตกลงที่มีลักษณะหรือมีผลให้คู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งปฏิบัติหรือรับภาระเกินกว่าที่วิญญูชนจะพึงคาดหมายได้ตามปกติ เป็นข้อตกลงที่อาจถือได้ว่าทำให้ได้เปรียบคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่ง เช่น

- (1) ข้อตกลงยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดที่เกิดจากการผิดสัญญา
- (2) ข้อตกลงให้ต้องรับผิดหรือรับภาระมากกว่าที่กฎหมายกำหนด
- (3) ข้อตกลงให้สัญญาสิ้นสุดลงโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร หรือให้สิทธิบอกเลิกสัญญาได้โดยอีกฝ่ายหนึ่งมิได้ผิดสัญญาในข้อสาระสำคัญ
- (4) ข้อตกลงให้สิทธิที่จะไม่ปฏิบัติตามสัญญาข้อหนึ่งข้อใด หรือปฏิบัติตามสัญญาในระยะเวลาที่ล่าช้าได้โดยไม่มีเหตุผลอันสมควร
- (5) ข้อตกลงให้สิทธิคู่สัญญาฝ่ายหนึ่งเรียกร้องหรือกำหนดให้อีกฝ่ายหนึ่งต้องรับภาระเพิ่มขึ้นมากกว่าภาระที่เป็นอยู่ในเวลาทำสัญญา
- (6) ข้อตกลงในสัญญาขายฝากที่ผู้ซื้อฝากกำหนดราคาสิน ใต้สูงกว่าราคาขายบวกอัตราดอกเบี้ยเกินกว่าร้อยละสิบห้าต่อปี
- (7) ข้อตกลงในสัญญาเช่าซื้อที่กำหนดราคาค่าเช่าซื้อ หรือกำหนดให้ผู้เช่าซื้อต้องรับภาระสูงเกินกว่าที่ควร
- (8) ข้อตกลงในสัญญาบัตรเครดิตที่กำหนดให้ผู้บริโภคต้องชำระดอกเบี้ย เบี้ยปรับ ค่าใช้จ่ายหรือประโยชน์อื่นใดสูงเกินกว่าที่ควรในกรณีที่ผิดนัดหรือที่เกี่ยวข้องกับการผิดนัดชำระหนี้
- (9) ข้อตกลงที่กำหนดวิธีคิดดอกเบี้ยทบต้นที่ทำให้ผู้บริโภคต้องรับภาระสูงเกินกว่าที่ควร

ในการพิจารณาข้อตกลงที่ทำให้ได้เปรียบคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งตามวรรคสาม จะเป็นการได้เปรียบเกินสมควรหรือไม่ ให้นำมาตรา 10 มาใช้โดยอนุโลม

มาตรา 5 ข้อตกลงจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพในการประกอบอาชีพการงาน หรือการทำนิติกรรมที่เกี่ยวกับการประกอบธุรกิจการค้าหรือวิชาชีพซึ่งไม่เป็น โฆษะ แต่เป็นข้อตกลงที่ทำให้ผู้ถูกจำกัดสิทธิ หรือเสรีภาพต้องรับภาระมากกว่าที่จะพึงคาดหมายได้ตามปกติ ให้มีผลบังคับได้เพียงเท่าที่เป็นธรรมและพอสมควรแก่กรณีเท่านั้น

ในการวินิจฉัยว่าข้อตกลงตามวรรคหนึ่งทำให้ผู้ถูกจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพต้องรับภาระมากกว่าที่จะพึงคาดหมายได้หรือไม่ ให้พิจารณาถึงขอบเขตในด้านพื้นที่และระยะเวลาของการจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพ รวมทั้งความสามารถและโอกาสในการประกอบอาชีพการงานหรือการทำนิติกรรมในรูปแบบอื่นหรือกับบุคคลอื่นของผู้ถูกจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพ ประกอบกับทางได้เสียทุกอย่างอันชอบด้วยกฎหมายของคู่สัญญาด้วย

มาตรา 6 สัญญาระหว่างผู้บริ โภคกับผู้ประกอบธุรกิจการค้าหรือวิชาชีพที่มีการชำระหนี้ด้วยการส่งมอบทรัพย์สินให้แก่ผู้บริ โภค จะมีข้อตกลงยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดชอบของผู้ประกอบธุรกิจการค้าหรือวิชาชีพเพื่อความชำรุดบกพร่องหรือเพื่อการรอนสิทธิไม่ได้ เว้นแต่ผู้บริ โภคได้รู้ถึงความชำรุดบกพร่องหรือเหตุแห่งการรอนสิทธิอยู่แล้วในขณะทำสัญญา ในกรณีนี้ให้ข้อตกลงยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดชอบนั้นมีผลบังคับได้เพียงเท่าที่เป็นธรรมและพอสมควรแก่กรณีเท่านั้น

มาตรา 7 ในสัญญาที่มีการให้สิ่งใดไว้เป็นมัดจำ หากมีกรณีที่จะต้องรับมัดจำถ้ามัดจำนั้นสูงเกินส่วน ศาลจะลดลงให้รับได้เพียงเท่าความเสียหายที่แท้จริงก็ได้

มาตรา 8 ข้อตกลง ประกาศ หรือคำแจ้งความที่ได้ทำไว้ล่วงหน้า เพื่อยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดเพื่อละเมิดหรือผิดสัญญาในความเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย หรืออนามัยของผู้อื่น อันเกิดจากการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อของผู้ตกลง ผู้ประกาศ ผู้แจ้งความ หรือของบุคคลอื่นซึ่งผู้ตกลง ผู้ประกาศ หรือผู้แจ้งความต้องรับผิดด้วย จะนำมาอ้างเป็นข้อยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดไม่ได้

ข้อตกลง ประกาศ หรือคำแจ้งความที่ได้ทำไว้ล่วงหน้าเพื่อยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดในกรณีอื่นนอกจากที่กล่าวในวรรคหนึ่ง ซึ่งไม่เป็น โฆษะ ให้มีผลบังคับได้เพียงเท่าที่เป็นธรรมและพอสมควรแก่กรณีเท่านั้น

มาตรา 9 ความตกลงหรือความยินยอมของผู้เสียหายสำหรับการกระทำที่ต้องห้ามขัดแจ้ง โดยกฎหมาย หรือขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน จะนำมาอ้างเป็นเหตุยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดเพื่อละเมิดมิได้

มาตรา 10 ในการวินิจฉัยว่าข้อสัญญาจะมีผลบังคับเพียงใดจึงจะเป็นธรรมและพอสมควรแก่กรณีให้พิเคราะห์ถึงพฤติการณ์ทั้งปวง รวมทั้ง

(1) ความสุจริต อำนาจต่อรอง ฐานะทางเศรษฐกิจ ความรู้ความเข้าใจ ความสันทัดจัดเจน ความคาดหมาย แนวทางที่เคยปฏิบัติ ทางเลือกอย่างอื่น และทางได้เสียทุกอย่างของคู่สัญญาตามสภาพที่เป็นจริง

(2) ปกติประเพณีของสัญญาชนิดนั้น

(3) เวลาและสถานที่ในการทำสัญญาหรือในการปฏิบัติตามสัญญา

(4) การรับภาระที่หนักกว่ามากของคู่สัญญาฝ่ายหนึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่ง

มาตรา 11 ข้อสัญญาใดที่มีให้นำบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ไปใช้บังคับไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วน ข้อสัญญานั้นเป็นโมฆะ

มาตรา 12 พระราชบัญญัตินี้ไม่ใช้บังคับแก่นิติกรรมหรือสัญญาที่ทำขึ้นก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

มาตรา 13 ในการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีตามพระราชบัญญัตินี้เมื่อคู่ความร้องขอ หรือศาลเห็นสมควร ศาลอาจขอให้ผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญมาให้ความเห็นเพื่อประกอบการพิจารณาพิพากษาได้

มาตรา 14 ให้ผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญที่ศาลขอให้มาให้ความเห็นได้รับค่าป่วยการ ค่าพาหนะเดินทาง และค่าเช่าที่พักตามระเบียบที่กระทรวงยุติธรรมกำหนดโดยได้รับความเห็นชอบจากกระทรวงการคลัง

มาตรา 15 ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้และให้มีอำนาจออกระเบียบเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

พลเอก ชวลิต ยงใจยุทธ

นายกรัฐมนตรี

ประกาศของคณะปฏิวัติ

ฉบับที่ 58

โดยที่คณะปฏิวัติพิจารณาเห็นว่า การควบคุมกิจการค้าขายอันกระทบถึงความปลอดภัยหรือผาสุกแห่งสาธารณชนอยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายว่าด้วยการควบคุมกิจการค้าขายอันกระทบถึงความปลอดภัยหรือผาสุกแห่งสาธารณชน และกฎหมายว่าด้วยการกำหนดกระทรวงเจ้าหน้าที่รักษาการตามกฎหมายดังกล่าว สมควรปรับปรุงรวมเป็นกฎหมายฉบับเดียวกันเพื่อความสะดวกในการปฏิบัติ อนึ่ง ปรากฏว่าในขณะนี้ได้มีผู้ประกอบการรับรองหรือรับซื้อตัวเงิน กิจการจัดหาเงินทุนเพื่อบุคคลอื่น และกิจการซื้อขายหรือแลกเปลี่ยนหลักทรัพย์ รวมทั้ง การเป็นตัวแทนหรือนายหน้าของกิจการดังกล่าวมากยิ่งขึ้น และกิจการเหล่านี้มีลักษณะเป็นกิจการค้าขายซึ่งกระทบกระเทือนถึงความปลอดภัยหรือผาสุกของประชาชนได้ แต่กฎหมายว่าด้วยการควบคุมกิจการค้าขายอันกระทบถึงความปลอดภัยหรือผาสุกแห่งสาธารณชน และกฎหมายว่าด้วยการกำหนดกระทรวงเจ้าหน้าที่รักษาการตามกฎหมายดังกล่าวที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน ยังไม่มีบทบัญญัติควบคุมการประกอบกิจการดังกล่าวข้างต้น สมควรกำหนดการควบคุมกิจการนั้นไว้ในกฎหมายที่ปรับปรุงใหม่เสียด้วยในคราวเดียวกัน หัวหน้าคณะปฏิวัติจึงมีคำสั่งดังต่อไปนี้

ข้อ 1 ให้ยกเลิก

(1) พระราชบัญญัติควบคุมกิจการค้าขายอันกระทบถึงความปลอดภัยหรือผาสุกแห่งสาธารณชน พุทธศักราช ๒๔๗๑

(2) พระราชบัญญัติควบคุมกิจการค้าขายอันกระทบถึงความปลอดภัยหรือผาสุกแห่งสาธารณชน (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2485

(3) พระราชบัญญัติควบคุมกิจการค้าขายอันกระทบถึงความปลอดภัยหรือผาสุกแห่งสาธารณชน (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2499

(4) พระราชบัญญัติกำหนดกระทรวงเจ้าหน้าที่รักษาการตามพระราชบัญญัติควบคุมกิจการค้าขายอันกระทบถึงความปลอดภัยหรือผาสุกแห่งสาธารณชน พ.ศ. 2471 พุทธศักราช 2476

(5) พระราชบัญญัติกำหนดกระทรวงเจ้าหน้าที่รักษาการตามพระราชบัญญัติควบคุมกิจการค้าขายอันกระทบถึงความปลอดภัยหรือผาสุกแห่งสาธารณชน พ.ศ. 2471 (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2484

(6) พระราชบัญญัติกำหนดกระทรวงเจ้าหน้าที่รักษาการตามพระราชบัญญัติควบคุมกิจการค้าขายอันกระทบถึงความปลอดภัยหรือผาสุกแห่งสาธารณชน พ.ศ. 2471 (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2499

บรรดาบทกฎหมาย กฎ และข้อบังคับอื่นในส่วนที่บัญญัติไว้แล้วในประกาศของคณะปฏิวัติฉบับนี้ หรือซึ่งขัดหรือแย้งกับประกาศของคณะปฏิวัติฉบับนี้ ให้ใช้ประกาศของคณะปฏิวัติฉบับนี้แทน

ข้อ 2 ในประกาศของคณะปฏิวัติฉบับนี้

“พนักงานเจ้าหน้าที่” หมายความว่า ผู้ซึ่งรัฐมนตรีหรือผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย แต่งตั้งให้ปฏิบัติการตามประกาศของคณะปฏิวัติฉบับนี้

“รัฐมนตรี” หมายความว่า รัฐมนตรีว่าการกระทรวงของกระทรวงที่มีอำนาจและหน้าที่ตามประกาศของคณะปฏิวัติฉบับนี้ หรือตามที่กำหนดไว้ในพระราชกฤษฎีกา

ข้อ 3 กิจการดังต่อไปนี้ให้ถือว่าเป็นกิจการค้าขายอันเป็นสาธารณูปโภค

- (1) การรถไฟ
- (2) การรถราง
- (3) การขุดคลอง
- (4) การเดินอากาศ
- (5) การประปา
- (6) การชลประทาน
- (7) การไฟฟ้า
- (8) การผลิตเพื่อจำหน่ายหรือจำหน่ายก๊าซโดยระบบเส้นท่อไปยังอาคารต่างๆ
- (9) บรรดากิจการอื่นอันกระทบกระเทือนถึงความปลอดภัยหรือผาสุกของประชาชน

ตามที่ระบุไว้ในพระราชกฤษฎีกา

การตราพระราชกฤษฎีกาตาม (9) ให้กำหนดกระทรวงผู้มีอำนาจและหน้าที่เกี่ยวกับกิจการนั้นด้วย

ข้อ 4 ห้ามมิให้บุคคลใดประกอบกิจการค้าขายอันเป็นสาธารณูปโภค เว้นแต่จะได้รับอนุญาตหรือได้รับสัมปทานจากรัฐมนตรี

ข้อ 5 เมื่อได้มีประกาศของรัฐมนตรีกำหนดกิจการอย่างหนึ่งอย่างใดดังระบุไว้ต่อไปนี้ หรือกิจการอันมีสภาพคล้ายคลึงกัน ให้เป็นกิจการที่ต้องขออนุญาต ห้ามมิให้ผู้ใดประกอบกิจการนั้น เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากรัฐมนตรี

- (1) การประกันภัย
- (2) การคลังสินค้า
- (3) การธนาคาร
- (4) การออมสิน
- (5) เครดิตฟองซิเออร์
- (6) การรับรองหรือรับซื้อตั๋วเงิน
- (7) การจัดหาซึ่งเงินทุนแล้วให้ผู้อื่นกู้เงินนั้น หรือเอาเงินนั้นซื้อหรือซื้อลดซึ่ง

ตั๋วเงินหรือตราสารเปลี่ยนมืออื่นหรือตราสารการเครดิต

(8) การซื้อ ขาย หรือแลกเปลี่ยนตราสารแสดงสิทธิในหนี้หรือทรัพย์สิน เช่น พันธบัตร หุ้น หุ้นกู้ หรือตราสารพาณิชย์ หรือการทำหน้าที่เป็นตัวแทน นายหน้า ผู้จัดการ หรือผู้ให้คำแนะนำเกี่ยวกับการลงทุนในตราสารดังกล่าว หรือการจัดให้มีตลาดหรือสถานที่อันเป็นศูนย์กลางการซื้อ ขาย หรือแลกเปลี่ยนตราสารดังกล่าว

การประกาศตามวรรคหนึ่ง รัฐมนตรีจะกำหนดประเภทหรือลักษณะของกิจการด้วยก็ได้

ข้อ 6 ในกรณีที่มีกฎหมายเฉพาะว่าด้วยกิจการตามที่ระบุไว้ในข้อ 3 หรือข้อ 5 การประกอบกิจการดังกล่าว ให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยกิจการนั้น

ข้อ 7 ในการอนุญาตหรือให้สัมปทานตามข้อ 4 และข้อ 5 รัฐมนตรีจะกำหนดเงื่อนไขใดๆ ตามที่เห็นว่าจำเป็น เพื่อความปลอดภัยหรือผาสุกของประชาชนไว้ด้วยก็ได้

เงื่อนไขที่กำหนดตามวรรคหนึ่ง รัฐมนตรีจะแก้ไขเปลี่ยนแปลง หรือเพิ่มเติมก็ได้ แต่ต้องกำหนดระยะเวลาการใช้บังคับเงื่อนไขที่แก้ไข เปลี่ยนแปลง หรือเพิ่มเติมตามที่รัฐมนตรีเห็นสมควร

ข้อ 8 ให้กระทรวงการคลังมีอำนาจและหน้าที่เกี่ยวกับกิจการดังต่อไปนี้ หรือกิจการที่มีสภาพคล้ายคลึงกัน

- (1) การธนาคาร
- (2) การออมสิน
- (3) เครดิตฟองซิเออร์
- (4) การรับรองหรือรับซื้อตั๋วเงิน
- (5) การจัดหาซึ่งเงินทุนแล้วให้ผู้อื่นกู้เงินนั้น หรือเอาเงินนั้นซื้อหรือซื้อลดซึ่ง

ตั๋วเงินหรือตราสารเปลี่ยนมืออื่น หรือตราสารการเครดิต

(6) การซื้อ ขาย หรือแลกเปลี่ยนตราสารแสดงสิทธิในหนี้หรือทรัพย์สิน เช่น พันธบัตร หุ้น หุ้นกู้ หรือตราสารพาณิชย์ หรือการทำหน้าที่เป็นตัวแทน นายหน้า ผู้จัดการ หรือผู้ให้คำแนะนำเกี่ยวกับการลงทุนในตราสารดังกล่าว หรือการจัดให้มีตลาดหรือสถานที่อันเป็นศูนย์กลาง การซื้อ ขาย หรือแลกเปลี่ยนตราสารดังกล่าว

ข้อ 9 ให้กระทรวงคมนาคมมีอำนาจและหน้าที่เกี่ยวกับกิจการการรถไฟและการเดินอากาศ

ข้อ 10 ให้กระทรวงพัฒนาการแห่งชาติมีอำนาจและหน้าที่เกี่ยวกับกิจการการชลประทาน และการขุดคลอง

ข้อ 11 ให้กระทรวงมหาดไทย มีอำนาจและหน้าที่เกี่ยวกับกิจการการรกร้าง การประปา การไฟฟ้า และการผลิตเพื่อจำหน่ายหรือจำหน่ายก๊าซ โดยระบบเส้นท่อไปยังอาคารต่างๆ

ข้อ 12 ให้กระทรวงเศรษฐการมีอำนาจและหน้าที่เกี่ยวกับกิจการประกันภัยและการคลังสินค้า หรือกิจการที่มีสภาพคล้ายคลึงกัน

ข้อ 13 ให้รัฐมนตรีมีอำนาจแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่เพื่อปฏิบัติกิจการที่อยู่ในอำนาจและหน้าที่ของกระทรวงตามที่กำหนดไว้ในประกาศของคณะปฏิวัติฉบับนี้หรือพระราชกฤษฎีกาแล้วแต่กรณี

ข้อ 14 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังอาจมอบหมายให้ธนาคารแห่งประเทศไทยเป็นผู้ดำเนินการตามที่กระทรวงการคลังมีอำนาจและหน้าที่ตามประกาศของคณะปฏิวัติฉบับนี้ได้

เมื่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังได้มอบหมายให้ธนาคารแห่งประเทศไทยเป็นผู้ดำเนินการตามวรรคหนึ่งแล้ว ให้ผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทยมีอำนาจแต่งตั้งพนักงานธนาคารแห่งประเทศไทยเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ เพื่อปฏิบัติกิจการตามที่ธนาคารแห่งประเทศไทยได้รับมอบหมาย

ข้อ 15 ในการปฏิบัติหน้าที่ พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจเข้าไปในสถานประกอบกิจการตามที่ระบุไว้ในข้อ 3 หรือข้อ 5 ในระหว่างเวลาทำการเพื่อตรวจสอบให้การเป็นไปตามประกาศของคณะปฏิวัติฉบับนี้ หรือในกรณีที่มีเหตุอันควรสงสัยว่ามีการกระทำความผิดตามประกาศของคณะปฏิวัติฉบับนี้ พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจยึดหรืออายัดเอกสารหรือสิ่งของที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดดังกล่าว เพื่อประโยชน์ในการดำเนินคดีได้

---

* พระราชกฤษฎีกาแก้ไขบทบัญญัติให้สอดคล้องกับการโอนอำนาจหน้าที่ของส่วนราชการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติปรับปรุง กระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. 2545 พ.ศ. 2545 ให้แก้ไขคำว่า “กระทรวงมหาดไทย” ในข้อ ๑๑ แห่ง ปว.58 นี้ เป็น “กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม” เฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับกิจการประปา

ในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามวรรคหนึ่ง ให้ผู้ประกอบการ และผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการประกอบกิจการอำนวยความสะดวกแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ตามสมควร

ข้อ 16 ผู้ใดฝ่าฝืนข้อ 4 หรือข้อ 5 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ข้อ 17 ผู้ได้รับอนุญาตหรือได้รับสัมปทานตามข้อ 4 หรือผู้ได้รับอนุญาตตามข้อ 5 ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนดตามข้อ 7 ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองหมื่นบาท และในกรณีที่เป็นความผิดต่อเนื่องกัน ให้ปรับอีกไม่เกินวันละหนึ่งพันบาทตลอดเวลาที่ยังทำการฝ่าฝืนอยู่

ข้อ 18 ผู้ใดขัดขวางหรือไม่ให้ความสะดวกแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ตามข้อ ๑๕ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ข้อ 19 บรรดาเงื่อนไขที่รัฐบาลได้กำหนดตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมกิจการค้าขายอันกระทบถึงความปลอดภัยหรือผาสุกแห่งสาธารณชน และใช้บังคับอยู่ในวันก่อนวันที่ประกาศของคณะปฏิวัติฉบับนี้ใช้บังคับ คงใช้บังคับได้ต่อไป

ข้อ 20 ใบอนุญาตหรือสัมปทานให้ประกอบกิจการค้าขายอันเป็นสาธารณูปโภค ตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมกิจการค้าขายอันกระทบถึงความปลอดภัยหรือผาสุกแห่งสาธารณชน ซึ่งได้ออกให้ก่อนวันที่ประกาศของคณะปฏิวัติฉบับนี้ใช้บังคับ คงใช้ได้ต่อไปจนกว่าจะสิ้นอายุ

ข้อ 21 ให้ถือว่ากิจการการประกันภัย การคลังสินค้า การออมสิน เครดิตฟองซิเอร์ เป็นกิจการที่รัฐมนตรีได้ประกาศตามข้อ 5 แล้ว

ให้ใบอนุญาตประกอบกิจการตามวรรคหนึ่ง ซึ่งได้ออกให้ก่อนวันที่ประกาศของคณะปฏิวัติฉบับนี้ใช้บังคับ คงใช้ได้ต่อไปจนกว่าจะสิ้นอายุ

ข้อ 22 เมื่อรัฐมนตรีได้ประกาศให้กิจการตามข้อ ๕ เป็นกิจการที่ต้องขออนุญาต เพิ่มขึ้นจากที่ได้ประกาศไว้แล้ว ผู้ซึ่งประกอบกิจการอยู่ในวันที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด ถ้าประสงค์จะประกอบกิจการต่อไป ให้ยื่นคำขอรับอนุญาตตามประกาศของคณะปฏิวัติฉบับนี้ภายในหกสิบวัน นับแต่รัฐมนตรีประกาศกำหนด เมื่อได้ยื่นคำขอรับอนุญาตตามประกาศของคณะปฏิวัติฉบับนี้แล้ว ให้ดำเนินกิจการต่อไปได้จนกว่าผู้อนุญาตได้แจ้งให้ทราบถึงการไม่อนุญาต

ข้อ 23 ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพัฒนาการแห่งชาติ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเศรษฐกิจ รักษาการตามประกาศของคณะปฏิวัติฉบับนี้

ข้อ 24^๑ ประกาศของคณะปฏิวัติฉบับนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศใน
ราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ประกาศ ณ วันที่ 26 มกราคม พุทธศักราช 2515

จอมพล ถ. กิตติขจร

หัวหน้าคณะปฏิวัติ

---

^{๑๑} ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 89/ตอนที่ ๑๕/ฉบับพิเศษ หน้า 3/27 มกราคม 2515

ประกาศกระทรวงการคลัง

เรื่อง กิจการที่ต้องขออนุญาตตามข้อ 5 แห่งประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 58

(เรื่อง สินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับ)

อาศัยอำนาจตามความในข้อ 5 ข้อ 7 ข้อ 8 และข้อ 14 แห่งประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 58 ลงวันที่ 26 มกราคม 2515 ว่าด้วยการควบคุมกิจการค้าขายอันกระทบถึงความปลอดภัย หรือผาสุกแห่งสาธารณชน อันเป็นประกาศของคณะปฏิวัติที่มีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการ จำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลซึ่งมาตรา 29 ประกอบกับมาตรา 35 มาตรา 48 และมาตรา 50 ของ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้กระทำได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังจึงออกประกาศกำหนดให้การให้สินเชื่อส่วนบุคคลอันเป็นกิจการ ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับการธนาคาร ซึ่งมีลักษณะตามที่ระบุไว้ในประกาศนี้ เป็นกิจการที่ต้องขอ อนุญาต ดังต่อไปนี้

ข้อ 1 ในประกาศนี้

“สินเชื่อส่วนบุคคล” หมายความว่า การให้กู้ยืมเงิน การรับซื้อ ซื้อลด หรือรับช่วง ซื้อลดตัวเงิน หรือตราสารเปลี่ยนมืออื่นใด แก่บุคคลธรรมดาโดยมิได้ระบุวัตถุประสงค์หรือมี วัตถุประสงค์เพื่อให้ได้มาซึ่งสินค้าหรือบริการและไม่มีวัตถุประสงค์เพื่อนำไปใช้ในการประกอบ ธุรกิจของตนเอง

“สินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับ” หมายความว่า สินเชื่อส่วนบุคคลเฉพาะที่ไม่ มีทรัพย์สินหรือทรัพย์สินเป็นหลักประกัน และเพื่อประโยชน์แห่งประกาศฉบับนี้ ให้รวมถึงสินเชื่อที่ เกิดจากการให้เช่าซื้อและการให้เช่าแบบลีสซิ่งในสินค้าที่ผู้ประกอบการธุรกิจมิได้จำหน่ายเป็นทางการ ค่าปกติ ยกเว้นในสินค้าประเภทรถยนต์และรถจักรยานยนต์

ทั้งนี้ไม่รวมถึง สินเชื่อเพื่อการศึกษา สินเชื่อเพื่อการเดินทางไปทำงานในต่างประเทศ สินเชื่อเพื่อรักษาพยาบาล สินเชื่อเพื่อสวัสดิการพนักงานที่หน่วยงานต้นสังกัดได้มีการทำสัญญา กับผู้ประกอบการธุรกิจและสินเชื่อตามที่ธนาคารแห่งประเทศไทยประกาศกำหนด

“ผู้บริโภคร” หมายความว่า ผู้บริโภคตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภค

“ผู้ประกอบการธุรกิจ” หมายความว่า ผู้ประกอบการธุรกิจสินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การ กำกับเป็นทางค้าปกติ

“สถาบันการเงิน” หมายความว่า

- (1) ธนาคารพาณิชย์ตามกฎหมายว่าด้วยการธนาคารพาณิชย์
- (2) บริษัทเงินทุน และบริษัทเครดิตฟองซิเอร์ตามกฎหมายว่าด้วยการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์
- (3) สถาบันการเงินที่มีกฎหมายเฉพาะจัดตั้งขึ้น

หมวด 1

การจัดตั้งและการขออนุญาต

ข้อ 2 ให้การประกอบธุรกิจสินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับเป็นกิจการที่ต้องขออนุญาต

ความในวรรคหนึ่งไม่ใช้บังคับแก่

- (1) สถาบันการเงิน
- (2) ผู้ประกอบการที่ให้สินเชื่อส่วนบุคคลแก่ผู้บริโภคเพื่อชำระค่าสินค้า ค่าบริการ หรือค่าอื่นใดอันเป็นธุรกิจของตนเอง

ข้อ 3 ผู้ประกอบธุรกิจต้องเป็นนิติบุคคลประเภทบริษัทจำกัดหรือบริษัทมหาชนจำกัดซึ่งได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากรัฐมนตรี

การยื่นคำขออนุญาตให้ยื่นผ่านธนาคารแห่งประเทศไทยตามแบบที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนดพร้อมด้วยเอกสารหลักฐานที่ระบุไว้ในแบบดังกล่าว ซึ่งอย่างน้อยต้องมีรายการดังต่อไปนี้

- (1) สำเนาใบสำคัญแสดงการจดทะเบียน
- (2) สำเนาหนังสือบริคณห์สนธิ
- (3) สำเนาข้อบังคับ
- (4) สำเนาทะเบียนผู้ถือหุ้น

นอกจากนี้ ให้แจ้งชื่อ ประวัติการทำงาน และคุณสมบัติของกรรมการและผู้สอบบัญชี พร้อมทั้งสำนักงานสาขาและสถานที่ตั้งของสำนักงานสาขา ถ้ามี

ข้อ 4 ผู้ประกอบธุรกิจต้องมีทุนจดทะเบียนซึ่งชำระแล้วไม่ต่ำกว่าห้าสิบล้านบาท

หมวด 2

เงื่อนไขในการดำเนินงาน

ข้อ 5 ผู้ประกอบธุรกิจต้องระบุนายละเอียดค่าธรรมเนียม ดอกเบี้ย และค่าใช้จ่ายต่างๆ อันเนื่องจากสินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับ ให้ชัดเจนครบถ้วนในเอกสารชี้ชวน ใบสมัคร และสัญญา ทั้งนี้ ตามแบบที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนด

ข้อ 6 ผู้ประกอบธุรกิจต้อง

(1) แจ้งให้ธนาคารแห่งประเทศไทยทราบถึงการเปิดสำนักงานสาขาล่วงหน้าไม่น้อยกว่าสิบห้าวันก่อนเปิดทำการสำนักงานสาขานั้น ทั้งนี้ สำนักงานสาขาให้หมายความถึงสำนักงานสาขาตามที่ธนาคารแห่งประเทศไทยประกาศกำหนด

(2) รักษาข้อมูลของผู้บริโภคไว้เป็นความลับ เว้นแต่ในกรณีดังต่อไปนี้

(ก) การเปิดเผยโดยได้รับคำยินยอมเป็นหนังสือจากผู้บริโภค

(ข) การเปิดเผยตามหน้าที่ หรือเพื่อประโยชน์แก่การสอบสวน หรือการพิจารณา

คดี

(ค) การเปิดเผยแก่ผู้สอบบัญชีของผู้ประกอบธุรกิจนั้น

(ง) การจัดส่งข้อมูลเครดิตให้แก่บริษัทข้อมูลเครดิต

(จ) การเปิดเผยเพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติตามกฎหมาย

(ฉ) การเปิดเผยเพื่อประโยชน์อื่นตามที่ได้รับอนุญาตจากธนาคารแห่งประเทศไทย

ไทย

ข้อ 7 ห้ามผู้ประกอบธุรกิจกระทำการ ดังต่อไปนี้

(1) จัดหาเงินทุนจากประชาชนเว้นแต่การออกหุ้นกู้

(2) ประกอบธุรกิจเครดิตฟองซิเออร์

(3) ลดทุน โดยไม่ได้รับอนุญาตจากรัฐมนตรี

(4) ย้ายที่ตั้งสำนักงานใหญ่หรือย้ายหรือปิดสำนักงานสาขาโดยไม่ได้รับอนุญาต

จากธนาคารแห่งประเทศไทย

(5) โอนหนี้ที่เกิดจากสินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับไปเป็นหนี้ตามสัญญาบัญชีเดินสะพัด เว้นแต่จะได้รับความยินยอมเป็นหนังสือจากผู้บริโภคก่อน

หนี้อันเกิดจากสินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับ ที่ยังมีได้โอนไปเป็นหนี้ตามสัญญาบัญชีเดินสะพัดจะเอาดอกเบี้ยนั้นทบเข้ากับต้นเงินแล้วคิดดอกเบี้ยในจำนวนเงินที่ทบเข้ากันนั้นไม่ได้

(6) หยุดหรือระงับการดำเนินกิจการเกี่ยวกับธุรกิจสินเชื่อบุคคลภายใต้การกำกับ โดยไม่ได้รับอนุญาตจากรัฐมนตรี

ในการขออนุญาตตามความในข้อ 7 (3) หรือข้อ 7 (6) ของวรรคหนึ่งให้ผู้ประกอบธุรกิจยื่นหนังสือชี้แจงเหตุผลที่ขออนุญาตผ่านธนาคารแห่งประเทศไทย และให้ธนาคารแห่งประเทศไทยพิจารณาเสนอความเห็นต่อรัฐมนตรีโดยไม่ชักช้า

ข้อ 8 ผู้ประกอบธุรกิจต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ วิธีการ หรือเงื่อนไขที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนด เกี่ยวกับเรื่องดังต่อไปนี้

- (1) คุณสมบัติของผู้ให้บริการสินเชื่อบุคคลภายใต้การกำกับ
- (2) ดอกเบี้ย ค่าปรับ ค่าบริการ ค่าธรรมเนียมใดๆ เกี่ยวกับสินเชื่อบุคคลภายใต้การกำกับ ทั้งนี้ อัตราดอกเบี้ยที่เรียกเก็บต้องไม่เกินกว่าอัตราที่กฎหมายกำหนดไว้โดยอัตราสูงสุดของดอกเบี้ย ค่าปรับ ค่าบริการ ค่าธรรมเนียมใดๆ ดังกล่าวรวมกันแล้วต้องไม่เกินกว่าอัตราที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนด

อย่างไรก็ดี ผู้ประกอบธุรกิจอาจเรียกค่าใช้จ่ายตามที่ได้จ่ายไปจริง และพอสมควรแก่เหตุจากผู้บริโภคได้ นอกเหนือจากที่กล่าวมาแล้วในวรรคหนึ่งตามที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนด

- (3) การตรวจสอบและการรักษาความปลอดภัยเกี่ยวกับสินเชื่อบุคคลภายใต้การกำกับ
- (4) การเรียกให้ชำระหนี้และการติดตามทวงถามให้ชำระหนี้
- (5) การจำหน่ายและโอนหนี้
- (6) การปฏิบัติและจัดการเกี่ยวกับข้อมูลผู้บริโภค
- (7) การปฏิบัติเมื่อมีข้อร้องเรียน
- (8) การจัดทำบัญชีและรายงาน
- (9) เรื่องอื่นๆ ที่ธนาคารแห่งประเทศไทยเห็นว่าจำเป็นเพื่อความปลอดภัยหรือความผาสุกของประชาชน

ข้อ 9 กรรมการ ผู้จัดการ หรือพนักงานผู้มีอำนาจในการจัดการของผู้ประกอบธุรกิจต้องไม่มีคุณสมบัติหรือลักษณะต้องห้ามอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้

- (1) เคยเป็นบุคคลล้มละลาย
- (2) เคยได้รับโทษจำคุก โดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกในความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินที่กระทำโดยทุจริต

(3) เคยเป็นกรรมการ ผู้จัดการ หรือพนักงานผู้มีอำนาจในการจัดการของผู้ประกอบธุรกิจที่รัฐมนตรีสั่งเพิกถอนการอนุญาตตามข้อ 10

ข้อ 10 เมื่อปรากฏว่า

(1) ผู้ประกอบธุรกิจฝ่าฝืนหรือละเลยไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขในการดำเนินงานประการใดประการหนึ่ง

(2) ฐานะการเงินหรือการดำเนินงานของผู้ประกอบธุรกิจอาจเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่ประโยชน์ของประชาชนอย่างร้ายแรงให้ธนาคารแห่งประเทศไทยมีอำนาจสั่งให้ผู้ประกอบธุรกิจนั้นแก้ไขการที่ฝ่าฝืนละเลย หรือแก้ไขฐานะการเงินหรือการดำเนินงานให้ถูกต้องภายในระยะเวลาที่กำหนด และให้รายงานให้รัฐมนตรีทราบการสั่งการและผลการดำเนินการตามการสั่งการโดยไม่ชักช้า แต่ทั้งนี้ต้องไม่เกินกว่าสามสิบวันนับแต่วันสั่งการหรือทราบผลการดำเนินการ

หากผู้ประกอบธุรกิจมิได้ดำเนินการแก้ไขให้ถูกต้องภายในระยะเวลาที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนดตามวรรคหนึ่ง ให้รัฐมนตรีโดยคำแนะนำของธนาคารแห่งประเทศไทยมีอำนาจสั่งให้ผู้ประกอบธุรกิจระงับการดำเนินงานทั้งหมดหรือแต่บางส่วนเป็นการชั่วคราวภายในระยะเวลาที่กำหนดเพื่อดำเนินการแก้ไขให้ถูกต้อง ในการนี้ รัฐมนตรีจะกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ หรือเงื่อนไขใดๆ ให้ผู้ประกอบธุรกิจปฏิบัติด้วยก็ได้

หากผู้ประกอบธุรกิจยังคงฝ่าฝืนไม่ดำเนินการตามคำสั่งของรัฐมนตรีตามความในวรรคสอง รัฐมนตรีอาจมีคำสั่งเพิกถอนการอนุญาตให้ผู้ประกอบธุรกิจสิ้นเชิงส่วนบุคคลภายใต้การกำกับของผู้ประกอบธุรกิจนั้น และให้นำความในวรรคสองมาใช้บังคับโดยอนุโลม

ข้อ 11 ในกรณีที่ผู้ประกอบธุรกิจมีความประสงค์จะเลิกประกอบธุรกิจสิ้นเชิงส่วนบุคคลภายใต้การกำกับ ให้แจ้งรัฐมนตรีผ่านธนาคารแห่งประเทศไทยทราบ

เมื่อได้รับแจ้งตามวรรคหนึ่งให้ธนาคารแห่งประเทศไทยพิจารณาเพื่อเสนอความเห็นต่อรัฐมนตรี โดยไม่ชักช้าแต่ต้องไม่เกินสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้ง

ให้รัฐมนตรีโดยคำแนะนำของธนาคารแห่งประเทศไทยพิจารณาและอาจมีคำสั่งว่าจะควรถูกอนุญาตให้เลิกได้เมื่อใด ภายใต้เงื่อนไขและวิธีการอย่างไร

ข้อ 12 ให้ธนาคารแห่งประเทศไทยมีอำนาจแต่งตั้งพนักงานธนาคารแห่งประเทศไทยเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ เพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 58 ลงวันที่ 26 มกราคม 2515 และประกาศฉบับนี้ รวมทั้ง ตรวจสอบการดำเนินงานของกิจการตามที่กำหนดไว้ในประกาศฉบับนี้ และการดำเนินคดีสำหรับความผิดตามประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 58 ลงวันที่ 26 มกราคม 2515

ข้อ 13 เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ร้องขอ กรรมการ พนักงาน ลูกจ้าง หรือผู้สอบบัญชีของผู้ประกอบธุรกิจต้องมาให้ถ้อยคำหรือแสดงสมุดบัญชีเอกสารและหลักฐานอื่น อันเกี่ยวกับกิจการของผู้ประกอบธุรกิจนั้น ตามความประสงค์ของพนักงานเจ้าหน้าที่

ข้อ 14 เพื่อให้การกำกับดูแลเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ให้ธนาคารแห่งประเทศไทยแจ้งหลักเกณฑ์ วิธีการ หรือเงื่อนไขที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนดตามข้อ 8 ต่อรัฐมนตรี และให้ผู้ประกอบธุรกิจส่งสำเนารายงานตามที่รายงานต่อธนาคารแห่งประเทศไทยแก่กระทรวงการคลัง ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ หรือเงื่อนไขที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนดโดยความเห็นชอบของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง

บทเฉพาะกาล

ข้อ 15 ผู้ที่ประกอบธุรกิจสินเชื่อนับรวมบุคคลภายใต้การกำกับอยู่ในวันที่ประกาศฉบับนี้ใช้บังคับ ถ้าประสงค์จะประกอบกิจการนั้นต่อไป ให้ยื่นคำขอรับอนุญาตภายในหกสิบวัน นับแต่วันที่ประกาศฉบับนี้ใช้บังคับ

ข้อ 16 หากผู้ที่ยื่นคำขอรับอนุญาตตามข้อ ๑๕ มีทุนจดทะเบียนซึ่งชำระแล้วต่ำกว่าจำนวนเงินที่ระบุไว้ในข้อ 4 เมื่อได้รับอนุญาตให้ประกอบธุรกิจสินเชื่อนับรวมบุคคลภายใต้การกำกับแล้ว ต้องจดทะเบียนเพิ่มทุนและเรียกชำระทุนเพิ่มให้ครบถ้วนภายในหกเดือนนับแต่วันที่ประกาศฉบับนี้ใช้บังคับ

ข้อ 17¹⁰ ประกาศนี้ ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา เป็นต้นไป

ประกาศ ณ วันที่ 9 มิถุนายน พ.ศ. 2548

สมคิด จาคูศรีพิทักษ์

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง

ประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย

เรื่อง การกำหนด หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการประกอบธุรกิจ
สินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับ สำหรับผู้ประกอบการธุรกิจที่มีใช้สถาบันการเงิน

1. เหตุผลในการออกประกาศ

ประกาศนี้เดิมออกมา ตั้งแต่วันที่ 24 มิถุนายน 2548 เพื่อเป็นการพิทักษ์รักษาประโยชน์ของประชาชน และเป็นการป้องกันปัญหาจากธุรกิจสินเชื่อส่วนบุคคลที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต ตลอดจนเพื่อให้ผู้ประกอบการธุรกิจสินเชื่อส่วนบุคคล อยู่ภายใต้หลักเกณฑ์การกำกับดูแลที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน

บัดนี้ ประกาศดังกล่าวได้มีผลใช้บังคับมาเป็นเวลาครบหนึ่งปีแล้ว จึงได้มีการประเมินความคุ้มครองที่ให้แก่ผู้บริโภค โดยธนาคารแห่งประเทศไทยได้ปรึกษาหารือกับผู้ประกอบการธุรกิจฯ และเห็นสมควรร่วมกันที่จะเพิ่มเงื่อนไขเพื่อความเป็นธรรมแก่ผู้บริโภคยิ่งขึ้น โดยให้ผู้ประกอบการธุรกิจฯ จัดทำตารางแสดงภาระหนี้ เพื่อให้ผู้บริโภคมีข้อมูลประกอบการตัดสินใจกู้เงิน และจัดทำใบเสร็จรับเงินที่แสดงรายละเอียดเงินต้นและดอกเบี้ยทั้งในส่วนที่ได้ชำระแล้ว ส่วนที่ค้างชำระ และส่วนที่ยังไม่ถึงกำหนดชำระ เพื่อให้ผู้บริโภคมีหลักฐานสามารถตรวจสอบได้

2. อำนาจตามกฎหมาย

อาศัยอำนาจตามความในข้อ ๘ แห่งประกาศกระทรวงการคลัง เรื่อง กิจการที่ต้องขออนุญาต ตามข้อ 5 แห่งประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 58 (เรื่องสินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับ) ลงวันที่ 9 มิถุนายน 2548 ธนาคารแห่งประเทศไทยได้ออกข้อกำหนดเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการประกอบธุรกิจสินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับของผู้ประกอบการธุรกิจที่มีใช้ธนาคารพาณิชย์และบริษัทเงินทุน ปฏิบัติตามที่กำหนดในประกาศฉบับนี้

3. ขอบเขตการบังคับใช้

ประกาศฉบับนี้ให้ใช้บังคับกับผู้ประกอบการธุรกิจที่มีใช้ธนาคารพาณิชย์ตามกฎหมายว่าด้วยการธนาคารพาณิชย์ และมีใช้บริษัทเงินทุนตามกฎหมายว่าด้วยการประกอบธุรกิจเงินทุนธุรกิจหลักทรัพย์และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์

4. เนื้อหา

4.1 ให้ยกเลิกประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย เรื่อง การกำหนด หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการประกอบธุรกิจสินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับ สำหรับผู้ประกอบการธุรกิจที่มีใช้สถาบันการเงิน ลงวันที่ 24 มิถุนายน 2548

คำนิยาม

4.2 ในประกาศนี้

“สินเชื่อด่วนบุคคล” หมายความว่า การให้กู้ยืมเงิน การรับซื้อ ซื้อลด หรือรับช่วง ซื้อลดตัวเงินหรือตราสารเปลี่ยนมืออื่นใดแก่บุคคลธรรมดาโดยมิได้ระบุวัตถุประสงค์ หรือมี วัตถุประสงค์ เพื่อให้ได้มาซึ่งสินค้าหรือบริการและไม่มีวัตถุประสงค์เพื่อนำไปใช้ในการประกอบ ธุรกิจของตนเอง

“สินเชื่อด่วนบุคคลภายใต้การกำกับ” หมายความว่า สินเชื่อด่วนบุคคลเฉพาะที่ไม่ มีทรัพย์สินหรือทรัพย์สินเป็นหลักประกัน และเพื่อประโยชน์แห่งประกาศฉบับนี้ ให้รวมถึงสินเชื่อที่ เกิดจากการให้เช่าซื้อและการให้เช่าแบบลีสซิ่งในสินค้าที่ผู้ประกอบการธุรกิจมิได้จำหน่ายเป็นทางการ ค่าปกติ ยกเว้นในสินค้าประเภทรถยนต์และรถจักรยานยนต์

ทั้งนี้ ไม่รวมถึงสินเชื่อเพื่อการศึกษา สินเชื่อเพื่อการเดินทางไปทำงานในต่างประเทศ สินเชื่อเพื่อรักษาพยาบาล สินเชื่อเพื่อสวัสดิการพนักงานที่หน่วยงานต้นสังกัดได้มีการทำสัญญากับ ผู้ประกอบการธุรกิจ และสินเชื่อตามที่ธนาคารแห่งประเทศไทยประกาศกำหนด

“ผู้ประกอบการธุรกิจ” หมายความว่า ผู้ประกอบการธุรกิจสินเชื่อด่วนบุคคลภายใต้การกำกับ เป็นทางค้าปกติ

การยื่นคำขอรับอนุญาตเป็นผู้ประกอบการธุรกิจต่อกระทรวงการคลัง ให้ยื่นผ่านธนาคาร แห่งประเทศไทยตามแบบยื่นคำขอรับอนุญาตผู้ประกอบการธุรกิจสินเชื่อด่วนบุคคลภายใต้การกำกับที่ กำหนดท้ายประกาศนี้

“สำนักงานสาขา” หมายความว่า สำนักงานใดๆ ซึ่งแยกออกจากสำนักงานใหญ่ ของผู้ประกอบการธุรกิจ เพื่อประกอบกิจการธุรกิจสินเชื่อด่วนบุคคลภายใต้การกำกับ ในเรื่องของ กระบวนการพิจารณาอนุมัติสินเชื่อ ตรวจสอบข้อมูลของลูกค้า และการรับชำระเงินจากลูกค้า อย่าง ใดอย่างหนึ่งหรือทั้งหมด โดยมีระบบคอมพิวเตอร์ที่สามารถเชื่อมโยงข้อมูลของลูกค้าที่เก็บไว้ ณ สำนักงานใหญ่หรือที่ทำการอื่นหรือไม่ก็ได้ ทั้งนี้ สำนักงานสาขาไม่รวมถึง

(1) จุดบริการประชาสัมพันธ์เพื่อหาลูกค้าใหม่ ซึ่งทำการแจกเอกสารแนะนำ บริการ หรือรับและตรวจสอบข้อมูลใบสมัครจากประชาชนทั่วไป โดยยังไม่เข้ากระบวนการ พิจารณาอนุมัติสินเชื่อ ไม่มีการตรวจสอบข้อมูลของลูกค้า และไม่มีการรับชำระเงินจากลูกค้า

(2) สถานที่ของตัวแทนที่ผู้ประกอบการธุรกิจแต่งตั้งเพื่อรับชำระเงิน หรือทำการ ประชาสัมพันธ์ รวมทั้งทำการแจกเอกสาร แนะนำบริการหรือรับและตรวจสอบข้อมูลใบสมัครจาก ประชาชน แทนผู้ประกอบการธุรกิจ เช่น ที่ทำการไปรษณีย์ หรือจุดรับชำระเงินอื่นที่ไม่ใช่ของผู้ ประกอบธุรกิจ

(3) สำนักงาน หรือจุดบริการ หรือสถานที่อื่นๆ ตามที่ธนาคารแห่งประเทศไทย อาจกำหนดต่อไป

คุณสมบัติของผู้ใช้บริการสินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับ

4.3 ผู้ประกอบธุรกิจจะให้สินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับแก่บุคคลธรรมดาได้ เมื่อผู้ประกอบธุรกิจพิจารณาแล้วเห็นว่า เป็นผู้ที่มีฐานะทางการเงินเพียงพอสำหรับการชำระหนี้ได้

การกำหนดวงเงินสินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับ

4.4 ผู้ประกอบธุรกิจจะให้วงเงินสินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับแก่ผู้บริโภคนแต่ ละรายได้ไม่เกิน 5 เท่าของรายได้ของผู้บริโภคเฉลี่ยต่อเดือน หรือกระแสเงินสดหมุนเวียนในบัญชี เงินฝากของผู้บริโภคซึ่งฝากไว้กับสถาบันการเงินเฉลี่ยต่อเดือน เป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่า 6 เดือน

ดอกเบี้ย ค่าปรับ ค่าบริการ ค่าธรรมเนียมใดๆ และค่าใช้จ่ายตามที่ได้จ่ายไปจริง และพอสมควรแก่เหตุ เกี่ยวกับสินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับ

4.5 ให้ผู้ประกอบธุรกิจปฏิบัติในเรื่องการเรียกเก็บดอกเบี้ย ค่าปรับ ค่าบริการ ค่าธรรมเนียมใดๆ และค่าใช้จ่ายตามที่ได้จ่ายไปจริงและพอสมควรแก่เหตุ เกี่ยวกับสินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับ ดังต่อไปนี้

(1) ผู้ประกอบธุรกิจอาจเรียกเก็บดอกเบี้ย ค่าปรับ ค่าบริการ และค่าธรรมเนียม ใดๆ เกี่ยวกับสินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับ ทั้งนี้ดอกเบี้ยที่เรียกเก็บต้องไม่เกินกว่าอัตราที่ กฎหมายกำหนดไว้ (ร้อยละ 15 ต่อปี) โดยอัตรารวมสูงสุดของดอกเบี้ย ค่าปรับ ค่าบริการ และ ค่าธรรมเนียมใดๆ ดังกล่าว รวมกันแล้วต้องไม่เกินร้อยละ ๒๘ ต่อปี (Effective rate)

(2) นอกจากดอกเบี้ย ค่าปรับ ค่าบริการ หรือค่าธรรมเนียมใดๆ ตาม (1) แล้ว ผู้ ประกอบธุรกิจอาจเรียกเก็บค่าใช้จ่ายตามที่ได้จ่ายไปจริงและพอสมควรแก่เหตุได้ ตามรายการที่ ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนดแบบแนบท้ายประกาศฉบับนี้ เฉพาะเรื่องดังต่อไปนี้

(ก) ค่าใช้จ่ายที่ผู้ประกอบธุรกิจต้องจ่ายให้แก่ราชการ

(ข) ค่าใช้จ่ายที่ผู้ประกอบธุรกิจต้องจ่ายให้แก่บุคคลอื่น หรือหน่วยงานภายนอก โดยมีหลักฐานการชำระเงินที่สามารถตรวจสอบตามประเภทที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนด แบบแนบท้ายประกาศนี้ และประเภทอื่นๆ ตามที่ได้รับอนุญาตจากธนาคารแห่งประเทศไทย

(ค) ค่าใช้จ่ายที่ทำให้ต้นทุนในการดำเนินงานของผู้ประกอบธุรกิจเพิ่มขึ้น อัน เนื่องมาจากการให้บริการแก่ผู้บริโภค หรือการผิคนัดชำระหนี้ของผู้บริโภคแล้วแต่กรณี เฉพาะราย ตามประเภทที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนดแบบแนบท้ายประกาศนี้ และประเภทอื่นๆ ตามที่ ได้รับอนุญาตจากธนาคารแห่งประเทศไทย

ทั้งนี้ ผู้ประกอบธุรกิจจะเรียกเก็บค่าใช้จ่ายประเภทเดียวกันตามที่ระบุไว้ข้างต้น
ซ้ำซ้อนกันไม่ได้

(3) ห้ามมิให้ผู้ประกอบธุรกิจนำดอกเบี้ย ค่าปรับ ค่าบริการ ค่าธรรมเนียมใดๆ
ตาม (1) และค่าใช้จ่ายตามที่ได้จ่ายไปจริงและพอสมควรแก่เหตุตาม (2) มารวมกับจำนวนหนี้ที่ค้าง
ชำระ เพื่อคิดดอกเบี้ยและค่าปรับอีก

การประกาศเผยแพร่ดอกเบี้ย ค่าปรับ ค่าบริการ ค่าธรรมเนียมใดๆ และค่าใช้จ่าย
ตามที่ได้จ่ายไปจริงและพอสมควรแก่เหตุ เกี่ยวกับสินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับ

4.6 ให้ผู้ประกอบธุรกิจปฏิบัติในเรื่องการประกาศเผยแพร่ดอกเบี้ย ค่าปรับ
ค่าบริการ ค่าธรรมเนียมใดๆ และค่าใช้จ่ายตามที่ได้จ่ายไปจริงและพอสมควรแก่เหตุ เกี่ยวกับ
สินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับ ดังต่อไปนี้

(1) ปิดประกาศรายละเอียดเกี่ยวกับอัตราดอกเบี้ย ค่าปรับ ค่าบริการ ค่าธรรมเนียม
ใดๆ และค่าใช้จ่ายตามที่ได้จ่ายไปจริงและพอสมควรแก่เหตุ เกี่ยวกับสินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การ
กำกับตามแบบที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนดแนบท้ายประกาศฉบับนี้ ไว้ในที่เปิดเผย ณ
สำนักงานทุกแห่ง ภายในวันเดียวกับที่ผู้ประกอบธุรกิจประกาศหรือเปลี่ยนแปลงรายละเอียด
ดังกล่าว

(2) เผยแพร่รายละเอียดตาม (1) ไว้ในเว็บไซต์ (Website) ของผู้ประกอบธุรกิจ
ก่อนวันที่รายละเอียดดังกล่าวมีผลใช้บังคับ

(3) จัดเก็บต้นฉบับของรายละเอียดตาม (1) ไม่ว่าจะอยู่ในรูปของเอกสาร หรือสื่อ
บันทึกโดยเครื่องคอมพิวเตอร์ หรือในรูปแบบใดๆ เป็นเวลาไม่ต่ำกว่า 10 ปี นับแต่วันที่รายละเอียด
ดังกล่าวมีผลบังคับใช้

(4) แจ้งรายละเอียดตาม (1) ให้แก่ผู้บริโภคหรือผู้ที่ประสงค์จะขอสินเชื่อทราบ
เพื่อใช้ประกอบการพิจารณาตัดสินใจในการขอสินเชื่อ

(5) กรณีที่มีการเปลี่ยนแปลงอัตราดอกเบี้ย ค่าปรับ ค่าบริการ ค่าธรรมเนียมใดๆ
เกี่ยวกับสินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับตามข้อ 4.5 (1) ซึ่งทำให้ผู้บริโภคเสียประโยชน์ ให้ผู้
ประกอบธุรกิจแจ้งเป็นหนังสือแก่ผู้บริโภคภายในเวลาอันควรด้วย

(6) นอกจากเกณฑ์ที่กล่าวมา หากมีการเปลี่ยนแปลงค่าใช้จ่ายตามที่ได้จ่ายไปจริง
และพอสมควรแก่เหตุตามข้อ 4.5 (2) รวมทั้งเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับค่าใช้จ่าย ซึ่งทำให้ผู้บริโภคเสีย
ประโยชน์ ผู้ประกอบธุรกิจต้องได้รับความยินยอมจากผู้บริโภคเสียก่อน เว้นแต่ผู้บริโภคเลือกที่จะ
ให้สิทธิผู้ประกอบธุรกิจดำเนินการเป็นอย่างอื่น อย่างไรก็ตาม ไม่ว่าจะมีการตกลงใดๆ ไว้ ผู้

ประกอบธุรกิจต้องประกาศการเปลี่ยนแปลงเหล่านั้นให้ผู้บริโภคราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่า ๓๐ วัน ก่อนการเปลี่ยนแปลงจะมีผลใช้บังคับ

การจัดทำตารางแสดงภาระหนี้และใบเสร็จรับเงิน การเรียกให้ชำระหนี้ และการติดตามทวงถามให้ชำระหนี้

4.7 เพื่อให้ประชาชนได้รับทราบข้อมูลที่ชัดเจน ให้ผู้ประกอบการปฏิบัติตามปฏิบัติ ดังต่อไปนี้

(1) จัดทำตารางแสดงภาระหนี้สำหรับผู้บริโภคแต่ละราย โดยให้แสดงรายละเอียดของข้อมูลเป็นรายงวด ซึ่งอย่างน้อยข้อมูลแต่ละงวดต้องประกอบด้วยจำนวนเงินที่ผู้บริโภคต้องชำระ โดยแยกเป็นเงินต้นและดอกเบี้ย และจำนวนเงินต้นคงค้าง เพื่อมอบให้แก่ผู้บริโภคเมื่อมีการทำสัญญาขอสินเชื่อหรือเมื่อมีการอนุมัติสินเชื่อ ทั้งนี้ สำหรับผู้บริโภคที่ขอสินเชื่อประเภทวงเงินสินเชื่อหมุนเวียน (Revolving credit) ให้มอบตารางแสดงภาระหนี้ที่จัดทำขึ้นเป็นตัวอย่างแทนได้

(2) จัดส่งใบแจ้งหนี้ให้แก่ผู้บริโภคทราบล่วงหน้า ไม่น้อยกว่า 10 วัน ก่อนวันถึงกำหนดชำระหรือหักบัญชี ทั้งนี้ ในกรณีที่มีการคิดดอกเบี้ยหรือค่าใช้จ่ายในหนี้ค้างชำระให้แสดงรายละเอียดการคำนวณดอกเบี้ยหรือค่าใช้จ่ายดังกล่าวในใบแจ้งหนี้ด้วย

(3) จัดทำใบเสร็จรับเงินที่แสดงรายละเอียดการชำระหนี้โดยแยกเป็นเงินต้น ดอกเบี้ย และค่าใช้จ่ายต่างๆ เพื่อให้ผู้บริโภคเก็บไว้เป็นหลักฐาน ทั้งนี้ ผู้ประกอบธุรกิจต้องแสดงยอดหนี้ ทั้งในส่วนที่ค้างชำระและที่ยังไม่ถึงกำหนดชำระ โดยแยกเป็นเงินต้น ดอกเบี้ย และค่าใช้จ่ายต่างๆ ไว้ในใบแจ้งหนี้หรือใบเสร็จรับเงินด้วย

(4) ต้องมีหนังสือแจ้งเตือนผู้บริโภคที่ผิดนัดชำระหนี้ล่วงหน้า ไม่น้อยกว่า 20 วัน ก่อนดำเนินการบังคับชำระหนี้ตามกฎหมาย

อนึ่ง ได้จัดทำตัวอย่างตารางแสดงภาระหนี้ตามข้อ (1) และตัวอย่างใบเสร็จรับเงินตามข้อ (3) แนบไว้ท้ายประกาศนี้แล้ว ทั้งนี้ ไม่ได้หมายความว่า จะกำหนดให้ผู้ประกอบธุรกิจต้องทำตามตัวอย่างทุกประการ เพียงแต่จะต้องมีรายการสำคัญตามที่กล่าวไว้ข้างต้นครบถ้วนเท่านั้น

การปฏิบัติและการจัดการเกี่ยวกับข้อมูลของผู้บริโภค

4.8 ผู้ประกอบธุรกิจต้องให้ความสำคัญและจัดให้มีข้อมูลเกี่ยวกับผู้บริโภคที่ถูกต้อง และครบถ้วนเพื่อประกอบการพิจารณาอนุมัติและกำหนดวงเงินที่เหมาะสม และสอดคล้องกับความสามารถในการชำระหนี้ของลูกค้า โดยใช้อำนาจจากแหล่งข้อมูลกลางที่เชื่อถือได้ เช่น บริษัทที่ประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต เป็นต้น หรือร่วมกันจัดตั้งศูนย์ข้อมูลเพื่อใช้ข้อมูลร่วมกัน เพื่อสอบย้อนประวัติส่วนตัวของผู้บริโภค และวงเงินสินเชื่อที่ได้รับทั้งสิ้น ตลอดจนข้อมูลอื่นๆ

การปฏิบัติเมื่อมีข้อร้องเรียน

4.9 ผู้ประกอบธุรกิจจะต้องดำเนินการตรวจสอบเมื่อผู้บริโภคร้องเรียนเกี่ยวกับการใช้บริการสินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับ และแจ้งความคืบหน้ารวมทั้งชี้แจงขั้นตอนต่อไปให้ผู้บริโภคทราบ ภายใน 7 วัน นับจากวันที่ได้รับแจ้งการร้องเรียน รวมทั้งให้ดำเนินการแก้ไขข้อร้องเรียนนั้นให้แล้วเสร็จและแจ้งให้ผู้บริโภคนั้นทราบ โดยเร็ว

การกำหนดนโยบาย แผนงาน และการประชาสัมพันธ์

4.10 ให้ผู้ประกอบธุรกิจมีการกำหนดนโยบาย แผนงาน และการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับสินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับ ดังนี้

(1) ผู้ประกอบธุรกิจต้องกำหนดนโยบายและแผนงานในการดำเนินธุรกิจสินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับ และเสนอคณะกรรมการของผู้ประกอบธุรกิจเพื่อให้ความเห็นชอบทุกปี ทั้งนี้ นโยบายและแผนงานดังกล่าว ควรประกอบด้วยทิศทางและแนวทางในการให้บริการสินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับ พร้อมทั้งเป้าหมายในการให้บริการแก่ลูกค้าตามระดับรายได้ของผู้บริโภค

(2) ผู้ประกอบธุรกิจต้องจัดให้มีระเบียบ หรือพิธีปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ของผู้ประกอบธุรกิจ หรือระบุในสัญญาการแต่งตั้งตัวแทนเพื่อกระทำการแทนผู้ประกอบธุรกิจในเรื่องการติดต่อหาผู้บริโภครายใหม่ หรือติดต่อกับผู้บริโภครายเก่าเพื่อเสนอสินเชื่อประเภทใหม่ พร้อมทั้งให้ถือปฏิบัติ ดังต่อไปนี้

(ก) การติดต่อหาผู้บริโภครายใหม่หรือติดต่อกับผู้บริโภครายเก่าจะดำเนินการได้ระหว่างเวลา 8.00-20.00 น. ในวันจันทร์-วันศุกร์ ยกเว้นวันหยุดราชการ ให้ดำเนินการระหว่างเวลา 8.00-18.00 น

(ข) ในกรณีที่ผู้ประกอบธุรกิจใช้สื่อทางการตลาดในการส่งเสริมการให้สินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับ ต้องสื่อความให้ผู้บริโภคเข้าใจได้ง่าย ไม่ชวนเชื่อเกินความจริง และต้องชี้แจงข้อเท็จจริงให้ครบถ้วน รวมทั้งระบุอัตราดอกเบี้ย ค่าปรับ ค่าบริการ ค่าธรรมเนียมใดๆ และค่าใช้จ่ายตามที่ได้จ่ายไปจริง ของสินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับแต่ละประเภทให้ชัดเจน

การจัดทำบัญชีและการรายงาน

4.11 ผู้ประกอบธุรกิจจะต้องจัดทำรายงานตามแบบที่กำหนดไว้ท้ายประกาศฉบับนี้ทุกเดือน และส่งมายังธนาคารแห่งประเทศไทยภายใน 21 วันนับจากวันสิ้นเดือน รวมทั้งจัดส่งสำเนารายงานดังกล่าวให้แก่กระทรวงการคลังภายในกำหนดเวลาเดียวกันข้างต้น

ประกาศฉบับนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2550 เป็นต้นไป

ประกาศ ณ วันที่ 20 กรกฎาคม พ.ศ. 2549

หม่อมราชวงศ์ปรีดิยาธร เทวกุล

ผู้ว่าการ

ธนาคารแห่งประเทศไทย

ภาคผนวก ข

ตัวอย่างสัญญาสำเร็จรูปของสินเชื่อส่วนบุคคล

ภาคผนวก ค

คำพิพากษา

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1272/2501

โจทก์ฟ้องว่า เมื่อ 15 พ.ค. 2499 จำเลยได้กู้เงิน โจทก์ไป 20,000 บาท สัญญาว่าจะให้ ดอกเบี้ยชั่งละ 1 บาท ต่อเดือนตามหนังสือกู้ที่จำเลยเขียนให้โจทก์ไว้เป็นหลักฐาน จำเลยไม่ชำระ ต้นเงินและดอกเบี้ยจึงฟ้องบังคับ

จำเลยให้การว่าไม่เคยกู้เงิน โจทก์

นายนิพนธ์ ยื่นคำร้องขอเป็นจำเลยร่วมให้การทำนองเดียวกับจำเลยและว่าไม่รู้เห็น นิติกรรมย่อมไม่สมบูรณ์

ศาลแพ่งพิพากษาให้จำเลยทั้งสองรับผิดชอบร่วมกัน ใช้เงินต้นและดอกเบี้ยร้อยละ 7.5 ต่อปี นับแต่วันกู้จนกว่าจะใช้เสร็จ

จำเลยอุทธรณ์ ศาลอุทธรณ์พิพากษายืน

จำเลยฎีกา

ศาลฎีกาฟังว่าจำเลยยืมเงิน โจทก์เพื่อ ไปซื้อเครื่องอุปกรณ์การก่อสร้างซึ่งนายนิพนธ์สามี จำเลยทำงานก่อสร้างอยู่ จึงต้องรับผิดชอบร่วมกันและการยืมเงินแม้มิได้กำหนดดอกเบี้ยกันไว้ จำเลยก็ต้องเสียดอกเบี้ยเมื่อผิดนัดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 224 แต่ไม่ปรากฏว่าโจทก์ทวงถามเมื่อใดจึงพิพากษาแก่ให้จำเลยชำระดอกเบี้ยนับแต่วันฟ้องจนกว่าชำระเงินเสร็จ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 773/2518

ทำสัญญากู้โดยใช้แบบพิมพ์สัญญาที่มีข้อความว่า “ผู้กู้ยอมให้ดอกเบี้ยร้อยละ 7.5 ต่อเดือน” ผู้ให้กู้มีสิทธิได้รับดอกเบี้ยอัตราร้อยละเจ็ดครึ่งต่อปีนับแต่วันกู้ไม่ใช่ตั้งแต่วันผิดนัด

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3708/2528

โจทก์ฟ้องว่า จำเลยที่ 1 ได้กู้เงินจากโจทก์จำนวน 98,000 บาทอัตราดอกเบี้ยร้อยละ 15 ต่อปี จำเลยที่ 2 เป็นผู้ค้ำประกัน ครบกำหนดจำเลยที่ 1 ไม่ชำระเงินต้นคืนรวมทั้งค้างดอกเบี้ย ตลอดจนขอให้บังคับจำเลยทั้งสองชำระเงินต้นและดอกเบี้ยที่ค้าง

จำเลยทั้งสองให้การว่าได้ทำสัญญากู้และสัญญาค้ำประกันตามฟ้องแต่จำเลยที่ 1 รับเงินไปเพียง 7,000 บาท เหตุที่ปรากฏตามสัญญากู้เป็นเงิน 98,000 บาทเพราะ โจทก์นำดอกเบี้ยที่เกินอัตราที่กฎหมายกำหนดจำนวน 91,000 บาท รวมเข้าไปด้วยหนี้ในส่วนดังกล่าวจึงไม่สมบูรณ์ ขอให้พิพากษายกฟ้อง

ศาลชั้นต้นพิพากษาให้จำเลยที่ 1 ใช้เงินจำนวน 7,000 บาทและดอกเบี้ยในอัตราร้อยละ เจ็ดครึ่งต่อปี นับแต่วันฟ้องไปจนกว่าชำระเสร็จแก่โจทก์หากจำเลยที่ 1 ไม่ชำระให้จำเลยที่ 2 ชำระแทนจนครบ

โจทก์อุทธรณ์

ศาลอุทธรณ์พิพากษาแก้เป็นว่าให้จำเลยที่ 1 ชำระเงินจำนวน 98,000 บาทพร้อมดอกเบี้ย อัตราร้อยละ 15 ต่อปีนับแต่วันกู้จนกว่าจะชำระเสร็จแก่โจทก์หากจำเลยที่ 1 ไม่ชำระให้จำเลยที่ 2 ชำระแทนจนครบ

จำเลยทั้งสองฎีกา

ศาลฎีกาวินิจฉัยปัญหาข้อกฎหมายว่า สัญญากู้เอกสารหมายเลข จ.1 ได้เขียนระบุเรื่องดอกเบี้ยไว้ว่า "ยอมให้ดอกเบี้ยตามกฎหมายอย่างสูง" เห็นว่าข้อความดังกล่าวมิได้เป็นการกำหนดอัตราดอกเบี้ยโดยชัดแจ้งแน่นอนว่าเป็นอัตราอย่างสูงเท่าไรต้องตีความไปในทางที่เป็นคุณแก่จำเลยคือ โจทก์ก็มีสิทธิเรียกดอกเบี้ยได้ร้อยละเจ็ดครึ่งต่อปีตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 7 พิจารณาแก้เป็นว่าให้จำเลยที่ 1 ชำระดอกเบี้ยในต้นเงินกู้ร้อยละเจ็ดครึ่งต่อปี

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 8396/2538

คดีสืบเนื่องมาจากโจทก์ฟ้องจำเลยทั้งห้าให้ร่วมกันชำระค่าเสียหายจำนวน 10,164,005 บาท พร้อมด้วยดอกเบี้ยแก่โจทก์ ศาลชั้นต้นพิพากษาให้จำเลยที่ 1 ถึงที่ 4 ร่วมกันชดเชยค่าเสียหายจำนวน 1,050,427 บาท พร้อมด้วยดอกเบี้ยแก่โจทก์ให้ยกฟ้องโจทก์สำหรับจำเลยที่ 5 จำเลยที่ 1 ถึงที่ 4 ไม่ชำระหนี้ตามคำพิพากษาโจทก์จึงขอบังคับคดีและนำเจ้าพนักงานบังคับคดีไปยึดที่ดินโฉนดเลขที่ 805 ตำบลในเมืองอำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน พร้อมสิ่งปลูกสร้างซึ่งเป็นกรรมสิทธิ์ของจำเลยที่ 3 เพื่อขายทอดตลาด

ผู้ร้องยื่นคำร้องว่าผู้ร้องในฐานะเจ้าหนี้บุริมสิทธิขอรับชำระหนี้บุริมสิทธิเหนือทรัพย์สินจำนองที่ดินพร้อมสิ่งปลูกสร้างที่โจทก์นำยึดไว้ดังกล่าวเป็นเงินจำนวน 4,868,000 บาท พร้อมดอกเบี้ย ดอกเบี้ยในอัตราร้อยละ 17.5 ต่อปีจนกว่าจะได้รับชำระหนี้ครบถ้วนก่อนเจ้าหนี้สามัญรายอื่น

โจทก์คัดค้านว่า จำเลยที่ 3 ทำสัญญาจำนองที่ดินพร้อมสิ่งปลูกสร้างดังกล่าวไว้แก่ผู้ร้องเป็นเงิน 2,300,000 บาทกับยอมให้ดอกเบี้ยในอัตราร้อยละ 15 ต่อปี ผู้ร้องจึงเรียกให้ชำระหนี้ก่อนเจ้าหนี้รายอื่นโดยอาศัยอำนาจแห่งการจำนองได้เพียงเท่าที่ระบุไว้ในสัญญาจำนองพร้อมด้วยดอกเบี้ยตามส่วนเท่านั้นขอให้ยกคำร้อง

ศาลชั้นต้นมีคำสั่งให้ผู้ร้องได้รับชำระหนี้จำนองจากการขายทอดตลาดทรัพย์สินที่จำนองจำนวน 2,300,000 บาท ก่อนเจ้าหนี้อื่น

ผู้ร้องอุทธรณ์

ศาลอุทธรณ์พิพากษาแก้เป็นว่าให้ผู้ร้องมีสิทธิได้รับชำระหนี้ก่อนโจทก์และเจ้าหนี้รายอื่นเป็นเงิน 2,300,000 บาท พร้อมดอกเบี้ยอัตราร้อยละ 15 ต่อปี นับตั้งแต่วันที่ 3 กุมภาพันธ์ 2532 เป็นต้น ไปจนถึงวันที่ 9 มกราคม 2534 นอกจากนี้ แก้งให้เป็นไปตามคำพิพากษาศาลชั้นต้น

ผู้ร้องฎีกา

ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า จำเลยที่ 3 จำนวนที่ดินโฉนดเลขที่ 805 ตำบลในเมือง อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน พร้อมสิ่งปลูกสร้างไว้ต่อสู้ร้องเพื่อเป็นประกันหนี้เงินกู้ของ นางสมนา รชตะไพโรจน์ เป็นเงิน 2,300,000 บาท ตกลงให้ดอกเบี้ยแก่ผู้ร้องร้อยละ 15 ต่อปี และการที่ผู้ร้องยื่นคำร้องขอรับชำระหนี้ก่อนเจ้าหนี้อื่น ๆ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา 289 นั้นก็คือ การฟ้องขอบังคับจำนองนั่นเอง และตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 715(1) ทรัพย์สินซึ่งจำนองยอมเป็นประกันเพื่อการชำระหนี้กับดอกเบี้ยด้วยโดยในส่วนของดอกเบี้ยนั้นเมื่อหนี้จำนองเป็นหนี้เงินจึงต้องอยู่ภายใต้บังคับของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 224 วรรคหนึ่งกล่าวคือ เมื่อถึงกำหนดที่จะต้องชำระหนี้จำนองลูกหนี้ไม่ชำระหนี้ก็ต้องถือว่าลูกหนี้ผิดนัดลูกหนี้ต้องเสียดอกเบี้ยในระหว่างเวลาผิดนัดร้อยละเจ็ดครึ่งต่อปีแต่ก็มีข้อยกเว้นว่าถ้าเจ้าหนี้อาจจะเรียกดอกเบี้ยได้สูงกว่านั้น โดยอาศัยเหตุอย่างอื่นอันชอบด้วยกฎหมายก็ให้คงส่งดอกเบี้ยต่อไปตามนั้น คดีนี้เมื่อตามสัญญาจำนองจำเลยที่ 3 ยอมให้ดอกเบี้ยแก่ผู้ร้องร้อยละ 15 ต่อปีผู้ร้องก็ยอมมีสิทธิได้รับชำระหนี้ก่อนเจ้าหนี้อื่น ๆ ในดอกเบี้ยอัตราดังกล่าวนับแต่วันผิดนัดคือวันที่ 3 กุมภาพันธ์ 2532 ซึ่งเป็นวันที่นางสมมาผิดนัดชำระดอกเบี้ยไปจนถึงวันที่เจ้าพนักงานบังคับคดีทำบัญชีส่วนเฉลี่ยแสดงจำนวนเงินที่จ่ายให้เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาหรือเจ้าหนี้นุริมสิทธิแต่ละคนเสร็จตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา 319

พิพากษาแก้เป็นว่าให้ผู้ร้องมีสิทธิได้รับชำระหนี้ก่อนโจทก์และเจ้าหนี้รายอื่นในดอกเบี้ยอัตราร้อยละ 15 ต่อปีของต้นเงิน 2,300,000 บาท นับตั้งแต่วันที่ 3 กุมภาพันธ์ 2532 ไปจนถึงวันที่เจ้าพนักงานบังคับคดีทำบัญชีส่วนเฉลี่ยแสดงจำนวนเงินที่จ่ายให้แก่เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาหรือเจ้าหนี้นุริมสิทธิแต่ละคนเสร็จนอกจากที่แก้ให้เป็นไปตามคำพิพากษาศาลอุทธรณ์

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1050/2512

โจทก์ฟ้องว่า จำเลยยืมข้าวเปลือกจากโจทก์ 200 ถัง ถังละ 20 กิโลกรัม ตกลงให้ดอกเบี้ยยเป็นข้าวเปลือก 2 ถัง ต่อ 1 ถัง จำเลยไม่ใช้ตามสัญญาข้าวเปลือกราคาถังละ 15 บาท ขอให้บังคับจำเลยใช้ข้าวที่ยืมและดอกเบี้ยยที่ค้างรวม 300 ถัง หากไม่สามารถใช้ข้าวเปลือก ให้ใช้เงินแทน 4,500 บาท และให้ใช้ดอกเบี้ยยเป็นข้าวเปลือกต่อไปอีก

จำเลยต่อสู้ว่า ไม่เคยยืมข้าวเปลือกจากโจทก์ไม่เคยพิมพ์ลายนิ้วมือให้โจทก์ สัญญาที่โจทก์ฟ้องเป็นสัญญาปลอม

ศาลชั้นต้นวินิจฉัยว่าพยานโจทก์แตกต่างกันเป็นพิรุฬฟังไม่ได้ว่าจำเลยกู้ข้าวเปลือกไปจากโจทก์ พิพากษายกฟ้อง

โจทก์อุทธรณ์

ศาลอุทธรณ์ฟังว่าจำเลยทำสัญญายืมข้าวเปลือกไปจากโจทก์ต้องใช้คืนและจำเลยไม่ได้แย้งเรื่องราคาผลประโยชน์ที่จำเลยตกลงให้โจทก์ไม่ต้องด้วยข้อห้ามตามกฎหมายพิพากษากลับให้จำเลยชำระข้าวเปลือกให้โจทก์ 300 ถัง ถ้าไม่สามารถชำระให้ชำระเงินแทน 4,500 บาท ให้จำเลยใช้ดอกเบี้ยยเป็นข้าวเปลือกอัตราปีละ 1 ถัง ต่อ 2 ถังนับแต่วันฟ้องจนกว่าจะใช้ข้าวเปลือกเสร็จถ้าไม่สามารถชำระเป็นข้าวเปลือกให้ชำระเงินแทนคิดตามราคาท้องตลาด

แต่มีความเห็นแย้งว่า การที่โจทก์คิดดอกเบี้ยเป็นข้าว 1 ถังต่อข้าวที่ยืม 2 ถัง ก็เท่ากับเรียกดอกเบี้ยอัตราร้อยละ 50 ต่อปี ขัดต่อประกาศห้ามมิให้ตักข้าวแก่ชวานา จ.ศ.1239 เป็นการต้องห้ามชัดแจ้งโดยกฎหมายและเป็นกฎหมายเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของประชาชนสัญญาที่โจทก์จำเลยทำไว้ใช้บังคับได้เฉพาะเกี่ยวกับข้าวที่ยืมไปเท่านั้น

จำเลยฎีกา

ศาลฎีกาฟังข้อเท็จจริงว่า จำเลยยืมข้าวเปลือกไปจากโจทก์จริง

มีปัญหาว่าโจทก์จะเรียกดอกเบี้ยเป็นข้าวเปลือกในอัตรา 1 ถังต่อข้าวเปลือกที่ยืมไป 2 ถังได้หรือไม่

ศาลฎีกาเห็นว่า จำเลยไม่ได้ยืมเงินจากโจทก์ผลประโยชน์ตอบแทนที่โจทก์เรียกร้องให้จำเลยชำระโดยเรียกว่าเป็นดอกเบี้ยนั้นจึงไม่ใช่ดอกเบี้ยตามความหมายของกฎหมายเพราะผลประโยชน์ที่จะเรียกเป็นดอกเบี้ยจะเกิดขึ้นได้จากหนี้เงินเท่านั้นเมื่อจำเลยตกลงยอมให้ผลประโยชน์ตอบแทนแก่โจทก์เนื่องจากจำเลยยืมข้าวเปลือกของโจทก์ไปใช้ จำเลยก็ต้องชำระให้ตามข้อตกลง

อนึ่งการที่โจทก์เรียกร้องให้จำเลยชำระดอกเบี้ยเป็นข้าวเปลือกในอัตราที่เห็นเป็นทำนองว่าเป็นอัตราดอกเบี้ยสูงกว่าที่กำหนดไว้ในประกาศห้ามมิให้ตกข้าวแก่ชาวนา จ.ศ.1239 ซึ่งผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์มีความเห็นแย้งว่าเป็นการต้องห้ามชัดเจนโดยกฎหมายและเป็นกฎหมายที่เกี่ยวข้องด้วยความสงบเรียบร้อยของประชาชนนั้นศาลฎีกาเห็นว่าในขณะที่โจทก์จำเลยทำสัญญากันนั้นประกาศห้ามมิให้ตกข้าวแก่ชาวนา จ.ศ.1239 ได้ถูกยกเลิกไปแล้วโดยประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ซึ่งได้รวบรวมข้อบัญญัติต่างๆ ในทางแพ่งทั้งหมดขึ้นใช้บังคับตามนัยคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1981/2511

พิพากษายืน

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1913/2537

โจทก์ฟ้องว่า เมื่อวันที่ 1 มกราคม 2534 จำเลยกู้ยืมเงินโจทก์ไปจำนวน 50,000 บาท ขอมชำระดอกเบี้ยในอัตราร้อยละ 1.25 บาทต่อเดือน กำหนดชำระต้นเงินคืนภายในวันที่ 1 มกราคม 2535 หลังจากที่ได้รับเงินไปแล้วจำเลยไม่เคยชำระต้นเงินและดอกเบี้ยให้โจทก์โจทก์ทวงถามแต่จำเลยขอผ่อนขอให้บังคับจำเลยชำระต้นเงินและดอกเบี้ยจำนวน 58,750 บาท แก่โจทก์พร้อมด้วยดอกเบี้ยอัตราร้อยละ 1.25 บาท ต่อเดือน ในต้นเงิน 50,000 บาทนับแต่วันฟ้องไปจนกว่าจะชำระเสร็จ

จำเลยขาดนัดยื่นคำให้การ

ศาลชั้นต้นพิจารณาแล้วพิพากษายกฟ้อง

โจทก์อุทธรณ์

ศาลอุทธรณ์ภาค 1 พิพากษากลับ ให้จำเลยชำระเงินจำนวน 50,000 บาทพร้อมดอกเบี้ยอัตราร้อยละ 1.25 ต่อเดือน นับแต่วันที่ 1 มกราคม 2534 จนกว่าจะชำระเสร็จแก่โจทก์

จำเลยฎีกาโดยมีผู้พิพากษาที่ได้นั่งพิจารณาคดีในศาลชั้นต้นได้รับรองว่ามีเหตุสมควรที่จะฎีกาได้

ศาลฎีกาวินิจฉัยว่าคดีมีปัญหาวินิจฉัยตามฎีกาของจำเลยข้อแรกว่าสัญญากู้ตามเอกสารหมาย จ.1 เป็นโมฆะหรือไม่ ซึ่งจำเลยฎีกาว่า สัญญากู้ตามเอกสารหมาย จ.1 ได้นำดอกเบี้ยเกินอัตราที่กฎหมายกำหนดรวมเป็นเงินต้นด้วยจึงเป็นโมฆะนั้น เห็นว่าปัญหาที่ว่าสัญญากู้ซึ่งมีดอกเบี้ยเกินอัตราที่กฎหมายกำหนดรวมเป็นเงินต้นด้วยเป็นโมฆะหรือไม่เป็นข้อกฎหมายอันเกี่ยวข้องกับความสงบเรียบร้อยของประชาชนจำเลยจึงยกขึ้นในชั้นฎีกาได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 249 วรรคสอง คดีนี้โจทก์ฟ้องว่าเมื่อวันที่ 1 มกราคม 2534 จำเลยกู้ยืมเงินโจทก์ไป 50,000 บาทขอมให้ดอกเบี้ยอัตราร้อยละ 1.25 ต่อเดือน กำหนดชำระคืนภายในวันที่ 1 มกราคม 2535 แต่โจทก์เบิกความตอบคำถามค้านนายจำเลยว่า จำนวนเงินในสัญญากู้ได้รวม

ดอกเบี้ยจำนวน 8,000 บาทเศษไว้ด้วยจึงฟังได้ว่าต้นเงินที่กู้ยืมเป็นจำนวนเพียง 42,000 บาทส่วนอีก 8,000 บาทเป็นดอกเบี้ยที่โจทก์คิดจากจำเลยล่วงหน้าและนำไปรวมเป็นต้นเงินที่กู้ยืมตามสัญญากู้เอกสารหมายเลข 1 จำเลยต้องใช้เงินคืนภายใน 1 ปีถ้าหากคิดดอกเบี้ยอัตราร้อยละ 15 ต่อปีซึ่งเป็นอัตราสูงสุดที่โจทก์มีสิทธิจะเรียกได้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 654 ในต้นเงิน 42,000 บาท จะเป็นดอกเบี้ยเพียง 6,300 บาท ฉะนั้นดอกเบี้ยที่โจทก์คิดจากจำเลยล่วงหน้าจำนวน 8,000 บาทจึงเป็นดอกเบี้ยเกินอัตราที่กฎหมายกำหนดอันเป็นการฝ่าฝืนพระราชบัญญัติห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตราพุทธศักราช 2475 มาตรา 3 ประกอบด้วยประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 654 เฉพาะดอกเบี้ยที่เกินอัตราจำนวน 8,000 บาท จึงเป็นโมฆะแต่หนี้เงินต้นจำนวน 42,000 บาท และข้อตกลงให้ดอกเบี้ยอัตราร้อยละ 1.25 ต่อเดือน ยังคงสมบูรณ์สัญญาตามเอกสารหมายเลข 1 ไม่ตกเป็นโมฆะทั้งฉบับและในส่วนที่สมบูรณ์โจทก์ยอมนำมาใช้เป็นหลักฐานแห่งการกู้ยืมฟ้องร้องบังคับคดีได้

พิพากษาแก้เป็นว่า ให้จำเลยชำระเงิน 42,000 บาทพร้อมดอกเบี้ยอัตราร้อยละ 1.25 ต่อเดือนนับแต่วันที่ 1 มกราคม 2534จนกว่าจะชำระเสร็จแก่โจทก์

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 136/2507

โจทก์ฟ้องว่า จำเลยที่ 1 ได้ทำสัญญากู้เงินโจทก์ไป 2 ครั้งเป็นเงิน 9,000 บาท จำเลยที่ 2 ซึ่งเป็นสามีเป็นผู้ค้ำประกันจำเลยผิดนัดโจทก์ทวงถามแล้ว แต่จำเลยเพิกเฉย จึงขอให้ศาลบังคับ

จำเลยทั้งสองให้การปฏิเสธ

ศาลชั้นต้นฟังว่า จำเลยยังมีได้ชำระต้นเงินกู้โจทก์ชอบที่จะฟ้องเรียกเงินกู้ 9,000 บาทจากจำเลยได้แต่ดอกเบี้ยที่ค้างชำระนั้นเกินอัตราตามกฎหมาย ตกเป็นโมฆะ พิพากษาให้จำเลยที่ 1 ชำระต้นเงิน 9,000 บาทและดอกเบี้ย ถ้าจำเลยที่ 1 ไม่สามารถชำระ ให้จำเลยที่ 2 ชำระแทนทั้งสิ้น

จำเลยทั้งสองอุทธรณ์ ศาลอุทธรณ์พิพากษายืน

จำเลยทั้งสองฎีกา

ศาลฎีกาเห็นว่าตามเอกสารการชำระเงินที่จำเลยอ้างประกอบข้อต่อสู้ไม่ปรากฏว่ามีข้อความใดให้รับฟังได้ว่าฝ่ายจำเลยได้ชำระต้นเงินให้แก่โจทก์กลับแสดงว่าได้ชำระแต่ดอกเบี้ยเท่านั้นเมื่อจำเลยไม่มีเอกสารการชำระหนี้มาแสดงจึงจะฟังว่าฝ่ายจำเลยได้ชำระต้นเงินแก่โจทก์เสร็จสิ้นแล้วไม่ได้

ส่วนสัญญากู้เงินทั้งสองฉบับเรียกดอกเบี้ยเกินอัตราตามกฎหมายจะเป็นโมฆะส่วนต้นเงินตามหนังสือสัญญากู้เงินยังสมบูรณ์อยู่หาเป็นโมฆะไปด้วยไม่ฎีกาจำเลยฟังไม่ขึ้น

พิพากษายืน ยกฎีกาจำเลย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4163/2535

ข้อเท็จจริงฟังได้ว่าจำนวนเงิน 37,000 บาท ตามหนังสือสัญญาคู่และสัญญาจำนองนั้น เป็นหนี้เงินกู้จำนวน 20,000 บาท บวกด้วยดอกเบี้ยอัตราร้อยละ 18 ต่อปี ซึ่งเกินกว่าอัตราที่ กฎหมายกำหนดอีกจำนวน 17,000 บาท นำมารวมเป็นต้นเงินด้วย ดอกเบี้ยเกินอัตราที่กฎหมาย กำหนดตกเป็น โฆษะ โทกัจจึงไม่มีสิทธิเรียกต้นเงินอันเกิดจากดอกเบี้ยเกินอัตราจำนวน

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4056/2528

โจทก์ฟ้องว่า จำเลยที่ 1 กู้เงินโจทก์ 30,000 บาทคิดดอกเบี้ยร้อยละ 15 ต่อปี โดยมีจำเลยที่ 2 เป็นผู้ค้ำประกันนับแต่กู้เงินไปจำเลยที่ 1 ไม่เคยชำระดอกเบี้ยเลยขอให้บังคับจำเลยทั้งสองชำระ เงินดังกล่าวพร้อมทั้งดอกเบี้ย

จำเลยที่ 1 ขาดนัดยื่นคำให้การและขาดนัดพิจารณา

จำเลยที่ 2 ให้การว่าจำเลยที่ 2 ไม่ได้ค้ำประกันลายมือชื่อในสัญญาค้ำประกันเป็นลายมือ ปลอม

ศาลชั้นต้นพิพากษาให้จำเลยทั้งสองร่วมกันชำระต้นเงินพร้อมดอกเบี้ยร้อยละ 15 ต่อปี

จำเลยที่ 2 อุทธรณ์

ศาลอุทธรณ์พิพากษาแก้เป็นว่าให้จำเลยทั้งสองร่วมกันชำระต้นเงินพร้อมทั้งดอกเบี้ย ร้อยละเจ็ดครึ่งต่อปีนับแต่วันฟ้องจนกว่าจะชำระเสร็จ

จำเลยที่ 2 ฎีกา

ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า สัญญากู้เงินเอกสารหมายเลข จ.1 มีข้อความระบุอัตราดอกเบี้ยไว้ร้อยละ 18 ต่อปี ซึ่งเกินกว่าอัตราที่กฎหมายกำหนดไว้ข้อกำหนดอัตราดอกเบี้ยดังกล่าวจึงตกเป็น โฆษะ ย่อมมีผลให้โจทก์หมดสิทธิที่จะเรียกเอาดอกเบี้ยตามสัญญาได้อย่างไรก็ดีสัญญาคู่มีได้กำหนดเวลา ชำระหนี้ไว้จะนั้นหลังจากที่โจทก์ได้แจ้งให้จำเลยทราบเพื่อทำการชำระหนี้ตามสัญญาแล้วจำเลย ยังคงเพิกเฉยมิได้ปฏิบัติตามคำเรียกร้องของโจทก์ในกรณีเช่นนี้จำเลยได้ชื่อว่าผิดนัดแล้วซึ่ง หลังจากนั้นเป็นต้นไปโจทก์ชอบที่จะเรียกดอกเบี้ยในอัตราร้อยละเจ็ดครึ่งต่อปีเอาแก่จำเลยได้

พิพากษายืน

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1747/2522

โจทก์ฟ้องว่าโจทก์เป็นบุตรและเป็นทายาทผู้รับมรดกของนางแม่นซึ่งถึงแก่กรรมไปแล้ว เมื่อวันที่ 9 พฤษภาคม 2518 จำเลยได้ฟ้องนายจรัสในฐานะเป็นทายาทผู้รับมรดกของนางแม่น ตามสำนวนคดีแพ่งหมายเลขแดงที่ 91/2518ของศาลชั้นต้นว่านางแม่นค้างชำระหนี้เงินที่กู้จาก

จำเลยเป็นเงิน 19,000 บาท และค้ำชำระดอกเบี้ยตั้งแต่วันที่ 26 กรกฎาคม 2513 เป็นต้นมาผลแห่งคดีได้ทำสัญญาประนีประนอมยอมความกัน โดยนายจำรัสยอมนำเงินจากกองมรดกชำระเงินกู้ที่ค้ำ 19,000 บาท แก่โจทก์พร้อมด้วยดอกเบี้ยซึ่งละบาทต่อเดือน ตั้งแต่วันที่ 26 กรกฎาคม 2513 เป็นต้นไป จนกว่าจะชำระเสร็จ ศาลชั้นต้นมีคำพิพากษาตามยอมคดีถึงที่สุดซึ่งความจริงแล้วนางแม่นได้ชำระดอกเบี้ยให้ตัวแทนของจำเลยรับไว้แล้ว 8,500 บาท และได้บันทึกการรับดอกเบี้ยไว้ที่ด้านหลังสัญญาแต่จำเลยปกปิดความจริง โดยแสดงหลักฐานภาพถ่ายสัญญาเพียงด้านหน้า นายจำรัสหลงเชื่อจึงได้ทำสัญญาประนีประนอมยอมความไปดังกล่าวทำให้โจทก์ซึ่งเป็นผู้รับมรดกทั้งหมดของนางแม่นต้องชำระดังกล่าวแก่จำเลยเกินจำนวนหนี้ที่แท้จริงไป 8,500 บาท เงินจำนวนนี้เป็นลาภมิควร ได้ซึ่งจำเลยต้องคืนแก่โจทก์ ขอให้จำเลยชำระเงิน 8,500 บาท ดังกล่าวแก่โจทก์พร้อมด้วยดอกเบี้ยร้อยละเจ็ดครึ่งต่อปี

ต่อมาโจทก์ถึงแก่กรรมนางชื่นจิตรภริยาโจทก์ยื่นคำร้องเข้าเป็นคู่ความแทนผู้มรดกศาลชั้นต้นอนุญาต

จำเลยให้การว่าเคยเป็นเจ้าของนี้กองมรดกของนางแม่นและได้ฟ้องนายจำรัสในฐานะผู้รับมรดกของนางแม่นจริงปรากฏตามสำนวนคดีแพ่งแดงที่ 91/2518 ของศาลชั้นต้น ฟ้องของจำเลยไม่เป็นความเท็จไม่ปิดบังความจริงนางแม่นทำสัญญากู้เงินไปเมื่อวันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2512 ทำสัญญากันไว้จากวันที่ 26 กรกฎาคม 2513 นางแม่นไม่เคยชำระต้นเงินหรือดอกเบี้ยเลยจนถึงแก่กรรมไปจำเลยจึงฟ้องนายจำรัสในฐานะผู้รับมรดกนางแม่นดังกล่าวและคดีนั้นถึงที่สุดไปแล้ว โดยตกลงทำสัญญาประนีประนอมยอมความกันซึ่งศาลได้พิพากษาไปตามยอมแล้วการที่โจทก์มาฟ้องคดีนี้ในฐานะที่โจทก์เป็นผู้รับมรดกของนางแม่นอีกเป็นการฟ้องซ้ำต้องห้ามตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา 148 ของให้ศาลพิพากษายกฟ้อง

ศาลชั้นต้นพิจารณาแล้วฟังว่าจำเลยรับชำระหนี้จากโจทก์เป็นการรับชำระหนี้ตามคำพิพากษาคตามสัญญาประนีประนอมยอมความไม่เข้าลักษณะลาภมิควรได้ฟ้องของโจทก์เป็นฟ้องซ้ำตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา 148 พินิจฉัยยกฟ้อง

โจทก์อุทธรณ์

ศาลอุทธรณ์วินิจฉัยว่าฟ้องของโจทก์เป็นฟ้องซ้ำไม่จำเป็นต้องวินิจฉัยประเด็นข้ออื่นพิพากษายืน

โจทก์ฎีกา

ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า ปัญหาตามฎีกาข้อแรก ในคดีแพ่งหมายเลขแดงที่ 91/2518 โจทก์ (จำเลยคดีนี้) ฟ้องเรียกต้นเงินกู้จำนวน 19,000 บาทพร้อมทั้งดอกเบี้ยซึ่งละหนึ่งบาทต่อเดือนนับแต่วันที่ 26 กรกฎาคม 2513 เป็นต้นไปจนกว่าจะชำระเสร็จ ประเด็นในคดีจึงมีว่านางแม่นค้ำ

ชำระเงินต้นและดอกเบี้ย นับแต่วันที่ 26 กรกฎาคม 2513 เป็นต้นไป อยู่หรือไม่ส่วนคดีนี้โจทก์ฟ้องว่าจำเลยฟ้องคดีก่อน โดยปกปิดความจริงที่เกี่ยวกับการที่จำเลยได้ชำระดอกเบี้ยไปแล้ว 8,500 บาท หนี้ตามสัญญาประนีประนอมยอมความจึงมิใช่หนี้อันแท้จริง โจทก์ได้ชำระหนี้ตามสัญญาประนีประนอมยอมความไปแล้ว โดยหลงคิดเป็นการชำระเกินกว่าหนี้ที่แท้จริง โจทก์ขอคืนเงินที่จำเลยรับชำระไว้แล้วในฐานะลาภมิควรได้และจำเลยต่อสู้ว่าเงินค่าดอกเบี้ย 8,500 บาทที่จำเลยรับชำระไว้นั้นเป็นเงินค่าดอกเบี้ยตั้งแต่วันที่ทำสัญญากู้จนถึงวันที่ 26 กรกฎาคม 2513 ประเด็นจึงมีว่าจำเลยได้รับชำระหนี้ค่าดอกเบี้ยไปเกินกว่าจำนวนหนี้ที่แท้จริงอันต้องคืนแก่โจทก์หรือไม่จึงมิใช่เป็นคดีที่มีประเด็นอย่างเดียวกันฟ้องของโจทก์จึงไม่เป็นฟ้องซ้ำตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 148 ที่ศาลล่างทั้งสองวินิจฉัยว่าฟ้องของโจทก์เป็นฟ้องซ้ำไม่ต้องด้วยความเห็นของศาลฎีกา

ส่วนปัญหาว่าเงินค่าดอกเบี้ย 8,500 บาทที่จำเลยรับชำระหนี้ไปเป็นลาภมิควรได้ตั้งที่โจทก์อ้างหรือไม่ปัญหาข้อนี้ศาลอุทธรณ์ยังมีได้ยกขึ้นวินิจฉัยและโจทก์ฎีกาขอให้บังคับจำเลยชำระหนี้ที่รับชำระแทนไปนั้นด้วยศาลฎีกาเห็นสมควรวินิจฉัยปัญหาข้อนี้ไปทีเดียวโดยไม่ต้องยื่นสำนวนไปให้ศาลอุทธรณ์วินิจฉัยปัญหาข้อนี้อีกตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา 243 และมาตรา 247

ในปัญหาดังกล่าว ข้อเท็จจริงได้ความว่า เมื่อวันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2512 นางแม่นั้น ทำสัญญากู้เงินจำเลยไป 25,000 บาท กำหนดใช้คืนวันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2513 กำหนดอัตราดอกเบี้ยซึ่งละบาทต่อเดือน ชำระสามเดือนต่อครั้งแต่นางแม่นั้นตกลงให้ดอกเบี้ยร้อยละ 2 ต่อเดือน ครั้งแรกนางแม่นั้นจึงชำระดอกเบี้ย 1,500 บาท และอีก 2 ครั้งก็ชำระครบตามกำหนดเป็นเงินดอกเบี้ยทั้งหมด 4,500 บาท ต่อมาวันที่ 26 กรกฎาคม 2513 นางแม่นั้นชำระเงินต้นคืน 6,000 บาท ชำระดอกเบี้ย 4,000 บาท เงินดอกเบี้ยจึงเป็น 8,500 บาท เงินต้นจึงคงเหลือ 19,000 บาท แล้วจึงมาทำสัญญาประนีประนอมยอมความกัน ลงวันที่ 7 กรกฎาคม 2518 นับแต่วันที่ 26 กรกฎาคม 2513 นางแม่นั้นก็ได้ชำระเงินต้นหรือดอกเบี้ยเลขจนนางแม่นั้นถึงแก่กรรมไป

ศาลฎีกาเห็นว่า การชำระดอกเบี้ยในอัตราร้อยละ 2 ต่อเดือนเป็นการฝ่าฝืนข้อห้ามตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 654 แต่ก็เป็นเรื่องที่ชำระหนี้ด้วยความสมัครใจโดยรู้อยู่แล้วว่าตนไม่มีความผูกพันที่จะต้องชำระ โจทก์จึงไม่มีสิทธิฟ้องเรียกคืนที่ศาลล่างทั้งสองพิพากษา ยกฟ้องโจทก์นั้น ศาลฎีกาเห็นฟ้องด้วยในผลแห่งคดี

พิพากษายืน

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 543/2510

โจทก์ฟ้องว่า บริษัท สหยนต์ จำกัด ได้กู้เงินโจทก์ไป 500,000 บาท จำเลยทั้งสามเป็นผู้ค้าประกัน บริษัท สหยนต์ จำกัด ค้างต้นเงินและดอกเบี้ยอยู่ 584,700 บาท และถูกพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาด จึงขอให้จำเลยทั้งสามชำระหนี้ดังกล่าว

จำเลยทั้งสามต่อสู้ว่า บริษัท สหยนต์ จำกัด ชำระหนี้รายนี้แล้ว จำเลยจึงไม่ต้องรับผิดชอบ เรียกดอกเบี้ยตามสัญญาเป็นการเรียกดอกเบี้ยทบต้น จึงเป็นโมฆะ

ศาลชั้นต้นพิพากษาว่าการเรียกดอกเบี้ยของโจทก์เป็นโมฆะและบริษัท สหยนต์ จำกัด ได้ชำระหนี้ครบถ้วนแล้วพิพากษายกฟ้อง

โจทก์อุทธรณ์

ศาลอุทธรณ์พิพากษายืน

โจทก์ฎีกา

ศาลฎีกาวินิจฉัยว่าที่โจทก์ฎีกาว่าจำเลยนำสืบการใช้เงินกู้ด้วยเช็คไม่ได้ต้องห้ามตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 653 นั้น เห็นว่า การชำระหนี้เงินกู้ด้วยเช็คเป็นการชำระหนี้ด้วยการออกตัวเงินตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 321 วรรค 3 จึงเป็นการชำระหนี้เป็นอย่างอื่นแทนการชำระหนี้ด้วยเงิน ไม่ต้องห้ามตามมาตรา 653 อ้างฎีกาที่ 767/2505

ที่โจทก์ฎีกาว่าดอกเบี้ยทบต้นตามสัญญาไม่เป็นโมฆะนั้นเห็นว่าตามสัญญาที่มีข้อความ "การให้กู้และกู้ตามหนังสือนี้ให้เป็นไปตามประเพณีผู้ให้กู้จะนั้น หากผู้กู้ผิดนัดไม่ส่งดอกเบี้ยตามอัตราและกำหนด ฯลฯ ผู้กู้ยินยอมให้ดอกเบี้ยที่ค้างชำระนั้นทบเข้ากับต้นเงินทันทีที่ค้างชำระเป็นคราวๆ ไปและยอมให้ผู้ให้กู้คิดดอกเบี้ยที่ทบเข้ากับต้นดังกล่าวมานี้เป็นต้นเงินอันผู้กู้จะต้องเสียดอกเบี้ยในอัตราเดียวกันและมีกำหนดชำระอย่างเดียวกัน" การกู้ให้ส่งดอกเบี้ยเป็นรายเดือน ฉะนั้นการคิดดอกเบี้ยทบต้นนี้จึงเป็นการให้คิดกันได้ทันทีที่ผู้กู้ผิดนัดไม่ชำระดอกเบี้ยเป็นการฝ่าฝืนต่อประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 655 ข้อตกลงนี้เป็นโมฆะ

ในข้อเท็จจริงนั้นศาลฎีกาฟังเช่นเดียวกับศาลอุทธรณ์จึงพิพากษายืน

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2518/2530

โจทก์ฟ้องว่า จำเลยที่ 1 กู้ยืมเงิน โจทก์ไปเป็นเงิน 240,000 บาทยอมเสียดอกเบี้ยทุกวันสิ้นเดือนถ้าผิดนัดไม่ชำระดอกเบี้ยเป็นเวลาถึงหนึ่งปียอมให้ทบดอกเบี้ยที่ค้างเข้ากับต้นเงินในวันที่ ค้างครบหนึ่งปีนั้นจำเลยที่ 2 เป็นผู้ค้ำประกันจำเลยไม่ชำระหนี้ตามกำหนดขอให้บังคับจำเลยทั้งสองร่วมกันใช้ต้นเงิน 361,985.16 บาทพร้อมดอกเบี้ย

จำเลยที่ 1 ขาดนัดยื่นคำให้การและขาดนัดพิจารณา

จำเลยที่ 2 ต่อสู้ว่า ไม่ได้เป็นผู้ค้ำประกัน

ศาลชั้นต้นพิจารณาแล้วพิพากษาให้จำเลยทั้งสองร่วมกันใช้ต้นเงิน 278,262.50 บาท พร้อมดอกเบี้ย

โจทก์อุทธรณ์

ศาลอุทธรณ์พิพากษายืน

โจทก์ฎีกา

ศาลฎีกาฟังข้อเท็จจริงว่า จำเลยที่ 1 ทำสัญญากู้ยืมเงิน โจทก์หนังสือสัญญากู้เงินข้อ 3 วรรคแรกมีข้อความด้วยว่าผู้กู้ยอมชำระดอกเบี้ยเป็นรายเดือนทุกวันสิ้นเดือนถ้าผิดนัดชำระดอกเบี้ยเป็นเวลาหนึ่งปีผู้กู้ยอมให้ทบดอกเบี้ยที่ค้างชำระเข้ากับต้นเงินในวันที่ครบกำหนดหนึ่งปีนั้นและผู้กู้ยอมให้คิดดอกเบี้ยในจำนวนเงินที่ทบเข้ากันนั้นศาลชั้นต้นและศาลอุทธรณ์เห็นว่าเป็นข้อตกลงก่อนที่จะมีการค้างชำระดอกเบี้ยจึงตกเป็น โฆษะ และพิพากษาให้จำเลยทั้งสองใช้หนี้ โจทก์ไม่เต็มตามฟ้องมีปัญหาคือโจทก์ฟ้องว่า ข้อตกลงดังกล่าวขัดต่อประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 655 วรรคแรกหรือไม่ แล้ววินิจฉัยในปัญหานี้ว่าประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 655 วรรคแรกบัญญัติว่า 'ท่านห้ามมิให้คิดดอกเบี้ยในดอกเบี้ยที่ค้างชำระแต่ทว่าเมื่อดอกเบี้ยค้างชำระไม่น้อยกว่าปีหนึ่งคู่สัญญาผู้ยืมจะตกลงกันให้เอาดอกเบี้ยนั้นทบเข้ากับต้นเงินแล้วให้คิดดอกเบี้ยในจำนวนเงินที่ทบเข้ากันนั้นก็ได้แต่การตกลงเช่นนั้นต้องทำเป็นหนังสือ'ศาลฎีกาเห็นว่า โจทก์และจำเลยที่ 1 ซึ่งเป็นคู่สัญญาผู้ยืมเงินได้ตกลงกันเป็นหนังสือให้เอาดอกเบี้ยที่ จำเลยที่ 1 ค้างชำระเป็นเวลาหนึ่งปีทบเข้ากับต้นเงินแล้วให้คิดดอกเบี้ยในจำนวนเงินที่ทบเข้ากันนั้น ได้ตามข้อยกเว้นของมาตรา 655 วรรคแรกนั้น และข้อตกลงดังกล่าวกฎหมายก็มีได้บัญญัติว่าต้องกระทำเมื่อดอกเบี้ยค้างชำระครบหนึ่งปีเท่านั้นดังนั้นข้อตกลงดังกล่าวหาเป็น โฆษะไม่จำเลยทั้งสองจึงต้องรับผิดชอบให้โจทก์เต็มตามฟ้องที่ศาลล่างทั้งสองเห็นว่าข้อตกลงดังกล่าวเป็น โฆษะไม่ต้องด้วยความเห็นของศาลฎีกาฎีกาโจทก์ฟังขึ้น

พิพากษาแก้เป็นว่า ให้จำเลยทั้งสองร่วมกันใช้เงิน 361,985 บาท 16 สตางค์ พร้อมดอกเบี้ย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3524/2545

โจทก์ฟ้องว่า จำเลยกู้ยืมเงินโจทก์ 500,000 บาท (ขณะกู้ยืมเงินดอลลาร์สหรัฐ ดอลลาร์ละ 24.29 บาท เท่ากับกู้ยืม 20,584.60 ดอลลาร์สหรัฐ) ดอกเบี้ยอัตราร้อยละ 1.5 ต่อเดือนตกลงกันว่าในวันกู้ยืมเงินกันอัตราดอลลาร์สหรัฐเท่ากับ 24.29 บาทในกรณีที่เงินดอลลาร์สหรัฐมีอัตราเพิ่มสูงขึ้นจำเลยยอมชำระอัตราที่เพิ่มสูงขึ้นด้วยจำเลยได้รับเงินที่กู้ยืมไปจากโจทก์ครบถ้วนแล้วหลังกู้ยืมเงินจำเลยไม่เคยชำระเงินต้นและดอกเบี้ยให้แก่โจทก์ โจทก์มีหนังสือทวงถามทั้งให้ทนายความบอกกล่าวทวงถาม แต่จำเลยไม่ชำระ อัตราแลกเปลี่ยนเงินดอลลาร์สหรัฐ ณ วันที่ 10 เมษายน 2541 ซึ่งเป็นวันใกล้เคียงที่สุดกับวันที่ทนายความโจทก์บอกกล่าวทวงถามครั้งสุดท้ายและวันฟ้องดอลลาร์ละ 40.25 บาท คิดเป็นเงินไทยได้ 828,530.15 บาท ดอกเบี้ยอัตราร้อยละ 15 ต่อปี นับแต่วันกู้ยืมจนถึงวันฟ้องคิดเป็นเงิน 362,481.92 บาท ขอให้บังคับจำเลยชำระเงินจำนวน 20,584.60 ดอลลาร์สหรัฐ หรือจำนวน 828,530.15 บาทพร้อมดอกเบี้ยอัตราร้อยละ 15 ต่อปี นับจากวันที่กู้ยืมจนกว่าจะชำระเสร็จดอกเบี้ยคิดถึงวันฟ้องเป็นเงิน 362,481.92 บาท

จำเลยให้การว่า จำเลยทำสัญญากู้เงินโจทก์เป็นเงินไทย 500,000 บาท จริงโจทก์ส่งมอบเงินที่กู้ยืมให้แก่จำเลยเป็นเงินไทยไม่ได้ส่งมอบให้เป็นเงินดอลลาร์สหรัฐโจทก์จึงไม่มีสิทธิฟ้องเรียกเงินคืน โดยอ้างอัตราแลกเปลี่ยนที่เพิ่มขึ้นคงมีสิทธิฟ้องเรียกต้นเงิน 500,000 บาท ตามสัญญากู้เงินเท่านั้น โจทก์เรียกดอกเบี้ยจากจำเลยอัตราร้อยละ 1.5 ต่อเดือน เท่ากับอัตราร้อยละ 18 ต่อปี เป็นการเรียกเกินกว่าอัตราที่กฎหมายกำหนดดอกเบี้ยที่โจทก์เรียกจึงตกเป็นโมฆะ โจทก์จึงมีสิทธิเรียกเฉพาะเงินต้น 500,000 บาท เท่านั้น ขอให้ยกฟ้อง

ศาลชั้นต้นพิพากษาให้จำเลยชำระเงิน 500,000 บาทพร้อมดอกเบี้ยอัตราร้อยละ 7.5 ต่อปี นับแต่วันที่ 21 เมษายน 2541 จนกว่าจะชำระเสร็จแก่โจทก์คำขออื่นนอกจากนี้ให้ยก

โจทก์อุทธรณ์

ศาลอุทธรณ์ภาค 8 พิจารณาแก้เป็นว่า ให้จำเลยชำระเงินจำนวน 20,584.60 ดอลลาร์สหรัฐ พร้อมดอกเบี้ยอัตราร้อยละ 7.5 ต่อปี นับแต่วันที่ 21 เมษายน 2541 จนกว่าจะชำระเสร็จแก่โจทก์สำหรับเงินดอลลาร์สหรัฐให้คิดเป็นเงินไทยตามอัตราแลกเปลี่ยนโดยเฉลี่ยของธนาคารพาณิชย์ในกรุงเทพมหานครในวันที่ศาลอุทธรณ์ภาค 8 พิจารณาถ้าอัตราแลกเปลี่ยนดังกล่าวไม่มีก็ให้ถือเอาวันสุดท้ายที่มีอัตราแลกเปลี่ยนเช่นว่านั้นก่อนวันที่ศาลอุทธรณ์ภาค 8 พิจารณา นอกจากที่แก้ให้เป็นไปตามคำพิพากษาศาลชั้นต้น

จำเลยฎีกา

ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า "พิเคราะห์แล้วข้อเท็จจริงในชั้นฎีกาฟังเป็นยุติได้ว่า เมื่อวันที่ 11 พฤษภาคม 2538 จำเลยกู้ยืมเงินโจทก์จำนวน 500,000 บาท ดอกเบี้ยอัตราร้อยละ 1.5 ต่อเดือน และในสัญญากู้เงินข้อ 9 ระบุว่า "วันนี้ 1 อัตราดอลลาร์อเมริกันเท่ากับ 24.29 บาทในกรณีที่เงินดอลลาร์อเมริกันมีอัตราเพิ่มสูงขึ้นผู้กู้ยอมชำระอัตราเพิ่มสูงขึ้นนี้ด้วย" จำเลยได้รับเงินที่กู้ยืมไปจากโจทก์ครบถ้วนแล้วตามสัญญากู้เงินเอกสารหมายเลข 3 และ 4 หลังกู้ยืมเงินจำเลยไม่เคยชำระต้นเงินและดอกเบี้ยให้แก่โจทก์โจทก์ให้หมายความมีหนังสือทวงถามให้จำเลยชำระหนี้จำเลยได้รับหนังสือทวงถามแล้วเพิกเฉยมีปัญหาที่ต้องวินิจฉัยตามฎีกาของจำเลยประการแรกว่าจำเลยต้องชำระหนี้ตามสัญญากู้เงินให้โจทก์เป็นเงินไทยหรือเงินดอลลาร์สหรัฐ เห็นว่าตามสัญญากู้เงินเอกสารหมายเลข 3 และ 4 ระบุว่า จำเลยกู้เงินโจทก์ จำนวน 500,000 บาท ซึ่งไม่มีการระบุว่าให้ใช้หนี้เป็นเงินดอลลาร์สหรัฐแต่อย่างใดส่วนตามสัญญากู้เงินเอกสารหมายเลข 3 และ 4 ข้อ 9 นั้นเป็นเพียงข้อตกลงที่ให้ผู้ชำระเงินเพิ่มในกรณีที่เงินดอลลาร์สหรัฐมีอัตราแลกเปลี่ยนเพิ่มสูงขึ้นหาใช่เป็นการแสดงว่าเป็นการกู้เงิน หรือต้องใช้เงินกู้เป็นเงินดอลลาร์สหรัฐไม่จำเลยจึงต้องชำระหนี้ตามสัญญากู้เงินให้โจทก์เป็นเงินไทยจำนวน 500,000 บาท ตามสัญญาฎีกาของจำเลยข้อนี้ฟังขึ้น

ปัญหาที่ต้องวินิจฉัยประการต่อไปในปัญหาข้อกฎหมายว่าข้อตกลงในสัญญากู้เงินเอกสารหมายเลข 3 และ 4 ข้อ 9 ที่ระบุว่า "วันนี้ 1 อัตราดอลลาร์อเมริกันเท่ากับ 24.29 บาท ในกรณีที่เงินดอลลาร์อเมริกันมีอัตราเพิ่มสูงขึ้นผู้กู้ยอมชำระอัตราเพิ่มสูงขึ้นนี้ด้วย" ใช้บังคับได้หรือไม่ เห็นว่าข้อตกลงดังกล่าวมิใช่เป็นเบี้ยปรับหรือการกำหนดค่าเสียหายแต่เป็นการกำหนดให้ผู้กู้จะต้องรับผิดชอบกว่าหนี้ที่ผู้กู้จะต้องชำระให้แก่ผู้ให้กู้ตามสัญญากู้เงินเป็นการให้ค่าตอบแทนเพิ่มจากดอกเบี้ยที่คู่สัญญากำหนดกันไว้ในอัตราร้อยละ 1.5 ต่อเดือน ตามสัญญากู้เงินในข้อ 4 จึงต้องห้ามตามพระราชบัญญัติห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา พ.ศ. 2475 มาตรา 3 ประกอบประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 654 จึงตกเป็นโมฆะมิอาจบังคับได้ปัญหาดังกล่าวเป็นปัญหาที่เกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของประชาชน แม้จำเลยจะมีได้ฎีกาศาลฎีกาก็มีอำนาจยกขึ้นวินิจฉัยได้ส่วนฎีกาของจำเลยในข้ออื่น ไม่จำเป็นต้องวินิจฉัยเพราะไม่อาจทำให้ผลของคำพิพากษาเปลี่ยนแปลงไปที่ศาลอุทธรณ์ภาค 8 พิพากษาให้จำเลยชำระเงินจำนวน 20,584.60 ดอลลาร์สหรัฐแก่โจทก์นั้นหาชอบไม่ ฎีกาของจำเลยฟังขึ้น"

พิพากษาแก้เป็นว่า ให้บังคับคดีไปตามคำพิพากษาศาลชั้นต้นนอกจากที่แก้คงให้เป็นไปตามคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ภาค 8

คำพิพากษาศาลแขวงปทุมวัน

คดีหมายเลขดำที่ ม.๓๓๕๗/๒๕๔๖ คดีหมายเลขแดงที่ ม.๒๓๕๓/๒๕๔๗

วันที่ ๒๑ เดือน สิงหาคม พุทธศักราช ๒๕๔๗

บริษัท จ.จำกัด โจทก์

นาย พ. จำเลย แพ่ง ยืม (สินเชื่อเพื่อคนรุ่นใหม่)

โจทก์ฟ้องขอให้บังคับจำเลยชำระหนี้เงินกู้ซึ่งโจทก์ใช้ชื่อว่า สินเชื่อเพื่อคนรุ่นใหม่ จำนวน ๓๗,๕๕๓.๕๔ บาท พร้อมดอกเบี้ยอัตราร้อยละ ๑๕ ต่อปี ของต้นเงิน จำนวน ๒๕,๑๔๗.๒๗ บาท นับถัดจากวันฟ้องเป็นต้นไปจนกว่าจะชำระเสร็จแก่โจทก์

จำเลยขาดนัดยื่นคำให้การ โจทก์แถลงขอส่งพยานเอกสารแทนการสืบพยาน เห็นว่า คดีนี้โจทก์มีคำขอบังคับให้จำเลยชำระหนี้เป็นเงินจำนวนแน่นอน อีกทั้งจำเลยขาดนัดยื่นคำให้การ จึงอนุญาตให้โจทก์ส่งพยานเอกสารแทนการสืบพยานได้ โจทก์อ้างส่งเอกสารรวม ๑๒ ฉบับ ศาลหมาย จ.๑ ถึง จ.๑๒ ข้อเท็จจริงรับฟังได้ว่า โจทก์เป็นนิติบุคคลประเภทบริษัท จำกัด เมื่อเดือนกันยายน ๒๕๔๔ จำเลยตกลงทำสัญญากู้ยืมเงินจากโจทก์ ซึ่งโจทก์ใช้ชื่อว่า สินเชื่อเพื่อคนรุ่นใหม่ โดยตกลงว่าจะปฏิบัติและยินยอมตามข้อกำหนดและเงื่อนไขสัญญาให้สินเชื่อทุกประการ โจทก์อนุมัติเงินกู้แก่จำเลยเป็นเงินจำนวน ๕๐,๐๐๐ บาท ในการรับเงินดังกล่าว โจทก์นำเงินเข้าบัญชีธนาคารของจำเลยเป็นเงินจำนวน ๔๒,๕๐๐ บาท และถือว่าจำเลยได้รับเงินกู้นับตั้งแต่วันที่โจทก์นำเงินเข้าบัญชีดังกล่าว จำเลยตกลงชำระดอกเบี้ย ค่าธรรมเนียม และค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

๑. ค่าธรรมเนียมจัดการเงินกู้ ร้อยละ ๕ ของวงเงินกู้ ทั้งนี้ไม่น้อยกว่า ๕๐๐ บาท โดยโจทก์จะหักค่าธรรมเนียมส่วนนี้จากต้นเงินกู้ที่จะจ่ายให้แก่จำเลย

๒. ค่าธรรมเนียมการใช่วงเงินร้อยละ ๑.๕ ต่อเดือน

๓. ดอกเบี้ยในอัตราร้อยละ ๑๒ ต่อปี ของยอดเงินกู้ คิดเฉพาะเดือนแรก

๔. ค่าปรับชำระหนี้ล่าช้าจำนวน ๑๕๐ บาท ต่องวดต่อเดือน

๕. ค่าปรับเช็คคืนจำนวน ๒๐๐ บาท ในกรณีที่ธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงินตามเช็ค

๖. ค่าปรับหักบัญชีไม่ผ่านจำนวน ๑๐๐ บาท ในกรณีที่ผู้กู้แจ้งความประสงค์ให้หักเงินบัญชีธนาคาร

จำเลยตกลงชำระคืนต้นเงินดอกเบี้ยค่าธรรมเนียมการใช่วงเงิน และค่าใช้จ่ายต่างๆให้แก่โจทก์ รวมเป็นเงินทั้งสิ้น ๖๗,๕๑๐.๕๖ บาท โดยผ่อนชำระเป็นงวดรายเดือน งวดละ ๓,๗๕๐.๖๑ บาท รวม ๑๘ งวด ภายหลังจากที่ผู้ยืม จำเลยไม่ชำระหนี้ให้ถูกต้องตามสัญญา โดยจำเลยชำระหนี้แก่โจทก์เพียง ๕ งวด เป็นเงินจำนวน ๓๗,๕๓๔.๘๕ บาท โจทก์ไม่ประสงค์ให้จำเลยเป็นหนี้อีกต่อไป

จึงมีหนังสือทวงถามให้ชำระหนี้ จำเลยได้รับหนังสือดังกล่าวแล้วแต่ยังคงเพิกเฉย ซึ่งยอดหนี้ค้างชำระ ณ วันที่ ๑๕ มกราคม ๒๕๔๖ จำเลยเป็นหนี้ต้นเงินจำนวน ๒๕,๑๔๗.๒๗ บาท ดอกเบี้ยและค่าธรรมเนียมจำนวน ๔,๔๒๘.๘๐ บาท ค่าปรับจำนวน ๔๑๖.๗๑ บาท รวมเป็นเงินทั้งสิ้น ๓๓,๙๙๒.๗๘ บาท

พิเคราะห์แล้ว เห็นว่า จำเลยกู้ยืมเงินโจทก์แล้วผิดนัดไม่ชำระหนี้ตามสัญญา โจทก์มีหนังสือทวงถามให้ชำระหนี้โดยชอบแล้ว แต่จำเลยเพิกเฉย จำเลยจึงต้องรับผิดชำระต้นเงิน ค่าธรรมเนียมและดอกเบี้ยตามสัญญาแก่โจทก์ คงมีปัญหาว่า โจทก์มีสิทธิคิดค่าธรรมเนียม และดอกเบี้ยกับจำเลยได้เพียงใด เห็นว่า ตามพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๒๕ ให้ความหมายของคำว่า ดอกเบี้ย ว่าเป็นค่าตอบแทนที่บุคคลหนึ่งต้องใช้ให้แก่บุคคลอีกคนหนึ่ง เพื่อการที่ได้ใช้เงินของบุคคลนั้น หรือเพื่อทดแทนการไม่ชำระหนี้ หรือชำระหนี้ไม่ถูกต้อง ดังนี้ เมื่อจำเลยกู้เงินโจทก์แล้ว โจทก์คิดค่าธรรมเนียมจัดการเงินกู้ในอัตราร้อยละ ๕ ของวงเงินกู้ และยังคิดค่าธรรมเนียมการชำระเงินในอัตราร้อยละ ๑.๕ ต่อเดือน ค่าธรรมเนียมทั้งสองดังกล่าวจึงเป็นค่าตอบแทนมีลักษณะทำนองเดียวกับดอกเบี้ย และเมื่อรวมกับดอกเบี้ยที่โจทก์คิดในอัตราร้อยละ ๑๒ ต่อปี ของยอดเงินกู้ คิดเฉพาะเดือนแรก จะมีอัตราเกินกว่าอัตราร้อยละ ๑๕ ต่อปี ซึ่งเกินกว่าที่กฎหมายกำหนด เป็นการขัดต่อพระราชบัญญัติ ห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา พ.ศ. ๒๔๗๕ ดังนั้น ค่าธรรมเนียมและดอกเบี้ยดังกล่าวจึงเป็นโมฆะทั้งหมด โจทก์มีสิทธิเรียกได้เฉพาะต้นเงินคืนจากจำเลยเท่านั้น แต่เนื่องจากหนี้ดังกล่าวเป็นหนี้เงิน เมื่อจำเลยผิดนัดไม่ชำระหนี้ โจทก์มีสิทธิเรียกดอกเบี้ยระหว่างเวลาผิดนัดได้ในอัตราร้อยละ ๗.๕ ต่อปี ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๒๒๔ วรรคหนึ่ง และตามสำเนาใบแจ้งยอดบัญชี เอกสารหมาย จ.๘ ระบุให้จำเลยชำระหนี้งวดแรกภายในวันที่ ๕ ธันวาคม ๒๕๔๔ และจำเลยได้ชำระหนี้รวม ๕ งวด จึงถือว่า จำเลยผิดนัดไม่ชำระหนี้ในวันที่ ๖ กันยายน ๒๕๔๕ เมื่อข้อเท็จจริงปรากฏว่า โจทก์นำเงินเข้าบัญชีธนาคารของจำเลย เป็นเงินจำนวน ๔๒,๕๐๐ บาท และจำเลยได้ชำระหนี้ให้แก่โจทก์เป็นเงินจำนวน ๓๓,๙๓๔.๘๘ บาท จำเลยคงค้างต้นเงินโจทก์จำนวน ๘,๕๖๕.๑๑ บาท

พิพากษาให้จำเลยชำระเงินจำนวน ๘,๕๖๕.๑๑ บาท พร้อมดอกเบี้ยอัตราร้อยละ ๗.๕ ต่อปี ของต้นเงินดังกล่าว นับตั้งแต่วันที่ ๖ กันยายน ๒๕๔๕ เป็นต้นไป จนกว่าจะชำระเสร็จแก่โจทก์ กับให้จำเลยใช้ค่าฤชาธรรมเนียมแทนโจทก์ โดยกำหนดค่าทนายความ ๖๐๐ บาท/

ประวัติผู้ศึกษา

ชื่อ	นายณัฐรัชย์ ลิมปวิทยากุล
วัน เดือน ปีเกิด	28 มีนาคม 2504
สถานที่เกิด	ป้อมปราบศัตรูพ่าย กรุงเทพมหานคร
ประวัติการศึกษา	- บริหารธุรกิจบัณฑิต (การจัดการทั่วไป) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ปีการศึกษา 2529 - บริหารธุรกิจบัณฑิต (การบัญชี) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ปีการศึกษา 2534 - นิติศาสตร์บัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ปีการศึกษา 2550 - ประกาศนียบัตรวิชาว่าความ สถาปนายความ รุ่นที่ 31 พ.ศ. 2552
สถานที่ทำงาน	- กรมโยธาธิการ พ.ศ. 2528 - ธนาคารกสิกรไทย จำกัด (มหาชน) สาขานนบุรี พ.ศ. 2530 - ธนาคารแห่งประเทศไทย ฝ่ายเงินฝากและพันธบัตร พ.ศ. 2531 ฝ่ายตรวจสอบธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2537 ฝ่ายปรับปรุงโครงสร้างหนี้ พ.ศ. 2543 ฝ่ายตรวจสอบสถาบันเฉพาะกิจ พ.ศ. 2548 ฝ่ายจัดการกองทุน พ.ศ. 2550 ฝ่ายทรัพยากรบุคคล พ.ศ. 2550
ตำแหน่ง	นิติกรอาวุโส